STANFORD UNIVERSITY
LIBRARY

ARISTOPHANIS

PLUTUS.

ARISTOPHANIS

PLUTUS.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD.

LUGDUNI BATAVORUM

APUD A. W. SIJTHOFF

MDCCCCIV

H

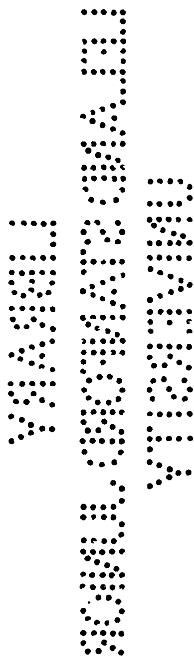

PROLEGOMENA [1].

I.

Plutum fabulam Aristophanes archonte Antipatro (initio anni 388) in certamen commisit, aemulis usus Nicochare, Aristomene, Nicophonte, Alcaeo [2]; quini enim ea aetate certabant. Ex quorum poetarum operibus nihil ad nos pervenit praeter nomina duosque nullius pretii versiculos [3]; frustra autem rogamus Lenaeisne — quod suspicor [4]) — an Liberalibus Aristophanes Pluto certaverit, et ex illo certamine quis victor evaserit. Praeterea non satis constat suone an filii nomine Aristophanes hanc fabulam dederit; nam veteris Argumenti verba huc pertinentia apertis vitiis laborant, quae quomodo sint corrigenda incertum. Porson Dobree Dindorf dederunt: „*τελευταίαν δὲ διδάξας τὴν κωμῳδίαν ταύτην ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, τὸν υἱὸν αὐτοῦ συστῆσαι Ἀραρότα τοῖς θεαταῖς βουλόμενος, τὰ ὑπόλοιπα δύο δι' ἐκείνου καθῆκε Κώκαλον καὶ Αἰολοσίκωνα*". Sed verba postquam ita sunt decurtata [5], cur Ararotis

[1]) In his Prolegomenis repetita sunt quae nuper in Academia Regia et in Mnemosyna disputavi. (Over de samenstelling en den tijd der opvoering van den Plutus van Aristophanes, Versl. en Med. der Kon. Akad. v. Wetensch. Afd. Letterk. 1903 bl. 265—288. — Ad Aristophanis Plutum. Mnemos. 1903 p. 96—113). Praeterea de Pluti fabulae locis compluribus scripsi in Mnemosyna anno 1902 (p. 210—224, 348—360, 397—427).

[2]) Vid. Argumentum III (IV Dind. alii).

[3]) Alcaei fr. 26 sq.

[4]) Vid. ad vs. 535 et 896.

[5]) Nam tradita sunt haec: *διδάξαι* et *καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ συστῆσαι Ἀραρότα δι' αὐτῆς τοῖς θεαταῖς βουλόμενος.*

hoc loco fiat mentio haud facile dixerit quispiam; in Vitae autem Aristophanis recensione altera de Pluto fabula leguntur haec: „ἐν τούτῳ τῷ δράματι συνέστησε τῷ πλήθει τὸν υἱὸν Ἀραρότα", et paucis interiectis de eodem: „δι' οὗ καὶ ἐδίδαξε τὸν Πλοῦτον", altera vero habet haec: „τελευταῖον δὲ διδάξας τὸν Πλοῦτον συνέστησε τῷ πλήθει τὸν υἱὸν Ἀραρότα καὶ οὕτω μετήλλαξε τὸν βίον".

Fortasse ad liquidum perduci posset res, si non poetarum tantum sed etiam fabularum nomina haberet scenicum quoddam monumentum, anno abhinc decimo effossum [1]), in quo haec leguntur:

[Γ]νάθις Τιμοκ[ήδ]ου[ς, Ἀ]ναξανδρίδης Τιμαγόρου
χορηγοῦντες κωμωιδοῖς ἐνίκων·
Ἀριστοφάνης ἐ[δ]ίδασκεν.
ἑτέρα νίκη τραγωιδοῖς·
Σοφοκλῆς ἐδίδασκεν.

Eleusinii igitur hi choregi Athenis coniunctim vicerunt comoedia anno aliquo post 406, — nam anno 405 συνδύο χορηγεῖν coeperunt [2]), — et alia occasione tragoedia. *Sophoclem* autem intellegendum esse *iuniorem* iure statuit Foucart, qui praeterea coniecit *Oedipum Coloneum* anno 401 ab his choregis scenae esse commissam, dein, uno ad minimum anno intermisso — ut in liturgiis mos ferebat — datam esse fabulam Aristophanis, denique suspicatus est *Plutum* hanc fuisse fabulam. Sed nemo non videt quam incerta sint haec omnia.

Fatendum igitur est, nescire nos quae filii, quae patris in Pluto fabula docenda fuerint partes. Neque est cur magnopere doleamus huius rei ignorationem.

Quid vero est quod Plutum fabulam vigesimo anno ante, quam scripta est, scenae commissam credere iubemur? Nempe etiam *archonte Diocle*, initio anni 408, Aristophanes Plutum docuisse perhibetur. Eamne quae extat fabulam? Affirmarunt certatim viri docti et negarunt; hodie autem neglecta iacet ea

---

[1]) Vid. Philios in Athen. Mitt. 1894 p. 174, Foucart Rev. de Philol. 1895 p. 119 sqq.

[2]) Vid. Aristoteles in schol. Ar. Ran. 404 allatus.

quaestio, et aut omnes aut plerique in hac sententia acquievisse videntur: duas fabulas Pluti nomine inscriptas fecisse comicum, quarum alteram anno 408 docuerit, alteram anno 388, a priore plane diversam; ad nos pervenisse posteriorem.

Non tamen e priscorum interpretum commentariis haec opinio est ducta. Nam *nostra fabula* — id quod primus clara in luce collocavit Hemsterhuys — haud uno scholiorum loco dicitur *anno 408* in certamen esse proposita [1]); miratur autem grammaticus qui ea annotavit versiculos aetatem recentiorem testantes.

Locos videamus.

Ad versum 173, ubi *auxilia Corinthiaca* commemorantur, et alia leguntur adscripta et haec, quibus stultus aliquis homo demonstrare conatur certum temporis indicium his comici verbis non inesse: „*ὡς ἀεὶ ξενικόν τι ἐχόντων Κορινθίων, καὶ οὐχ ὡς ἔνιοι* „*κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. δῆλον δὲ ἐκ τοῦ ἐν δευτέρῳ φέρεσθαι ὡς* „*ἔσχατον ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτοῦ εἰκόστῳ ἔτει ὕστερον.*" Cui alius interpretis opponitur opinio: „*εἰ μή, ὅτιπερ εἰκός, ἐκ τοῦ δευτέρου* „*Πλούτου μετενήνεκται. ἔχει γὰρ ὀρθός*". — Quae verba licet misere sint turbata et corrupta [2]), vel sic tamen id quod dixi aperte testantur.

Ad versum 179: „hic quae leguntur de Laide" scholiasta ait „temporum rationi adversantur, nam *archonte Diocle* haec annos „nata fuit quatuordecim".

Ad versum 972 annus quo *Glaucippus* archon fuit (410/9) „*τὸ πρὸ τούτου ἔτος*" dicitur. De quo loco infra plura erunt dicenda.

Ad versum 1147 de *Phylae a Thrasybulo anno 403 occupatae* mentione haec observantur in scholiis: „*ταῦτα οὔπω ἐπέπρακτο,* „*οὐδὲ τὰ ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἤδη ἦν, ἀλλὰ ὡς* [3]) *Φιλόχορός φησιν,*

---

[1]) *Recte* dici quod putabat Hemsterhuys, aevi id erat vitium. Qui quo erat mentis acumine, veterum errores non repetivisset aut auxisset, nisi sero natorum Graeculorum verbis plus tribuisset quam suo ipsius iudicio.

[2]) Dedi quae codex V habet; sunt autem sic fere corrigenda: „*ὡς ἀεὶ ξενικόν τι ἐχόντων Κορινθίων, καὶ οὐχ (ὡς ἔνιοι) κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον μόνον. δῆλον δὲ ἐκ τοῦ χρόνου. — εἰ μή, ὅπερ εἰκός, ἐκ τοῦ δευτέρου Πλούτου μετενήνεκται, ὃς ἔσχατος ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτοῦ εἰκόστῳ ἔτει ὕστερον. ἐκεῖ γὰρ ὀρθῶς ἔχει.*"

[3]) *καὶ* V.

„*πέμπτῳ ἔτει* [1] *ὕστερον, τῆς Θρασυβούλου γενομένης* <*εἰσβολῆς*> [2]), „*Κριτίας ἐν Πειραιεῖ τελευτᾷ*". Dein additur: „ex altero igitur Pluto „sive ab aliis sive ab ipso poeta postmodo haec esse invecta". — A *Diocle* igitur archonte (409/8) nunc quoque instituitur temporum computatio.

Alienum autem a quaestione in qua versamur est scholion ad versum 115 (*τῆς ὀφθαλμίας*): „*τῆς τυφλώσεως. ἰδίως δὲ ὀφθαλ-* „*μίαν τὴν πήρωσιν τῶν ὀφθαλμῶν. διὸ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ μεταπε-* „*ποίηται.*

„*τῆς συμφορᾶς ταύτης γε παύσειν ἧς ἔχεις*" [3]),

ubi prius id fuisse quod *nostra* praebet fabula, dein versum mutatum esse, perhibet scholiasta. Quid autem sibi velit haec *τοῦ δευτέρου* mentio incertum, sed nisi fallor, grammaticus dicit *in alio fabulae exemplari* (*ἐν ἑτέρῳ*) inveniri versum ita mutatum. Mutatum inquam? immo mutilatum! Potius igitur statuerim glossema *ἔμμετρον* olim in quibusdam exemplaribus sedem versiculi genuini occupasse, quam ipsum poetam „ut auribus „Atheniensium teretibus et fastidiosis obsecundaret" — sic scilicet Hemsterhuys! — „in Pluti *διασκευῇ* voce *ὀφθαλμίας* abiecta „versum talem substituisse"... qui langueret miserrime. Nam etiamsi legamus „*ἥ σ' ἔχει*" pro „*ἧς ἔχεις*", quod suasit Valckenaer, concinnius quidem erit dictum, sed nihilo minus supervacaneum.

Idem observatum esto de verbis quae ad versum vicinum 119 leguntur adscripta: „*μεταπεποίηται δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῷ δευτέρῳ*". Sed quicquid duplex haec „*τοῦ δευτέρου*" mentio sibi vult, nemo inde efficiet *ante nostram fabulam* alium Plutum a poeta esse scriptum; itaque impune nunc — quod dixi — a nobis potest neglegi.

---

[1]) *ε̄ ἔτη* V.

[2]) Supplevi quod maxime placebat; Polak *νίκης*, fortasse recte. Alii aliter, parum autem probabiliter EMeyer (Gesch. d. Alt. V p. 39): „*πέμπτῳ μηνὶ ὕστερον τῆς Θρασυβούλου* <*καθόδου εἰς Φύλην*> *Κριτίας ἐν Πειραιεῖ τελευτᾷ.*"

[3]) Sic codex V. Pro *γε* legi solet *σε*. Etiam *τὴν συμφορὰν ταύτην γε* ... *ἣν* potuit scribi.

II.

„Priorem" igitur Plutum illum quis novit? quis vidit?

Frustra anquirimus testimonia, quae quidem alicuius sint pretii.

Verba sane nonnulla a grammaticis ex Aristophanis Pluto allata, quae hodie in fabula illa aut non extant aut non extare creduntur, ad „priorem" referre iubemur; sed rem accuratius pervestigantibus apparet nugas nobis venditari. Nam si demimus unum et alterum verbulum, quod *falso* ad Plutum est relatum, — cuiusmodi errores frequentes sunt apud veteres opera poetarum scenicorum laudantes [1]), — ea tantum restant quae in fabula nostra suo loco possunt indicari.

In fragmentorum collectione Kockiana, quae aliis est amplior, octo verba et una sententiola „Pluto priori" tribuuntur. Videamus singula.

1) *βλάξ. βλακεύειν* [2]), *βλακεύεσθαι καὶ βλάκες καὶ βλακικῶς. Πλάτων Γοργίᾳ* [3]), *ὁ αὐτὸς Εὐθυδήμῳ* [4]), *Ἀριστοφάνης Πλούτῳ.* — Bekk. Anecd. p. 84.

E Platonis dialogis notissimis — nam pluribus locis apud eum haec stirps invenitur — et e comici fabula omnium plurimum lectitata grammatici petiverunt exempla vocis rarioris. Impense autem miror criticos hodiernos hanc notulam ita coniungentes cum Etymologici M. verbis „*βλάξ, ὁ εὐήθης καὶ ἀργὸς καὶ ἀνόητος. Ἀριστοφάνης βλάκες φυγεργοί*", ut Aristophanem *in Pluto priore* verbis „*βλάκες φυγεργοί*" usum esse statuant. Nam nihil eiusmodi apud utrumvis grammaticum legitur, prior

---

1) Cf. quae de „*Nubium priorum*" fragmentis observavi Nub. Proleg. p. XXII sqq. imprimis p. XXVIII.

2) Legendumne *βλακεία*?

3) Gorg. 488 *a*.

4) Euthyd. 287 *e*.

autem locus sine ulla violentia potest referri ad *nostri* Pluti versum 325:

καὶ συντεταμένως κοὐ κατεβλακευμένως [1],

posterior vero sive recte a me sic scribitur: „*βλάξ] ὁ εὐήθης καὶ ἀργὸς καὶ ἀνόητος. Ἀριστοφάνης. — βλάκες] φυγεργοί*", sive aliter verba sunt iungenda, a quaestione in qua nunc versamur omnino est alienus, quoniam *Pluti* fabulae illic ne mentio quidem fit.

2) *ἔχομεν τὴν χρῆσιν τοῦ „ἦν ἐγώ" παρὰ Ἀριστοφάνει ἐν Πλούτῳ... καὶ παρὰ Μενάνδρῳ ἐν τῷ Γεωργῷ· „ἦν δ' οὐ πονηρὸς οὐδ' ἐδόκουν"*. — Choeroboscus in Bekk. Anecd. p. 1380.

Haec verba postquam viri docti errore insigni coniunxere cum Suidae quadam notula de locutione „*ἦν δ' ἐγώ inquam*" Platoni [2]) et Aristophani usitata, eo devenerunt ut statuerent „*ἦν δ' ἐγώ inquam* lectum esse *in Pluto priore*". At quot verba tot errores! Nam in Choerobosci verbis illud „*ἦν ἐγώ*" significat *eram ego* [3]); observat enim grammaticus in Pluto Aristophanis adhibitam esse imperfecti verbi *εἶναι* formam recentiorem *ἦν*, pro qua et alii et ipse Aristophanes olim dixissent *ἦ* = *ἦ(σ)α*. Quae in scholiis Aristophaneis saepius redit observatio [4]). Et optimo iure sic scripsere grammatici; nam *tribus nostri Pluti locis* invenitur ea forma ante vocalem [5]):

πένης ἦν. οἶδα τοι.

ἐπειδὴ μεστὸς ἦν ἀνεπαυόμην.

οὐχ οἷός τε γὰρ | ἔνδον μένειν ἦν· ἔδακνε γὰρ τὰ βλέφαρά μου.

Cf. Aelius Dionysius: *Ἀττικοὶ „ἦ" μονοσυλλάβως, οἱ δὲ μέσοι σὺν τῷ ν̄, οἷον· „ἐπειδὴ μεστὸς ἦν ἀνεπαυόμην"* [6]).

---

[1]) Etiam Blaydes verum vidit.

[2]) Pro *Platonis* philosophi nomine illic legitur *Plutarchus*; corr. Ruhnkenius.

[3]) Etiam Blaydes hoc observavit.

[4]) Vid. ad vs. 77, alibi.

[5]) Vs. 29, 695, 822. Itaque etiam Menandri l. l. illud *ἦν* ante vocalem esse lectum, delendum igitur esse *δέ*, est cur suspicemur. Nam locis ubi *ante consonam* reperiatur *ἦν* nullam inesse *πειθανάγκην*, cum salvo metro deleri possit *-ν*, non nos soli videmus, sed etiam veteres opinor videbant grammatici.

[6]) Vid. Eustath. 1761, 52.

Qualia in comici fabulis antiquioribus non inveniuntur.

3) ἐπικρούσασθαι verbum ab Aristophane in Pluto ἐπὶ τοῦ νουθετῆσαι adhibitum esse affirmat Pollux [1]. Non ibi extat. At extat ὑ π ο κρούσασθαι *improbare, vituperare* [2]. Quid igitur? Verum vidit, opinor, qui Pollucem secutus apud Aristophanem l. l. correxit ἐπεκρούσω. Sed etiamsi ὑπ- in textu Aristophaneo servandum videatur [3], minime sequitur ut putemus Pollucem, cui *nostra* fabula ignota esse non potuit, e „priore" Pluto suum duxisse, *aliam* igitur fabulam fabulaeve editionem cogitasse cum scriberet „ἐν Πλούτῳ", sed aut ipsum Pollucem aut librarios, per quorum manus eius opus ad nos pervenit, errasse statuat is cui ὑποκρούσασθαι verum videtur. *Prioris* alicuius Pluti nullum hic est vestigium. Nam νουθετῆσαι glossema nostro loco minus aptum neminem movebit, quod verbum licet non significet *improbare* a l i q u i d, valet tamen *vituperare* a l i q u e m: hinc natus error.

4) Alio loco Pollux inter nomina artium affert „τὸ ζυγοποιεῖν", ὡς ἐν Πλούτῳ Ἀριστοφάνης [4]. Non legitur illud verbum in nostra fabula, sed fortunae benignitas Dobraeique acumen effecerunt ut error Pollucis posset corrigi. In *Pherecratis* enim *Persis* erat certamen anapaesticum, quod simile videtur fuisse τῷ ἀγῶνι Pluti Aristophanei; decem certe Pherecratis tetrametri, quos inde excripsit Athenaeus, in cognato argumento versantur. Illic autem et aliorum operariorum fit mentio et „τῶν ζυγοποιῶν". Itaque apud Pollucem confusa esse Aristophanis Pherecratisque nomina vidit Dobree; cuius sententiam plane confirmat error in Crameri Anecd. Ox. I 277 commissus, ubi Pherecratei huius fragmenti versus quidam tribuitur Aristophani. En igitur „prioris Pluti" illud fragmentum quod statuebat Brunck!

---

[1]) Poll. IX 139.
[2]) Plut. 548.
[3]) Quae Dindorfii est opinio.
[4]) Poll. VII 115.

Contrario errore ignotus aliquis grammaticus versiculum ex Aristophanis Pluto desumtum tribuit Pherecrati: „ἐκποτέον καὶ τὴν τρύγα“, ἐπὶ τῶν καὶ τὰ μὴ χρηστὰ λαμβανόντων. Φερεκράτης [1]). Ubi leve quod est discrimen inter verba allata et Pluti versum notissimum

„ξυνεκποτέ' ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα" [2])

non originis diversae indicium ducet qui sapit, sed librariorum socordiae vel potius studio brevitatis tribuet. *Pherecratis* autem nomen illuc aberrasse suspicor e proverbio vicino, quod *sine nomine auctoris* nunc affertur: „ἐκποτέον τὴν τούτου“ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης τὰ ἑτέρων κακὰ ὑπομενόντων [3]), — ubi mente supplendum est „κύλικα", quemadmodum apud Herodam „ἐκ καινῆς πεπωκέναι" dicitur vir uxoris oblitus [4]).

5) „γραΐζειν“ ὅταν τὸ συναγόμενον ἐν ταῖς χύτραις καὶ ἐπαφρίζον ἐκχέωσιν. Ἀριστοφάνης Πλούτῳ. — Bekk. Anecd. p. 88.

Quis non videt in brevius contracta hic legi quae fusius olim disputassent grammatici, rarum autem vocis τῆς γραός sive *spumae* καὶ τοῦ γραΐζειν sive *despumandi* usum illustrari collata Pluto fabula, in cuius exitu iocandi materiem praebet ambigua huius stirpis potestas [5])? Non viderunt qui talia adscripserunt: „fuit igitur in priore quoque Pluto locus similis Pluti versibus 1206 sq.".

6) ἀναπειρία (-πηρία) vox ex Aristophanis Pluto affertur [6]).

---

[1]) Proverb. e cod. Coisl. 172 (Pherecrat. fr. 249).

[2]) Plut. 1085.

[3]) Ibidem n⁰ 170. — Simillimus igitur, si verum vidi, hic obtinet error atque apud Eustathium p. 1291, 26, ubi „ex Aristophanis Pace" affertur versus: „πόθεν τὸ φῖτυ; τί τὸ γένος; τίς ἡ σπορά;". Quem noli post Pacis versum 189 invitis codicibus inserere auctoritate Dobraei permotus; nam misere sunt decurtata quae prisci grammatici annotaverant: „poeticam vocem φῖτυ etiam apud comicos semel et iterum occurrere, in Pace Aristophanis <vs. 1164: τὸ γὰρ φῖτυ πρῷον φύσει, et in alia comoedia nescio qua aut cuius>: πόθεν τὸ φῖτυ κτἑ." Neque aliter censebat Dindorf (Poet. Scen.[5] Ar. p. 205), qui *Pherecratis* versum ab Eustathio l. l. afferri suspicatus est.

[4]) Herod. Mimiamb. I 25.

[5]) Plut. 1205—1207.

[6]) Bekk. Anecd. p. 78 et apud Suidam.

Non tamen ibi legitur. Numquid igitur sequendi sunt [1]) qui nostrae fabulae versu 115 pro ὀφθαλμίας scribi iusserunt ἀναπηρίας vel in altera fabulae editione id lectum esse autumarunt? Minime, nam e Polluce error potest corrigi, qui *Cratini Pluto* [2]) vocem ἀναπηρίαν vindicat [3]). Et facile intellegimus necessarios paene fuisse huiuscemodi errores. Nam recentiores grammatici cum „*e Pluto fabula*" allatum inveniebant aliquod verbulum, fieri vix poterat quin *Aristophanis* fabulam longe notissimam significari putarent. Contra veri est dissimillimum Pollucem „suo ipsius errore Cratinum nominasse pro Aristophane" — immo: Cratini Plutum nominasse pro Pluto Aristophanis.

7) ἐμπαίζειν verbum rarius excitatur e Pluto Anecd. Bekk. p. 95. Frustra in fabula nostra quaesieris, at extat in Thesmophoriazusis [4]); quo loco tam insolite est dictum, ut corruptum recentioribus quibusdam interpretibus sit visum, ita ut facile nobis persuadeamus etiam olim notatu dignum esse visum. Pro *Pluto* igitur *Thesmophoriazusas* scribere debebat grammaticus.

8) „ῥυφῆσαι διὰ τοῦ ῡ" in Aristophanis Pluto legi perhibet grammaticus in Bekk. Anecd. p. 113. Quod ut credibile videri possit, sumamus oportet Ionicum aliquem hominem loquentem illic prodiisse; et ne sic quidem verisimile erit, nam ῥύψαι potius huius verbi erat aoristus in lingua Ionica [5]). Sed scribatur: „ῥυΠῆσαι διὰ τοῦ *H*", spectant enim haec ad Pluti versum 266: „ῥυπῶντα". — Nempe *in Homericis* periculum erat ne ab imperitis confunderentur ῥυποῦν *sordidum reddere* et ῥυπᾶν *sordere*, quapropter operae videbatur pretium annotasse e. g.: ῥυπόωντα participium „diectasin" passum a stirpe ῥυπα- duci, ῥερυπωμένον vero a stirpe ῥυπο-. Itaque in scholiis ad Homerum saepius

---

[1]) Brunck aliique.

[2]) Vel potius *Plutis*. Complura huius fabulae Cratini extant fragmenta.

[3]) Poll. II 61.

[4]) Thesm. 975.

[5]) Cf. „ῥυφεῖν" τὸ ῥοφεῖν Ἱππῶναξ (Phot.) et Hippocrates; „ῥύψαι"... ῥοφῆσαι et: „ῥυψόμεθα" ῥοφησόμεθα (Hesych.).

haec res tractatur, et ad Pluti quem laudavimus versum in scholiis haec sunt adscripta: „ἔστι καὶ ῥυπόω..., καὶ ῥυπάω, ὡς ἐνταῦθα, καὶ ῥυπαίνω".

9) Ex novem quae videbantur testimoniis infirmata sunt octo. Superest unum. Scholiasta ad Ran. 1093 „ἐν Πλούτῳ πρώτῳ" hos versiculos dicit lectos esse:

„τῶν λαμπαδηφόρων τε πλεί-
στων αἰτίαν
τοῖς ὑστάτοις πλατειῶν."

Hi iambi unde ducti sint nescio; sed post omnia quae disputavimus temeraria videri nequit opinio, quam minime dubitanter profero, similem hic obtinere errorem atque ceteris quos tractavimus locis, sive ἐν Πλούτῳ Α<ρχίππου> hi versiculi legebantur, sive aliunde sunt desumti; nam etiam *Nicostratus* scripsit fabulam Πλοῦτον, *Cratinus* — ut vidimus — Πλούτους, *Antiphanes* et *Anaxilas* Πλουσίους. Et id potius est mirandum quod hodie, in hac testimoniorum inopia, postquam longe plurima priscae artis monumenta litteraria interierunt, *octo* errores certis argumentis et documentis possunt redargui, quam quod *unus* restat locus cuius origo nos lateat. Aut nihil valent argumentatio inductiva et ratio probabilitatis aut hic valent.

III.

Ultimum locum si omittimus, Plutus hactenus nonnisi *unus* apparuit. Itaque qui sapit, non multum tribuet duobus locis, ubi nostra fabula dicitur „*Plutus altera*" [1]). E quibus locis hoc unum potest effici: inde a secundo post Chr. n. saeculo fuisse qui putarent duas Aristophanis fabulas — vel duas eiusdem fabulae editiones — olim Pluti nomine designatas fuisse. *Recte* eos putasse inde non sequitur, *plerique* autem Aristophanis

[1]) Sic Herodianus in schol. Hom. Ψ 361, quo loco nostrae fabulae citatur versus 992 (ubi vid. schol.), et Athenaeus 368 *d*, qui versum affert 1128.

interpretes „Plutum priorem et posteriorem aut ignorarunt aut „non commemorandum putarunt" [1]).

Id vero luculenter apparet, merae esse temeritatis, si qui nostrae fabulae locus videatur impeditior, duas editiones inter se permixtas esse suspicari [2]). Et omnino ieiuna iam videntur quae de lectionibus geminis εἰδώς — οἶδ' ὡς [3]), πλείστων — ἀπλίστων [4]), λήμαις — γνώμαις [5]), προθύματα — θυλήματα [6]), ἰπνός — ἶπος [7]) aliisque huiuscemodi e duplici fabulae recensione repetendis docte mehercule et fuse olim philologi disputarunt.

Quid quod longius longiusque a veris et certis aberrantes quidam sibi persuaserunt nostrum Plutum neque secundum esse neque primum, sed tertium quendam, nescio quando aut quomodo quove consilio ex utraque editione concinnatum [8]).

Cuiusmodi opiniones carent fundamento. Nam recte est observatum, inter *veteres* certe nullum esse qui alteram fabulam alterius διασκευὴν appellaverit [9]).

Ipsane igitur e fabula eiusmodi quid potest effici? Minime! Quam uno tenore scriptam quovis pignore certem equidem. Id autem certum, fabulae, quam anno 408 scenae commissam perhibent, cum nostro Pluto aut solum nomen aut nihil omnino fuisse commune. Potuit sane poeta in eodem argumento plus

---

[1]) Ritteri in opere mox laudando haec sunt verba.

[2]) Id quod de vs. 540—546 e. g. statuebat vVelsen.

[3]) Vs. 119. [4]) Vs. 521. [5]) Vs. 581. [6]) Vs. 660. [7]) Vs. 815.

[8]) Sic Petitus, Kuster, Brunck, Brentano, alii. Ad quam opinionem tuendam critici protulerunt Chremylum parum — ut illi arbitrabantur — sibi constantem. Sed huiusmodi vitium fabulae nostrae non inesse in commentario ad vs. 461 ostendere conabor. Cf. etiam ann. crit. ad vs. 475.

[9]) Sic Ritter anno 1828. Quapropter miror Blaydesium anno 1886 in fronte editionis Pluti, postquam obsoletas quasdam veterum editorum observationes αὐτολεξεὶ repetivit, haec de suo addentem: „fabula quam hodie possidemus διασκευὴ (i. e. recensio sive altera editio, Anglice *a refashionment*) prioris fabulae est." — Nec non e verbis Bernhardii in Historia Litterarum Graecarum, viri ingeniosi profecto et acuti, apparet quam aegre in libertatem nos asseramus ab erroribus inveteratis: furca expellas, tamen usque recurrunt. Qui postquam prudenter observavit Pluti fabulae argumentum et compositionem ex *Ecclesiazusis* esse desumta, mox ipse sibi ob'ocutus διασκευὴν („eine Ueberarbeitung desselben Themas") eam vocat fabulae ante quatuor lustra scriptae.

semel versari; potuit etiam duas easque diversissimas fabulas eodem nomine designare; — quamquam frustra quaesierit quispiam cur obsoleto nomine uti quam novum novae fabulae inscribere maluerit; sed potuere certe haec fieri, ut dixi: — — *non* potuit eo vitae tempore, cui Lysistrata Thesmophoriazusae Ranae debentur splendidissimi foetus ingenii, scribere fabulam quae nostro Pluto aliqua ex parte esset similis.

Nam fabula, quae ad nos pervenit, eam aetatem, quam vetus Argumentum ex auctoritate *τῶν Διδασκαλιῶν* ei tribuit, in fronte gerit apertissimam. Anno 389 scriptam, anno 388 ineunte actam esse cum res tum verba docent. Nihil inest quod illo anno scribi non potuerit, pauca quae potuerint prius scribi, plurima quae ipsum illud tempus indicant, plurima quae Ecclesiazusarum fabulae nuper scenae commissae artissimam cognationem testantur. Quid quod ipsam fabulae originem haud inepte ex Ecclesiazusis quispiam repetiverit; nam argumentum — quatenus quidem in certo aliquo argumento versari Plutus fabula dici potest — veluti nascens deprehenditur in Praxagorae illius verbis:

„*κοινωνεῖν γὰρ πάντας φήσω χρῆναι, πάντων μετέχοντας,*
„*καὶ ἐκ τούτου ζῆν, καὶ μὴ τὸν μὲν πλουτεῖν, τὸν δ' ἄθλιον εἶναι·*
„*μηδὲ γεωργεῖν τὸν μὲν πολλήν, τῷ δ' εἶναι μηδὲ ταφῆναι·*
„*μηδ' ἀνδραπόδοις τὸν μὲν χρῆσθαι πολλοῖς, τὸν δ' οὐδ' ἀκολούθῳ·*
„*ἀλλ' ἕνα ποιῶ κοινὸν πᾶσιν βίοτον, καὶ τοῦτον ὅμοιον*" [1]),

et mox:

„*οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει, πάντα γὰρ ἕξουσιν ἅπαντες*" [2])

quaeque plura illic in illam partem disputantur. Sic in Acharnensibus Equitum argumentum veluti in nucleo inest [3]), in Equitibus Pacis [4]), in Lysistrata Thesmophoriazusarum [5]).

Senescenti autem poetae argumentum, quod est de divitiis

---

[1]) Eccl. 590—594.
[2]) Ibid. vs. 605 = Plut. 510—531.
[3]) Vid. Ach. 301.
[4]) Vid. Eq. 1393 (cf. etiam ibid. 511).
[5]) Vid. Lys. 283.

sive spernendis sive appetendis, melius convenit quam mediam aetatem agenti, quo vitae tempore totus erat in aliis studiis. Ab eo qui *Lysistratam* et *Ranas* fecit tanto intervallo distat huius fabulae poeta quanto Alcibiadis Athenae a civitate Cononis; inter *Acharnenses* autem· et Plutum ea omnia intercesserunt quae ex iuvene hilaro credulo dicaci petulanti fecere senem morosum neque admodum lepidum, — ipsa nimirum intercessit vita et vitae multiplices vicissitudines; nec usquam sui dissimiliorem se praestat poeta quam ubi se ipsum imitatur. Chremylus Iovis regnum et fulmina vitiosa nuce aestimans misere sordet cum Pisetaero illo comparatus, qui ipsi Iovi fulmen callido consilio eripiebat; et ab eodem Pisetaero Herculem odore dapum succulentarum domanti ingenti discrimine remotus est Cario impudenter imperitans Mercurio esurienti. In Nubium autem fabula sophistarum admirator fragores caelestes cum sui corpusculi tonitribus tam apposite comparabat ut etiam hodiernis lectoribus plane necessarium videatur illud „παππαπαππάξ" [1]): Carionis vero impudentia deabus et Mercurio oppedentis nihil habet festivi. Inutiles sunt eius *πορδαί*: veniam non impetrant.

Etiam „poeticam" quam dicimus „iustitiam" in nostra fabula frustra quaeras. Nam Paupertas postquam ex vero et probabiliter disputavit, is qui non nisi minas et iurgia eius argumentis opponere habuit alter subito fit Croesus, beatissimam exinde vitam cum suis transacturus. Non ita comicus solebat olim! In Avibus nullam indignationem movebat Pisetaerus Iovis sceptrum et fulmen quassans, nam ingeniosissima oratione evicerat optimo se iure potiturum esse imperio caelesti; in Nubibus autem qui Iniusti Oratoris monitis obtemperaverat, mox a suo ipsius filio vapulabat.

Hic interpellantem audio quempiam: „ohe, tu, qui supra Ari„stophanem sapere tibi videris, dic igitur quem finem Plutus „habere te iudice debuerit." Habeo quod respondeam. Non quo contendam me fabulam ad meliorem eventum deducturum

---

[1]) Nub. 390; cf. etiam Nub. 293.

fuisse! sed hoc dico: eiusmodi esse huius fabulae argumentum ut ne ab Aristophane quidem probabiliter tractari potuerit, neque comicum, quo tempore integer ei erat flos ingenii, suum potuisse ducere ei immorari. Scenae ludicrae aptum non erat hoc problema, qui fiat ut impiis scelestisque hominibus permultis bene sit, piis probisque male [1]). Prisco illi vati qui Hiobum cecinit id melius conveniebat, non qui solveret aenigma quod acumen humanum superat, sed qui graviter tractaret quaestionem omnium quas mortales sibi vident propositas longe gravissimam. *Μὴ παιδὶ μάχαιραν!* — Non sponte laeteve ex comici animo haec fabula effloruit, sed artificiose est concinnata. Multo felicius res ei cesserat in Ecclesiazusis; ubi bonorum feminarumque communionem postquam Praxagora perridicule commendavit, novo instituto quid insit non minus ridicule in scena ostenditur.

Senisne igitur decrepiti hoc est opus? Non ita. Sexagenario maior Aristophanes tum cum Plutum scripsit vix videtur fuisse, fortasse etiam minor erat, Sophocles autem Philoctetem fecit nonagenarius. Sed anni aliis clementiores se praestant, duriores aliis: *ἄλλοτε μητρυίη γῆρας πέλετ', ἄλλοτε μήτηρ.* Pluti poetae tempus non pepercit. Ridet etiamnunc, sed... *γναθμοῖσ' ἀλλοτρίοισιν, σαρδάνιον μάλα τοῖον.* Laeti effusique cachinni conticuere; deferbuit inventionis audacia, sententiolae humi repunt; nihil magni movetur: composita vel deposita sunt odia vehementia. Non iam suum ducit civitatis litterarumve saluti invigilare. Quem acerrime olim insectari solebat, Euripidem, nunc eum imitatur, *χρώμενος αὐτοῦ τοῦ στόματος τῷ στρογγύλῳ* [2]), nec iam suo iure exclamare potuisset quod olim magnifice de se sentiens fuerat prolocutus: „*τοὺς νοῦς δ' ἀγοραίους ἧττον ἢ 'κεῖνος ποιῶ*" [3]). Concidit felix illa sui confidentia, qua Cleones olim fuerat aggressus. Qualia si etiamtunc admisissent tempora mutata, ex

---

[1]) Vs. 28 sq., 490 sq., 500 sq.

[2]) Compluribus locis Pluti fabulae apparet comicum Ionis Phoenissarum Orestis aliarum tragoediarum fuisse memorem.

[3]) Fr. 471; vid. ad Vesp. 57.

eius tamen ore non fuissent denuo audita. Πρίν ποτ' ἦν, πρὶν ταῦτα· νῦν δ' οἴχεται.

Itaque coryphaei ultima verba: „οὐκέτι τοίνυν εἰκὸς μέλλειν οὐδ' ἡμᾶς" ominis aliquid habere videntur et ab ipsis Gratiis proferri. Quae olim

τέμενός τι λαβεῖν, ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται,
ζητοῦσαι ψυχὴν ηὗρον Ἀριστοφάνους,

nunc cum lusciniis aliorsum properant ingruente frigore hiemali. Tacet exinde comici musa procax, ἡμεῖς δὲ χαίρομεν τῇ σιωπῇ. Nam plura si poeta senescens evulgasset [1]), verendum fuisset ne nimis nimisque ei aptum fieret Priami illud dictum: in iuvene quidlibet esse decorum, sed senem nudum humi prostratum triste et turpe praebere spectaculum.

Sed illuc unde digressus sum redeo. Prudenter profecto egit Franciscus Ritter, qui primus sapere ausus in dissertatione de Aristophanis Pluto [2]) demonstratum ivit nostram fabulam anno 388 scenae esse commissam, neque quidquam in eam manasse ex editione priore. Quamquam prior Plutus quin olim fuisset, nullus dubitabat, atque adeo grammatico, cui scholion ad vs. 115 debetur, eam ad manum fuisse putabat. De priore autem illa fabula multa fundebat somnia, quae impune iam possunt neglegi [3]), — recens quippe e schola Suevernii, perinde atque Bernardus Thiersch, qui biennio post Ritterum de Pluto disputans [4]) perhibuit comicum hanc fabulam eo consilio composuisse „ut cives a rerum novarum studio ... sive, ut uno verbo „dicam, a Dorismo revocaret"; *Paupertatem* nimirum *Spartam* referre, „gloriam autem ante potentiam Atheniensium revivi-

---

[1]) De Aeolosicone et Cocalo, quas filio dedisse fertur scenae committendas, vix quicquam novimus: id novimus filium illum „nive frigidiorem" visum esse aequalibus (vid. Alex. fr. 179).

[2]) Bonnae 1828, paginis 78.

[3]) „Incertiora quam quae commemoranda viderentur" recte vocavit Dindorf, cum Ritteri disputationem ad compendium conferret, ut Aristophanis editioni suae insereret.

[4]) In Prolegomenis ponderosae editionis (a. 1830), p. CDLVII sq.

„scere non posse nec stare nisi civitas omnium rerum abun„dantia gauderet et cives mores patrios custodirent" [1]).

Hodie ad talia subridemus, et satis sentimus fabulam, licet minime singularibus aliquibus ingenii dotibus splendeat, aliud tamen esse quam Xenophontis *περὶ Πόρων* libellum metro adstrictum. Utiliora sunt quae Ritter et Thiersch in fabula nostra indicarunt recentis aetatis vestigia. Cum tamen minime exhauserint illam materiem, equidem quae observavi paucis iam recensebo, nullus dubitans quin et ipse nonnulla neglexerim.

Belli Corinthii vs. 170 fit mentio, ubi qui regem Persarum propter divitiarum deum superbire dicit, cogitat „aureos" illos „sagittarios", quibus Agesilaus coactus est ut ex Asia recederet [2]). Apertius etiam hae res indicantur vs. 173, ubi Pluti ope auxilia Corinthi ali dicuntur.

Phylae hieme 404/3 a *Thrasybulo* occupatae mentio fit vs. 1146; anno autem 389/8 certa causa comicum movebat ut civibus eam rem in mentem revocaret ipsumque Thrasybulum patriae liberatorem honorifice commemoraret (vs. 550): — nuper enim cum classe profectus tunc erat Thrasybulus in Hellespontum [3]), ut rem Atheniensem labantem illic erigeret; ubi strenue et feliciter dum se gerebat, ab adversariis gravissimis criminibus petebatur domi [4]).

Eodem pertinet *Agyrrhii* nomen vs. 176; qui hoc anno praetor fuit et mortuo mox Thrasybulo successor est missus *ἐπὶ τὰς ναῦς* [5]). Idem bis vellicatur in Ecclesiazusis [6]); quorum locorum posterior docet cur comico nostro haudquaquam gratus, populo vero his annis gratissimus fuerit. Invexerat nimirum

---

[1]) Minus longe a scopo aberrans CGHaupt anno 1826 in Quaestionibus Aeschyleis p. XVII contenderat „Plutum respectu Promethei Aeschylei habito esse scriptum". Quae nucleum certe sincerum habet observatio; vid. infra ad vs. 160 sq. et ad vs. 1108 sq.

[2]) Cf. Xen. Hell. III 5.

[3]) Vid. Xen. Hell. IV 8, Diodor. XIV 94.

[4]) Vid. quae ad vs. 550 annotavi.

[5]) Xen. ibidem.

[6]) Eccl 96 sq. et 183 sqq.

τὸ ἐκκλησιαστικὸν et nuper etiam auxerat; id quod recte scholia l.l. observant et magis etiam aperte docet [Aristot.] de Rep. Ath. 41 § 3: „πρῶτον μὲν Ἀγύρριος ὀβολὸν ἐπόρισεν, μετὰ δὲ τοῦτον Ἡρακλῆς ὁ Κλαζομένιος ὁ βασιλεὺς ἐπικαλούμενος διώβολον, πάλιν δὲ Ἀγύρριος τριώβολον." Itaque τριωβόλου ἕνεκα cives iam ὠστίζονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ [1]), Aristophanem autem de harum largitionum auctore idem censuisse intellegimus atque eum quem Plato comicus in scena exclamantem fecit:

„λαβοῦ, λαβοῦ τῆς χειρὸς ὡς τάχιστά μου!
„μέλλω στρατηγὸν χειροτονεῖν Ἀγύρριον" [2]).

Ea fuit ei sententia, quam profert chorus in Ecclesiazusis: „*olim*

„οὐδεὶς ἂν ἐτόλμα
„τὰ τῆς πόλεως διοι-
„κεῖν ἀργύριον λαβών,
„νυνὶ δὲ τριώβολον
„ζητοῦσι λαβεῖν ὅταν
„πράττωσί τι κοινόν, ὥσ-
„περ πηλοφοροῦντες" [3]).

Etiam morem iudices in *decem decurias* distribuendi, unde in fabula nostra ter ducitur iocus [4]), brevi ante annum 389 invaluisse sentimus collato quodam loco Ecclesiazusarum, ubi eadem res praebet materiem iocandi [5]). Apparet in re iudiciaria tunc temporis quaedam fuisse novata, simpliciorque cum olim obtinuisset mos, quem e Vesparum fabula novimus, magis elaborata iam ratione cives usos esse in designandis tribunalibus, iudicibus legendis, sententiis ferendis [6]).

Idem tempus indicat *Pamphilus* (vs. 174), qui anno 388 strategus fuit [7]).

---

[1]) Plut. 329 sq.; cf. Eccl. 300 sqq., 380 sq.
[2]) Plat. fr. 185. Qui versus e Σκευαῖς desumti videntur coll. fr. 133. Vid. ad Ran. 367 sq.
[3]) Eccl. 304—310.
[4]) Vs. 277, 972, 1167.
[5]) Eccl. 681—688.
[6]) Cf. Vesp. 991 et tota ea fabulae pars.
[7]) Xen. Hell. V 1 § 2.

Idem tempus *Timotheus* Cononis nuper vita functi filius et heres, cuius luxus vs. 180 in transitu tangitur.

Etiam parodia *Philoxeni* dithyrambographi Cytherii [1]), qui in aula Dionysii maioris floruit, huic demum tempori est apta. Quem poetam comicus etiam in exitu Ecclesiazusarum fabulae iocose est imitatus.

Item *Neoclides* ὁ γλάμων [2]) et *Aristyllus* homo impurus [3]), qui cum in nostra fabula tum in Ecclesiazusis petuntur et iisdem quidem iocis easdemque ob causas petuntur, aequales fere esse duas has fabulas testantur.

Nec non γραῦς ψιμυθίῳ καταπεπλασμένη, quae iuventam praeteritam ementita amatores captare frustra conatur, Ecclesiazusis Plutoque fabulis propria est [4]). Cum ipse poeta insenuere feminae quas in scenam induxit: pro puellis ἡβυλλιώσαις καὶ ὑποπαρθένοις prodeunt iam vetulae Quid quod et Abundantiae Deum, quem iuvenem vel puerum ostendebat ars sculptorum, senem decrepitum et morosum finxit comicus. Ipsa autem vox ψιμύθιον apud nostrum nonnisi in fragmento quodam redit [5]), et in utraque fabula anus „rogo quam toro aptior" dicitur [6]).

Simillimi porro sunt ioci Blepyri in Ecclesiazusis ex uxoris verbis efficientis „*concionem peperisse filium*" et herae in Pluto servi verba ita intellegentis ut „*pyxide marmorea*" Aesculapium usum putet [7]); — simillimi sunt, inquam, aliquanto tamen festivior ille quam hic.

In utraque fabula cauponis crimini datur vinum adulteratum [8]). In utraque ridentur medici [9]), et verbis acerbissimis carpitur

---

[1]) Vs. 290 sqq.

[2]) Eccl. 254, 398—407 et Plut. 665 sq., 716—725, 747. Promittitur ei in Ecclesiazusis supplicium quo afficitur in Pluto. Qui homo praeterea nonnisi in *Ciconiis*, fabula item recentissima (vid. ad vs. 84), apud nostrum commemoratur.

[3]) Eccl. 647 Plut. 314.

[4]) Eccl. 877 sqq. et Plut. 959 sqq., imprimis vs. 1068 sq.

[5]) Ar. fr. 320³; praeterea apud comicos recentiores.

[6]) Eccl. 926 Plut. 1008.

[7]) Eccl. 550 Plut. 712.

[8]) Eccl. 158 sqq. Plut. 435 sq.

[9]) Eccl. 363 sq. Plut. 407—409.

aequalium improbitas [1]). Etiam *ἐμπορίας σκῆψις* [2]) et *στροφή* vocabulum ambiguum [3]) in utraque praebent occasionem iocandi.

Propriae praeterea utrique sunt locutiones quae sequuntur:

τί (οὐδὲν) πλέον σοι ἔσται [4]).
καταλείπειν (ἔχειν) οὐδὲ ταφῆναι [5])
ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ [6]).
ὡς οὐδεὶς ἀνήρ [7]).
τοὺς τρόπους βελτίων [8]).
ἦ μὴν ... ἔτι in minis [9]).
λιπαρὸς χωρῶν [10]).
ἐπιπολῆς [11]).
ἐκπυνθάνεσθαι [12]).
ὁ ἡ κεκτημένος -νη dominus -na [13]).
οὐκ ἂν φθάνοις cum participio [14]).
τὶ τῶν προὔργου [15]).
ξυλλαβεῖν μείρακα [16]).

Addo quae Plutus fabula praebet prima: *ὦ τᾶν* ad plures dictum [17]), *δῆλος* vel *φανερὸς γνῶναι* ubi aut solum adiectivum aut *ῥᾴδιος γνῶναι* expectatur [18]), *συνεῖναι μετά τινος* [19]), *ἕπεσθαι μετά τινος* [20]), *ἀνθ' ὧν = διότι* [21]), *παρὰ πολύ* [22]), *πώμαλα* [23]), *ἄπαρτι* [24]),

---

1) Eccl. 437—440 Plut. 35—38, 99.
2) Eccl. 1027 Plut. 904.
3) Eccl. 1026 Plut. 1154.
4) Eccl. 1094 Plut. 531.
5) Eccl. 592 Plut. 556.
6) Eccl. 221—228 Plut. 95.
7) Eccl. 1130 Plut. 247, 901.
8) Eccl. 214 Plut. 105.
9) Eccl. 1034 Plut. 608.
10) Eccl. 652 Plut. 616.
11) Eccl. 1108 Plut. 1207. Quod non *novum* est adverbium, sed nostro nunc demum usitatum.
12) Eccl. 752 Plut. 60.
13) Eccl. 1126 Plut. 4.
14) Eccl. 118 Plut. 485, 874, 1133.
15) Eccl. 784 Plut. 623.
16) Eccl. 1037 sq. Plut. 1079.
17) Vs. 66.
18) Vs. 48, 489.
19) Vs. 504.
20) Vs. 828.
21) Vs. 432.
22) Vs. 445.
23) Plut. 66 et in Cocalo (fr. 346).
24) Vs. 388.

προσβιάζεσθαι [1]), *μαγγανεύειν* [2]), *πενιχρός* [3]), *ἐκνομίως* [4]), *ἄμης* [5]), *ἀκρατίζεσθαι* [6]), *ὑπήκοος* [7]).

A rebus autem et verbis ut ad sonum verborum veniamus, *οὐδὲ εἷς* et *οὐδὲ ἕν* pronomina, quorum elisio olim nonnisi raro fuerat neglecta [8]), in Pluto demum frequenter, ut apud recentiores, tres implent syllabas [9]). Item novicia sunt *ἦν eram* [10]), *ξυμπαραμειγνύων* pro *-γνύς* [11]), *ὕβρεος* pro *-ως* [12]), *ζήσειν* pro *βιώσεσθαι* [13]), *γναφεύειν* pro *κναφεύειν* [14]), *ἐξεπίτηδες* pro *ἐπίτηδες* [15]). Et omnino fluxi quid habet dictio et socordiam quandam etiam in rebus grammaticis testatur passim [16]); quae saepius vitio data est librariis immerentibus, nam in ipso poeta senescenti quaerenda est rei causa.

Idem testantur personarum *nomina propria*: in Ecclesiazusis prodeunt *Chremes* et *Blepyrus* sodales, in Pluto *Chremylus* et *Blepsidemus*. Qualia nomina, *οἷς χρώμεθ', οἷς ξύνεσμεν*, hac demum aetate personis scenicis tribui sunt coepta [17]). Olim *civitatis amorem* vel *Cleonis odium* vel *studium ruris* vel *persuadendi peritiam* ipso nomine profitebantur qui primarum erant partium: nunc e vita communi nomina desumuntur, — nomina inania et muta, quorum ipsa tamen inanitas diserte docet novum advenisse tempus.

Chorus autem, cuius ore comicus suam de rebus patriae sententiam solebat proloqui, inter humillimas hasce de victu quotidiano disceptationes vix habet quod agat, itaque cum in

---

1) Vs. 16. 2) Vs. 310. 3) Vs. 976. 4) Vs. 981, 992.
5) Vs. 999. 6) Vs. 295. 7) Vs. 146.
8) Eq. 569 Lys. 1044 Ran. 927 Cratin. fr. 302 Cratet. 14 Eupol. 357[4]; Pluti demum tempore hunc morem invaluisse minus recte statuebat Ritter.
9) Plut. 37, 138, 870, 1115, 1182.
10) Vid. supra pag. VI.
11) Vs. 719. Quod unum vetus comoedia praebet huius conformationis exemplum. Non enim huc sunt referendi loci ubi per metrum nihil obstat quominus prisca restituatur forma: Eq. 424 (!) Av. 520.
12) Vs. 1044 (si recte sic scribitur).
13) Vs. 263. 14) Vs. 166. 15) Vs. 916.
16) Vid. ad vs. 34, 48 sq., 262 sq., 522, 597, 737, 826, 844, 1144.
17) Scientem me neglegere locos quales sunt Vesp. 232 sqq. Pac. 1155, utpote ab hoc argumento alienos, vix est quod dicam.

Pluto fabula tum in Ecclesiazusis ἠλίθιος παρέστηκεν, — id quod de choreutis Euripideis ridens aliquando comicus perhibuerat. Fabulam dum perlegimus, obliviscimur identidem in orchestra etiam adesse chorum. Neque tempus edax rerum nunc est culpandum, quasi chori cantica nonnulla interierint; nam si revera ita se habeat res, — quod nego, sed finge ita se habere rem: — ab argumento utique aliena fuerunt illa cantica, neque ad fabulam recte diudicandam maioris momenti esse potuerunt quam sunt cantilenae e dramatis musicis Martha vel Fausto evulsae, quibus in theatris hodiernis actuum intervalla musis invitis solent expleri.

Utiliorem olim se praestiterat Pacis fabulae chorus in numine optatissimo reducendo; qui cum advocati essent agricolae, non nugis tempus terebant neque taciti otiosique adstabant, sed ipsum statim opus strenue aggressi almam deam suisce manibus in lucem protrahebant. Plutus vero sine ulla choreutarum ope — neque potuissent eum adiuvare etiamsi voluissent! — videndi facultatem recuperat: adsint absint illi, nil refert.

Verum igitur est quod ἐν τοῖς περὶ Κωμῳδίας invenitur a vetusto grammatico observatum: „ὁ Πλοῦτος νεωτερίζει κατὰ τὸ πλάσμα". *Novae comoediae affinis* est haec fabula; „τήν τε γὰρ ὑπόθεσιν οὐκ [1]) ἀληθῆ ἔχει" — id est: argumentum non ex ipsa vita rebusque publicis est desumtum — „καὶ χορικῶν ἐστέρηται· [2]) ὅπερ τῆς νέας ὑπῆρχε κωμῳδίας".

Quae qui scripsit, de *duobus* Plutis nihil — ut vides — inaudiverat.

IV.

Ergo haec est res. Manibus tenemus fabulam, quam anno 388 datam esse et veteres affirmant ex auctoritate monumentorum publicorum, et ipsa fabula singulis fere versibus luculenter testatur. At eandem — non aliam, sed hanc ipsam — anno 408

---

[1]) ὡς cod. V.

[2]) In V est: χορῶν οἷς ἐστέρηκεν. Vulgo χορῶν ἐστέρηται.

datam esse fuere qui putarent. Non iam rogamus utris sit credendum, nam manifestus est error; sed scire avemus error unde sit natus. *Dioclis* archontis nomen undenam in temporum computationes irrepsit et miserrimas earum fecit turbas?

Intellegere id mihi videor, et periculum faciam an alios in meam sententiam pertrahere possim.

Prius autem recordemur oportet verborum, item aperte falsorum, quae de *Nubibus* fabula olim scripsit grammaticus anonymus. Hanc fabulam non iterum in certamen publicum admissam esse constat, de „alteris" autem Nubibus, quarum hic illic fit mentio, quid sit statuendum satis apparet [1]). Et tamen disertis verbis traditum accepimus: „*αἱ δὲ δεύτεραι Νεφέλαι ἐπὶ Ἀμεινίου ἄρχοντος*". Quem errorem, aptissimum ad quemlibet decipiendum, nisi aliunde posset refutari, pepererunt vetusti interpretis verba quaedam male intellecta: „*ὁ Κλέων ἀποθνήσκει* „*ἐπ' Ἀμεινίου. πρὸ τούτου δέ ἐστιν Ἴσαρχος, ἐφ' οὗ αἱ πρῶται* „*Νεφέλαι εἰσήχθησαν.*" Quae qui scripsit, demonstratum ibat postmodo inserta esse quae in Nubibus leguntur de Cleone mortuo. Res certa et aperta; sed stolidus homo nescio quis ex eius verbis effecit, *τὰς δευτέρας* igitur *εἰσαχθῆναι ἐπ' Ἀμεινίου* [2]).

Simile quid obtinuit in Pluti anno constituendo. Quod quomodo sit factum ut perspicue possit exponi, redeundum est ad rem quam supra tetigimus [3]). Ecclesiazusas et Plutum qui deinceps perlegit, non potest quin sentiat novum tunc temporis fuisse morem iudicum decurias litteris *A*, *B* cet. — *K* indicandi. Confidenter igitur statuo brevi ante Ecclesiazusas fabulam scenae commissam hanc rationem primum esse initam [4]).

Iam videamus scholia V ad Plut. 972:

„*ἀλλ' οὐ λαχοῦσ' ἔπινες ἐν τῷ γράμματι.*"

---

1) Vid. Nub. Proleg. p. V—XXVIII.
2) Schol. Nub. 549; vid. Nub. p. 5, 4.
3) Vid. supra p. XVII.
4) „Wir haben ... kein Recht dies System für älter zu halten als die Reformen „unter dem Archon Eukleides" (Fränkel Geschworenenger. p. 106). Etiam decennio fere recentius esse ex Aristophane efficio.

παρ' ὑπόνοιαν τὸ „ἔπινες" ἀντὶ τοῦ „ἐδίκαζες." ὅτι δὲ κατὰ γράμμα ἐκληροῦντο <*τότε*>, *προείρηται* [1]), *οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐβούλευον οὕτω* [2]), *τῷ πρὸ τούτου ἔτει ἀρξάμενοι. φησὶ γὰρ ὁ Φιλόχορος· „ἐπὶ Γλαυκίππου καὶ ἡ βουλὴ κατὰ γράμμα πρῶτον ἐκαθέζετο, καὶ ἔτι καὶ νῦν ὀμνύουσιν ἀπ' ἐκείνου καθεδεῖσθαι ἐν τῷ γράμματι ᾧ ἂν λάχωσιν"* [3]).

Vera falsis miserrime commixta [4]). Quod non priscus ille grammaticus deliquit, qui primus allatis Philochori verbis hunc versum illustravit; sed dum excribuntur, decurtantur, turbantur quae prudenter ille observaverat, absurda tandem sunt facta. Dixerat ille: „quo tempore data est Plutus, etiam *in tribunalibus* „invaluisse morem qui teste Philochoro *in denis senatorum tribu-* „*bus sive prytaniis describendis* dudum viguisset". Recentiores vero eius verba cum parum intellexissent [5]), inde effecerunt in Pluto fabula respici „morem *recens natum*" — nam de re nova sermonem fieri illi quoque sentiebant — „*senatores* per *γράμματα* describendi". Qui mos quoniam *ἐπὶ Γλαυκίππου* (anno 410/9) ortus fuerat teste Philochoro, sequebatur ut anno sequenti, *ἐπὶ Διοκλέους*, Plutus fabula data esse crederetur. Hinc demirari illi quod Thrasybuli et Dionysii et belli Corinthiaci in ea fieret mentio et Lais cum annum ageret decimum quartum famosissima diceretur meretrix.

Mox fuit qui *duos* Plutos extitisse sumeret, ut veterum recentiorumque inter se conciliaret opiniones [6]). Et ab illo inde

---

1) In scholiis ad vs. 277.

2) Cod. *οὗτοι*; corr. Hemsterhuys.

3) Iubente Polacio enuntiatum incidi post „*Φιλόχορος*", ut etiam „*ἐπὶ Γλαυκίππου*" ipsius Philochori haberentur verba.

4) Multo etiam deteriora sunt scholia ad vs. 277: „ein wahrer Rattenkönig von Verwirrung" (Fränkel).

5) *Didymo* deberi quae de fabula nostra anno 408 acta leguntur in scholiis, docte nuper et acute et probabiliter admodum demonstratum ivit amicus collega Polak in Albo Gratulatorio, quod in honorem Herwerdeni conscriptum est 1902 p. 173 sqq., praesertim fretus scholio ad vs. 550, de quo vid. quae infra in commentario observavi.

6) Conferatur prisca controversia de duplici *Pacis* fabulae recensione, cuius fit mentio in illius fabulae Argumento, unde discimus Cratetem Mallotam alteram aliquam Aristophanis Pacem commemorasse, sed neque Eratostheni eam notam fuisse neque postea comparuisse.

tempore moveri coepta est quaestio tam perplexa quam inanis.

Ablegetur igitur *Plutus Diocle archonte data* illuc quo dudum relegatae sunt *Nubes alterae archonte Aminia scenae commissae* et *Atheniensium expeditio archonte Isarcho in Euboeam suscepta* [1]) multaque alia quae eiusdem sunt generis [2]).

Ad finem est perventum. Si cui parum persuasi, is dicat poetam duas fabulas, quibus Plutus esset nomen, scripsisse ferri, sed harum alteram impune a nobis posse neglegi, nihil enim de eius consilio argumentove esse cognitum et vix ullum — fortasse nullum omnino — ex ea aetatem tulisse fragmentum; nihil autem ei commune fuisse cum fabula quae anno 389 inventa et elaborata est et proximo anno ineunte scenae commissa.

Sic igitur statuant quibus non satis certa videantur quae de „prioris" Pluti nomine mero errori tribuendo probatum ivi.

Mihi vero persuasum est *ab Aristophane unam tantum fabulam Plutum factam esse* neque postmodo eam sive ab aliis sive ab ipso poeta esse retractatam.

V.

Corollarii loco addenda sunt quaedam de controversia, quam *Laidis* olim movit nomen in versu 179 traditum:

„ἐρᾷ δὲ Λαῒς οὐ διὰ σὲ Φιλωνίδου;"

Ad quem versum adscripta sunt haec [3]): „ὅτι Ἀριστοφάνης οὐ „λέγει σύμφωνα κατὰ τοὺς χρόνους. ληφθῆναι γάρ φασιν αὐτὴν ἐν „Σικελίᾳ πολιχνίου τινὸς ἁλόντος ὑπὸ Νικίου ἑπτέτιν, ὠνηθῆναι δὲ „ὑπὸ Κορινθίου τινὸς καὶ πεμφθῆναι δῶρον τῇ γυναικὶ εἰς Κόρινθον. „ἵνα δὴ ἐπὶ Χαβρίου τις ταῦτα γενέσθαι δῷ, ὅτε εὖ ἔπραττον Ἀθηναῖοι „ἐν Σικελίᾳ, ἔστι δὲ ἕως Διοκλέους ἔτη ιδ′, ὥστε ἄλογον δι᾽ ὀνόματος „αὐτὴν ἐπαίρειν." *Temporum rationibus haec non conveniunt. Fertur enim Lais septennis in Sicilia a Nicia esse capta. Quodsi Chabria*

---

[1]) Schol. Vesp. 715.

[2]) Conferantur velim quae de schol. Ran. 1026 disputavi Mnemos. 1888 p. 69 sq. et brevius in comment. ad Ranas.

[3]) Desunt in codicibus V R.

archonte, priusquam res Atheniensium illic afflictae sunt, factum esse sumimus, <nata est igitur archonte Alcaeo> et Diocle archonte annum aetatis agebat decimum quartum; qua aetate non potuit digna videri cuius mentio fieret publice. — Sic olim secum reputavit qui Diocle archonte (anno 408) fabulam actam arbitrabatur. Sed multo melioris sunt frugis quae deinde in scholio non de *natali* Laidis anno disputantur, sed de *fatali*; quae qui scripsit, sciebat fabulam datam esse anno 388. Et sic demum intellegitur quae hoc loco non recentiores aliquos grammaticos sed priscos illos Alexandrinos detinuerit ἀπορία: *„anno 388 non amplius inter vivos fuisse Laidem teste quodam Platonis comici loco"*, et scholii initium quomodo scribendum sit apparet; non *poetae* illic nomen, quod talibus locis non additur, est *Aristophanes*, sed *grammatici*, qui demonstravit temporum rationi non convenire quae habeat textus traditus. Legamus igitur: „<τὸ χ> Ἀριστοφάνης, ὅτι οὐ λέγει σύμφωνα κατὰ τοὺς χρόνους", *signum* χ [1]) *Aristophanes Byzantius huic versui appinxit, quod temporis rationi haec adversentur.* Dein, omissis quae supra excripsi, subiungantur haec: „ἐμφαίνει γὰρ [2]) Πλάτων ἐν τῷ Φάωνι [3]) διδαχθέντι ἐπὶ Φιλοκλέους [4]) ὡς μηκέτι αὐτῆς οὔσης," *nam in Phaone Platonis, quae anno 391 data est fabula, mortua Lais dicitur.*

Haec fere — nam singula verba quis praestet! — observaverat Aristophanes grammaticus, adscripserat autem Callistratus discipulus, cuius in altera scholii parte fit mentio. Quae si probabiliter sunt disputata, sequitur ut coniecturam, qua haec quaestio feliciter solvitur apud Athenaeum, non excogitatam statuamus ab hoc homine doctiore quam sagaciore, sed desumtam e commentariis Aristophanis grammatici, quem „περὶ τῶν Ἀθήνησι ἑταιρίδων" scripsisse ipse Athenaeus tradit [5]). Aristo-

---

1) De signo „χ" vid. schol. Thesm. 917 et Pac. 990.
2) Pro „δὲ καί".
3) Sic Clinton pro „Φαίδρῳ". Dein omitto verba „ἑπτακαιδεκάτῳ ἔτει ὕστερον".
4) Sic Hemsterhuys pro „Διοκλέους."
5) Athen. 567 *a*; cf. Ael. V. H. XII 5.

phanes igitur una littera mutata, vel potius una lineola litteris traditis *ΛΑΙΣ* addita, scripsit *ΝΑΙΣ* et coniecturam suam testimonio e Lysiae orationibus petito confirmavit [1]. Is vero qui in scholii parte priore perhibet „Laidem anno 408 vixdum adultam fuisse", novit quidem signum criticum quod Alexandrini versui appinxerunt, sed *cur* appinxerint non habet perspectum.

Didymum hunc fuisse demus Polacio [2]: idem obtinebit hoc loco quod in Thesmophoriazusis; ubi nomen quoddam proprium in vetustis exemplaribus vitiose scriptum Aristophanes Byzantius feliciter emendavit, nam pro litteris traditis *ΚΑΙΑΧΑΙΟΣ* scripsit *ΚΑΛΚΑΙΟΣ* [3], Didymus vero manifestum illum errorem defensum ivit argumentis usus perineptis, „*mumsimus*" suum fovens scilicet et merito ideo a Symmacho aliove grammatico recentiore explosus.

VI.

Denique de codicibus aliquid est dicendum.

Contuli codicum *V* et *R* imagines phototypas, quae maximo cum omnium philologorum emolumento nuper in lucem sunt emissae [4]; praeterea usus sum Velseni Blaydesii aliorum editionibus. Lectiones codicum V et R, quae quidem mentione dignae videbantur, sedulo indicavi. Locis ubi utriusque textus corruptus est, vera autem aliquamve ob causam notabilis lectio extat in Parisino 2712 (*A*), huius feci mentionem; sed de eo tacui ubi cum V R (vel altero utro) conspirat, nec non ubi vitia praebet. Rarius etiam commemoravi Vaticano-Urbinatem 141 (*U*). Aliorum codicum vix usquam mentionem feci, quia nulla est eorum utilitas.

---

[1]) Vid. comment. ad l. l.

[2]) Vid. pag. XXIII not. 5.

[3]) Thesm. 162, ubi vid. schol.

[4]) Facsimile of the Codex Venetus Marcianus 474, London and Boston, 1902. — Praefati sunt I. W. White et Th. W. Allen.

Aristophanis Codex Ravennas (Cod. Gr. et L. photographice depicti duce S. G. de Vries, tom. IX) Lugd. Bat., Sijthoff 1904. — Praefatus est J. van Leeuwen J. f.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Καρίων οἰκέτης Χρεμύλου.
Χρεμύλος γέρων.
Πλοῦτος.
Χορὸς ἀγροίκων.
Βλεψίδημος.
Πενία.
Γυνὴ Χρεμύλου.
Δίκαιος ἀνήρ.
Συκοφάντης.
Γραῦς.
Νεανίας.
Ἑρμῆς.
Ἱερεὺς Διός.

Personae tacitae: Iusti viri filiolus. Testis a sycophanta adductus. Ancilla vetulae.

Actor primus *Chremylum* et *Iustum virum* agit,
secundus *Carionem*, *Paupertatem*, *Vetulam*,

tertius *Plutum*, *Blepsidemum*, *Sycophantam*, *Iuvenem*, *Mercurium*, *Sacerdotem*,
quartus *Uxorem* [1]).

Fabula agitur Athenis ante domum Chremyli.

---

1) Nisi malit quis sumere prius (vs. 641—769) actorem qui Chremylum agit, dein (vs. 777—801) eum qui Carionem, personam Mulieris sustinuisse. Quae mihi quidem nimis artificiosa videtur ratio.

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ [1]).

I.

πρεσβύτης τις Χρεμύλος πένης ὢν τὴν οὐσίαν ἀφικνεῖται εἰς θεοῦ, ἐρωτᾷ δὲ τὸν θεὸν πῶς ἂν εἰς ἔκδηλον ἁβρόν τε μετασταίη βίον. τοιόνδε δὲ ἐγγεγύηται ὁ χρησμός· χρᾷ γὰρ αὐτῷ ὁ θεὸς ἐξιόντι τοῦ ναοῦ τούτῳ ἕπεσθαι, ᾧ πρώτῳ συντύχῃ. καὶ δὴ τυφλῷ γέροντι συντυχὼν εἵπετο πληρῶν τὸν χρησμόν· ἦν δὲ Πλοῦτος οὗτος. ὕστερον δὲ προσδιαλεχθεὶς αὐτῷ εἰσάγει εἰς Ἀσκληπιοῦ ἰασόμενος αὐτὸν τῆς πηρώσεως, καὶ οὕτω πλούσιος γίνεται. ἐφ' ᾧ δυσχεράνασα ἡ Πενία παραγίνεται λοιδορουμένη τοῖς τοῦτο κατορθώσασι. πρὸς ἣν καὶ διάλογος οὐκ ἀφυὴς γίνεται, συγκρινομένων τῶν φαύλων τῆς Πενίας καὶ τῶν τοῦ Πλούτου ἀγαθῶν ὑπὸ Βλεψιδήμου καὶ Χρεμύλου. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ἐπεισρεόντων, ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς ἀφιερώσαντο Πλούτου ἴνδαλμα [2]).

τὰ μὲν οὖν τῆς ὑποθέσεως ταῦτα. προλογίζει δὲ θεράπων, δυσχεραίνων πρὸς τὸν δεσπότην ὅτι τυφλῷ καὶ γέροντι κατακολουθεῖν οὐκ ᾐσχύνετο.

II.

πρεσβύτης Χρεμύλος πένης ὢν καὶ ἔχων υἱόν, κατανοήσας ὡς οἱ φαῦλοι τὸ τηνικαῦτα εὖ πράττουσιν, οἱ δὲ χρηστοὶ ἀτυχοῦσιν, ἀφικνεῖται

---

[1]) Quae sequuntur Argumenta habet V, nulla leguntur in R. Magni pretii est IIIum, cetera inutilia; in Io numerorum iambicorum et dictionis poeticae — si modo poeticae — vestigia sunt manifesta. Omisi cum Velseno quod in aliis codicibus extat Argumentum verbosum (I apud Dindorfium Meinekium Bergkium. Blaydesium), conscriptum fortasse a Thoma magistro, cui tribuitur in Aldina. Nec non indignae quae repetantur sunt nugae etymologicae (n⁰ V apud Dind cett.) quas exhibet Iunt.

[2]) Sic scripsi pro *ἰνδάλματα* (dittographema).

εἰς θεοῦ, χρησόμενος πότερον τὸν παῖδα σωφρόνως ἀναθρέψει καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ τοὺς τρόπους διδάξει (ἦν γὰρ οὗτος χρηστός), ἢ φαῦλον, ὡς τῶν φαύλων τότε εὐπραγούντων. ἐλθὼν οὖν εἰς τὸ μαντεῖον περὶ μὲν ὧν ἤρετο οὐδὲν ἤκουσεν, προστάττει δὲ αὐτῷ, ᾧτινι πρῶτον ἐξιὼν συντύχῃ, ἀκολουθεῖν. καὶ τὰ λοιπὰ ὡσαύτως [1]).

III.

ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀντιπάτρου [2]), ἀνταγωνιζομένου αὐτῷ Νικοχάρους μὲν Λάκωσιν, Ἀριστομένους δὲ Ἀδμήτῳ, Νικοφῶντος δὲ Ἀδώνιδι, Ἀλκαίου δὲ Πασιφάῃ. τελευταίαν δὲ διδάξαι [3]) τὴν κωμῳδίαν ταύτην ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ συστῆσαι Ἀραρότα δι' αὐτῆς τοῖς θεαταῖς βουλόμενος, τὰ ὑπόλοιπα δύο δι' ἐκείνου καθῆκε [4]), Κώκαλον καὶ Αἰολοσίκωνα [5]).

IV [6]).

μαντεύεται δίκαιος ὤν τις καὶ πένης
εἰ μεταβαλὼν πλούτου τυχεῖν δυνήσεται.
ἔχρησεν ὁ θεὸς συνακολουθεῖν ᾧπερ ἂν
ἀνδρὶ περιτύχοι. Πλοῦτος ὀπτάνεται τυφλός.
γνοὺς δ' αὐτὸν ἤγαγ' οἴκαδ', ἄλλους δημότας
καλέσας μετασχεῖν. εἶθ' ὑγιάσαι τὰς κόρας
ἔσπευδον· εἰς Ἀσκληπιοῦ δ' ἀπήγαγον.
ἡ δ' ἐπιφανεῖσ' [7]) ἄφνω Πενία διεκώλυεν.
ὅμως δ' [8]) ἀναβλέψαντος αὐτοῦ τῶν κακῶν
οὐδεὶς ἐπλούτει, τῶν δ' ἀγαθῶν ἦν τἀγαθά.

---

1) Id est: „ut in Argumento superiore" (Dindorf).
2) Ol. 97, 4, initio anni 388.
3) Sic V, non *διδάξας*. Fortasse δ' ἐδίδαξε verum est.
4) Verba *ἀδιανόητα*. Quae quomodo corrigenda sint non constat; vid. Proleg. p. I.
5) *καὶ Αἰολοσίκωνα* om V.
6) Huiusmodi nugae metricae ut *Aristophani grammatico* tribuerentur qui sit factum, ostendit ni fallor quod in V superscriptum est: „*Ἀριστοφάνους ὑπόθεσις Πλούτου.*"
7) *ἐπιφανεῖσ'* supplevi; Dindorf dederat *ἀναφανεῖσ'*, vVelsen *ἐκφανεῖσ'*. In codd. deest.
8) δ' addidi.

PLUTUS.

PROLOGUS.

(vs. 1—252.)

(Scena plateam publicam ante Chremyli Atheniensis aedes repraesentat.

Coronati a parte sinistra prodeunt *Chremylus* eiusque servus *Cario*, ab itinere reduces. Quos antecedit Plutus senex squalidus debilis caecus.)

SCENA PRIMA.

Cario, Chremylus.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ' ἐστίν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί,
δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου.
ἢν γὰρ τὰ βέλτισθ' ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ,

---

1 sq. De condicione sua id queritur servus quod de exulum condicione Polynices Euripideus cum matre confabulans: *ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παρρησίαν.* | — *δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ τις φρονεῖ.* | — *τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεών.* | — *καὶ τοῦτο λυπρόν, ξυνασοφεῖν τοῖς μὴ σοφοῖς* [1]). Experitur igitur verum esse vetustum adagium: *ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν* [2]).

1. *ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*] *o Iuppiter et <ceteri> dei!* Infra saepius redit hoc genus loquendi [3]).

2. Desipere famulo videtur herus caecum homuncionem e vestigio sequens.

4. Herus si spretis prudentibus servi consiliis in infortunium ruere mavult, ipse servus cum eo ruat necesse.

— *τῷ κεκτημένῳ*] sic dicitur *herus*, quo melius appareat misera mancipii con-

---

1) Eur. Phoen. 391 sqq. — 2) Theogn. 625. — 3) Vs. 81, 438, 854, 898, 1050; praeterea vid. ad Nub. 413.

μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.
τοῦ σώματος γὰρ οὐκ ἐᾷ τὸν κύριον
κρατεῖν ὁ δαίμων, ἀλλὰ τὸν ἐωνημένον.
καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα, τῷ δὲ Λοξίᾳ,
„ὃς θεσπιῳδεῖ τρίποδος ἐκ χρυσηλάτου,“
μέμψιν δικαίαν μέμφομαι ταύτην, ὅτι
ἰατρὸς ὢν καὶ μάντις, ὥς φασιν, σοφός,
μελαγχολῶντ᾽ ἀπέπεμψέ μου τὸν δεσπότην,
ὅστις ἀκολουθεῖ κατόπιν ἀνθρώπου τυφλοῦ,

13. *ὅστις*] *ὅστις γ᾽* Elmsley (ut Thesm. 883 etc.).

dicio. Non homo habetur sed res, *κτῆμά τι*. Item *dominam suam* ministra in Ecclesiazusis *τὴν κεκτημένην* vocat [1]). Apud comicos alibi non reperitur participium hoc substantivi loco ita usurpatum, nisi quod Phrynichus alicubi eo usus dicitur [2]).

5. *μέτεστι τοῖσι δούλοις δεσποτῶν νόσου* [3]). Nec mirum; *ἥμισυ γάρ τ᾽ ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύϝοπα Ζεὺς | ἀνέρος, εὖτέ κέ μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι* [4]). Nostrum locum presse secutus est Philemon [5]).

6. Cf. mancipii apud Anaxandridem querelae: *οὐκ ἔστι δούλων, ὦ ἀγάθ᾽, οὐδαμοῦ πόλις, | τύχη δὲ πάντα μεταφέρει τὰ σώματα* [6]). — Dicitur nunc *ὁ κύριος is quem ipsa natura fecit dominum.*

8. *καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα*] i. e. *εἶεν*, *et haec quidem hactenus* [7]).

9. Tragica dictio dolorem decet vere tragicum. Prope hae Carionis querelae accedunt ad verba Orestis Euripidei: *Λοξίᾳ δὲ μέμφομαι, | ὅστις μ᾽ ἐπάρας ἔργον ἀνοσιώτατον, | τοῖς μὲν λόγοις ηὔφρανε, τοῖς δ᾽ ἔργοισιν οὔ* [8]). Et fortasse hunc ipsum locum nunc in mente habet comicus; nisi *Ionis* potius fabulae, unde oraculum, quod Chremylus accepit, comicus duxisse videtur, primum indicium est Loxiae nomen; nam et in ea fabula — ut omnino apud Euripidem — frequens est Phoebi hoc epitheton.

11. Aeschylus una voce Apollinem dixit *ἰατρόμαντιν* [9]). *Medicus* Apollo etiam in Avibus audit [10]).

12. *μελαγχολῶντα*] *vesanum* [11]).

13. *Caecum* Plutum norant omnes e carmine convivali, unde ipsum fabulae argumentum in comici mente procrevisse iure dixerit quispiam: *ὤφελέν σ᾽, ὦ τυφλὲ Πλοῦτε, | μήτε γῇ μήτ᾽ ἐν θαλάσσῃ | μήτ᾽ ἐν οὐρανῷ φανῆμεν, | ἀλλὰ Τάρταρόν τε ναίειν | καὶ Ἀχέροντα· διὰ σὲ γὰρ πάντ᾽ | ἔστ᾽ ἐν ἀνθρώποις κακά* [12]). Hinc Antiphanes duxit iocum: *ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς, καθάπερ ἰατρὸς κακός, | πάντας βλέποντας παραλαβὼν τυφλοὺς ποιεῖ* [13]). Sed veram cognominis causam indicant versus epici, ubi Ceres „*νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ*" Plutum genuisse dicitur [14]); ibi enim significatur *abundantia*, quam *sulcus* summittit ferax. Quapropter Cereris Filiaeque comes, ut

[1]) Eccl. 1126. — [2]) Phrynich. fr. 48; cf. praeterea Soph. fr. 700² [Demosth.] LIX § 21. — [3]) Eur. fr. 86. — [4]) Hom. ϱ 322 sq. (afferuntur in schol.). — [5]) Vid. Philemon. fr. 56. — [6]) Anaxandr. fr. 4. — [7]) *En dat is nog tot daaraan toe*; vid. ad Ach. 523 et ad Av. 801. — [8]) Eur. Or. 285 sqq. — [9]) Aesch. Eum. 61; cf. Suppl. 263 Ag. 1623. — [10]) Vid. Av. 584. — [11]) Vid. ad Nub. 833. — [12]) Vid. ad Ach. 532—534 et cf. infra vs. 183. — [13]) Antiphan. fr. 259; vid. etiam Amphid. fr. 23. — [14]) Hes. Theog. 969 sqq.; cf. h. Cer. 489 sq.

τοὐναντίον δρῶν ἢ προσῆκ' αὐτῷ ποιεῖν.
οἱ γὰρ βλέποντες τοῖς τυφλοῖς ἡγούμεθα·
οὗτος δ' ἀκολουθεῖ, καὶ ἐμὲ προσβιάζεται,
καὶ ταῦτ' ἀποκρινόμενος τὸ παράπαν οὐδὲ γρῦ.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι,
ἢν μὴ φράσῃς ὅ τι τῷδ' ἀκολουθοῦμέν ποτε,
ὦ δέσποτ', ἀλλά σοι παρέξω πράγματα.
οὐ γάρ με τυπτήσεις, στέφανον ἔχοντά γε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἀφελὼν τὸν στέφανον, ἢν λυπῇς τί με,

---

16. *προσβιάζεται*] non recte scripserit quispiam *πρὸς β.* coll. Ran. 415 etc.
17. *ἀποκρινόμενος* Bentley] *-μένου* V, *-μένωι* R, illud vitiose, hoc contra mentem poetae; nam vs. 56 sqq. demum interrogatur Plutus.
22. *ἀφελὼν* V] *-λών γε* R.

Calligenia, in precibus sollemnibus Plutus invocatur [1]). E caecis terrae penetralibus qui assurgit deus, caecus est ipse. *Senem* vero eum ludicre finxit comicus [2]); nam puerum vel iuvenem Plutum ostendebant sculptores. Iocularem autem oculorum captorum causam ipse Plutus profert infra [3]).

16. *προσβιάζεται*] compositum non redit apud comicos, sed apud Platonem saepius legitur [4]).

17. *ἀποκρινόμενος . . . οὐδὲ γρῦ*] pisce mutior, *οὐδὲ γρύξας* [5]).

18 sq. Apud Theognidem l.l. [6]) sequitur: *ἀλλ' αἰεὶ σιγᾶν, τοῦτο μὲν οὐ δυνατόν* [7]). Praeterea cf. servi in Pace ad herum verba: *οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομ', ἢν μή μοι φράσῃς | ὅποι πέτεσθαι διανοεῖ* [8]). Etiam affinis Euripidis similibus utitur verbis initio Thesmophoriazusarum.

20. *παρέξω πράγματα*] *negotia facessam* [9]).

21. *στέφανον ἔχοντα*] herus et servus sicuti coronati laurea corona et oraculum adierunt et rem divinam fecerunt, — utor verbis Livii de Fabio Pictore [10]), — ita coronati per viam sacram redierunt, non ante coronas deposituri quam domum pervenerint. Sic enim solebant qui iter Delphos faciebant, ut cuivis appareret in dei tutela eos esse [11]).

22. *μὰ Δί' ἀλλὰ*] his particulis etiam infra [12]) per speciem negandi [13]) vehementer affirmatur id quod rogavit alter. Item in Pace: *Α. οὐ κατέφαγεν; Β. μὰ τὸν Δί' ἀλλ' ἐξαρπάσας | ἐνέκαψεν* [14]), et alibi: *οὐ γὰρ* (*μὰ Δί'*) *ἀλλά*, e. g. in Lysistrata: *Α. ἆρ' οὐ παρεῖναι τὰς γυναῖκας δῆτα χρῆν; | Β. οὐ γὰρ μὰ Δί' ἀλλὰ πετομένας ἥκειν πάλαι* [15]). Etiam particulae *μὲν οὖν* [16]) et *μὴ ἀλλά* [17]) sic usurpantur.

— *τι*] *aliqua in re* [18]).

---

[1]) Thesm. 298. — [2]) Vid. Proleg. p. XVIII. — [3]) Vs. 87 sqq. — [4]) Cratyl. 410 *a* etc. — [5]) Vid. ad Ran. 913. — [6]) Theogn. 626; vid. supra ad vs. 1 sq. — [7]) Sic fere scribendum videtur; quae tradita sunt non intellego: *καὶ σιγᾶν αἰεί· τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.* — [8]) Pac. 102 sq. — [9]) Vid. ad Vesp. 1392. — [10]) Vid. Liv. XXIII 11 et cf. Soph. Oed. R. 82. — [11]) Vid. etiam ad Nub. 624 sq. — [12]) Vs. 111. — [13]) Vid. Av. 71 etc. — [14]) Pac. 6 sq. — [15]) Lys. 54 sq., item ibid. vs. 1090; vid. etiam infra vs. 706 Pac. 1046 et ad Ran. 58. — [16]) Vid. ad vs. 833—838. — [17]) Vid. ad Ran. 103. — [18]) Vid. ad Ach. 842.

ἵνα μᾶλλον ἀλγῇς.

ΚΑΡΙΩΝ.

λῆρος· οὐ γὰρ παύσομαι,
πρὶν ἂν φράσῃς ὅστις ποτ' ἐστὶν οὑτοσί.
εὔνους γὰρ ὤν σοι πυνθάνομαι πάνυ σφόδρα.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὔ σε κρύψω· τῶν ἐμῶν γὰρ οἰκετῶν
πιστότατον ἡγοῦμαί σε καὶ . . . κλεπτίστατον.
ἐγώ, θεοσεβὴς καὶ δίκαιος ὢν ἀνήρ,
κακῶς ἔπραττον καὶ πένης ἦν.

ΚΑΡΙΩΝ.

οἶδά τοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἕτεροι δ' ἐπλούτουν, ἱερόσυλοι, ῥήτορες,
καὶ συκοφάνται, καὶ πονηροί.

ΚΑΡΙΩΝ.

πείθομαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐπερησόμενος οὖν ᾠχόμην πρὸς τὸν θεόν,
τὸν ἐμὸν μὲν αὐτοῦ τοῦ ταλαιπώρου σχεδὸν

---

24. *ὅστις* Hirschig] *μοι τίς* VR. Cf. vs. 19, 53 sq., 56, 1171 etc.

26. *σε* V] *τι* R.

27. *καὶ κλεπτίστατον*] Carioni tribuit Kappeyne, vix recte; quamquam iure statuit ille, versum non uno tenore proferri.

32. *πρὸς* R] *ὡς* V (ut Ach. 65 Pac. 104 etc.). Vid. Ran. 399 et infra vs. 653, 823, 827, 840, 844.

---

23. *ἵνα μᾶλλον ἀλγῇς*] *quo magis doleat nudum percussum caput.*

26. *ἀλλ' οὔ σε κρύψω*] item infra: *ἀλλ' οὐκέτ' ἂν κρύψαιμι* et: *ἀλλ' οὐδὲν ἀποκρύψας ἐρῶ* [1]).

27. *κλεπτίστατον*] praeter expectationem pro *εὐνούστατον*. Cf. e. g. nescio quis apud Xenarchum: *οἱ μὲν ποιηταὶ λῆρός εἰσιν κτέ.*, | *τῶν δ' ἰχθυοπωλῶν φιλοσοφώτερον γένος* | *οὐκ ἔστιν οὐδὲν . . . οὐδὲ μᾶλλον ἀνόσιον* [2]). Superlativus alibi non occurrit [3]).

29. *ἦν*] recentioris aetatis indicium est *ἦν* pro *ἦ* dictum [4]).

— *οἶδά τοι*] plus satis expertus novit quam pauper sit herus.

---

1) Vs. 284 et 343; cf. etiam Lys. 714 Thesm. 74. — 2) Xenarch. fr. 7. — 3) Non huc referendum *κλεπτίσκος* (v. l. *κλεπτίστατος*) Poll. VIII 34. — 4) Vid. Proleg. p. VI.

ἤδη νομίζων ἐκτετοξεῦσθαι βίον,
τὸν δ' υἱόν, ὅσπερ ὢν μόνος μοι τυγχάνει,
πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους
εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν, —
ὡς τῷ βίῳ τοῦτ' αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν.

ΚΑΡΙΩΝ.

„τί δῆτα Φοῖβος ἔλακεν ἐκ τῶν στεμμάτων;“

---

34. ἐκτετοξεῦσθαι] ἐκτετολυπεῦσθαι (*ad finem esse perductum*) Bentley, fortasse recte; cf. Lys. 586 sq. Hom. α 238 Hes. Scut. 44 al. et vid. comment.

38. ὡς] ἐν Naber.

---

34. ἐκτετοξεῦσθαι] verbum, quod de *sagittis* proprie dicitur [1]), si sanum est h. l., significat *absumtum esse* [2]), et conferendi sunt loci tragicorum: ἡμῖν μὲν ἤδη πᾶν τετόξευται βέλος, *diximus omnia quae habebamus* [3]), et: σοῦ τὸ σῶφρον ἐξετόξευσεν φρενός, *modestiam ille ex mente tua excussit* [4]); qui tamen loci nostro non sunt similes, sed aut minus apposite verbum nunc adhibuit comicus, aut textus traditus laborat vitio [5]). Sic in nostra lingua frequens quidem est locutio: *zijn kruit verschoten hebben*, qua designamus eum cui plura argumenta non sunt praesto, sed inepte loquentis foret: *mijn geheele leven is verschoten.*

35—38. Simillima de aequalibus sententia fertur in Ecclesiazusis [6]).

36. μεταβαλόντα τοὺς τρόπους] item in Ranis: ἀλλὰ ... μεταβαλόντες τοὺς τρόπους | χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις [7]).

37. ὑγιὲς μηδὲ ἕν] *nihil integri*, sed merum malum, ἅπαν κακόν [8]). Notatu digna est forma diducta μηδὲ ἕν [9]).

38. *Apprime in vita esse utile id arbitratus* [10]). Idem igitur sentit Chremylus — et fortasse ipse Aristophanes — postquam ad vitae terminum perventum est fere, quod homo morosus apud Menandrum: εἴ τις προσελθών μοι θεῶν λέγοι· „Κράτων, | ἐπὰν ἀποθάνῃς, αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσει· | ἔσει δ' ὅ τι ἂν βούλῃ, κύων, πρόβατον, τράγος, | ἄνθρωπος, ἵππος· δὶς βιῶναι γάρ σε δεῖ· | εἱμαρμένον τοῦτ' ἐστίν. ὅ τι βούλει δ' ἑλοῦ·“ — | „ἅπαντα μᾶλλον“ εὐθὺς εἰπεῖν ἂν δοκῶ | „ποίει με πλὴν ἄνθρωπον!“ ἀδίκως εὐτυχεῖ | κακῶς τε πράττει τοῦτο τὸ ζῷον μόνον. | ὁ κράτιστος ἵππος ἐπιμελεστέραν ἔχει | ἑτέρου θεραπείαν· ἀγαθὸς ἂν γένῃ κύων, | ἐντιμότερος εἶ τοῦ κακοῦ κυνὸς πολύ· | ἀλεκτρυὼν γενναῖος ἐν ἑτέρᾳ τροφῇ | ἔστιν, ὁ δ' ἀγεννὴς καὶ δέδιε τὸν κρείττονα· — | ἄνθρωπος ἂν ᾖ χρηστός, εὐγενής, σφόδρα | γενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει [11]).

39. Denuo dictione tragica utitur Cario, teste verbo λακεῖν [12]). Trimetri initio τί δῆτ' ἔχρησεν eodem sensu dicitur in Euripidis Medea [13]). Similis infra est versiculus Chremyli [14]), et conferri potest initium oraculi Demo dati: φράζε', Ἐρεχθεΐδη, λογίων ὁδόν, ἥν σοι Ἀπόλλων | ἴαχεν ἐξ ἀδύτοιο διὰ τριπόδων ἐριτίμων [15]). Vid. etiam versus Lucretii: (homines egregii) *multa bene ac divinitus invenientes* | *ex adyto tanquam cordis responsa dedere* |

---

[1]) Suam vim servat verbum Herodot. I 214. — [2]) Vid. ad Nub. 944. — [3]) Aesch. Eum. 679. — [4]) Eur. Andr. 365. — [5]) Vid. annot. crit. — [6]) Vid. Eccl. 437—440. — [7]) Ran. 734, ubi vid. — [8]) Vid. ad Ach. 956. — [9]) Vid. Proleg. p. XX. — [10]) Terent. Andr. I 1, 34. Item infra vs. 831. — [11]) Menandr. fr. 223. — [12]) Vid. ad Ran. 97 sq. — [13]) Vid. Eur. Med. 678. – [14]) Vs. 213. — [15]) Eq. 1015 sq.

ἵνα μᾶλλον ἀλγῇς.

ΚΑΡΙΩΝ.

λῆρος· οὐ γὰρ παύσομαι,
πρὶν ἂν φράσῃς ὅστις ποτ᾽ ἐστὶν οὑτοσί.
εὔνους γὰρ ὤν σοι πυνθάνομαι πάνυ σφόδρα.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ᾽ οὔ σε κρύψω· τῶν ἐμῶν γὰρ οἰκετῶν
πιστότατον ἡγοῦμαί σε καὶ . . . κλεπτίστατον.
ἐγώ, θεοσεβὴς καὶ δίκαιος ὢν ἀνήρ,
κακῶς ἔπραττον καὶ πένης ἦν.

ΚΑΡΙΩΝ.

οἶδά τοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἕτεροι δ᾽ ἐπλούτουν, ἱερόσυλοι, ῥήτορες,
καὶ συκοφάνται, καὶ πονηροί.

ΚΑΡΙΩΝ.

πείθομαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐπερησόμενος οὖν ᾠχόμην πρὸς τὸν θεόν,
τὸν ἐμὸν μὲν αὐτοῦ τοῦ ταλαιπώρου σχεδὸν

---

24. ὅστις Hirschig] μοι τίς VR. Cf. vs. 19, 53 sq., 56, 1171 etc.

26. σε V] τι R.

27. καὶ κλεπτίστατον] Carioni tribuit Kappeyne, vix recte; quamquam iure statuit ille, versum non uno tenore proferri.

32. πρὸς R] ὡς V (ut Ach. 65 Pac. 104 etc.). Vid. Ran. 399 et infra vs. 653, 823, 827, 840, 844.

---

23. *ἵνα μᾶλλον ἀλγῇς*] *quo magis doleat nudum percussum caput.*

26. *ἀλλ᾽ οὔ σε κρύψω*] item infra: *ἀλλ᾽ οὐκέτ᾽ ἂν κρύψαιμι* et: *ἀλλ᾽ οὐδὲν ἀποκρύψας ἐρῶ* [1].

27. *κλεπτίστατον*] praeter expectationem pro *εὐνούστατον*. Cf. e. g. nescio quis apud Xenarchum: *οἱ μὲν ποιηταὶ λῆρός εἰσιν κτέ.*, | *τῶν δ᾽ ἰχθυοπωλῶν φιλοσοφώτερον γένος* | *οὐκ ἔστιν οὐδὲν . . . οὐδὲ μᾶλλον ἀνόσιον* [2]. Superlativus alibi non occurrit [3].

29. *ἦν*] recentioris aetatis indicium est *ἦν* pro *ἦ* dictum [4].

— *οἶδά τοι*] plus satis expertus novit quam pauper sit herus.

---

[1]) Vs. 284 et 343; cf. etiam Lys. 714 Thesm. 74. — [2]) Xenarch. fr. 7. — [3]) Non huc referendum *κλεπτίσκος* (v. l. *κλεπτίστατος*) Poll. VIII 34. — [4]) Vid. Proleg. p. VI.

ἤδη νομίζων ἐκτετοξεῦσθαι βίον,
τὸν δ' υἱόν, ὅσπερ ὢν μόνος μοι τυγχάνει,
πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους
εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν, —
ὡς τῷ βίῳ τοῦτ' αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν.

ΚΑΡΙΩΝ.

„τί δῆτα Φοῖβος ἔλακεν ἐκ τῶν στεμμάτων;“

---

34. *ἐκτετοξεῦσθαι*] *ἐκτετολυπεῦσθαι* (*ad finem esse perductum*) Bentley, fortasse recte; cf. Lys. 586 sq. Hom. α 238 Hes. Scut. 44 al. et vid. comment.
38. *ὡς*] *ἐν* Naber.

---

34. *ἐκτετοξεῦσθαι*] verbum, quod de *sagittis* proprie dicitur [1]), si sanum est h. l., significat *absumtum esse* [2]), et conferendi sunt loci tragicorum: *ἡμῖν μὲν ἤδη πᾶν τετόξευται βέλος*, *diximus omnia quae habebamus* [3]), et: *σοῦ τὸ σῶφρον ἐξετόξευσεν φρενός*, *modestiam ille ex mente tua excussit* [4]); qui tamen loci nostro non sunt similes, sed aut minus apposite verbum nunc adhibuit comicus, aut textus traditus laborat vitio [5]). Sic in nostra lingua frequens quidem est locutio: *zijn kruit verschoten hebben*, qua designamus eum cui plura argumenta non sunt praesto, sed inepte loquentis foret: *mijn geheele leven is verschoten.*

35—38. Simillima de aequalibus sententia fertur in Ecclesiazusis [6]).

36. *μεταβαλόντα τοὺς τρόπους*] item in Ranis: *ἀλλὰ ... μεταβαλόντες τοὺς τρόπους* | *χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις* [7]).

37. *ὑγιὲς μηδὲ ἕν*] *nihil integri*, sed merum malum, *ἅπαν κακόν* [8]). Notatu digna est forma diducta *μηδὲ ἕν* [9]).

38. *Apprime in vita esse utile id arbitratus* [10]). Idem igitur sentit Chremylus — et fortasse ipse Aristophanes — postquam ad vitae terminum perventum est fere, quod homo morosus apud Menandrum: *εἴ τις προσελθών μοι θεῶν λέγοι· „Κράτων,* | *ἐπὰν ἀποθάνῃς, αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσει·* | *ἔσει δ' ὅ τι ἂν βούλῃ, κύων, πρόβατον, τράγος,* | *ἄνθρωπος, ἵππος· δὶς βιῶναι γάρ σε δεῖ·* | *εἱμαρμένον τοῦτ' ἐστίν. ὅ τι βούλει δ' ἑλοῦ·“* — | *„ἅπαντα μᾶλλον“ εὐθὺς εἰπεῖν ἂν δοκῶ* | *„ποίει με πλὴν ἄνθρωπον!“ ἀδίκως εὐτυχεῖ* | *κακῶς τε πράττει τοῦτο τὸ ζῷον μόνον.* | *ὁ κράτιστος ἵππος ἐπιμελεστέραν ἔχει* | *ἑτέρου θεραπείαν· ἀγαθὸς ἂν γένῃ κύων,* | *ἐντιμότερος εἶ τοῦ κακοῦ κυνὸς πολύ·* | *ἀλεκτρυὼν γενναῖος ἐν ἑτέρᾳ τροφῇ* | *ἔστιν, ὁ δ' ἀγεννὴς καὶ δέδιε τὸν κρείττονα·* — | *ἄνθρωπος ἂν ᾖ χρηστός, εὐγενής, σφόδρα* | *γενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει* [11]).

39. Denuo dictione tragica utitur Cario, teste verbo *λακεῖν* [12]). Trimetri initio *τί δῆτ' ἔχρησεν* eodem sensu dicitur in Euripidis Medea [13]). Similis infra est versiculus Chremyli [14]), et conferri potest initium oraculi Demo dati: *φράζε', Ἐρεχθεΐδη, λογίων ὁδόν, ἥν σοι Ἀπόλλων* | *ἴαχεν ἐξ ἀδύτοιο διὰ τριπόδων ἐριτίμων* [15]). Vid. etiam versus Lucretii: (homines egregii) *multa bene ac divinitus invenientes* | *ex adyto tanquam cordis responsa dedere* |

---

[1]) Suam vim servat verbum Herodot. I 214. — [2]) Vid. ad Nub. 944. — [3]) Aesch. Eum. 679. — [4]) Eur. Andr. 365. — [5]) Vid. annot. crit. — [6]) Vid. Eccl. 437—440. — [7]) Ran. 734, ubi vid. — [8]) Vid. ad Ach. 956. — [9]) Vid. Proleg. p. XX. — [10]) Terent. Andr. I 1, 34. Item infra vs. 831. — [11]) Menandr. fr. 223. — [12]) Vid. ad Ran. 97 sq. — [13]) Vid. Eur. Med. 678. — [14]) Vs. 213. — [15]) Eq. 1015 sq.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ὁ χρησμὸς εἰς τοῦτο ῥέπει,
ἀλλ' εἰς ἕτερόν τι μεῖζον. ἢν δ' ἡμῖν φράσῃ
ὅστις ποτ' ἐστὶν οὑτοσί, χὤτου χάριν
χὤτου δεόμενος ἦλθε μετὰ νῷν ἐνθαδί,
πυθοίμεθ' ἂν τὸν χρησμὸν ἡμῖν ὅ τι νοεῖ.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad Plutum:)

ἄγε δὴ σύ, πότερον σαυτὸν ὅστις εἶ φράσεις,
ἢ τἀπὶ τούτοις δρῶ; λέγειν χρὴ ταχὺ πάνυ.

SCENA SECUNDA.

Cario, Chremylus, Plutus.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐγὼ μὲν οἰμώζειν λέγω σοι.

ΚΑΡΙΩΝ.

μανθάνεις

---

et l. a. in schol. V (cf. Soph. Phil. 1224), quod glossema duco. Cf. Eur. fr. 696 Menandr. 223[15] et Eupolidis fabulae titulus *Χρυσοῦν Γένος*.

51—57. Sic distribuit V; in R Chremyli sunt vs. 51 sq.[a] et 56 sq., Carionis 52[b]—55, cui corrector etiam vs. 56 sq.[a] dedit.

51. *τοῦτο* R] *τουτὶ* V (cf. Eq. 162).

53 sq. *χὤτου* (bis) Hirschig] *καὶ τοῦ* VR; cf. vs. 24. Naber vs. 54 scribit *ἢ τοῦ*, vs. 53 *καὶ τοῦ* servans.

55. *ἡμῖν* Bergk] *ἡμῶν* V R.

56. *σύ, πότερον* R[1]] *σὺ πρότερον* V R[2], *πρότερον σὺ* A (cf. Vesp. 1423). || *φράσεις* R]-*σον* V.

57. *ταχὺ πάνυ* R] *πάνυ ταχύ* V. Cf. Lys. 864 Thesm. 916.

γένει [1]), ubi *οὐδὲν δίκαιον* dicitur quod hoc loco *οὐδὲν ὑγιές* [2]). Vid. etiam locus Menandri, quem supra attuli [3]).

51. Cf. Oedipi Sophoclei verba: *τοῦτ' ἐστὶν ἤδη τοὔργον εἰς ἐμὲ ῥέπον* [4]), similes autem trimetrorum exitus sunt: *τὸ ῥοφεῖν* [5]), *τὰ ῥάκη* [6]), et apud Antiphanem: *ἦν ὁ γρῖφος ἐνταῦθα ῥέπων* [7]). Verbum *ῥέπειν* in hoc genere loquendi id valet quod latinum *tendere*, apte autem contuleris *προτείνειν* sensu *aenigmata proponendi* usurpatum [8]).

54. *ἐνθαδί*] *Athenas* [9]).

55. *ὅ τι νοεῖ*] *quid sibi velit* [10]), *τίς ὁ νοῦς* [11]) vel *ἡ ἐπίνοια* [12]) *τοῦ χρησμοῦ ἐστιν*.

57. *τὰ ἐπὶ τούτοις δρῶ*] *faciam* [13]) *quod rei consentaneum est* [14]).

58. *οἰμώζειν λέγω σοι*] simile est quod

---

[1]) Eur. fr. 696. — [2]) Qua de locutione vid. vs. 37 et ad Ach. 956. — [3]) Ad vs. 38. — [4]) Soph. Oed. R. 847; vid. etiam Ant. 722. — [5]) Vesp. 982. — [6]) Infra vs. 1065. — [7]) Antiphan. fr. 124[11]. — [8]) Vid. Vesp. 21. — [9]) Vid. ad Av. 147. — [10]) Item Nub. 1186. — [11]) Vid. Ran. 47. — [12]) Vid. Vesp. 1073 etc. — [13]) De subiunctivi usu vid. Thesm. 144. — [14]) Vid. ad Av. 1163.

ὅς φησιν εἶναι;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σοὶ λέγει τοῦτ᾽, οὐκ ἐμοί·
σκαιῶς γὰρ αὐτοῦ καὶ χαλεπῶς ἐκπυνθάνει.

(Ad Plutum:)

ἀλλ᾽ εἴ τι χαίρεις ἀνδρὸς εὐόρκου τρόποις,
ἐμοὶ φράσον.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

κλάειν ἔγωγέ σοι λέγω.

ΚΑΡΙΩΝ.

δέχου τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ὄρνιν τοῦ θεοῦ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(Pluto minatus:)

οὔ τοι μὰ τὴν Δήμητρα χαιρήσεις ἔτι.

ΚΑΡΙΩΝ.

(item:)

εἰ μὴ φράσεις γάρ, ἀπό σ᾽ ὀλῶ κακὸν κακῶς.

---

59. τοῦτ᾽, οὐκ V] τοῦτο κοὐκ R.
62. ἔγωγε] ἐγὼ καὶ Cobet.
65. Carionis est in R, Chremylo continuat V, male, nisi in vs. 67 pro λέγω scribatur λέγεις auctore Hirschigio; at illic 1ª persona multo aptior. || γάρ] τάχ᾽ Blaydes (virgula post φράσεις scripta); quae frequens in *minis* (nam in *iussis* dicitur ταχέως) huius adverbii est forma, e. g. Vesp. 453 Pac. 1315 Av. 1468 etc.

---

sequitur: κλάειν λέγω σοι [1]). Praeterea huc faciunt locutiones: κωκύειν μακρά σε κελεύω, οἰμώξει vel ὀτοτύξει vel κλαύσει (μακρά, μεγάλα) [2]), οὐ χαιρήσεις [3]).

59 sq. *Intellegisne quem esse se dicat?* — Ridicule Cario verba senis ita interpretatur quasi responderit ille ad quaestionem sibi propositam [4]). Verba ὅς φησιν εἶναι id valent quod: τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Qui frequens est pronominis relativi usus [5]).

60. ἐκπυνθάνει] compositum etiam in Ecclesiazusis occurrit [6]); alibi apud comicos non invenitur.

63. τὸν ὄρνιν τοῦ θεοῦ] *omen divinitus tibi missum* [7]).

64. Item in Equitibus: οὔ τοι μὰ τοὺς δώδεκα θεοὺς χαιρήσετον [8]), et alibi quoque particulae οὔ τοι .... ἔτι futuro sic adiunctae reperiuntur [9]). Frequens est locutio οὐ χαιρήσεις in ore conviciantium [10]) et pessima quaevis veluti ominantium [11]).

---

[1]) Vs. 62, vid. etiam vs. 612. — [2]) Cf. vs. 111 et vid. ad Ran. 34 Ach. 200 Av. 341 Lys. 520. — [3]) Vid. vs. 64. — [4]) Vid. ad Av. 1628 sq. — [5]) Vid. ad Ach. 118. — [6]) Vid. Eccl. 752. — [7]) Vid. ad Av. 719. — [8]) Eq. 235. — [9]) Vid. ad Nub. 814. — [10]) Vid. ad Eq. 828 Ran. 843 et supra ad vs. 58. — [11]) Vid. infra ad vs. 608.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὦ τᾶν, ἀπαλλάγητον ἀπ' ἐμοῦ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πώμαλα.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ μὴν ὃ λέγω βέλτιστόν ἐστ', ὦ δέσποτα·
ἀπολῶ τὸν ἄνθρωπον κάκιστα τουτονί.
ἀναθεὶς γὰρ ἐπὶ κρημνόν τιν' αὐτὸν καταλιπὼν
ἄπειμ', ἵν' ἐκεῖθεν ἐκτραχηλισθῇ πεσών.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' αἶρε ταχέως.

(Ambo senem corripiunt.)

---

66. *ἀπαλλάγητον] -χθητον V R; vid. ad Ach. 251 Av. 394.

67. βέλτιστον V] βέλτιον R. ‖ ἐστ' ὦ] ἐστιν ὦ R^1, ἐστι(ν) V R^2.

69. καταλιπὼν R] κἀταλιπὼν V, τινα κᾆτ' αὐτὸν λιπὼν A (vid. ad Av. 1456). Kidd τιν', εἶτα καταλιπὼν non male, sed suspecta non est vulgata.

70. ἵν' ἐκεῖθεν V] ἐκεῖθεν ἵν' R.

71a. Chremylo tribuunt V R, Carioni continuat A, quem secutus Bergk pro αἶρε coniecit ἔρρε, dein verba μηδαμῶς! οὔκουν ἐρεῖς tribuens Chremylo; sed nudum sic non adhibetur verbum ἔρρειν.

---

66. ὦ τᾶν] ut hic de duobus, sic de pluribus adhibitum est in Cratini versu, quem scholia afferunt: ἆρά γ' ὦ τᾶν ἐθελήσετε [1]), item apud Timoclem in verbis: τί μέλλει; σπεύδετε, | ὦ τᾶν [2]), ubi nimis incerta est Iacobsii coniectura: τί μέλλεις; σπεῦδε δή.

— πώμαλα] *minime*. In sermone quotidiano particulae οὔπω μάλα, quae sunt cum risu negantis [3]), ut illud: οὐχ ὅσον γ' ἔμ' εἰδέναι [4]), ita decurtabantur, omissa negatione, perinde atque in gallico *du tout* [5]). Cf. δέν ex οὐδέν demta negatione decurtatum et eo quo τι sensu dictum [6]).

Dignissimum etiam quod conferatur est οὐ μάλα Vesp. 118 [7]). Veteres πώμαλα ad πῶ = πόθεν perperam referebant [8]).

69. ἀναθεὶς] hoc, non *deducendi* verbo utitur quoniam eum est *portaturus*. Sic apud Ararotem nescio quis: τὴν νύμφην ἐπὶ τὸ ζεῦγος ἀναθήσεις φέρων [9]).

— αὐτὸν] *solum* [10]).

70. ἐκτραχηλισθῇ] *fracta cervice pereat* [11]).

71. αἶρε] metum ut seni truculento incutiat, „tolle hominem", „μετέωρον φέρε" servum iubet herus, se quoque opus suscepturum simulans. Frequens

---

1) Cratin. fr. 360. — 2) Timocl. fr. 18; cf. etiam Nicophontis (?) fr. 29, et Ruhnkenius ad Tim. s. v. ὦ τᾶν. — 3) Cf. nostrum: *vooreerst nog niet*. — 4) Nub. 1252. — 5) Vid. annot. crit. ad editionem Acharnensium anni 1885 et ad Vesp. 118; item IAdam Class. Review 1893 p. 102. — 6) Vid. ad Thesm. 1197. — 7) Redit πώμαλα in Cocalo (fr. 346) Pherecrat. fr. 9, Lys. apud Suidam s. v. πώμαλα, Demosth. XIX § 51. — 8) Vid. Harpocr. et Suid. — 9) Arar. fr. 17. — 10) Vid. ad Ach. 504. — 11) Vid. ad Nub. 1501.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μηδαμῶς!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ἐρεῖς;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἀλλ' ἢν πύθησθέ μ' ὅστις εἴμ', εὖ οἶδ' ὅτι
κακόν τί μ' ἐργάσεσθε κοὐκ ἀφήσετε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τοὺς θεοὺς ἡμεῖς γ', ἐὰν βούλῃ γε σύ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μέθεσθέ νύν μου πρῶτον.

(Mittunt senem.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἤν, μεθίεμεν.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἀκούετον δή. δεῖ γάρ, ὡς ἔοικέ, με
λέγειν ἃ κρύπτειν ἢ παρεσκευασμένος.
ἐγὼ γάρ εἰμι Πλοῦτος.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὦ μιαρώτατε

73. *ἐργάσεσθε* R . . . *ἀφήσετε* U[1]] *ἐργάσησθον* V . . . *ἀφήσετον* V R (cf. Av. 643); hinc Naber vs. 72 sq. *πύθησθον . . . ἐργάσεσθον οὐδ' ἀφήσετον.*

75. *μέθεσθέ νύν* (*-ε νῦν*) *μου* R] *μέθετόν με νῦν* V. || *μεθίεμεν*] *μεθίεμαι* Elmsley; sed minus displicet genus verbi mutatum (vid. comment. ad Av. 1085) quam numerus.

77. *ἢ*] *ἦν* V R.

78b—82. Sic distribuit Bergk; in V R omnes — 82 *σύ* sunt Chremyli, sed versui 80 corrector codicis R praescripsit *καρ*/. Idem fuit in V, sed erasum est.

est *αἶρε cedodum, porrige mihi* [1]). Cf. medium *αἴρεσθαι* de iis qui onus subeunt dictum [2]).

75. *Ante omnia nunc missum me facite.* — *En* [3]) *mittimus.* Et medium *μεθίεσθέ μου* [4]) hoc loco recte habet et activum [5]) *μεθίεμεν* (*σε*), ut mox *ἀφιέναι* [6]).

78 sq. *ὦ μιαρώτατε* | *ἀνδρῶν*] *o omnium mortalium flagitiosissime* [7]). Vox *ἀνήρ* daemoni designando ludicre nunc inservit [8]).

[1]) Vid. ad Av. 850 Ran. 498. — [2]) Vid. ad Ran. 32. — [3]) De part. *ἤν* vid. ad Eq. 26. — [4]) De medio vid. ad Ran. 830. — [5]) De activo vid. ad Av. 1085. — [6]) Vs. 100. — [7]) Vid. ad Ran. 1472. — [8]) Vid. ad Av. 1638.

ἀνδρῶν ἁπάντων, εἶτ' ἐσίγας Πλοῦτος ὤν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ Πλοῦτος, οὕτως ἀθλίως διακείμενος;
ὦ Φοῖβ' Ἄπολλον καὶ θεοὶ καὶ δαίμονες
καὶ Ζεῦ, τί φῄς; ἐκεῖνος ὄντως εἶ σύ;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ναί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐκεῖνος αὐτός;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

αὐτότατος.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πόθεν οὖν, φράσον,
αὐχμῶν βαδίζεις;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐκ Πατροκλέους ἔρχομαι,

---

79. *εἶτ' ἐσίγας Πλοῦτος ὤν;*] i. e. *Πλοῦτος ὢν εἶτα ἐσίγας; Plutusne eras tu et tacebas*[1]). Simili ratione alibi traicitur *ὅμως*[2]).

81. *Ἄπολλον καὶ θεοί*] item supra: *ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*[3]).

82 sq. Eadem habet Plautus[4]): *eho quaeso, an tu is es?* | — *Is enimvero sum.* — *Ain tu tandem? is ipsusne's?*[5]). — *Aio.* — *Ipsus es?* | — *Ipsus, inquam, Charmides sum.* — *Ergo ipsusne's?* — *Ipsissimus*[6]).

84. *αὐχμῶν*] *squalidus, αὐχμηρός*[7]). Opp. *λιπαρός*[8]).

— *ἐκ Πατροκλέους*] *Patroclem* etiam in Ciconiis a nostro esse derisum docet scholion[9]); quam fabulam inter recentissima poetae opera fuisse cum hinc apparet tum e *Meleti* et *Neoclidis*[10]) nominibus in ea commemoratis[11]). Tragicus poeta Patrocles quo iure in scholiis dicatur nescio; quod autem ibidem additur sordide avarum fuisse, id ipsa comici verba testantur. Facile suspicetur quis, Socratis *τοῦ ἀλούτου*[12]) hunc esse fratrem, cuius apud Platonem fit mentio[13]); cui opinioni temporum ratio non obstat, si sumimus iuniorem hunc fuisse Sophronisci filium, grandaevum autem nuper esse mortuum. Mirum tamen si Socratis pauperis frater magnas opes collegerit; nam de *divite* homine nuper vita functo fit sermo, si locum satis intellego, et hanc ob causam Plutus recens *ex eius aedibus*[14]) nunc dicitur. Cur vero Plutus inde egressus *Delphos* ierit, — illic enim occurrit Chremylo, —

---

1) Vid. ad Nub. 860 sq. — 2) Vid. ad Eq. 391 sq. Lys. 276. — 3) Vid. vs. 1. — 4) Plaut. Trinumm. IV 2, 144 sqq. — 5) Vid. ad Ran. 552. — 6) Vid. ad Eq. 852. — 7) Vid. ad Nub. 920. — 8) Vid. infra vs. 616. — 9) Ar. fr. 431. — 10) De quo vid. ad vs. 665. — 11) Fr. 438 sq. — 12) Vid. ad Nub. 836 sq. Av. 1282. — 13) Plat. Euthyd. 297 *e*. — 14) De voce *οἰκίᾳ* omissa vid. ad Eq. 464.

ὃς οὐκ ἐλούσατ' ἐξ ὅτουπερ ἐγένετο.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τουτὶ δὲ τὸ κακὸν πῶς ἔπαθες; κάτειπέ μοι.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁ Ζεύς με ταῦτ' ἔδρασεν, ἀνθρώποις φθονῶν.
ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον ἠπείλησ', ὅτι
ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους
μόνους βαδιοίμην· ὃ δέ μ' ἐποίησεν τυφλόν,
ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα.
οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν διὰ τοὺς χρηστούς γε τιμᾶται μόνους
καὶ τοὺς δικαίους.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁμολογῶ σοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φέρε, τί οὖν;
εἰ πάλιν ἀναβλέψειας, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ,

---

92. Pluto continuat R, Chremylo (cum sequentibus) tribuit V, ut exclamantis vel rogantis haec sint. Spurium esse suspicatur vVelsen, sed vid. comment.

---

id non rogabit qui sapit, cum praesertim numina dicto citius quo velint adesse soleant.

87 sqq. Apte in scholiis confertur versus Hesiodi: *κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι* [1]), nec non huc pertinent quae de deorum invidia dixere Pindarus [2]) Herodotus [3]) alii multi [4]). Quamquam caecitatis haec causa ludicre nunc fingitur a comico [5]).

92. In fine verborum illuc revertitur Plutus unde initium dicendi fecit [6]): *ταῦτα ἔδρασε ... φθονῶν — οὕτω ... φθονεῖ*, quo magis urgeatur hoc argumentum. Simillima oratione infra utitur Cario, qui exorsus a verbis: „*ὡς ἡδὺ πράττειν, ὦ ἄνδρες, ἔστ' εὐδαιμόνως!*" dein fuse demonstrat quid nova prosperitas habeat boni, tum veluti perorans addit: „*οὕτω τὸ πλουτεῖν ἐστιν ἡδὺ πρᾶγμά τι* [7]).

94. *φέρε ... εἰ κτέ. ...;*] frequenter a *φέρε* imperativo initium faciunt interrogantes [8]).

95. *ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ*] idem versiculi

---

[1]) Hes. Oper. 42. — [2]) Pind. Isthm. VI 39. — [3]) Herodot. I 32 III 40 VII 10 s. — [4]) Vid. SHoekstra: Over de wangunst der goden naar het grieksche volksgeloof, Versl. en Med. d. Kon. Akad. v. Wet. afd. Lett. 1883 bl. 17—106. — [5]) Vid. ad vs. 13. — [6]) Cf. quae ad vs. 581—586 observavi. — [7]) Vs. 802 sqq.; vid. etiam vs. 853, 1016 Eq. 530 Nub. 294 Vesp. 349 Av. 466, 522, 736 Thesm. 799, 810 fr. 622. — [8]) Vid. ad Vesp. 148 Nub. 769.

φεύγοις ἂν ἤδη τοὺς πονηρούς;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

φήμ' ἐγώ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς τοὺς δικαίους δ' ἂν βαδίζοις;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πάνυ μὲν οὖν·
πολλοῦ γὰρ αὐτοὺς οὐχ ἑόρακ' ἐγὼ χρόνου.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad spectatores:)

καὶ θαῦμά γ' οὐδέν· οὐδ' ἐγὼ γὰρ ὁ βλέπων.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἄφετόν μέ νυν· ἴστον γὰρ ἤδη τἀπ' ἐμοῦ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δί', ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἑξόμεσθά σου.

---

98. *ἑόρακ' ἐγὼ* Bergk] *-κά πω* R (ut Xen. Anab. I 9 § 25), *-κά που* V, *-κα* A. Dawes dederat *ὄπωπ' ἐγώ*.
99. Carioni dedit vBamberg; in V R est Chremyli.

---

exitus festive aliquoties iteratus invenitur in Ecclesiazusis [1]).

97. *βαδίζοις*] verbum sic adhibetur etiam in Ecclesiazusarum versu: *φεύξονται γὰρ τοὺς αἰσχίους, ἐπὶ τοὺς δὲ καλοὺς βαδιοῦνται* [2]).

98. *πολλοῦ ... χρόνου*] item in Thesmophoriazusis [3]); frequentius est *διὰ* (*πολλοῦ*) *χρόνου* [4]).

99. Item in Vespis irridentis sunt verba: *κοὐ θαῦμά γ'· εἰς Σάρδεις γὰρ οὐκ ἐλήλυθας* [5]). Etiam apud tragicos (sed sine irrisione) dicitur: *καὶ θαῦμά γ' οὐδέν* [6]) vel: *κοὐδέν γε θαῦμα* [7]). — Similis iocus est in Ecclesiazusis [8]), et saepe spectatores sic petulanter agitantur [9]), haud raro etiam unus pluresve ex iis nominatim et ipso fortasse digito indicantur [10]).

100. *τὰ ἀπ' ἐμοῦ*] *quae a me poteratis resciscere* [11]). Cognata est locutio, nostro tamen non usitata, *τὸ ἐπ' ἐμοί* [12]).

---

[1]) Eccl. 221—228; praeterea cf. Pac. 350 Thesm. 398. — [2]) Eccl. 625. — [3]) Thesm. 806. — [4]) Vid. ad Vesp. 1252. — [5]) Vesp. 1139. — [6]) Eur. Hec. 976. — [7]) Soph. Oed. R. 1132. — [8]) Eccl. 440. — [9]) Cf. Nub. 897, 1096 sqq. Pac. 822 sq., 965 Thesm. 814 sqq. Ran. 276 Eccl. 410. — [10]) Vid. infra vs. 800 sq. Vesp. 74 sqq. Eccl. 167 sq. — [11]) Item Soph. El. 1464 Eur. Troad. 74. — [12]) Xen. Anab. VI 6 § 23 Isocr. IV § 142 etc.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

οὐκ ἠγόρευον, ὅτι παρέξειν πράγματα
ἐμελλέτην μοι;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ σύ γ', ἀντιβολῶ, πιθοῦ,
καὶ μή μ' ἀπολίπῃς· οὐ γὰρ εὑρήσεις ἐμοῦ
ζητῶν ἔτ' ἄνδρα τοὺς τρόπους βελτίονα.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ut supra:)

μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλος — πλὴν ἐγώ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ταυτὶ λέγουσι πάντες· ἡνίκ' ἂν δέ μου
τύχωσ' ἀληθῶς καὶ γένωνται πλούσιοι,
ἀτεχνῶς ὑπερβάλλουσι τῇ μοχθηρίᾳ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔχει μὲν οὕτως, εἰσὶ δ' οὐ πάντες κακοί.

---

103. *ἐμελλέτην*] *ἐμέλλετον* V R.
106. Carioni tribuit V; in R continuatur Chremylo. || *ἐγώ* V R] *ἐμοῦ* l. a. in V, immo glossema; *ἀντὶ τοῦ ἐμοῦ* R.
107. *ἡνίκ' ἂν δέ μου* R] *ἡνίκα δ' ἂν ἐμοῦ* V.

---

102. *οὐκ ἠγόρευον...;*] in hac locutione, ut in praeconum voce: *„τίς ἀγορεύειν βούλεται;“* servatum est verbum obsoletum *ἀγορεύειν* [1]).
— *παρέξειν πράγματα*] i. q. supra: *κακόν τι ἐργάσεσθαι* [2]).
103. *καὶ ... γε*] particulae hae, quae fortiter affirmantis sunt [3]), etiam imperativo haud raro adduntur, ut hoc loco [4]).
104 sq. *οὐ γὰρ εὑρήσεις ... | ζητῶν*] item in Ranis: *γόνιμον δὲ ποιητὴν ἂν οὐχ εὕροις ἔτι | ζητῶν ἄν* [5]).
105. Eundem exitum habet versus Ecclesiazusarum: *ὡς δ' εἰσὶν ἡμῶν τοὺς τρόπους βελτίονες | κτέ.* [6]).
106. *μὰ τὸν Δία*] plena esset oratio: *οὐ μὰ τὸν Δία εὑρήσεις*. Quae non rara est brevitas in verbis respondentium [7]).
107—109. Idem sic dixerat Euripides: *δεινόν γε, τοῖς πλουτοῦσι τοῦτο δ' ἔμφυτον, | σκαιοῖσιν εἶναι. τί ποτε τοῦδε ταἴτιον; | ἆρ' ὄλβος αὐτοῖς ὅτι τυφλὸς ξυνηρετεῖ, | τυφλὰς ἔχουσι τὰς φρένας καὶ τῆς τύχης;* [8]). — Ut nunc *ὑπερβάλλειν τῇ μοχθηρίᾳ* dicuntur homines molestissimi, sic apud Antiphanem *ἀνυπέρβλητοι* audiunt *εἰς μοχθηρίαν* [9]).

---

[1]) Vid. ad Nub. 1456 et Vesp. 186. — [2]) Vs. 73; cf. vs. 20 et vid. ad Vesp. 1392. — [3]) Vid. ad Ran. 49. — [4]) Item Vesp. 1003 Ran. 116, infra vs. 473, 1168, Soph. Oed. C. 1432 Phil. 1277 etc. — [5]) Ran. 96 sq. — [6]) Eccl. 214. — [7]) Vid. ad Nub. 1228. — [8]) Eur. fr. 773. — [9]) Antiphan. fr. 168^5.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἀπαξάπαντες.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ut supra:)

οἰμώξει μακρά.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σοὶ δ' ὡς ἂν εἰδῇς ὅσα, παρ' ἡμῖν ἢν μένῃς,
γενήσετ' ἀγαθά, πρόσεχε τὸν νοῦν, ἵνα πύθῃ.
οἶμαι γάρ, οἶμαι — ξὺν θεῷ δ' εἰρήσεται! —
ταύτης ἀπαλλάξας σε τῆς ὀφθαλμίας
βλέψαι ποιήσειν.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μηδαμῶς τοῦτ' ἐργάσῃ!

---

111. *μακρά* A] *μακράν* V R.

112. *σοί*] *σύ* V R; in qua lectione et nominativus displicet et verbum *γίγνεσθαι* dativo destitutum.

115. In scholiis commemoratur l. a. *τῆς συμφορᾶς ταύτης γε παύσειν ἧς ἔχεις*, de qua vid. Proleg. p. IV.

115 sq. **ἀπαλλάξας ... ποιήσειν*] *-ξειν ... -σας* V R. Non visum Pluto reddendo morbum oculorum sanabit Chremylus, sed morbo sanato restituet ei videndi facultatem. Quapropter post *ποιήσας* interrogandi signum collocabat Meineke, totum versum tribuens Pluto; at sic in huius ore langueret vs. 117.

---

111. *μὰ Δί' ἀλλά*] vehementer affirmantis particulae, ut supra [1]).

— *οἰμώξει μακρά*] item ad Iridem Pisetaerus in Avibus [2]).

114. Cf. Medeae minae horrificae: *νύμφευ'· ἴσως γάρ — ξὺν θεῷ δ' εἰρήσεται! — | γαμεῖς τοιοῦτον ὥστε σ' ἀρνεῖσθαι γάμον* [3]), ubi *ἴσως* id significat quod nostro loco *οἶμαι* [4]); quod verbum iteratum singularem Chremyli verbis dat gravitatem [5]). Idem quod „*ξὺν θεῷ εἰρήσεται*" et sermonis quotidiani locutio brevior „*ξὺν θεῷ*" vel „*ξὺν θεοῖς*" [6]) valet: „*ξὺν δ' Ἀδραστείᾳ λέγω*" [7]) sive: „*προσκυνῶ δὲ τὴν Ἀδράστειαν*" [8]), i. e.: *μὴ ἐπέστω νέμεσις τοῖς ἐμοῖς λόγοις.*

115. *ὀφθαλμίας*] sic in Senectute fabula aliquis — *Pausonem* pictorem pauperem loqui est Fritzschii [9]) coniectura ut ingeniosa sic incerta — „*ὀφθαλμιάσας*" ait „*πέρυσιν, εἶτ' ἔσχον κακῶς, | ἔπειθ' ὑπαλειφόμενος παρ' ἰατρῷ*" [10])... addebatne „*convalui*"? an a medico imperito aut maligno suum malum, ut Neoclidis illius [11]), etiam auctum querebatur? Nescimus.

---

[1]) Vid. vs. 22. — [2]) Av. 1207; praeterea vid. supra ad vs. 58. — [3]) Eur. Med. 625 sq. — [4]) Vid. ad Nub. 1129 et infra ad vs. 1080. — [5]) Cf. iteratum *ἔτι* vs. 348. — [6]) Xen. Anab. VII 2 § 34 etc. — [7]) Rhes. 468. — [8]) Vid. Plat. Rep. 451 *a* Menandr. fr. 321 etc. — [9]) Vid. Fritzsche Thesmoph. p. 381. — [10]) Ar. fr. 129. — [11]) Infra vs. 716 sqq.

οὐ βούλομαι γὰρ πάλιν ἀναβλέψαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί φῄς;

ΚΑΡΙΩΝ.

(ut supra:)

ἅνθρωπος οὗτός ἐστιν ἄθλιος φύσει.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁ Ζεὺς μὲν οὖν τάχιστ' ἂν ἐπιτρίψειέ με,
ὦ μῶρ', ἐπεὶ πύθοιτο.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νῦν δ' οὐ τοῦτο δρᾷ,

---

117. *πάλιν* V] om. R.

118. *ἅνθρωπος*] *ἄνθρωπος* V R; cf. Av. 1009. Etiam vs. 339, 630, 767, 855, 1023 articulus sic est neglectus.

119 sq. **τάχιστ' ἂν ἐπιτρίψειέ με, | ὦ μῶρ', ἐπεὶ πύθοιτο*] in V R est *εἰδὼς τὰ τούτων μῶρ' ἔμ' εἰ | πύθοιτ' ἂν* (*ἂν* om. V) *ἐπιτρίψειεν*, quae corrupta et turbata esse quivis videt, neque prosunt collati loci quos ad Av. 95 indicavi. Longius etiam a vero aberrarunt critici qui *εἰδὼς* mutarunt in *οἶδ' ὡς* (quod habet margo codicis recentis) et *ἔμ' εἰ* in *ἔπη* (hoc superscr. in U, *η* in R); nam *μῶρ' ἔπη* tragoediae est (Soph. Ai. 745 Eur. Heracl. 682), non huius loci. Neque recte Kuster futurum *ἐπιτρίψει* invexit: *ἐπεὶ πύθοιτ' ἂν ἐπιτρίψει με* (id certe vitiose pro *ἐπὴν πύθητ'*); nam Plutus „nolo" ait: „si *fieret* hoc, Iuppiter me *perderet*." (Discriminis quid intersit statim apparet coll. Av. 1506, ubi futurum recte habet.) Alii aliter, sed partem veri praebet scholion, quod qui scripsit, non *μῶρΑ* sed *μῶρΕ* intellegebat aut legebat; id quod olim vidit Bergler. In *εἰδὼς τὰ adverbium* latere arbitror, sed *τάχιστα* id fuisse non constat, nam etiam alia possunt conici, e. g. *ἁπλῶς* vel: *ἄπαρτί μ' ἐπιτρίψειεν ἄν*, quae tamen longius discedunt a verbis traditis. Ne quis autem proponat *κάκιστα* vel *αἴσχιστα* (hoc vVelsen), observo verbi *ἐπιτρίβειν* vim nunquam sic augeri (vid. e. g. Eccl. 776). Badham Chremylo *ὦ μῶρε* tribuebat (*ὦ μῶρε, νῦν δ' οὐ τοῦτο δρᾷ* scribens).

---

118. *ἅνθρωπος*] nunc quoque, ut supra, de deo ut de mero mortali loquitur servus impudens [1]).

— *ἄθλιος φύσει*] quemadmodum *φύσει δούλους* natura quosdam genuit homines [2]), sic senex hice, qui sanari non vult, Carioni videtur *ad infortunium natus*. Sic Oedipus ille, cui vel ante natales pessima quaeque portendit Apollo, *κακοδαίμων φύσει* audit Aeschylo in Ranis [3]).

119. *ἂν ἐπιτρίψειε*] *disperderet* [4]).

120. *νῦν δ' οὐ τοῦτο δρᾷ . . . ;*] cf. verba Theramenis in ipso limine mortis placide iocantis, qui ad ministrum triginta virorum „*οἰμώξει εἰ μὴ σιωπήσει!*" sibi clamantem „*ἐὰν δὲ σιωπῶ*," — inquit, — „*οὐκ ἄρα οἰμώξομαι;*" [5]).

---

[1]) Cf. vs. 79. — [2]) Aristot. Polit. I 2. — [3]) Ran. 1183. — [4]) Vid. ad Ran. 571. — [5]) Xen. Hell. II 3 § 56.

ὅστις σε προσπταίοντα περινοστεῖν ἐᾷ;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

οὐκ οἶδ'· ἐγὼ δ' ἐκεῖνον ὀρρωδῶ πάνυ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἄληθες, ὦ δειλότατε πάντων δαιμόνων;
οἴει γὰρ εἶναι τὴν Διὸς τυραννίδα
καὶ τοὺς κεραυνοὺς ἀξίους τριωβόλου,
ἐὰν ἀναβλέψῃς σὺ καὶ ἂν σμικρὸν χρόνον;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἆ, μὴ λέγ', ὦ πονηρέ, ταῦτ'!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔχ' ἥσυχος.
ἐγὼ γὰρ ἀποδείξω σε τοῦ Διὸς πολὺ
μεῖζον δυνάμενον.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐμὲ σύ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν οὐρανόν.
αὐτίκα γὰρ —
(ad Carionem conversus:)
ἄρχει διὰ τί ὁ Ζεὺς τῶν θεῶν;

---

129. μεῖζον V] μείζω R.
130. τί rec.] τίν' V R.

---

121. περινοστεῖν] *oberrare* [1]).

124 sq. Iovis potestas ubi τυραννίς dicitur [2]), priscam *regni* vim servat vox, ut assolet in verbis conceptis. Sic in Nubium cantico Ζεὺς τύραννος celebratur [3]), et Oedipi τυράννου nomen novit scena tragica. Attamen Chremylus de Iovis imperio et telis contemtim — ut Pisetaerus in Avibus [4]) — nunc loquens non sine certa causa hoc potissimum utitur nomine; nam in sermone quotidiano invidiae plena erat vox τυραννίς, ut Romae *regnum*.

126. καὶ ἄν] *vel*. Breviter sic non raro indicatur id quod in aliqua re est minimum vel ultimum [5]).

130—136. Vere Socratica disputandi ratione usus Chremylus servum interrogando — ut Menonis mancipium Socrates [6]) — id quod statuit evincit. In Ecclesiazusis non minus subito a vicino ad uxorem convertit se Blepyrus [7]).

---

[1]) Vid. ad Ach. 29. — [2]) Aesch. Prom. 10, 756 etc. — [3]) Nub. 564; vid. etiam Av. 1708. — [4]) Av. 1246 sqq.; praeterea cf. Pac. 848. — [5]) Vid. ad Ach. 1021. — [6]) Plat. Menon. 82 *b* sqq. — [7]) Eccl. 662—664.

ΚΑΡΙΩΝ.

διὰ τἀργύριον· πλεῖστον γάρ ἐστ' αὐτῷ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φέρε,

τίς οὖν ὁ παρέχων ἐστὶν αὐτῷ τοῦθ';

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁδί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θύουσι δ' αὐτῷ διὰ τίν'; οὐ διὰ τουτονί;

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ νὴ Δί' εὔχονταί γε πλουτεῖν ἄντικρυς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ὅδ' ἐστὶν αἴτιος, καὶ ῥᾳδίως
παύσει' ἄν, εἰ βούλοιτο, ταῦθ';

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁτιὴ τί δή;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅτι οὐδ' ἂν εἷς θύσειεν ἀνθρώπων ἔτι,
οὐ βοῦν ἄν, οὐχὶ ψαιστόν, οὐκ ἄλλ' οὐδὲ ἕν,

---

132. *ὁ παρέχων ἐστὶν* R] *ἐστὶν ὁ παρέχων* V. ‖ *αὐτῷ* V] *αὐτὸ* R.

136. *παύσει' ἄν ... ταῦθ'* R (*παύσειαν ... ταῦτα*)] *παύσειεν ... ταῦτ' ἂν* V. ‖ *ὁτιὴ τί* recc.] *ὅτι* V R, *ὅτιν* (α superscr.) l. a. in V.

137. *οὐδ' ἂν εἷς* R] *οὐδεὶς ἂν* V.

---

131. *Argenti magnam Iovi esse copiam* perhibet Cario, pro sua indole in deterius et ridiculum detorquens priscae pietatis illud dictum: „*παρὰ τοῖς θεοῖς*" *εἶναι τὴν πλουθυγίειαν* et quicquid mortalibus optabile [1]).

— *φέρε*] item supra [2]).

134. Cf. chori in Pace ad deos preces: *διδόναι πλοῦτον τοῖς Ἕλλησιν* [3]). In Thesmophoriazusis ipse Plutus inter alia numina invocatur a mulieribus diem festum obeuntibus [4]).

136. *ὁτιὴ τί δή;*] *cur tandem?* [5]).

137 sq. Plutus igitur *λιμῷ Μηλίῳ*, ut est in Avibus [6]), deos opprimere poterit, nec poterit tantum, sed revera in fabulae nostrae exitu fieri id videmus [7]).

138. Neque magna neque parva Iovi offerentur dona. Opponuntur ditiorum *victimae* pauperum *libis*. Saepius *ψαιστά*

---

[1]) Cf. vs. 580 et vid. ad Av. 592 Nub. 903. — [2]) Vid. vs. 94. — [3]) Pac. 1321. — [4]) Thesm. 298; vid. supra ad vs. 13. — [5]) Vid. ad Nub. 755. — [6]) Av. 186. — [7]) Vid. infra vs. 1112 sqq., ubi redit versus 138 leviter mutatus.

μὴ βουλομένου σοῦ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πῶς;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅπως; οὐκ ἔσθ' ὅπως
ὠνήσεται δήπουθεν, ἢν σὺ μὴ παρὼν
αὐτὸς διδῷς τἀργύριον. ὥστε τοῦ Διὸς
τὴν δύναμιν, ἢν λυπῇ τι, καταλύσεις μόνος.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

τί λέγεις; δι' ἐμὲ θύουσιν αὐτῷ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φήμ' ἐγώ.
καὶ νὴ Δί', εἴ τί γ' ἔστι λαμπρὸν καὶ καλὸν
ἢ χάριεν ἀνθρώποισι, διὰ σὲ γίγνεται.
ἅπαντα τῷ πλουτεῖν γάρ ἐσθ' ὑπήκοα.

---

139. *ἔσθ' ὅπως* R] *ἔσθ' ὅπου* V.

144. *λαμπρὸν καὶ* R] om. V, *λαμπρὸν ἢ* Hirschig, sed vid. comment.

146. *τῷ* R] *τοῦ* V (superscr. *ῳι*). Frequentius genitivus quam dativus adiectivo *ὑπηκόῳ* adiungitur, sed talibus locis ubi *dicto audientem, subiectum* significat. Apud comicos adiectivum nonnisi Philemon. fr. 132² redit, qui locus nihil prodest.

---

sive offae melle et oleo vel vino imbutae [1]) commemorantur ubi sacrificiorum fit mentio, e. g. in inscriptione Eleusinia saeculi IV¹: *ἱεροφάντῃ καὶ ταῖς ἱερείαις ταῖς ἐν Ἐλευσῖνι ἐν τῇ παννυχίδι παρέχειν ψαιστά* [2]).

— *οὐδὲ ἕν*] denuo diducta forma comicus utitur [3]).

142. *τι*] *aliqua in re*, ut supra [4]).

— *μόνος*] *nullo adiuvante*. Ipse sine auxiliis satis vales ad opprimendum Iovem, si molestus ille tibi esse velit [5]).

143. *φήμ' ἐγώ*] *id ipsum est quod dico* [6]).

144 sq. *λαμπρὸν καὶ καλὸν | ἢ χάριεν*] primum secundumque adiectiva artius cohaerentia — ut *καλὸς καὶ ἀγαθός, εὖ καὶ καλῶς* — coniunctim opponuntur tertio: *si quid hominibus aut decus et honorem affert aut voluptatem.*

145. *διὰ σὲ γίγνεται*] idem dicitur infra [7]); plane vere contrarium habebat nota cantilena: *διὰ σὲ γὰρ πάντ' | ἔστ' ἐν ἀνθρώποις κακά* [8]).

146. *Omnis enim res, | virtus, fama, decus, divina humanaque pulcris divitiis parent* [9]).

— *γάρ*] haud ita raro particula quarto enuntiati loco collocatur [10]).

---

[1]) Vid. Hesych., Anecd. Bekk. p. 317, Pausanias apud Eustath. 1445, 59, Galen. p. 589. — [2]) Dittenb. Syll.² 628¹⁸; cf. praeterea Antiphan. fr. 206³ com. adesp. 372 Herod. Mimiamb. IV 92. — [3]) Vid. Proleg. p. XX. — [4]) Vs. 22. — [5]) Cf. vs. 185. — [6]) Vid. ad Av. 1446. — [7]) Vid. vs. 183. — [8]) Vid. ad vs. 13. — [9]) Hor. Sat. II 3, 94 sqq.; cf. etiam Menandr. fr. 537. — [10]) Vid. ad Av. 1545.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔγωγέ τοι διὰ μικρὸν ἀργυρίδιον
δοῦλος γεγένημαι πρότερον ὢν ἐλεύθερος.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ τάς γ' ἑταίρας φασὶ τὰς Κορινθίας,
ὅταν μὲν αὐτάς τις πένης πειρῶν τύχῃ,
οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ πλούσιος,
τὸν πρωκτὸν αὐτὰς εὐθὺς εἰς τοῦτον τρέπειν.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ τούς γε παῖδάς φασὶ ταὐτὸ τοῦτο δρᾶν,
οὐ τῶν ἐραστῶν ἀλλὰ τἀργυρίου χάριν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ τούς γε χρηστούς, ἀλλὰ τοὺς πόρνους· ἐπεὶ
αἰτοῦσιν οὐκ ἀργύριον οἱ χρηστοί.

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δαί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὃ μὲν ἵππον ἀγαθόν, ὃ δὲ κύνας θηρευτικάς.

---

147. *μικρὸν* V R] *σμικρὸν* A, Dindorf *σμικρὸν δι'.*

148. *πρότερον ὢν ἐλεύθερος* Heimreich e margine R] *διὰ τὸ μὴ πλουτεῖν ἴσως* V R, quae verti nequeunt, nam alienum hinc est *fortasse*. Fuit verborum „*διὰ μικρὸν ἀργυρίδιον*" interpretamentum: „*διὰ τὸ μὴ πλουτεῖν* (*ἱκανῶς?*)". De cuiusmodi emblematis vid. ad Av. 16. In V verba „*διὰ — ἴσως*" unum versiculum efficiunt.

152. *εἰς*] *ὡς* V.

153. *φασὶ ταὐτὸ* V] *φασὶν αὐτὸ* R.

155—163. In V Pluto dantur vs. 155 sq.a et 157, Chremylo 156b et 158—163 in R Chremyli sunt 155 sq.a et 157—163, Pluti 156b.

157. *θηρευτικάς* V] *-κούς* R; cf. vs. 1105.

---

147. *διὰ μικρὸν ἀργυρίδιον*] „cum debita" — publico opinor aerario — „solvere non possem, servus poenae sum factus et duabus tribusve minis venditus." Hoc enim erat modicum pretium mancipii, cuius non singulares aliquae essent corporis ingeniive dotes [1]).

149. *καὶ . . . γε*] *atque adeo* [2]).

150. *πειρῶν τύχῃ*] *tentet* [3]).

152. *Nummis si quis affluit, ad hunc istae ultro advertunt . . . animum* addendum erat, sed pro illo „*προσέχειν τὸν νοῦν*" ridiculis aliquanto magis verbis utitur Chremylus.

155. *χρηστούς*] *probos* [4]).

157. Nempe *imberbis iuvenis . . . gaudet*

---

[1]) Vid. Xen. Mem. II 5 § 2 vel tabula poletarum CIA. I 277. — [2]) Item vs. 153; vid. ad Ran. 49. — [3]) *Aanhaalt*. Vid. ad Eq. 517. — [4]) Vid. ad Ran. 179.

ΚΑΡΙΩΝ.

αἰσχυνόμενοι γὰρ ἀργύριον αἰτεῖν ἴσως
ὀνόματι περιπέττουσι τὴν μοχθηρίαν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τέχναι δὲ πᾶσαι διὰ σὲ καὶ σοφίσματα
ἐν τοῖσιν ἀνθρώποισίν ἐσθ' ηὑρημένα.
ὃ μὲν γὰρ ἡμῶν σκυτοτομεῖ καθήμενος,

---

159. *ὀνόματι . . . τὴν μοχθηρίαν*] *ὄνομά τι . . . τῇ μοχθηρίᾳ* Brunck (*τῇ -ίᾳ* codd. recc.).
161. *ηὑρημένα*] *εὑρ.* V R.
162. *ἡμῶν* V] om. R, *αὐτῶν* A.

---

equis canibusque [1]). Sed etiam minus pretiosis donis — coturnice vel ansere — conciliari animos pueriles testatur chorus Avium [2]). Nostrum locum scribens comicus fortasse memor erat versiculorum qui Soloni vel Theognidi tribuebantur: *ὄλβιος ᾧ παῖδές τε φίλοι καὶ μώνυχες ἵπποι | καὶ κύνες ἀγρευταὶ καὶ ξένος ἀλλοδαπός* [3]).

159. *Verbis decoris obvolvunt vitium* [4]). — In arte pistoria *περιπέττειν* est *crusta obducere*. Hinc feminae arte naturam corrigentes *προσθέτοις αὑτὰς περιπέττειν* facete dicuntur in quodam nostri fragmento [5]), et homines quidam molles luxuriaeque dediti haud illepide *χλανίσι διαφανέσι περιπεπεμμένοι* dicuntur in ignoti comici versiculo [6]). Eleganter autem ad sophistarum artificia translatum, quae Socrates *τῇ ὀψοποιικῇ* assimulare solebat [7]), *περιπέττειν* significat fingere *λόγους εἰς τὸ πιθανὸν ῥήμασι καὶ ὀνόμασι κεκαλλιεπημένους καὶ κεκοσμημένους* [8]). Idem igitur tunc valet quod *περιστέλλειν* [9]), *μηχαναῖς κοσμεῖν* [10]), *ἀφανίζειν* [11]), *ἐπηλυγάζειν* [12]) *καλλωπίζειν καὶ ἐπισκιάζειν* [13]), similisque est usus *ῥηματίου μαγειρικοῦ „ὑπογλυκαίνειν"* in Equitibus fabula [14]). Aliter verbum *περιπέττειν* adhibitum est in Vespis ubi Philocleon dicitur *τοῖς ῥηματίοις τῶν δημαγωγῶν περιπεφθείς* sive *delenitus* [15]). Ex quo loco efficio post Vespas demum fabulam scenae conmissam verbi usum quem vidimus in sermonem quotidianum — fortasse e colloquiis philosophorum — irrepsisse.

160 sq. Immerito Prometheum in scena tragica iactare: *„πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως"* [16]) et: *„ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων ἐξηῦρον αὐτοῖς"* [17]) demonstratum eunt herus et famulus [18]). Cf. infra Paupertas hunc honorem sibi vindicans [19]).

162. *σκυτοτομεῖ καθήμενος*] *sedet calceis intentus suendis* [20]). Frequens hic est participii praesentis (perfecti) usus [21]).

---

[1]) Hor. ad Pis. 161 sq.; item Terent. Andr. I 1, 29 sq. — [2]) Av. 706 sq., ubi vid. — [3]) De quo loco vid. Plato in Lyside. — [4]) Vid. Hor. Sat. II 7, 42. — [5]) Fr. 321[2]. — [6]) Com. adesp. fr. 338. — [7]) Vid. Plat. Gorg. 462 sqq., 525 *e* sqq. — [8]) Cf. Plat. Apol. 17 *b*. Sic adhibitum verbum est etiam Plat. Leg. 886 *e* Xen. Oecon. 1 § 20 Menandr. fr. 652[2] (*περιπέττωσι* Salmasius, *περιπλάττωσι* cod.) Baton. fr. 7[6] (?) Lucian. XLIX § 19. — [9]) Eur. fr. 463[2]. — [10]) Eur. Ion. 833. — [11]) Vid. ad Nub. 542. — [12]) Vid. ad Ach. 684. — [13]) Musonius apud Stobaeum, allatus a Valckenaerio Diatr. p. 258 *a*. — [14]) Eq. 216, ubi vid. — [15]) Vesp. 668. — [16]) Aesch. Prom. 506. — [17]) Ibid. vs. 459. — [18]) Cf. Proleg. p. XVI, 1. — [19]) Infra vs. 511 sqq.; praeterea cf. Av. 490 sq. — [20]) Nos: *zit schoenen te maken*. — [21]) Vid. ad Nub. 1212.

ἕτερος δὲ χαλκεύει τις, ὃ δὲ τεκταίνεται, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὃ δὲ χρυσοχοεῖ γε, χρυσίον παρὰ σοῦ λαβών, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὃ δὲ λωποδυτεῖ γε, νὴ Δί', ὃ δὲ τοιχωρυχεῖ, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὃ δὲ γναφεύει γ', —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὃ δέ γε πλύνει κῴδια, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὃ δὲ βυρσοδεψεῖ γ', —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὃ δέ γε πωλεῖ κρόμμυα, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ δ' ἁλοὺς γε μοιχὸς διὰ σέ που παρατίλλεται.

164—168. Chremylo continuantur in V R, sed partim Carionis esse observarunt Bentley Hirschig alii; quomodo sint distribuendi docet particula γε.

166 sq. Particulam γε quater scribit A, quater om. V, bis R.

166. γναφεύει A] κναφεύει V R metro invito, quae prisca est forma; Brunck τις κναφεύει (ut Av. 1444), sed in fabula recentiore non videtur addubitandum γνα-.

168. που] γ' οὐ Bentley et Valckenaer (ad Eur. Hipp. 415), sed negativa sententia in contextum non quadrat, neque exponitur nunc quid pecunia liceat assequi vel pecuniae ope vitare, sed quam varia agant mortales ut pecunia potiantur; locus igitur non est huic enuntiato: „*tu autem efficis ut moechus deprensus non vellicetur* (sed μοιχαγρίοις solutis se expediat)". Per interrogationem autem haec proferri vetat γε.

Sedentaria sutorum opera; quapropter in Ecclesiazusis fabula mulieres, quae virorum partes sustinent, a veris viris habentur pro cerdonibus qui in tabernarum umbra expalluerint [1]).

163. τεκταίνεται] *fabri lignarii artem exercet* [2]).

165. λωποδυτεῖ] *grassatorem agit* [3]).

168. *Etiam moechos opinor vellicare solent homines ut aurum assequantur* — sacculo suo consulentes scilicet, non, quod allegari solet, ut tori ius violatum ulciscantur. Praesens παρατίλλεται de incepto opere nunc dicitur: *adulterum vellicare* [4]) *incipiunt*, quo citius dolore permoveatur ad ampla μοιχάγρια sol-

---

[1]) Eccl. 385—387. — [2]) Cf. Eq. 462 sq. — [3]) Vid. ad Ran. 772. — [4]) Vid. ad Nub. 1083.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

οἴμοι τάλας! ταυτί μ' ἐλάνθανεν πάλαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μέγας δὲ βασιλεὺς οὐχὶ διὰ τοῦτον κομᾷ;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐκκλησία δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον γίγνεται;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δέ; τὰς τριήρεις οὐ σὺ πληροῖς; εἰπέ μοι.

ΚΑΡΙΩΝ.

τὸ δ' ἐν Κορίνθῳ ξενικὸν οὐχ οὗτος τρέφει;

170—180ᵃ in V R Chremylo tribuuntur omnes, sed alternis vicibus Chremylum et Carionem loqui manifestum; in A vs. 172, 174, 176, 178, 180ᵃ sunt Carionis, Thiersch etiam versum 170 Carioni dabat.

171. *οὐχὶ διὰ*] *οὐ διά γε* Cobet, item vs. 174 et 176, eleganter, sed propter vicinos versus minus probabiliter.

172. *δέ; τὰς* A] *δαί* V R, sed in R superscriptum est *τάς*.

---

venda. Nempe *κέρδος αἰσχύνης ἄμεινον*, ut est apud Calliam comicum: *ἕλκε μοιχὸν εἰς μυχόν, adulter donec pecunia vitam redemerit in custodia tenendus* [1]).

169. *οἴμοι τάλας!*] non lugentis sed ira excandescentis nunc, ut saepe, est vox [2]).

170. Ante paucos annos ex Asia recesserat Agesilaus *aureis Artaxerxis sagittariis* ut ipse dicebat pulsus [3]), Persico dein auro adiutus Conon ad Cnidum devicerat classem Lacedaemoniorum et moenia Athenarum restituerat [4]), et uno anno post fabulam nostram actam bello Corinthio finem fecit pax Antalcidae Sardibus a civitatum Graecarum legatis inita, „*ἣν κατέπεμψε βασιλεύς*" [5]). Optimo igitur iure nunc, si unquam, aurum in Graecia regnare et Persiae rex propter id *insolenter se gerere* [6]) dicitur. Dudum nimirum mortui sunt *οἱ μαραθωνομάχοι!*

171. *διὰ τοῦτον*] i. e.: *διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν* paucis annis ante institutum [7]).

172. Quod in populi ore aliquando versatum est dicterium: „*πόλεμος δὲ Κόνωνι μελήσει*" [8]), opibus ex Sardium Susorumque gazis expromptis id debetur.

173. Athenienses *Corinthiis*, quos acerrimos olim hostes habuerant, sociis tunc utebantur. Ante triennium auxilia iis miserant, auro Tithraustis ipsiusque Artaxerxis conducta, quae Lacedaemonios Corinthum adortos retunderent [9]). His copiis praefectus Iphicrates postquam vario marte pugnavit, vere anni 390 integram moram Lacedaemoniorum delevit [10]). Brevi post Iphicrates cum maiore copiarum parte Athenas rediit [11]), sed aliquam partem ad Corinthum mansisse videmus.

---

[1]) Call. fr. 1. — [2]) Vid. vs. 389 Av. 1051 etc. — [3]) Xenoph. Hell. III 5 § 1 IV 2 initio, Plut. Ages. 15 Artax. 20; vid. ad Nub. 248. — [4]) Xenoph. Hell. IV 8. — [5]) Quae Xenophontis sunt verba Hell. V 1 § 35. — [6]) Vid. ad Nub. 14 Eq. 580. — [7]) Vid. Proleg. p. XVI sq. — [8]) Diogenian. VII 75. — [9]) Cf. Eccl. 193—200 Demosth. IV § 23. — [10]) Xen. Hell. IV 5. — [11]) Ibid. 8.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὁ Πάμφιλος δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον κλ . . . αύσεται;

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ βελονοπώλης δ' οὐχὶ μετὰ τοῦ Παμφίλου;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

Ἀγύρριος δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον πέρδεται;

---

175. βελονοπώλης] non esse nomen proprium primus observavit Duker.
176. Ἀγύρριος R] ἀγύριος V, ἀργύρριος U; cf. Eq. 969.

---

174. *Pamphilus* hoc anno praetor fuit [1]). Qui cur κλαύσεσθαι [2]) nunc dicatur docent Platonis comici versiculi in scholio allati: *καὶ νὴ Δί' εἰ Πάμφιλόν γε φαίης | κλέπτειν τὰ κοίν' ἅμα τε συκοφαντεῖν* [3]). In Platonis *Amphiarao* hos versus lectos ait scholion, quae fabula quoniam aliunde non est cognita, „ἐν ταῖς ἀφ' ἱερῶν" scribendum videtur auctoribus Meinekio et Bergkio. Multo minus est veri simile quod statuit Dobraeus, non fabulae sed poetae nomen vitio deberi, ex *Aristophanis* enim Amphiarao versus esse ductos [4]); nam inter illam fabulam et Plutum annorum XXVI interest spatium. Quicquid id est, apparet e nostro loco et e versibus quos servavit scholion, ad Pamphilum pertinuisse pervulgatum illud crimen compilati aerarii publici, et „κλαύσεται" ab improviso nunc de eo dicit Chremylus pro „κλ . . . έπτει", diem mox ei dictum iri sic portendens.

175. ὁ βελονοπώλης] *Aristoxenum* quendam significari ait scholion, hominem aliunde ignotum, nisi forte is est intellegendus qui anno 418/7 fuit γραμματεύς [5]). In rep. eum hoc tempore aliquas egisse partes et Pamphilo sociatum fuisse intellegimus, βελόνας autem sive acus [6]) fabricando victum quaesivisse, fortasse magnas sibi opes parasse; nam *parasitum* fuisse nemo opinor credet scholiastae, et ipsum nomen proprium his scholiastae verbis fit suspectum, qui fortasse parasitum aliquem Aristoxenum invenit alicubi et perperam huc rettulit. Contumeliose nunc, certe ridicule, nomine τοῦ βελονοπώλου designatur hic demagogus. Sic olim summam rerum tenuerat στυππειοπώλης τις, mox προβατοπώλης, dein Cleon ὁ βυρσοπώλης, cui in scena comica successit ille quem novimus ἀλλαντοπώλης [7]), in ipsa autem rep. gubernanda Hyperbolus ὁ λυχνοπώλης [8]), postea Cleophon ὁ λυροποιός [9]). Praeterea remp. capessiverunt Pisander ὁ ὀνοκίνδιος [10]). Diitrephes ὁ πυτινοπλόκος [11]), Cephalus ὁ κεραμεύς [12]), Anytus ὁ βυρσοδέψης [13]), Demosthenes ὁ μαχαιροποιός [14]). Cf. etiam Isocratis cognomen ludicrum ὁ αὐλοτρύπης [15]).

176. *Agyrrhius* Collytensis, ἀνὴρ χρηστὸς καὶ δημοτικὸς καὶ περὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἀθηναίων πολλὰ σπουδάσας indice Diodoro quodam apud Demosthenem [16]), paucis annis ante instituerat concionantium mercedem diurnam [17]), hoc anno *praetura* fungebatur [18]). Propter Plutum deum in

---

[1]) Ibid. V 1 § 2. — [2]) De qua locutione vid. ad vs. 58. — [3]) Plat. fr. 14. — [4]) Vid. Aristoph. fr. 40. — [5]) Vid. CIA. IV 1, 53 *a*. — [6]) Eupol. fr. 259 etc. — [7]) Eq. 129 sqq. — [8]) Vid. ad Nub. 1065. — [9]) Vid. ad Ran. 678. — [10]) Eupol. fr. 182. Vid. ad Av. 1556. — [11]) Av. 798 sqq. — [12]) Eccl. 252 sq. — [13]) Ep. Socrat. 7. — [14]) Plut. Dem. 4. — [15]) Stratt. fr. 3, vit. X orat. p. 836 *e*. — [16]) Demosth. XXIV § 134. — [17]) Vid. Eccl. 96 sqq., 183—188 et supra Proleg. p. XVI sq. — [18]) Vid. Xen. Hell. IV 8 § 31. Praeterea commemoratur Agyrrhius Isocr. XVII § 31 sq.; etiamne Eq. 969? Alienus hinc est Ran. 367, ubi vid. quae annotavi.

ΚΑΡΙΩΝ.

Φιλέψιος δ' οὐχ ἕνεκα σοῦ μύθους λέγει;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἡ ξυμμαχία δ' οὐ διὰ σὲ τοῖς Αἰγυπτίοις;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐρᾷ δὲ Ναῒς οὐ διὰ σὲ Φιλωνίδου;

---

178. *οὐ* R] *οὐχὶ* V.
179. *Ναΐς*] sic Athenaeus 592*d* (et apud Harpocr. s. v. *Ναΐς*) e coniectura Ari-

---

summa securitate versari nunc dicitur et insolenter se gerere [1]); fuit igitur praedives, et fortasse etiamnunc indicari potest illarum divitiarum fons praecipuus. Nam docet Andocides, qui perinde atque comicus egregio cum contemtu de populari hoc viro loquitur, annis 402—400 (fortasse etiam postea) fuisse principem eorum qui redimebant quinquagesimam mercium in portum Athenarum invectarum [2]). Vide autem quam sit incerta fortuna; nam qui opibus confisus cives ipsamque civitatem vilipendere nunc dicitur, in carcere publico is postea annos complures transegit, *ἕως τὰ χρήματα ἀπέτεισεν ἃ ἔδοξε τῆς πόλεως ὄντα ἔχειν* [3]). Quod post Plutum igitur fabulam scenae commissam ei accidit.

177. Ante Agyrrhium propter debita aerario publico non persoluta in carcerem coniectum esse *Philepsium*, docet quem modo laudavimus accusator apud Demosthenem [4]); fortasse igitur eam ipsam rem, quae Demosthenis l.l. respicitur, Cario nunc tangens *verba pro nummis* Philepsium dare perhibet. Nam „*μύθους λέγειν*" non proprium sensum *fabulas enarrandi* nunc obtinet, — id quod putat interpres Graecus, *λάλον* Philepsium apud Platonem comicum dictum esse addens, — sed id valet quod alibi „*λέγειν λόγους*" [5]). Nascens deprehenditur locutio in Vespis, ubi Bdelycleon ad patrem: „*μῦς καὶ γαλᾶς*" ait „*μέλλεις λέγειν ἐν ἀνδράσιν;*" [6]).

178. Anno 391 in Cypro Euagoras rex Salaminis ab Artaxerxe defecit et cum *Aegypti* dudum rebellantis rege *Acoride* [7]) iniit societatem; per triennium tum [8]) copias Persarum frustra cum Aegyptiis bellasse scribit Isocrates [9]); nempe Acoris *μεγάλους μισθοὺς προστιθεὶς δυνάμεις ξενικὰς ἀξιολόγους ἤθροισεν* [10]). Euagorae egregie favebat civitas Atheniensium, eius beneficiis devincta; et quamquam Artaxerxis amici Athenienses dicebantur, — erat enim ipsorum hic *μισθοδότης*, — praesentissimam tamen operam eos Euagorae et huius sociis Aegyptiis tulisse cum aliunde novimus [11]), tum noster locus luculenter testatur [12]). Quo facilius mox adductus est Artaxerxes ut Antalcidae Lacedaemoniorum duci pacem paranti aurem praeberet. — Ex *Acoridis* nomine *Amasidis* est factum in scholiis, qui error aliorum fuit ferax, nam exinde *Xerxis* et *Inari* illuc irrepsere nomina.

179. *Philonides Melitensis*, qui nunc

---

[1]) Vid. ad Ach. 256. Nimis absurdum est scholion. — [2]) Andocid. I § 133 sq.; vid. Valcken. Diatr. p. 293 infra. — [3]) Demosth. XXIV § 135. — [4]) Demosth. l.l. — [5]) Vid. ad Vesp. 1320 et cf. nostrum *sprookjes vertellen* = *praatjes maken* sive verba dare. — [6]) Vesp. 1185. — [7]) Regnavit a. 392—379. — [8]) Annis fere 385—383. — [9]) Isocr. IV § 140; cf. Blass Att. Bereds. II² p. 252 sqq. — [10]) Quae Diodori (de anno 377/6 scribentis) sunt verba XV 29; ubi vid. etiam seqq. — [11]) Vid. Xen. Hell. IV 8 § 24, V 1 § 10. — [12]) Dignus qui conferatur est etiam infra vs. 925.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὁ Τιμοθέου δὲ πύργος —

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐμπέσοι γε σοί.

---

stophanis Byz. (vid. Proleg. p. XXIV—XXVI, 2 et comment.), *Λαΐς* V R. Coniunctim commemorantur Lais et Nais in Philetaeri fragmento apud Athenaeum 587*e*, et facile potuit fieri ut alterum pro altero substitueretur nomen. Cf. *Ἀλκαῖος* pro *Ἀχαιός* ab Aristophane grammatico restitutum Thesm. 162.

180b. Pluti esse vidit Meineke; personae signum om. R[1], V R[2] dant Carioni, Chremylo A.

---

ridetur [1]), ingentis staturae erat, ut Cleonymus ille, quem olim dicteriis lacessere solebat Aristophanes [2]). Hoc tempore certatim eum ob corpus immane in scena deridendum propinarunt comici [3]), *ὄνον* [4]) vel *κάμηλον* [5]) appellitantes ipsique credo Polyphemo assimulantes; nam sic interpretor quod e Nicocharis Galatea affertur verbulum: „*ἦ γὰρ ἔτ' ἀπαιδευτερος εἶ Φιλωνίδου τοῦ Μελιτέως*" [6]). Fuit etiam qui mirari se diceret matrem tam vastae beluae non in ipso puerperio extinctam [7]); qui locus obstat quominus turpitudinem oris et corporis, non immanem staturam, in eo derisam esse cum Bergkio sumamus [8]). Huius igitur longurionis amplexus quod non aspernatur puella venusta, id quoque efficit Plutus deus. Hetaerae enim Corinthiae [9]) amore tunc temporis detinebatur homo tam fatuus quam dives. Cuius puellae nomen scire non admodum cupimus, sed e Lysiae verbis ab Athenaeo — vel potius ab Aristophane Byzantio [10]) — allatis: „*ἔστιν οὖν γυνὴ* „*ἑταίρα Ναΐς ὄνομα, ἧς Ἀρχίας κύριός* „*ἐστιν, . . .*" — libera igitur erat, non serva — „*ὁ Φιλωνίδης δ' ἐρᾶν φησί*" [11]) satis apparet *Naidem*, cuius etiam in Gerytade nostri fabula fiebat mentio [12]), hoc loco significari, non *Laidem*, cuius nomen habet textus traditus. Sensit Aristophanes grammaticus comicum anno 388 Laidem inter vivos commemorare non potuisse, cuius mentionem Plato comicus tertio anno ante fecisset *ὡς μηκέτι οὔσης* [13]). Nam licet alius interpres ei oblocutus haud sine causa observaverit „talia etiam de viventibus nonnunquam dici", *exoletam* igitur, non *vita functam* Platonem eam anno 391 dixisse [14]), vel sic manet argumenti vis; nam puellae *exoletae* mentio in nostrum locum nihilo melius quadrat quam *mortuae*. — Aliud incommodum Laidis nomen peperit iis qui fabulam nostram anno 408 perperam assignarunt [15]).

180. Anno 392 Conon a Tiribazo Tithraustis successore in vincula est coniectus [16]); dein e carcere elapsus [17]) circa annum 389 in Cypro diem obiit supremum [18]). Nunc *Timotheus* eius filius et heres *turrem* sive *villam* [19]) extra urbem extruxit; magnas nimirum opes Conon ei reliquerat [20]). Aliquot demum annis post actam nostram fabulam in

---

[1]) Item vs. 303. — [2]) Vid. ad Nub. 353. — [3]) Testibus scholiis ad h. l. — [4]) Theopomp. fr. 4 sq., Plat. infra. — [5]) Philyll. fr. 23; cf. Av. 1559. — [6]) Nicoch. fr. 3. — [7]) Plat. fr. 64. — [8]) Bergk Rel. com. Att. p. 400. — [9]) Vid. vs. 303. — [10]) Vid. Proleg. p. XXIV—XXVI. — [11]) Athen. p. 592 *c*. — [12]) Teste Athen. l.l. — [13]) Vid. Proleg. l.l. — [14]) Recte verba scholiastae interpretatus est Ritter. — [15]) Vid. Proleg. l.l. — [16]) Vid. Xen. Hell. IV 8 § 16 Isocr. IV § 154. — [17]) Nep. Con. 5. — [18]) Lys. XIX § 39. — [19]) Cf. Demosth. XLVII § 56 Horat. Od. I 4, 13. — [20]) Lys. l.l. (§ 39—41).

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὰ δὲ πράγματ' οὐχὶ διὰ σὲ πάντα πράττεται
μονώτατος γὰρ εἶ σὺ πάντων αἴτιος,
καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, εὖ ἴσθ' ὅτι.

ΚΑΡΙΩΝ.

κρατοῦσι γοῦν καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἑκάστοτε
ἐφ' οἷς ἂν οὗτος ἐπικαθέζηται μόνος.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐγὼ τοσαῦτα δυνατός εἰμ' εἷς ὢν ποιεῖν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ ναὶ μὰ Δία τούτων γε πολλῷ πλείονα!
ὥστ' οὐδὲ μεστός σου γέγον' οὐδεὶς πώποτε.

181. *πράττεται* R] *γίνεται* V, fortasse recte.
184. *ἐν* R] om. V.
185. *οὗτος* R] *αὐτὸς* V. || *μόνος* V] *μόνον* R, *μόνοι* vVelsen; vid. comment.
186. *τοσαῦτα* R] *τοσαυτὶ* V.
188. Del. vHerwerden et Kappeyne, e vs. 193 natum censentes; sed minus

civitate inclaruit Timotheus [1], nunc adulescentulum sola patris fama et opes mentione reddunt dignum. Haud dissimilis est Thesmophoriazusarum locus, ubi „Hippocratis insulae" fit mentio [2]. Etiam *πύργος* Timonis *τοῦ μισανθρώπου* [3]) et Iesu dictum: „*τίς ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην;*" [4]) huc faciunt.

— *ἐμπέσοι γε σοί*] particulam *γε* optativo etiam Dicaeopolis sic subiungit; qui postquam *τὸν βασιλέως Ὀφθαλμόν* adesse audivit, „*ἐκκόψειέ γε*" secum mussitat „*κόραξ πατάξας*" [5]).

181. *τὰ ... πράγματα*] *publicas* potissimum res nunc dicit [6]).

182. *μονώτατος*] superlativus iocose fictus, ut supra *αὐτότατος* [7]).

183. *καὶ — ἀγαθῶν*] *non solum malorum omnium* — quod ait cantilena — *tu es causa, sed etiam cunctorum bonorum* [8]).

184 sqq. Paulo laxior est verborum structura. Nam hoc est quod Cario dicit: *καὶ ἐν τοῖς πολέμοις οὗτος μόνος ἐπικαθεζόμενος τὴν νίκην δίδωσι*, *etiam in bellis hic modo adsit, victoria sequitur*. Nervum rerum qui habet, cuncta habet: sufficit hic ad vincendum [9]).

185. Cf. Aeschylus de Euripide: „*Venus ἐπί τοι σοὶ ... ἐπεκάθητο*" [10]).

186. *εἷς ὢν*] *etiamsi solus sim, vel solus* [11]).

188—193. Singulare pondus habent verba, unde Chremylus est exorsus, in fine sententiae repetita [12]). Ad rem quod attinet, in veterum adagiis hoc quoque erat, taedium mortalibus parere cuius-

[1]) Anno 376: Xen. Hell. V 4 § 64 VI 2 Diodor. XV 36. — [2]) Thesm. 273. — [3]) Vid. ad Av. 1549. — [4]) Ev. Luc. 14 § 28. — [5]) Ach. 92. — [6]) Vid. ad Eq. 130. — [7]) Vs. 83, cf. Eq. 352. — [8]) Cf. vs. 145 et vid. ad vs. 13. — [9]) Cf. vs. 142. — [10]) Ran. 1046. — [11]) *In mijn eentje*. Cf. Eq. 861. — [12]) De huiusmodi locis vid. ad vs. 581—586.

τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐστὶ πάντων πλησμονή·
ἔρωτος, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ἄρτων, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μουσικῆς, —

ΚΑΡΙΩΝ.

τραγημάτων, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τιμῆς, —

ΚΑΡΙΩΝ.

πλακούντων, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀνδραγαθίας, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ἰσχάδων, —

---

apta haec foret argumentatio: *et multo etiam plus vales, nam ceterarum rerum omnium est satietas.* Optime autem habet textus traditus (vid. comment. ad h. l. et ad vs. 581—586).

189. *ἐστὶ πάντων* V] *π. ἐ.* metro invito R.

---

vis rei nimiam abundantiam. „*Πάντων μὲν κόρος ἐστί*", poeta epicus cecinit, „*καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος | μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο*" [1]), eumque secutus Pindarus: „*κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' Ἀφροδίσια*" [2]). *Tout lasse, tout casse, tout passe!* Sed ut apud Homerum Menelaus addit: „*Τρῶες δὲ μάχης ἀκόρητοι ἔασι*", sic Chremylus noster pergit: „*solus amor habendi numquam expletur*", Artabano Herodoteo assensus, qui Xerxi modestiam suadens „*εὐπρηξίης*" ait „*οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθώρη*" [3]). Aliquanto generosius Pericles apud Thucydidem: „*τὸ φιλότιμον ἀγήρων μόνον*" [4]).

190—192. Herum quae vita hominum optabilia habet enumerantem perridicule interstrepit famulus, cui ars et amor, virtus honorque sordent prae bellariis et pulte. Simili usus artificio Eubulus duo homines induxit ita confabulantes: *Α. ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ πάνθ' ὁμοῦ πωλήσεται | ἐν ταῖς Ἀθήναις· σῦκα, — Β. κλητῆρες, — Α. βότρυς, | γογγυλίδες, ἄπιοι, μῆλα, — Β. μάρτυρες, — Α. ῥόδα, | μέσπιλα, χόρια, σχαδόνες, ἐρέβινθοι, — Β. δίκαι, — | Α. πυός, πυριάτη, μύρτα, — Β. κληρωτήρια, — | Α. ὑάκινθος, ἄρνες, — Β. κλεψύδραι, νόμοι, γραφαί,* — forum quae venalia praebet dum recensent alter convivia cogitans, alter iudicia [5]).

---

1) Hom. *N* 636 sq. — 2) Pind. Nem. VII 77 sq. — 3) Herodot. VII 49. — 4) Thucyd. II 44 § 4. — 5) Eubul. fr. 74; praeterea vid. Eq. 1007 sq. Pac. 580—582 Ran. 112 sq. Antiphan. fr. 88.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φιλοτιμίας, —

ΚΑΡΙΩΝ.

μάζης, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

στρατηγίας, —

ΚΑΡΙΩΝ.

φακῆς, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σοῦ δ' ἐγένετ' οὐδεὶς μεστὸς οὐδεπώποτε.
ἀλλ' ἢν τάλαντά τις λάβῃ τρία καὶ δέκα,
πολὺ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ λαβεῖν ἑκκαίδεκα·
κἢν ταῦθ' ἀνύσηται, τετταράκοντα βούλεται,
ἤ φησιν οὐ βιωτὸν εἶναι τὸν βίον.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

εὖ τοι λέγειν ἔμοιγε φαίνεσθον πάνυ.
πλὴν ἓν μόνον δέδοικα.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φράζε, τοῦ πέρι;

---

195. Suo loco habet V; in R propter homoeoteleuton omissus postmodo insertus est.

196. *ταῦθ'* R] *ταῦτ'* V. ‖ *ἀνύσηται* (*ἀν.*) Dawes] *ἀνύσῃ* V R; syllabam *-ται* (*-τε*) perdidit haplographia: (*ανυσηΤΕΤΕτταρακοντα*).

197. *οὐ βιωτὸν εἶναι*] *οὐκ εἶναι βιωτὸν αὐτῶι* V R, *οὐκ εἶναι βιωτὸν* recc.; *οὐ βιωτὸν αὐτῷ* olim edd., sed pronomen, non verbum delendum esse vidit Bentley.

199. *μόνον δέδοικα*] *μόνον· δέδοικα*... Kappeyne. ‖ *φράζε* R] *φράσον* V.

---

192. *φακῆς*] *pultis* [1]).

194. *τρία καὶ δέκα*] „rotundus" hic habebatur numerus, ut inter nos numerus duodenarius [2]).

196. *ἀνύσηται*] *confecerit, sibi paraverit* [3]).

197. *Aut vitam vitalem* [4]) *esse negant.* Item infra queritur vetula *ἀβίωτον* iam sibi factum esse *τὸν βίον* [5]), et apud Euripidem Hercules „*ἀβίωτον* mihi" ait „et nunc est et semper fuit" [6]). Cf. etiam tragicorum locutio *οὐ* vel *πῶς μοι βιώσιμον* [7]).

199—201. Sermonem quotidianum feliciter imitatur comicus. Non enim leni decursu defluit oratio, sed dubitantem,

---

1) Vid. ad Vesp. 811. — 2) Vid. ad Ran. 50. — 3) Item Xen. Anab. VII 7 § 24 Aesch. Prom. 700 Soph. Trach. 996 etc. — 4) Sic loquitur Ennius apud Ciceronem de amicit. § 22; cf. etiam Xen. Hell. II 3 § 50 Soph. Oed. C. 1688 etc. — 5) Vs. 969. — 6) Eur. Herc. 1257 sqq.; cf. etiam Ion. 670 Antiphont. III 2 § 10 etc. — 7) Soph. Ant. 566 Eur. Heracl. 606.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὅπως ἐγὼ τὴν δύναμιν, ἣν ὑμεῖς φατε
ἔχειν με, ταύτης δεσπότης γενήσομαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν Δί' ἀλλὰ καὶ λέγουσι πάντες, ὡς
δειλότατόν ἐσθ' ὁ πλοῦτος.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἥκιστ', ἀλλά με
τοιχωρύχος τις διέβαλ'. εἰσδὺς γάρ ποτε
οὐκ εἶχεν ἐκ τῆς οἰκίας οὐδὲν λαβεῖν,
εὑρὼν ἁπαξάπαντα κατακεκλῃμένα·
εἶτ' ὠνόμασέ μου τὴν πρόνοιαν δειλίαν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μή νυν μελέτω σοι μηδέν· ὡς, ἐὰν γένῃ

---

203. *δειλότατον* V] *-τος* R; vid. comment.
205. Del. vHerwerden (cf. Nub. 177—179). || *ἐκ τῆς οἰκίας* Bothe] *εἰς τὴν οἰκίαν* V R; Meineke *εἰς οἰκίαν οὐκ εἶχεν οὐδὲν λαμβάνειν* (Blaydes *οὐδὲ ἓν λαβεῖν*). || *λαβεῖν* R] *λαμβάνειν* V. Requiritur aoristus.
206. *κατακεκλῃμένα*] *-κλειμένα* R, *-κλεισμενα* V.

---

ambigentem, diffidentem Plutum audimus et tantum non videmus. „*Praeclare ista omnia*" ait, „*attamen unum restat...*" dixeris leve quid additurum, sed sequitur id in quo sunt omnia, *σμικρόν τι ἡλίκον Μόλων*[1]. „*Potestatem, quam habere me affirmatis, nondum satis video quomodo ea sim potiturus*". Laxior verborum structura egregie — quod iam dixi — pingit daemonem animi incertum[2], et subiungitur *ὅπως* verbo *verendi*, ut solet *mirandi* verbis: *vereor <ut...*, *nam non video> quomodo...*[3].

202 sq. *Nempe ignavissimum te esse nemo nescit.* Non mirum te nunc „*δεδιέναι τι*", cum vulgo dicatur hoc esse *τῶν ἐχόντων*, ut sibi opibusque suis metuant; *δειλὸν ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν*, ut ait Polynices Euripideus[4], quem locum conferunt scholia et ipse fortasse comicus haec scribens in mente habebat. Unde etiam *colorem* auri repetens comicus ignotus *χλωρὸν ὑπὸ δϝέεος* esse festive perhibuit: „*Α. τί ποτ' ἐστὶ χλωρόν, ἀντιβολῶ, τὸ χρυσίον; | Β. δέδοικ' ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ πάντων ἀεί*[5].

203. *δειλότατον*] neutri idem usus est infra[6].

205. *ἐκ τῆς οἰκίας*] ex ea quam effregerat.

---

1) Vid. ad Eq. 27. — 2) Vid. ad Av. 652 sq. et infra vs. 933. — 3) Vid. ad vs. 340. — 4) Eur. Phoen. 597; item in Archelao, fr. 237. — 5) Com. adesp. fr. 390 in scholio laudatum; cuius dicterii auctor alibi fertur Diogenes cynicus. — 6) Vid. vs. 547, 782; item Alcaeus ad vs. 549 allatus, Eur. Phoen. 355 etc.

ἀνὴρ πρόθυμος αὐτὸς εἰς τὰ πράγματα,
βλέποντ᾽ ἀποδείξω σ᾽ ὀξύτερον τοῦ Λυγκέως.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πῶς οὖν δυνήσει τοῦτο δρᾶν σὺ θνητὸς ὤν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔχω τιν᾽ ἀγαθὴν ἐλπίδ᾽, ἐξ ὧν εἶπέ μοι
ὁ Φοῖβος αὐτός, Πυθικὴν σείσας δάφνην.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

καὶ κἀκεῖνος οὖν ξύνοιδε ταῦτα;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φήμ᾽ ἐγώ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁρᾶτε . . .

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὴ φρόντιζε μηδέν, ὦ ἀγαθέ.

---

209. *αὐτὸς*] *αὖθις* (*posthac*) vHerwerden.
210. *τοῦ* R] om. V.
211. *δρᾶν σὺ* Cobet] *δρᾶσαι* V R.
215—217. Suo loco habet V, in margine additos R, librarii errore (*ἐγώ — ἐγώ*) omissos.

---

209 sq. *Ipse si tibi non defueris, ego curabo ut visum recuperes.* — Verbi *ἀποδεικνύναι* idem est usus in Thesmophoriazusis: *ἐγώ σ᾽ ἀποδείξω* (*reddam, sistam*) *θυμάλωπα τήμερον* [1]).

212. *ἔχω τιν᾽ ἀγαθὴν ἐλπίδα*] dictioni sublimiori affinia sunt haec verba, ut pueri in Vespis: „*ἔχεις ἐλπίδα χρηστήν τινα;*" patrem interrogantis [2]). Sic Pindarus: *χρὴ δ᾽ ἀγαθὰν ἐλπίδ᾽ ἀνδρὶ μέλειν* [3]) et chorus Sophocleus: *φαμὶ γὰρ οὐκ ἀποτρύειν ἐλπίδα τὰν ἀγαθὰν χρῆναί σε* [4]). Necessarium in talibus adi. *χρηστός* vel *ἀγαθός*, quoniam *αἱ ἐλπίδες vanas* potissimum expectationes mentisque ludibria significare solent.

213. Hic certe versiculus e tragoedia desumtus. Ramis laureis exornabantur postes valvarum per quas ad Phoebi penetrale ibatur. Saepius eorum fit mentio initio Ionis fabulae Euripideae [5]), et prisca exempla secutus Callimachus a verbis „*οἷον ὁ τὠπόλλωνος ἐσείσατο δάφνινος ὅρπηξ!*" hymnum in honorem Apollinis orsus est. Item Aeneae ab Apolline Delio augurium petenti *tremere omnia visa repente | liminaque laurusque dei* [6]).

215. *ὁρᾶτε . . .*] obicientis hoc est. Quodnam consilium capiat quoniam etiam ambigit daemon meticulosus, licet animum ei addiderit Apollinis mentio,

---

1) Thesm. 729; praeterea vid. ad Eq. 774. — 2) Vesp. 306 sq. — 3) Pind. Isthm. VIII (VII) 34. — 4) Soph. Trach. 125. — 5) Eur. Ion. 76, 80, 103; praeterea cf. supra vs. 39. — 6) Verg. Aen. III 90 sq.

ἐγὼ γάρ, εὖ τοῦτ' ἴσθι, κἢν χρῇ μ' ἀποθανεῖν,
αὐτὸς διαπράξω ταῦτα.

ΚΑΡΙΩΝ.

κἢν βούλῃ γ', ἐγώ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πολλοὶ δ' ἔσονται καὶ ἕτεροι νῷν ξύμμαχοι,
ὅσοις δικαίοις οὖσιν οὐκ ἦν ἄλφιτα.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

παπαῖ, πονηρούς γ' εἶπας ἡμῖν ξυμμάχους.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκ, ἤν γε πλουτήσωσιν ἐξ ἀρχῆς πάλιν.

---

216. *κἢν χρῇ* Cobet] *κἂν δεῖ* V R, *καὶ δεῖ* A; *subiunctivum* poscit *futurum* quod sequitur. Cf. Lys. 123, 133 et vid. Ran. 265.

217. *κἢν*] *κἂν* V R.

219. *ἦν*] *ἔστ'* Cobet, Naber *ἄλφιτ' οὐ πάρα.*

---

dubitanter loquitur [1]). Sic alibi apud nostrum legimus: *ὁρᾷς ὃ πάσχεις;*" [2]) et similia. Praeterea apte conferri potest Oedipi Sophoclei cum Theseo colloquium: *ὅρα με λείπων . . . — μὴ δίδασχ' ἃ χρή με δρᾶν.* | — *ὀκνοῦντ' ἀνάγκη.* — *τοὐμὸν οὐκ ὀκνεῖ κέαρ* [3]). —Quamquam illic *imperativus* (*vide = cave*) est adhibitus, nostro autem loco *indicativum* quin comicus voluerit non dubito. Alibi *ὁρᾷς* (*ὁρᾶτε*) ad *persuadendum* praemittitur, e. g. in Equitum versu: *ὁρᾷς, ὅταν πίνωσιν ἄνθρωποι, τότε* | *πλουτοῦσι* [4]).

216 sq. *κἢν χρῇ μ' ἀποθανεῖν* | . . . *διαπράξω*] item Lysistratae fida sodalis: „*ποιήσομεν, κἢν ἀποθανεῖν ἡμᾶς δέῃ!*" [5]), et furens Medea: „*καὶ μέλλω θανεῖν,* | *κτενῶ σφε!*" [6]), ubi verbo *μέλλειν* inest temporis futuri incertique eventus notio, quam Aristophanis locis laudatis habent particula *ἄν* et subiunctivus; *licet sic instet mihi mors = etiamsi moriendum sit* [7]).

217. *κἢν βούλῃ γ', ἐγώ*] Carioni insulsus videtur herus, qui „*αὐτός*", solus, absque vaferrimi mancipii ministerio, quidquam perpetrare posse se putet. Quapropter urbane admodum [8]): „*nisi quid obstat*" ait „*et ego rem curabo.*"

219. *Omnes, quibus utpote probis viris quotidianus victus non esse solebat.* Quamdiu caecutivit Plutus, illi esuriebant. Contemtus aliquid habet vox *ἄλφιτα* [9]).

220. Huic quoque versiculo inest Euripidei quid; apud tragicum Hecubae desperantis sunt verba: *ὦ θεοί! κακοὺς μὲν ἀνακαλῶ τοὺς ξυμμάχους,* | *ὅμως δ' ἔχει τι σχῆμα κικλήσκειν θεούς* [10]), et Ulixis de satyris: *ἄνδρες πονηροὶ κοὐδὲν οἵδε σύμμαχοι* [11]).

221. *ἐξ ἀρχῆς πάλιν*] frequens haec dictionis ubertas [12]).

---

1) Item hodie: *voyez vous* . . ., *ja, ziet gij* . . . (= *ja maar*). — 2) Nub. 662. — 3) Soph. Oed. C. 654 sq. — 4) Eq. 92. — 5) Lys. 123. — 6) Eur. Med. 392 sq. — 7) Praeterea vid. ad Eq. 1307. — 8) Nos: *als gij het goed vindt, als gij er ten minste niets tegen hebt.* — 9) Vid. ad Nub. 176 Ach. 732 Eq. 575. — 10) Eur. Troad. 469 sq. — 11) Eur. Cycl. 642. — 12) Vid. ad Ran. 591 et ad Thesm. 830 sq.

(Ad Carionem:)

ἀλλ' ἴθι σὺ μὲν ταχέως δραμὼν —

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δρῶ; λέγε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τοὺς ξυγγεώργους κάλεσον, — εὑρήσεις δ' ἴσως
ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοὺς ταλαιπωρουμένους, —
ὅπως ἂν ἴσον ἕκαστος ἐνταυθοῖ παρὼν
ἡμῖν μετάσχῃ τοῦδε τοῦ θεοῦ μέρος.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ δὴ βαδίζω· τουτοδὶ κρεάδιον
τῶν ἔνδοθέν τις εἰσενεγκάτω λαβών.

---

222. *δραμὼν*] *τρέχων* Meineke (ut Ach. 176 etc.; sed hoc participium verbo constanter postponitur, non praemittitur).

225. *ἐνταυθοῖ*] vid. ad Nub. 814.

226. **θεοῦ*] *πλούτου* V R, quod glossema duco manifestum; cf. vs. 727 et 1178 et vid. ad Lys. 1262. Sed dubito utrum verum sit id quod dedi coll. Menandr. fr. 739 (vid. comment.) an **ἀγαθοῦ*, nam utrumvis adscripto *πλούτου* potuit illustrari.

227. *τουτοδὶ* Elmsley] *τουτοδὴ τὸ* R, *τοῦτο δὴ τὸ* V, *τοῦτο δὲ τὸ* A, *τουτοδὶ τὸ* Dobree. Vid. e. g. Ach. 130.

228. *λαβὼν* R] *παρὼν* V.

---

223. *ἴσως*] i. e.: *οἶμαι* [1]). Nam vix dubium est quin et nunc, ut semper, pauperes Chremyli sodales in agris desudent.

225 sq. *Ut tantundem lucrentur illi quantum nos ipsi* (ego cum meis). Cf. Menandri versiculus: *ὦ νύξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον Ἀφροδίτης θεῶν | μετέχεις μέρος* [2]).

227. *καὶ δὴ βαδίζω*] item infra [3]). Idem valent in Thesmophoriazusis verba: *ἐγὼ δὴ τοῦτο δρῶ* [4]).

— *τουτοδὶ κρεάδιον*] extorum tostorum victimae, quam deo Delphico mactavit Chremylus, servum aliquid more solito domum deferre iussit, ut et familiares his gustatis sacri participes quodammodo sint futuri, cui adesse non potuerunt [5]). — Pronomen *τουτοδί*, i. e. *τουτὶ δέ* [6]), articulum sociatum non habet, ut saepe [7]).

228. *τῶν ἔνδοθέν τις*] item infra [8]). Cf. etiam locutio: *τὰ ἐκ τῆς οἰκίας* [9]). Pronomen *τις* ab ipsis heris sic usurpari solet [10]).

---

[1]) Vid. ad vs. 1080. — [2]) Menandr. fr. 739; vid. praeterea Heindorf ad Plat. Soph. 235 *a*. — [3]) Vs. 414. — [4]) Thesm. 1209. — [5]) Recte sic scholion; cf. Thesm. 558 Plaut. Poenul. II 1, 44 III 3, 8. — [6]) Vid. ad Ran. 965. — [7]) Vid. ad Nub. 60. — [8]) Vs. 964; vid. etiam Av. 1168. — [9]) Vs. 857. — [10]) Vid. ad Ach. 805.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐμοὶ μελήσει τοῦτό γ᾽· ἀλλ᾽ ἀνύσας τρέχε.

(Sinistrorsum abit Cario, postquam Chremylo tradidit ollam.)

SCENA TERTIA.

Chremylus, Plutus.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ δ᾽, ὦ κράτιστε Πλοῦτε πάντων δαιμόνων,
εἴσω μετ᾽ ἐμοῦ δεῦρ᾽ εἴσιθ᾽· ἡ γὰρ οἰκία
αὕτη ἐστὶν ἣν δεῖ χρημάτων σε τήμερον
μεστὴν ποιῆσαι, καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἀλλ᾽ ἄχθομαι μὲν εἰσιών, νὴ τοὺς θεούς,
εἰς οἰκίαν ἑκάστοτ᾽ ἀλλοτρίαν πάνυ·
ἀγαθὸν γὰρ ἀπέλαυσ᾽ οὐδὲν αὐτοῦ πώποτε.
ἢν μὲν γὰρ ὡς φειδωλὸν εἰσελθὼν τύχω,
εὐθὺς κατώρυξέν με κατὰ τῆς γῆς κάτω·
κἤν τις προσέλθῃ χρηστὸς ἄνθρωπος φίλος,
αἰτῶν λαβεῖν τι σμικρὸν ἀργυρίδιον,

---

231. ἐμοῦ V] ἐμὲ R.
237. ὡς] εἰς V R; cf. vs. 242.
239. κἤν] κἂν V R.

---

229. Alium famulum evocari non sinens Chremylus sibi ollam tradi iubet [1]). — ἀνύσας] *quantocius* [2]).

233. καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως] *quacunque ratione* [3]).

234 sq. Verborum quae additurus erat: „sed tamen aurem tibi praebebo" obliviscitur Plutus dum exponit cur tam reluctanter Chremyli aedes intret [4]). Aperiunt et claudunt enuntiatum quae fortius quam cetera sunt proferenda: verbum ἄχθομαι et quod ei iungendum est adverbium πάνυ.

236. *Nunquam enim id mihi profuit.* — αὐτοῦ] i. e. τοῦ εἰσιέναι κτέ., *identidem domicilium mutando* [5]).

239—244. ἤν τις προσέλθῃ ... ἔξαρνός ἐστι ..., ἢν δὲ ... τύχω ... ἐξέπεσον] praesens et aoristus gnomicus etiam alibi ἐκ παραλλήλου collocantur [6]), subiunctivus autem aoristo gnomico sociatur constanter [7]).

---

[1]) Eadem verba leguntur Thesm. 1064 alibi. — [2]) Vid. ad Vesp. 30 Ran. 606. — [3]) Vid. ad Nub. 99. — [4]) Similis licentia est Av. 42—44; vid. etiam infra vs. 329—331. — [5]) Vid. ad Av. 377 et infra ad vs. 845. — [6]) Vid. Vesp. 579—586. — [7]) Vid. ad Ran. 1068.

ἔξαρνός ἐστι μηδ' ἰδεῖν με πώποτε.
ἢν δ' ὡς παραπλῆγ' ἄνθρωπον εἰσελθὼν τύχω,
πόρναισι καὶ κύβοισι παραβεβλημένος
γυμνὸς θύραζ' ἐξέπεσον ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μετρίου γὰρ ἀνδρὸς οὐκ ἐπέτυχες πώποτε.
ἐγὼ δὲ τούτου τοῦ τρόπου πώς εἰμ' ἀεί·
χαίρω τε γὰρ φειδόμενος ὡς οὐδεὶς ἀνὴρ

242. *ὡς* R] *εἰς* V; cf. vs. 237.
244. *χρόνῳ* V R] *χρόνου* Et. M.
245. *οὐκ ἐπέτυχες πώποτε* R] *ἐπέτυχες οὐδὲ πώποτε* V, Bergk *ἔτυχες* (sic recc.) *οὐδεπώποτε*, sed simplex verbum *duos* genitivos adsciscere solet (e. g. infra vs. 636); melius igitur Blaydes *οὐδεπώποτ' ἐπέτυχες*, si R non videatur sequendus.
246. *τοῦ* V] om. R.
247. *γὰρ*] *καὶ* Meineke.

241. *ἔξαρνός ἐστι*] item in Nubibus Pasias: *ἔξαρνος εἶναι διανοεῖ;* [1]).

242. *παραπλῆγ' ἄνθρωπον*] *delirum hominem* [2]). Idem est *παραπλήττειν* quod *παρακόπτειν* vel *παραπαίειν*, *delirare* [3]). Cf. Aeschyleum *φρενόπληκτος* [4]).

243. *παραβεβλημένος*] *sic temere proiectus*. Verbum *παραβάλλειν* sive *componere* de iis quae ad rei pondus exigendum *alteri lanci imponuntur* proprio sensu adhibitum invenitur in versibus Thesmophoriazusarum: *σκεψώμεθα δὴ καὶ ἀντιτιθῶμεν πρὸς ἕκαστον | παραβάλλουσαι τῆς τε γυναικὸς καὶ τἀνδρὸς τοὔνομ' ἑκάστου* [5]). Hinc in *impendendi* notionem abiit, et ut nostrum *in de waagschaal stellen* (= *in de weegschaal leggen*) usurpatur de iis quae in ultimum discrimen adducuntur. Itaque *παραβάλλεται τὴν ψυχήν* vel *τὰ ἑαυτοῦ* qui se suaque inconsulte periculis obicit [6]). Sic apud Thucydidem Athenienses Meliis excidium minantes: „*Λακεδαιμονίοις καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίσι πλεῖστον δὴ παραβεβλημένοι πλεῖστον καὶ σφαλήσεσθε*" [7]). Cuiusmodi homines sunt *παράβολοι* [8]), et *ἔργον παράβολον* est *ἔργον παρακεκινδυνευμένον* [9]), itaque in Menandri versiculis: „*τὰ μεγάλα κέρδη ῥᾳδίως ἢ πλουσίους | τοὺς παραβόλως πλέοντας ἢ νεκροὺς ποιεῖ*" [10]) idem est *παραβόλως* quod *ἀφειδήσαντας τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν νεῶν.*

244. *ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ*] *intra tempus quam brevissimum, nullo fere tempore intermisso* [11]).

245. *Numquam scilicet tibi contigit ut virum moderatum invenires.* — Genitivum adsciscit *ἐπιτυχεῖν de optatis* adhibitum, ut h. l.; sic e. g. Philemon: *γυναικὸς ἀγαθῆς ἐπιτυχεῖν οὐ ῥᾴδιον* [12]). *Occurrendi* vero sive *offendendi* ubi inest notio, sociatur *dativo* [13]).

246. *πως ... ἀεί*] haud rara iunctura [14]).

247. *ὡς οὐδεὶς ἀνὴρ*] locutio infra redit [15]). Sic alibi: *ὡς οὐδέν' οἶδα* [16]) et:

[1]) Nub. 1230. — [2]) Item Herodot. V 92 *ζ* etc. — [3]) Vid. ad Nub. 640 Eq. 531. — [4]) Aesch. Prom. 1054. — [5]) Thesmoph. 802 sq. — [6]) Hom. *I* 322; eodem sensu dicitur *παραιτεῖσθαι* *β* 237 etc. — [7]) Thucyd. V 113. — [8]) Vesp. 192. — [9]) Ran. 99. — [10]) Menandr. fr. 643. — [11]) Vid. ad Nub. 495 sq. Vesp. 91 sq. — [12]) Monostich. 94; item Philemon. fr. 28[7] Thucyd. III 3 § 5 Plat. Phileb. 61 *d* etc. — [13]) Vid. Nub. 195. — [14]) Vid. ad Ran. 414. — [15]) Vs. 901; item Eccl. 1130. — [16]) Ran. 749.

πάλιν τ' ἀναλῶν, ἡνίκ' ἂν τούτου δέῃ.
ἀλλ' εἰσίωμεν, ὡς ἰδεῖν σε βούλομαι
καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν τὸν μόνον,
ὃν ἐγὼ φιλῶ μάλιστα ... μετὰ σέ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πείθομαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί γὰρ ἄν τις οὐχὶ πρὸς σὲ τἀληθῆ λέγοι;
(Ambo domum intrant.)

PARODUS CHORI.

(vs. 253—321.)

(Chorus rusticorum viginti quatuor duce Carione orchestram intrat per aditum qui spectatoribus a parte sinistra est.)

SCENA QUARTA.

Cario, Chorus.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὦ πολλὰ δὴ τῷ δεσπότῃ ταὐτὸν θύμον φαγόντες,

---

251. *μάλιστα* V] om. R, in margine supplevit corrector.

252. Chremylo tribuit V; in R continuatur Pluto, corrector *χρ.* per errorem non huic versui addidit, sed sequenti, deleto quod librarius ibi dederat *θε/* (*θεράπων*). || *τί* R] *τίς* V.

ὄχλος ὅσος οὐδεπώποτε [1]). Qualibus locis subiectum enuntiati e ratione excluditur. Accuratius qui loquitur, dicit: *ὡς οὐδεὶς ἕτερος* vel: *εἴπερ τις ἕτερος, ἄλλος* [2]).

248. Sic Ulixes *ὁ πολύτροπος* apud Sophoclem: *οὗ γὰρ τοιούτων δεῖ, τοιοῦτός εἰμ' ἐγώ* [3]).

249 sq. Etiam uxori et filio caecum deum ostendere vult senex. — Insigne hoc est exemplum structurae qua *obiecti* accusativus *praemittitur* accusativo *subiecti* [4]).

252. Item Achilles apud Euripidem animum Iphigeniae admiratus generosum: *γενναῖα γὰρ | φρονεῖς· τί γὰρ τἀληθὲς οὐκ εἴποι τις ἄν;* [5]). Pronomen *τις* etiam infra saepius ad eum qui loquitur designandum inservit [6]).

253 sqq. Novi quid est histrio chorum ducens. Simillimum apud Plautum est colloquium inter Agorastoclem iuvenem et advocatos tardiores [7]).

253. *πολλὰ*] *saepe*. Sublimioris — quam ridens nunc Cario imitatur — dictionis hoc est pro *πολλάκις*, item infra *πλεῖστα saepissime* [8]), alibi *δαιμόνια* = *δαιμονίως* [9]).

---

1) Eccl. 384. — 2) Eccl. 81 etc. — 3) Soph. Philoct. 1049. Cf. etiam Lys. 734. — 4) Vid. ad Vesp. 429. — 5) Eur. Iph. A. 1424. — 6) Vs. 374, 438, 941; item Thesm. 603 etc.; praeterea vid. ad Ran. 552 Nub. 1214. — 7) Plaut. Poenul. III sc. 1. — 8) Vs. 627, ubi vid. — 9) Pac. 584; vid. infra ad vs. 675. Praeterea vid. ad Eq. 411.

ἄνδρες φίλοι καὶ δημόται καὶ τοῦ πονεῖν ἐρασταί,
ἴτ', ἐγκονεῖτε, σπεύδεθ', ὡς ὁ καιρὸς οὐχὶ μέλλειν,
ἀλλ' ἔστ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς, ᾗ δεῖ παρόντ' ἀμύνειν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὔκουν ὁρᾷς ὁρμωμένους ἡμᾶς πάλαι προθύμως,

---

255. *ὡς ὁ* A] *ὡς* R, *οὐ γὰρ* V, Meineke *οὐ γὰρ καιρός ἐστι μέλλειν.*
256. *παρόντ'* V] *παρόντας* R; vid. infra vs. 1041 et ad vs. 621.

— *ταὐτὸν θύμον φαγόντες*] *convivati.* Sal enim coniunctim degustatus per locutionem proverbialem eos qui familiariter consuevere significat. E. g. in adagiis est: „eum demum probe notum tibi esse hominem, quocum modium salis comederis", i. e.: quem per longos annos habueris sodalem. Nunc salem *ἡδυσμένον, ἅλας θυμίτας* [1]), solo *thymi* admixti nomine designat, *τὸ ὁμοθυμαδόν* [2]) scilicet sive *τὸ τὸν αὐτὸν θυμὸν ἔχειν* respiciens, non sane facete admodum, nec tamen magis insulse quam alibi noster iocatus est plus semel [3]). Nempe huiuscemodi lusus verborum [4]) illa aetate nondum frigebant.

254. *τοῦ πονεῖν ἐρασταί*] fortius hoc quam *φιλόπονοι, φίλεργοι, laboriosi,* nam significat eos quibus nihil sit dulcius atque optatius quam labores et aerumnae [5]).

255. *ἐγκονεῖτε, σπεύδετε*] simile est asyndeton in tragicorum verbis: *σπεύδωμεν, ἐγκονῶμεν* [6]) vel: *χωρῶμεν, ἐγκονῶμεν* [7]).

— *ὡς ὁ καιρὸς οὐχὶ μέλλειν*] item in Thesmophoriazusis: *χρὴ | μὴ βραδύνειν, ὡς ὁ καιρός ἐστι μὴ μέλλειν ἔτι* [8]), et Oedipus Sophocleus: *σημήναθ', ὡς ὁ καιρὸς ηὑρῆσθαι τάδε* [9]). Cf. etiam Clytaemestra apud Aeschylum: *ἀλλ' ἔσθ' ὁ καιρὸς ἡμερεύοντας ξένους | μακρᾶς κελεύθου τυγχάνειν τὰ πρόσφορα* [10]), et vulgatior quae idem valet locutio: *ὥρα ἐστί* cum infinitivo [11]).

256. *ἔστ'(ι) ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς*] *ad ipsum rerum discrimen perventum est.* Item in tragoedia: *οὐκέτ' ὀκνεῖν καιρός, ἀλλ' ἔργων ἀκμή* [12]). Est *ἀκμή acies,* unde vivida imagine *ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἵστασθαι* inde ab Homero dicuntur quae ita sunt ponderata ut levissimo momento sive huc sive illuc possint impelli [13]). Hinc id quod ad plenum vigorem pervenit, e. g. frumentum, vel homo, *ἀκμάζειν* dicitur [14]), et in universum *ἀκμή* — ut *ὥρα* — usurpatur de iis quae *fert tempus*: *στείχειν ἀκμή* [15]), *οὐκέτι μέλλειν ἀκμή* [16]), *οὐχ ἕδρας ἀκμή* [17]), *ἀκμὴ οὐ μακρῶν λόγων* [18]), *ἀκμὴ καλεῖ* [19]), et *ἀκμὴν ἐπ' αὐτὴν ἐληλύθασι* qui suo tempore sive *ἐν ὥρᾳ* [20]) adsunt [21]). Contra „*οὐ νῦν ἀκμή*" dicitur de importunis [22]).

256. *ᾗ*] *temporis* esse dativum (*ἀκμὴ ᾗ* = *tempus opportunum quo*), non a verbo *ἀμύνειν* suspensum, vix est quod dicam.

257 sq. Cf. Iolai senis apud Euripidem verba ad famulum „*ἔπειγε*" se hortantem: „*οὔκουν ὁρᾷς μου κῶλον ὡς ἐπείγεται;*" [23]). Et frequentes apud Euripidem sunt senes robur amissum queritantes; conferri potest praeterea chori adventus in Acharnensibus et in Vespis [24]).

---

[1]) Vid. Ach. 772. — [2]) Pac. 484 Av. 1015. — [3]) Vid. ad Eq. 954 Ach. 36 Vesp. 194. — [4]) „*Puns*" quos dicunt Britanni. — [5]) Vid. ad Eq. 732. — [6]) Eur. Hec. 507. — [7]) Soph. Ai. 811. Vid. etiam ad Vesp. 240. — [8]) Thesm. 661. — [9]) Soph. Oed. R. 1050. — [10]) Aesch. Choeph. 710 sq. — [11]) Vid. ad Av. 638 sq. et Ach. 393. — [12]) Soph. El. 22. — [13]) Hom. *K* 173, ubi vid.; nos: *een dubbeltje op zijn kant.* — [14]) Vid. e. g. Plat. Rep. 460 *e.* — [15]) Eur. El. 684. — [16]) Aesch. Pers. 407. — [17]) Soph. Ai. 811. — [18]) Soph. Phil. 12. — [19]) Eur. Hec. 1042. — [20]) Vid. ad Vesp. 242. — [21]) Eur. Phoen. 1081. — [22]) Eur. Electr. 275. — [23]) Eur. Heracl. 734. — [24]) Ach. 211 Vesp. 231.

ὡς εἰκὸς ἄνδρας ἀσθενεῖς, γέροντας ὄντας ἤδη;
σὺ δ' ἀξιοῖς ἴσως με θεῖν, καὶ ταῦτα πρὶν φράσαι μοι
ὅτου χάριν μ' ὁ δεσπότης ὁ σὸς κέκληκε δεῦρο.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκουν πάλαι δή που λέγω; σὺ δ' αὐτὸς οὐκ ἀκούεις.
ὁ δεσπότης γάρ φησιν ὑμᾶς ἡδέως ἅπαντας
ψυχροῦ βίου καὶ δυσκόλου ζήσειν ἀπαλλαγέντας.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἔστιν δὲ δὴ τί καὶ πόθεν τὸ πρᾶγμα τοῦθ', ὅ φησιν;

---

258. *ἄνδρας* Blaydes] om. R, *ἐστὶν* V; participio *εἰκός* plerumque non additur *ἐστίν*. || *ὄντας* Meineke] *ἄνδρας* V R (cf. Xen. Anab. VII 4 § 21). Propter *ἤδη* necessarium est participium.

259. *καὶ ταῦτα πρὶν* Reiske (ut vs. 272)] *πρὶν ταῦτα καὶ* V R, Blaydes *πρὶν τοῦτο καὶ* (i. e. *πρὶν καὶ φράσαι μοι τοῦτο*).

260. *μ' ὁ ... κέκληκε δεῦρο* V R] *χὠ ... κέκληκεν ἡμᾶς* A. Cf. vs. 281.

262 sq. Suo loco habet R; a librario omissos, dein in margine additos habet V, cuius folium 8r desinit in vs. 261.

262. *ἅπαντας*] malim **τὸ λοιπὸν* (vid. Av. 754), sed ne sic quidem ab omni parte placet enuntiatum, nam expectabam verbum *transitivum* (= *ὁ δεσπότης φησὶν ἀπαλλάξειν ὑμᾶς τῆς πενίας*).

263. *ψυχροῦ*] *λυπροῦ* Naber, sed nonnisi trisyllabam adiectivi formam *λυπηρόν* apud comicos inveniri observat Blaydes. || *ζήσειν*] *ζῆν ἂν* Kappeyne.

264—272. Weise sic malebat collocatos: 268 sq., 264—267, 271 sq., 270, Kappeyne 268—270, 264—267, 271 sq.; sed vid. comment., praesertim ad vs. 269.

---

258. *γέροντας ὄντας*] frequens iunctura [1]).

259. *Tu vero expectas fortasse fore ut cursu citato ferar!* [2]). — Senex *εἰς τὸ ὁρμηθῆναι* paratum se dicit, quantum quidem sinat poplitum senilium rigor; sed *δρόμῳ θεῖν* neque possit si velit, neque velit si possit, cum festinandi causam nullamdum sibi habeat indicatam. Cum risu amaro profertur *ἴσως* [3]), quod in scholiis lingua invita intellegitur „*ἐξ ἴσου*" [4]). Nam dissimile et prorsus hinc alienum est *ἴσα βαίνειν* (i. e. *ἴσα βήματα βαίνειν*) *passibus aequis progredi* [5]).

261 sqq. *Senes surdastri* finguntur [6]), *γερόντια ὑπόκωφα*, ut Demus ille [7]).

261. *οὔκουν ... δή που ...;*] fortiter affirmantis hae sunt particulae [8]).

— *σὺ δ' αὐτὸς οὐκ ἀκούεις*] i. e.: *σὺ δ' αὐτὸς <αἴτιος εἶ,> οὐ <γὰρ> ἀκούεις.*

262 sq. Cf. chori Avium promissa: *εἴ ... τις ὑμῶν, ὦ θεαταί, βούλεται ... ζῆν ἡδέως ..., ὡς ἡμᾶς ἴτω* [9]).

263. *ψυχροῦ βίου*] sic dicitur vita *ingrata, tristis* [10]).

— *ζήσειν*] sic pro *βιώσεσθαι* [11]) illa aetate dici coeptum est [12]). Apud nostrum futuri haec forma non redit; nam

---

[1]) Vid. ad Ach. 222. — [2]) *Gij zoudt misschien wel willen dat ik ging draven!* — [3]) Vid. vs. 223 et ad vs. 1080. — [4]) Item recentiores infra vs. 1080. — [5]) Menandr. fr. 824 Demosth. XIX § 314 etc. — [6]) Recte sic scholia. — [7]) Eq. 42. — [8]) Vid. ad Av. 179. — [9]) Av. 753 sq. — [10]) Vid. ad Ach. 140. — [11]) Eq. 699. — [12]) Vid. Plat. Rep. 465 *d*, 591 *c* Leg. 792 *e* Menandr. Monost. 186 etc.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔχων ἀφῖκται δεῦρο . . . πρεσβύτην τιν', ὦ πονηροί,
ῥυπῶντα, κυφόν, ἄθλιον, ῥυσόν, μαδῶντα, νωδόν·
οἶμαι δέ, νὴ τὸν οὐρανόν, καὶ ψωρὸν αὐτὸν εἶναι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὦ χρυσὸν ἀγγείλας ἐπῶν, πῶς φής; πάλιν φράσον μοι.

265. *ἔχων*] *ἄγων* Kappeyne (ut vs. 285). ‖ *τιν'* R] om. V.

266. *μαδῶντα* V R] male *μυδῶντα* rec. (= *σεσηπότα*, cf. Soph. Ant. 410 etc., Ruhnk. ad Tim. p. 184).

267. *ψωρὸν* vHerwerden] *ψωλὸν* V R inepte, sive *libidinosum* interpreteris (sic schol., cf. vs. 294), sive *recutitum* (vid. ad Ach. 161). Iunt. *χωλὸν* (cf. Lucian. V § 20), quae mira foret anticlimax, verbum autem *οἶμαι* testatur de reconditiore aliquo vitio sermonem esse, non de eo quod Carionis oculos fugere non potuerit. Egregia Herwerdeni emendatione simul restituitur iocus vs. 269, de quo vid. comment.

versiculos: „*βέβαιον ἕξεις τὸν βίον δίκαιος ὤν, | χωρίς τε θορύβου καὶ φόβου ζήσεις καλῶς*", qui Aristophani tribuuntur apud Clementem Alex., Antiphani probabiliter vindicavit Meineke [1]). — Apud recentiores futurum est *ζήσεσθαι*.

265. Sic Epops ad chorum avium: *φήμ' ἀπ' ἀνθρώπων ἀφῖχθαι δεῦρο πρεσβύτα δύο* [2]).

266 sq. Non minus ridicule apud Plautum quidam hominem ignotum sic describit: *canum, varum, ventriosum, bucculentum, breviculum, | subnigris oculis, oblongis malis, pansum aliquantulum* [3]). — Verbum *ῥυπᾶν* *squalere* etiam alibi apud nostrum legitur [4]), item *νωδός* *edentulus* [5]), non vero *ῥυσός* *rugosus* aut *μαδῶν* *vietus* aut *ψωρός* *scabie obsitus*. Quorum adiectivorum primum apud Homerum extat noto loco [6]), *μαδῶν* cognitum est e verbis Hipponactis [7]): *μαδῶντα καὶ σαπρόν*, *vietum et putrem* (= *senem*, ut saepe apud comicos). Oppositum autem sibi habet *τὸ στιφρόν*, quod est aetatis floridae. Dicuntur enim *μαδᾶν* et *μαδαρός* et *μάδισις* de animalium carnibus plantarumque fibris flaccidis marcidis fluxis [8]). Quemadmodum in laude ponuntur *ὑγρός* [9]) et *στιφρός*, sic vitiosa sunt hinc *τὰ μαδαρά*, illinc *τὰ σκληρά*, —

ὑγρός: *μαδαρός* = *στιφρός*: *σκληρός* [10]).

268 sq. Admodum festivus est homo surdus, cum vix unum et alterum e Carionis verbis neque ea satis recte audiverit, laetus exclamans „*χρυσὸν ἐπῶν*" [11]) sibi nuntiari; scilicet non *ψωρὸν πρεσβύτην* sed *σωρόν τινα* a Chremylo domum adductum esse nuntiari sibi putat, quem *χρημάτων* esse quoniam sperat, confidit firmiter. Sic infra dicitur *ἀγαθῶν σωρός* [12]), neque dissimilia sunt verba chori Vesparum de Lachete: *σίμβλον δέ φασι χρημάτων ἔχειν ἅπαντες αὐτόν* [13]).

[1]) [Aristoph. fr. 899] Antiphan. 330. — [2]) Av. 320. — [3]) Plaut. Merc. III 4, 54 sq. — [4]) Vid. Av. 1282. — [5]) Ach. 715. — [6]) Hom. *I* 503. Item Eur. El. 490 Theopomp. fr. 75. — [7]) Hipponact. fr. 16. — [8]) Hippocr. Epid. II p. 1083 Aristot. H. Anim. IV 6 § 5 Theophr. Hist. Plant. IV 14 § 5 Caus. Plant. V 9 § 9 etc. — [9]) Vid. ad Vesp. 1213. — [10]) „Cum grano salis" accipienda haec comparatio; cf. e. g. Ach. 1199 cum Thesm. 1185. — [11]) De qua locutione vid. ad Nub. 912. — [12]) Vs. 804. — [13]) Vesp. 241.

δηλοῖς γὰρ αὐτὸν σωρὸν ἥκειν χρημάτων ἔχοντα.

ΚΑΡΙΩΝ.

(voce altissima:)

πρεσβυτικῶν μὲν οὖν κακῶν ἔγωγ' ἔχοντα σωρόν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

(iratus:)

μῶν ἀξιοῖς φενακίσας ἔπειτ' ἀπαλλαγῆναι
ἀζήμιος, καὶ ταῦτά μου βακτηρίαν ἔχοντος;

ΚΑΡΙΩΝ.

πάντως γὰρ ἄνθρωπον φύσει τοιοῦτον εἰς τὰ πάντα
ἡγεῖσθέ μ' εἶναι, κοὐδὲν ἂν νομίζεθ' ὑγιὲς εἰπεῖν;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὡς σεμνὸς οὑπίτριπτος! αἱ κνῆμαι δέ σου βοῶσιν

---

271. Suo loco habet V, in margine R (a manu 1a). || Post φενακίσας Meineke inserit μ', sed vid. vs. 280, genuinum autem qui ducit ἔπειτ', sumere debet defuisse pronomen in codd. tum cum metro invito insertum est ἡμᾶς. || ἔπειτ'] ἡμᾶς ἔπειτ' V, ἡμᾶς R.

272. ταῦτά μου Kappeyne] ταῦτ' ἐμοῦ V R.

273. φύσει R] om. V. || τοιοῦτον] πανοῦργον Naber, Blaydesio etiam πάντως suspectum.

274. οὐδὲν ἂν] οὐδὲ ἓν Hirschig.

---

270. *„Immo malorum senilium acervum!"* respondet Cario, ita clamans ut nunc certe probe intellegatur. Iamque ludificari se sentit dux chori. — Cf. Sophoclis locus, ubi senecta vocatur γῆρας ἄφιλον, ἵνα πρόπαντα κακὰ κακῶς ξυνοικεῖ [1]). Alibi apud tragicos inveniuntur locutiones: κακῶν πηγή [2]) vel φόρτος [3]) vel θήσαυρος [4]). Sed etiam propius accedit Charini iuvenis responsum apud Plautum [5]): *non hominem mihi sed thensaurum nescio quem memoras mali,* ὦ ἀγάθ', οὐκ ἄνθρωπον εἶπας, ἀλλὰ θησαυρὸν κακῶν. Alibi apud Plautum commemorantur *montes mali* [6]).

271. φενακίσας ἔπειτα ...] *postquam imposuisti nobis* [7]) *dein* ...; gravitatem orationi addit ἔπειτα participio subiunctum, ut saepe [8]).

273. Ridens Cario et spretis minis senis irati sua vice rogat: *tune putas me talem esse homuncionem qualis tu es ipse, qui meras nugas blateres?* [9]). — Dicit φύσει τοιοῦτον (i. e. οἷον σέ) εἰς τὰ πάντα quemadmodum Theramenes alibi audit δεινὸς εἰς τὰ πάντα [10]). Cf. etiam Tiresias apud Euripidem: ἐν τῇ φύσει | τὸ σωφρονεῖν ἔνεστιν εἰς τὰ πάντ' ἀεί [11]).

275. ὡς σεμνὸς οὑπίτριπτος!] item Xanthias in Ranis: ὡς σεμνὸς ὁ καταρατός!

---

[1]) Soph. Oed. C. 1237 sq. — [2]) Aesch. Pers. 743. — [3]) Eur. Iph. T. 1306. — [4]) Eur. Ion. 923. — [5]) Plaut. l.l. (Merc. III 4, 56). — [6]) Plaut. Epidic. I 1, 78. — [7]) Vid. ad Ran. 909. — [8]) Vid. ad Nub. 624. — [9]) Vid. ad Ach. 956. — [10]) Ran. 968; vid. etiam infra vs. 493 Thesm. 532. — [11]) Eur. Bacch. 315 sq.

„ἰού, ἰού" — τὰς χοίνικας καὶ τὰς πέδας ποθοῦσαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐν τῇ σορῷ νυνὶ λαχὸν τὸ γράμμα σου δικάζει,

277. *λαχὸν* R V[2]] *λαχὼν* V[1]. ‖ *δικάζει* (corr. e *δικαδει*) R] *-ζειν* V. Neque infinitivo est locus neque accusativo absoluto.

οὐκ οἰμώξεται; [1]) ubi vid. quae de adiectivo *σεμνῷ* observavi; *ἐπίτριπτος perditum hominem, θεοῖς ἐχθρόν* significat [2]). Cf. *τρῖμμα* simili sensu adhibitum [3]).

276. Carionis crura nervos et compedes desiderare dicuntur atque deflere. Idem apud Herodam dicit ancilla irata ad conservum: *„mox videbo te τὰς Ἀχαϊκὰς κείνας, | ἃς πρῴην ἔθηκας, τοῖς σφυροῖσι τρίβοντα"* [4]), — genus quoddam *πεδῶν* appellans *Achaicas*. Praeterea cf. Philocleon glorians se mancipia sua *διδάξαι κλάειν τέτταρ' εἰς τὴν χοίνικα* [5]), et Nicostratus apud Demosthenem *ἐπιδεικνὺς ἕλκη ἐν ταῖς κνήμαις*: in servitutem enim aliquando fuerat abreptus [6]). Apud Plautum servus quidam haec enumerat tormenta: *stimulos, laminas crucesque compedesque, | nervos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias* [7]), ubi *nervi* id ipsum quod *χοίνικες* dici videntur. Alius servus Plautinus cum detecta est eius fraus ultro *advocat* compedes: *quid cessatis compedes | currere ad me meaque amplecti crura, ut vos custodiam* [8]).

277 sq. Nunc quoque probra probris opponens Cario „egone" ait „nervos desidero? at tu capulum!" — *ποθεῖν ἐρᾶν τ' ἔοικας ὡραίας σοροῦ*, ut est in Vespis [9]). Sic in Ecclesiazusis vetula amatorem habere urnarum funebrium fabricatorem maligne dicitur [10]). Poterat Cario Alcestidis verba suum in usum detorquere, quae instante morte „*ὁρῶ*" ait „*δίκωπον, ὁρῶ σκάφος, νεκύων δὲ πορθμεὺς | ἔχων χέρ' ἐπὶ κοντῷ Χάρων μ' ἤδη καλεῖ· τί μέλλεις; | ἐπείγου· σὺ κατείργεις*" [11]). Quem locum manifeste imitatur Lysistrata probulum illum irridens: *„τοῦ δεῖ; τί ποθεῖς; χώρει εἰς τὴν ναῦν! ὁ Χάρων σε καλεῖ, | σὺ δὲ κωλύεις ἀνάγεσθαι"* [12]). Sed ita nunc decantatum illud „Charon te opperitur" Cario exornat, ut simul iocose respiciat novum institutum *τὸ τῶν „γραμμάτων"*, quod et infra bis tangitur [13]). E civibus, qui nomen professi erant, archontes sorte ducta efficiebant *decem decurias* heliastarum, ita ut cives singularum tribuum aequabiliter per illas decurias distribuerentur. Hae decuriae litteris *Α—Κ* indicabantur, singulis autem heliastis praebebatur *tabella*, quae praeter ipsius viri (et patris) et demi nomina in angulo sinistro superiore ferebat litteram decuriae [14]); e. g.:

A	*ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ⁝ΔΙ* *ΟΝΥ⁝ΕΚΚ°ΛΙ*

Z	*ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ* *ΛΑΜΠΤ⁝ΚΑΘΥ*

i. e.: *Α Διονύσιος Διονυσίου ἐκ Κοίλης, Ζ Θουκυδίδης Λαμπτρεὺς καθύπερθεν*. Cuiusmodi tabellae complures etiam extant [15]).

[1]) Ran. 178. — [2]) Vid. Nub. 1004. — [3]) Nub. 260. — [4]) Herod. Mimiamb. V 61 sq. — [5]) Vesp. 440. — [6]) Demosth. LIII § 8. — [7]) Plaut. Asinar. III 2, 4 sq. — [8]) Captiv. III 4, 118 sq. — [9]) Vesp. 1365, ubi vid. vox *σορός*. — [10]) Eccl. 994 sqq. — [11]) Eur. Alc. 252 sqq.; cf. Soph. Oed. C. 1627 sqq. — [12]) Lys. 605 sqq. — [13]) Vs. 972 et 1167; vid. etiam Eccl. 681—688 et supra Proleg. p. XVII et XXII. — [14]) Vid. [Aristot.] Rep. Ath. c. 63 et col. 31 sqq. — [15]) Vid. CIA. II 878 sqq., SBruck in Arch. Mitt. 1894 p. 203 sqq., et qui totum hoc institutum accuratissime et perspicue admodum illustravit PSPhotiades in Athenae Vol. XIV 1902 p. 244 sqq.

σὺ δ' οὐ βαδίζεις; ὁ δὲ Χάρων τὸ ξύμβολον δίδωσιν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

διαρραγείης! ὡς μόθων εἶ καὶ φύσει κόβαλος!
ὅστις φενακίζεις, φράσαι δ' οὔπω τέτληκας ἡμῖν
ὅτου χάριν μ' ὁ δεσπότης ὁ σὸς κέκληκε δεῦρο·
οἳ πολλὰ μοχθήσαντες, οὐκ οὔσης σχολῆς, προθύμως
δεῦρ' ἤλθομεν † πολλῶν θύμων ῥίζας † διεκπερῶντες.

---

279. εἶ V] om. R.

281. Habet A, om. V R; del. Bergk, ut e versu 260 iteratum. Sed etiam quae vs. 280 leguntur ante sunt dicta, nec non vs. 957, 1066, 1115, 1173 sua verba repetivit comicus, verbum autem *φράσαι* obiectum poscit (aliter res habet vs. 62, 65). Gravius fortasse incommodum est singularis *με*, quapropter vBamberg coniecit *τί καὶ ἐθέλων ὁ δεσπότης ὁ σὸς κέκληκεν ἡμᾶς*, Blaydes *ὅτου χάριν ὁ σὸς δεσπότης ἡμᾶς κέκληκε δεῦρο.*

283. Merae tenebrae, et frustra quaero quomodo comicus variaverit nunc id quod flagitat contextus: *πολλὴν ὁδὸν μόλις διεκπερῶντες.*

Hoc „*πινάκιον δικαστικόν*" [1]) ostendebant magistratui quoties aditum petebant ad sortitionem iudicum. Nam quoties habenda erant iudicia, sorte ducebantur iudices suumque singulis assignabatur tribunal. — „*Tua decuria*" Cario ait „*Capulum nunc sorte sibi habet designatum, ubi ius dicat. Quin illuc properas, ut a Charone symbolum accipias?*" Est igitur Charon *ὁ ἡγεμὼν τοῦ δικαστηρίου*, ad quod adesse iubetur senex capularis. Iudicibus autem tribunal suum intrantibus — omitto nunc quae ad rem non faciunt et fortasse post comici demum aetatem usu venerunt — praebebatur *symbolum* publicum [2]), quod cum reddidissent munere suo perfuncti, mercedem accipiebant triobolum. Eadem ratio tunc temporis obtinebat in concionibus populi [3]).

279 sq. *μόθων ... κόβαλος ... φενακίζεις*] etiam in Equitibus iunguntur hae voces [4]).

280. *τέτληκας*] *in te recepisti.* Cf. *τολμᾶν* sic usurpatum in Vesparum versu: *τόλμησον, ἄναξ, χαρίσασθαί μοι* [5]) et Ulixis ad Circen apud Homerum verba: *οὐδέ κ' ἐγώ γ' ἐθέλοιμι τεῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς, | εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὅρκον ὀμόσσαι κτέ.* [6]).

283. *πολλῶν θύμων ῥίζας διεκπερῶντες*] corrupta. Verbum *διεκπερᾶν* sive *evadere* dictionis est vetustioris vel sublimioris. Sic Samii olim *ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες* Tartessum pervenerunt [7]), nuntius Aeschyleus „*anheli*" — ait — „*διεκπερῶμεν εἴς τε Φωκέων χθόνα | καὶ Δωρίδ' αἶαν*" [8]), apud Euripidem de morte omnibus communi dicitur: „*τί ταῦτα δεῖ | στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν;*" [9]). Itaque dubium non est quin tragica verbula hic in ridiculum detorqueantur, sed *thymo* — quae vox supra lecta [10]) | nullus hic locus, cum praesertim ne pluralem quidem numerum vox *θύμον* admittat.

---

[1]) *Bewijs van lidmaatschap.* — [2]) *Een* „*bon*" sive „*kasaanwijzing*". Cf. Demosth. XVIII § 210. — [3]) Vid. Eccl. 296. — [4]) Eq. 634 sqq.; vid. etiam ad Ran. 104 et 909. — [5]) Vesp. 327. — [6]) Hom. κ 342 sqq. — [7]) Herodot. IV 152. — [8]) Aesch. Pers. 485. — [9]) Eur. fr. 757. — [10]) Vs. 253.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' οὐκέτ' ἂν κρύψαιμι. τὸν Πλοῦτον γάρ, ὦ ἄνδρες, ἥκει
ἄγων ὁ δεσπότης, ὃς ὑμᾶς πλουσίους ποιήσει.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὄντως γὰρ ἔστι πλουσίοις ἡμῖν ἅπασιν εἶναι;

ΚΑΡΙΩΝ.

νὴ τοὺς θεούς, Μίδαις μὲν οὖν —
(secum:)
ἢν ὦτ' ὄνου λάβητε.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι, καὶ βούλομαι χορεῦσαι
ὑφ' ἡδονῆς, εἴπερ λέγεις ὄντως σὺ ταῦτ' ἀληθῆ.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ μὴν ἐγὼ βουλήσομαι — θρεττανελὸ — τὸν Κύκλωπα

---

285. *ἄγων* R] *φέρων* V. ‖ *ὑμᾶς* V] *ἡμᾶς* R.

286. *ἡμῖν ἅπασιν* V] *ἅπασιν ἡμῖν* R. Comicae dictionis non est *ἡμῖν* (Soph. Phil. 8 etc.); cf. Av. 386 Lys. 124.

287. *Μίδαις* Kuster] *Μίδας* V R. Non „*ὑμᾶς ποιήσει*" (vs. 285) est supplendum, sed: „*ἔστιν ὑμῖν*" (vs. 286). Cf. Eccl. 1020.

289. *ὄντως* A] om. V R, Cobet *λέγεις σὺ ταῦτα* <*πάντ'*> *ἀληθῆ*.

290. *ἐγὼ* R] *ἔγωγε* V, Blaydes dubitanter *ἔγωγε βούλομαι* (*βούλομαι* recc.); vid. comment.

---

284. Item supra Chremylus: *ἀλλ' οὔ σε κρύψω* [1]).

287. In proverbio erat *τὸ Μίδου πλουσιώτερον* [2]). Ridicule autem Cario nomen Midae aliorsum nunc detorquens *aures asininas* commemorat, quas item Midae tribuebant fabulae. Nostro loco prima fit harum aurium mentio.

288. Item Trygaeus in Pace: *ὡς ἥδομαι καὶ χαίρομαι καὶ εὐφραίνομαι* [3]).

290 sq. „Saltare quoniam cupitis," Cario ait, „ego Cyclopem vobis praeibo" — et imitari incipit carmen quod nuper innotuerat. Neglegentior autem est verborum structura, permixtis notionibus *τοῦ βούλεσθαι* et *τοῦ μέλλειν*. Nam accuratius loquenti aut „*βούλομαι ὑμᾶς ἄγειν*" foret dicendum aut: „*ὑμᾶς ἄξω*". Quae infra redit licentia [4]). Simillimum est quod in Ecclesiazusis legitur: „*σὺ δ' ἐπιθυμήσεις φέρειν;*" pro: „*ἐπιθυμεῖς φέρειν*" aut: „*οἴσεις*" [5]). Sed et alia huiuscemodi apud nostrum occurrunt: *εἰ μὴ ψεύσεται* = *εἰ μὴ ψευδολόγος φανεῖται* [6]), *οὐ ψεύσει γέ με* = *οὐ ψευσάμενός με φανεῖ* [7]), *ἔοικεν οὐ ψευδαγγελήσειν* = *οὐ ψευδάγγελος φανεῖσθαι* [8]), *πολλοὺς προλόγους ἔξω λέγειν* = *π. π. ἔχειν*

---

[1]) Vs. 26. — [2]) Tyrt. Eleg. III 6 Plat. Rep. 408 *b* Leg. 660 *e* Philemon. fr. 189 etc. — [3]) Pac. 291. — [4]) Infra vs. 319; item Soph. Oed. R. 1077 Oed. C. 1289 Eur. Med. 259, 726. — [5]) Eccl. 804. — [6]) Eccl. 568. — [7]) Nub. 261, ubi Bergkii coniecturam *ψεύδει* in textum recipere non debebam. — [8]) Av. 1340.

μιμούμενος, καὶ τοῖν ποδοῖν ὡδὶ παρενσαλεύων,
ὑμᾶς ἄγειν. „ἀλλ' εἶα, τέκεα, θαμίν' ἐπαναβοῶντες"
βληχώμενοί τε προβατίων
αἰγῶν τε κιναβρώντων μέλη,
ἕπεσθ' ἀπεψωλημένοι, τράγοι δ' ἀκρατιεῖσθε.

---

293. *βληχώμενοι*] *-νων* Bergk.

με δείξω τάχα [1]), *τοῦτο οἶμαί σ' ἀπορήσειν* = τ. ο. *σ' ἀποροῦσαν φανεῖσθαι* [2]), *γνώσομαι* [3]), *ἐθελήσω* [4]), *παύσει* [5]), *φανεῖ* [6]). Nec non cognatum est quod in Ecclesiazusis neglegentius dicitur: *φήσω* pro *φημί* vel *ἀποδείξω* [7]). Sic explico etiam quae apud Demosthenem leguntur: *„τί δίκαιον ἕξεις λέγειν;"* [8]).

290 et 296. *θρεττανελό*] chordae sonum imitatur vox [9]).

291. *ὡδὶ παρενσαλεύων*] id fere quod in Ranis dicitur: *θρασεῖ ποδὶ ἐγκατακρούειν ἀκόλαστον χορείαν* [10]), vel *σαυλοῦσθαι* in Cyclope Euripidis [11]). Adverbii demonstrativi idem est usus in versu Avium: *τύπτων γε τοῦτον ὡδί* [12]).

292 sqq. Ut Philocleon in exitu Vesparum *Cyclopem Euripideum* [13]), sic *Philoxeni* Cytherii *Cyclopem* carmen dithyrambicum Cario nunc iocose imitatur. Unde minime efficitur comico non satis placuisse artem Philoxeni, — quod perhibet scholiasta [14]): *„ταῦτα πάντα διασύρων τὸν Φιλόξενον εἶπεν ὡς μὴ ἀληθεύοντα"*, i. e.: *utpote ab Homero deflectentem*, — sed, notissimum tunc temporis fuisse illud carmen, cuius auctor indice nescio quo apud Antiphanem *θεὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἦν . . ., εἰδὼς τὴν ἀληθῶς μουσικήν* [15]). Polyphemus ille ingens informis invenustus Galateam — sic festive finxit Philoxenus — deperibat nympham marinam; cuius animum ut sibi conciliaret, fidibus canebat, saltabat, flores legebat, quid non faciebat, ab amore edoctus scilicet, *ὃς καὶ τοὺς ἀμούσους μουσικὴν διδάσκει* [16]). Quod carmen licet totum fere interierit, ex imitatione Theocriti [17]) et Ovidii [18]) quadamtenus etiam nunc cognoscitur. Fertur in latumiis id fecisse Philoxenus ipsumque tyrannum Dionysium, in cuius aula aliquantisper vixerat, sub Cyclope risisse; sed parum haec constant et aliter ab aliis narrantur [19]). — Eundem poetam Aristophanes videtur spectare in exitu fabulae Ecclesiazusarum, ubi echo quandam *τοῦ Δείπνου* carminis Philoxeni iocularis audire sibi visus est Bergk.

292. Dictionis poeticae sunt: *τέκεα* pro *τέκη* et *θαμινά* pro *θαμά* [20]). Quamquam hoc etiam apud Xenophontem reperitur [21]).

294. *κιναβρώντων*] *olidorum.*

295. *τράγοι δ' ἀκρατιεῖσθε*] i. e.: *καὶ οὕτως ἀκρατιεῖσθε ὥσπερ οἱ τράγοι* [22]), *ien-*

---

[1]) Ran. 1230; hic quoque praesens *ἔχω* perperam ab aliis et a me est invectum. (Errori vero debetur futurum Lys. 480 R vel Eccl. 877). — [2]) Eccl. 664. — [3]) Infra vs. 1057. — [4]) Ach. 318. — [5]) Vesp. 942. — [6]) Thesm. 233. — [7]) Eccl. 590. — [8]) Demosth. XXXVII § 52; item VIII § 31 et saepius apud oratores. — [9]) Vid. ad Ran. 1285—1295. — [10]) Ran. 330 sqq. — [11]) Vid. ad Vesp. 1173. — [12]) Av. 1327. — [13]) Qua de re vid. quae disputavi Mnemos. 1888 p. 417—432 et brevius Proleg. Vesp. p. XIX sq. — [14]) Vid. schol. vs. 298. — [15]) Antiphan. fr. 209. — [16]) Vid. Plut. Mor. 622 schol. Theocrit. XI 1. — [17]) Vid. Theocrit. XI et VI cum imitatione Vergilii in Eclogis (II et) IX et Lucian. IX 1. — [18]) Ovid. Metam. XIII. — [19]) Vid. Diodor. XV 6, schol. h. l., Aelian. Var. Hist. XII 44 Athen. 6 *e*—7 *a*. — [20]) Eq. 990 etc. — [21]) Xen. Anab. IV 1 § 16 etc. — [22]) De qua verborum structura vid. ad Ran. 159.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἡμεῖς δέ γ' αὖ ζητήσομεν — θρεττανελὸ — τὸν Κύκλωπα
βληχώμενοι σὲ τουτονὶ πινῶντα καταλαβόντες,
πήραν ἔχοντα λάχανά τ' ἄγρια δροσερά, κραιπαλῶντα
ἡγούμενον τοῖς προβατίοις,
εἰκῇ δὲ καταδαρθόντα που,
μέγαν λαβόντες ἡμμένον σφηκίσκον ἐκτυφλῶσαι.

---

296. δέ γ' αὖ V R] δέ γ' αὖ γε U (i. e. δέ γ' αὖ, with γε written above), Cobet δέ γε.
297. βληχώμενοί σε R] -νόν τε V, μιμούμενόν σε vVelsen. || πινῶντα Brunck] πεινῶντα V R; cf. Lys. 279.
298. δροσερά, κραιπαλῶντα R[2]] om. R[1], δ. καὶ κ. V.
300. καταδαρθόντα Porson] -θέντα V R.
301. ἡμμένον A] om. V R. || σφηκίσκον] σφηνίσκον Bentley, sed vid. comment.

---

taculo fruemini tali quale amant hirci; herbas et folia vobis praebebo. Finxerat igitur Philoxenus Cyclopem olera agrestia herbasque — λάχανα ἄγρια [1]) — gregi afferentem. Verbum ἀκρατίζεσθαι *ientare* apud nostrum non redit nisi in deperditae alicuius fabulae versiculo: „τί τὸ κακόν; ἀλλ' ἦ κοκκύμηλ' ἠκρατίσω;" [2]), sed saepius legitur apud recentiores [3]). Nempe ipse ἀκρατισμός est aevi recentioris. Olim τὸ ἄριστον id erat quod ipsum nomen cum ἦρι = πρῴ cohaerens significat, cibus *matutinus* [4]); sed tunc cum mos ferebat ut *medio die* τὸ ἄριστον sumeretur (*lunch*), τὸ δεῖπνον autem circa *vesperam* [5]), cibus quo diei initio homines fruebantur novo nomine designari coeptus est. Quod nomen sene demum Aristophane videtur esse natum; et ipse mos aliquid *meri* cum pane *gustandi* — hoc enim significat ἀκρᾱτίζεσθαι — minus convenit temporibus antiquioribus [6]).

296 sq. Iung.: βληχώμενοι ζητήσομέν σε τὸν Κύκλωπα καταλαβόντες κτἑ.; non recte quidam τὸν Κύκλωπα βληχώμενοι interpretantur *canticum Philoxeni canentes*, ut „ὁ Κύκλωψ" h. l. sit pro nomine carminis, quemadmodum dicebatur e. g. ᾄδειν τὸν Ἁρμόδιον [7]).

297. πινῶντα] *squalidum* [8]).

298. κραιπαλῶντα] *crapula correptum, appotum* [9]).

300. εἰκῇ] *sic temere* [10]). Item in Nubibus: εἰκῇ κείμενος [11]).

301. σφηκίσκον] sic in fabrorum lingua dicebantur asseres sive tigna tenuiora, quae tectis construendis inserviunt: *canterii* [12]). In lapide saeculi IVi [13]) haec statuuntur de tecto novi armamentarii publico sumtu aedificandi: „καὶ ἐπιθήσει" (ἐπὶ τῶν κορυφαίων, quod trabum longarum est nomen) „σφηκίσκους πάχος δέκα δακτύλων, πλάτος τριῶν παλαστῶν καὶ τριῶν δακτύλων" [14]) sive fere 0.2 × 0.3 M. Voces „σφῆκες καὶ σφηκίαι" hoc sensu adhibebantur secundum Photium in lexico, qui

---

[1]) Vid. vs. 298. — [2]) Fr. 607. — [3]) Vid. Aristomen. fr. 14 Canthar. 8 Antiphan. 285 (apud Athen. 11 *c*, *d*) com. fr. adesp. 698 Aristot. Hist. Anim. VI 8 etc. — [4]) *Frühstück*; Hom. Ω 124 etc. — [5]) Vid. ad Eq. 52. — [6]) Vid. ad Eq. 1187. — [7]) Ach. 980. — [8]) Cf. Lys. 279. — [9]) Vid. ad Vesp. 1255 Ran. 217. — [10]) Hor. Od. II 11, 13. — [11]) Nub. 44; praeterea vid. Eq. 431 Lys. 471 Ran. 733. — [12]) Vitruv. IV 2 § 5; nos *daksparren*. — [13]) Dittenb. Syll.^{2} 537; innotuit anno 1882. — [14]) L. l. vs. 53 sq.; vid. etiam vs. 71, CIA. IV 3, 225 *c*, [Aristot.] Rep. Ath. col. 32[10].

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐγὼ δὲ τὴν Κίρκην γε, τὴν τὰ φάρμακ' ἀνακυκῶσαν,
ἣ τοὺς ἑταίρους τοῦ . . . Φιλωνίδου ποτ' ἐν Κορίνθῳ
ἔπεισεν, ὡς ὄντας κάπρους,
μεμαγμένον σκῶρ ἐσθίειν, αὐτὴ δ' ἔματτεν αὐτοῖς,
μιμήσομαι πάντας τρόπους·
ὑμεῖς δὲ γρυλίζοντες ὑπὸ φιληδίας
ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐκοῦν σὲ τὴν Κίρκην γε, τὴν τὰ φάρμακ' ἀνακυκῶσαν

302. γε V] om. R.
303. τοῦ] τοὺς Blaydes (coll. vs. 385).
307. γρυλίζοντες V] γρυλλ. R; cf. Ach. 746 et Phrynich. Anecd. Bekk. p. 33.

laudat Pherecratem [1]), non tamen ipsa huius verba afferens; quapropter dubito an σφηκίσκοι scribere et *Aristophanem* citare debuerit Photius. Etiam alius versus nostrae fabulae Pherecrati apud grammaticos tribuitur [2]).

302—305. *Circe* Homerica κυκεῶνα venenatum hospitibus miscens cuivis aeque erat nota atque Cyclops. Sed novam nunc Circen *Corinthi* degentem Cario respicit, quae arte sua Philonidem eiusque sodales in sues luto amicas nuper mutavit. Significari puellam illam, cuius amator supra dictus est Philonides [3]), haud improbabiliter perhibet priscus interpres in scholiis; cui opinioni obstare non videtur ποτέ praeterlapsi temporis indicium; nam aevum heroicum cum suae aetatis rebus Cario ridicule nunc permiscet, *Philonidem* pro *Ulixe* commemorans. De Philonide, quem τῷ ἐν Κορίνθῳ ξενικῷ [4]) hoc tempore interfuisse e nostro loco efficio, vid. supra [5]).

304. ὡς ὄντας] *tanquam*; item infra [6]).

305. In conviciis homines *impuri* dicebantur σκατοφάγοι [7]), quod verae est ὑηνίας [8]). Ceterum cf. Pacis fabulae initium.

307. γρυλίζοντες] cf. Megarensis filiolas quas pro porcellis venumdaturus est sic increpans: „ὅπως δὲ γρυλιξεῖτε καὶ κοΐξετε" [9]).

— φιληδίας] vox, quae quinto abhinc versu redit, ducta est a verbo φιληδεῖν (φιλ-ηδ), quod de *cibum appetentibus* dicitur [10]).

309 sqq. *Ergo nunc quoque Ulixem agens equidem* — retorquet chori dux — *Circen istam corripiam.* Quam comparationem perridicule exornat; non enim suspenderat Circen Ulixes, sed stricto gladio invadens perterruerat. Alienum autem hinc est quod interpretes ex alia Odysseae parte huc traxere, *Melanthii* supplicium [11]), neque ad litteram accipienda sunt verba ἐκ τῶν ὄρχεων κρεμῶμεν, quae e genere loquendi plebeculae caro desumta — ut infra ἑλκύσαι τῶν

[1]) Pherecrat. fr. 238. — [2]) Vs. 1085; vid. Proleg. p. VIII. — [3]) Vs. 179. — [4]) Vs. 173. — [5]) Vid. ad vs. 179. — [6]) Vs. 690. — [7]) Vid. vs. 706 et de voce σκατί ad Ran. 146. — [8]) Cf. Pac. 24 Antiphan. fr. 126 et de voce ὑηνίᾳ vid. ad Nub. 1001. — [9]) Ach. 746. — [10]) Vid. Pac. 1130. Nostra *trek, trek hebben.* — [11]) Hom. χ 192 sqq., 475 sqq.

καὶ μαγγανεύουσαν μολύνουσάν τε τοὺς ἑταίρους,
λαβόντες ὑπὸ φιληδίας,
τὸν Λαρτίου μιμούμενοι ἐκ τῶν ὄρχεων κρεμῶμεν,
μινθώσομέν θ', ὥσπερ τράγου,
τὴν ῥῖνα· σὺ δ' Ἀρίστυλλος ὑποχάσκων ἐρεῖς·
„ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι.“

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' εἶα νῦν τῶν σκωμμάτων ἀπαλλαγέντες ἤδη
ὑμεῖς ἐπ' ἄλλ' εἶδος τρέπεσθ',

---

311. *λαβόντες* R] *ἣν λάβωμεν* V, *λάβωμεν* A. || *ὑπὸ φιληδίας*] nonne e vicinia repetita?

312. *τὸν Λ. μ.*] hoc loco habet R, post *κρεμῶμεν* V. || *Λαρτίου*] *Λαερτίου* V R. || *ἐκ*] add. Cobet (cf. Sobolewski Praepos. p. 76).

313. *θ'* R] *δ* V.

314. *τὴν* V] om. R.

315. Loco obscaeno immorari etsi non lubet, fatendum est me hunc versum non intellegere. Unde alienus videtur is quem ex Acharnensibus novimus vocis *χοίρου* sensus. Estne e vicinia (vs. 308) repetitus? || *χοῖροι* V^1 R] *χοίροις* V^2.

316. *ἀλλ'* A] *ἄγ* V, om. R; cf. Ran. 394.

ὀρχιπέδων [1]) — nihil nisi ipsam *suspendendi* notionem adurgent.

310. *μαγγανεύουσαν*] i. e. *γοητεύουσαν, φαρμάττουσαν.* Non redit haec stirps (*μάγος, μαγεύειν* etc.) apud nostrum, neque apud ceteros comicos eam reperio, sed saepius occurrit apud Platonem philosophum [2]).

312. *Λαρτίου*] apud tragicos pater Ulixis modo *Laërtes* dicitur, ut apud Homerum, modo *Laërtius* vel *Lartius* [3]).

313. *Et nares tibi, ceu hirco, oblinemus fimo.* Hoc igitur faciebant interdum pastores, sive ut hircis *κορυζῶσι* mederentur, quod perhibent scholia, sive ne intempestive in venerem instigarentur mares odore feminarum.

314. *Ἀρίστυλλος*] i. e. *ὥσπερ Ἀρίστυλλος* [4]). Qui *αἰσχροποιός* erat [5]), non „*αἰσχρὸς ποιητής*“, ut legitur in scholiis [6]). Platonem philosophum — pro nefas! — significari erat Meinekii et Bergkii opinio [7]).

316—321. *Missis iam iurgiis ad aliud iocorum genus vos convertite: ego — esurio enim — ventri meo consulam interim.* — Verborum vel saltationis quodnam *εἶδος* [8]) velit Cario, otiosum est quaerere, quoniam novum illud *εἶδος*, quicquid fuit, statim interrumpitur adventu Chremyli. Minime autem haec verba testantur intercidisse hoc loco aliisve huius fabulae et Ecclesiazusarum locis quae comicus scripsisset cantica.

---

[1]) Vs. 955; vid. ad Eq. 355, 365, 772 Lys. 363, 1119 Eccl. 1020. — [2]) Plat. Gorg. 484 *a* Leg. 908 *d*, 933 *a*, *c*, item Demosth. XXV § 80. — [3]) Soph. Ai. 1 etc., Eur. Troad. 421. — [4]) Vid. ad Ran. 159. — [5]) Cf. Eccl. 647 sq. — [6]) Verum extat in schol. Eccl. l.l.; simili vitio laborat schol. Eccl. 129. — [7]) Vid. Meinek. Fr. Com. I p. 287 sq. II p. 1162. Minime rarum est nomen Aristylli in V^i et IV^i saeculorum inscriptionibus. — [8]) De hoc verbo vid. ad Ran. 382.

ἐγὼ δ' ἰὼν εἴσω λάθρᾳ
βουλήσομαι τοῦ δεσπότου
λαβών τιν' ἄρτον ~~καὶ κρέας~~
μασώμενος τὸ λοιπὸν οὕτω τῷ κόπῳ ξυνεῖναι.

(Domum intrat; chorus saltare incipit. — Ex aedibus prodit Chremylus.)

SCENA QUINTA.

Chremylus, Chorus.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

„χαίρειν" μὲν ὑμᾶς ἐστιν, ὦ ἄνδρες δημόται,
ἀρχαῖον ἤδη προσαγορεύειν καὶ σαπρόν·
„ἀσπάζομαι" δ', ὁτιὴ προθύμως ἥκετε
καὶ ξυντεταμένως κοὐ κατεβλακευμένως.
ὅπως δέ μοι καὶ τἄλλα συμπαραστάται
ἔσεσθε καὶ σωτῆρες ὄντως τοῦ θεοῦ.

---

318. *εἴσω* vBamberg (coll. v. l. Eq. 1110)] *ἤδη* V R. Vid. vs. 768.
324. *ἥκετε*] *ἤλθετε* Kappeyne (coll. vs. 283 et 1190).
325. *ξυντεταμένως* (*συντ.*) A] *συντεταγμένως* V R. Idem vitium est in codd. Plat. Phil. 59a, cf. Leg. 935c alibi. || *κατεβλακευμένως* R] *καταβεβλ.* V (cf. Thesm. 131).
327. *ὄντως* R] *ὄντες* V.

---

319. *βουλήσομαι*] futuri temporis idem abusus qui supra [1]).

321. *μασώμενος . . . ξυνεῖναι*] *manducando* [2]) *opus iuvare porro.*

— *τὸ λοιπὸν οὕτω*] abundant haec, ut alibi *καὶ εἶτα οὕτω* [3]).

— *τῷ κόπῳ*] iocose sic vocat *rem susceptam* [4]).

322 sq. *Nimis tritum et obsoletum* [5]) *est illud „salvete" quam quo gaudium meum enuntiem.*

324. *ἀσπάζομαι δέ*] magis exquisito salutandi verbo utitur [6]), ut infra iuvenis [7]).

325. *Summo studio et haudquaquam segniter. Συντεταμένως* [8]) sive *συντόνως* [9]) id quod iussus est peragit qui *συντείνει ἑαυτόν* [10]) sive — ut poetae loquuntur — *συντείνει ποδὸς ὁρμήν* [11]). Idem valet *ἐντόνως* [12]). Rariores sunt vox *βλάξ* et quae cum ea cognatae sunt [13]).

326 sq. *ὅπως . . . ἔσεσθε*] nota ellipsis [14]).

— *συμπαραστάται*] transfertur, ut saepius [15]).

---

1) Vid. ad vs. 290 sq. — 2) Vid. ad Vesp. 780. — 3) Vid. ad Av. 674. — 4) Cf. Ran. 1265, *κοπιᾶν* Av. 735. — 5) Vid. ad Vesp. 1336 et 1343. — 6) Vid. ad Nub. 1145. — 7) Vid. vs. 1042. — 8) Cf. Plat. Apol. 23 *e* Phileb. 59 *a* Rep. 499 *a*. — 9) Plat. Conv. 203 Timoth. Pers. 181 etc. — 10) Plat. Euthyd. 12 *a* etc. — 11) Eur. El. 112. — 12) Vid. vs. 1095 et ad Ach. 666. — 13) Vid. ad Av. 1323 et supra Proleg. p. V. — 14) Vid. ad Nub. 489. — 15) Vid. ad Ran. 385, item nos *bijstaan, bijstand.*

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

θάρρει· βλέπειν γὰρ ἄντικρυς δόξεις μ' Ἄρη.
δεινὸν γάρ, εἰ τριωβόλου μὲν οὕνεκα
ὠστιζόμεσθ' ἑκάστοτ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
αὐτὸν δὲ τὸν Πλοῦτον παρείην τῳ λαβεῖν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν ὁρῶ καὶ Βλεψίδημον τουτονὶ
προσιόντα· δῆλος δ' ἐστὶν ὅτι τοῦ πράγματος
ἀκήκοέν τι τῇ βαδίσει καὶ τῷ τάχει.

(A parte dextra supervenit Blepsidemus.)

---

328. *βλέπειν* R] *βλέπων* V.
329. *οὕνεκα* A] *εἵνεκα* V R.
331. *παρείην*] *παρεῖμεν* Bergler, *παρήσω* Blaydes (cf. Av. 1227); sed vid. comment.
332. *ὁρῶ καί*] *ὁρῶ γε* Blaydes coll. Lys. 1082, sed utrobique recte habet *καί*.

---

328. *βλέπειν . . . ἄντικρυς . . . Ἄρη*] *ipsum Martem vultu prorsus referre.* Frequentes sunt eiusmodi accusativi (obiecta interna) verbo *βλέπειν* subiuncti [1]). Nec non frequens hic est adverbii *ἄντικρυς* usus [2]).

— *δόξεις*] *putabis* [3]).

329—331. Grammatice loqui si voluisset coryphaeus, dixisset potius: *δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, εἰ αὐτὸν τὸν Πλοῦτον παρείην τῳ λαβεῖν, ἐπειδήπερ ἑκάστοτ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τριωβόλου ἕνεκα ὠστιζόμεθα*, *absurdum foret si ipsius divitiarum dei copiam nunc facerem cuilibet, cum identidem in concione elidere nos soleamus* [4]) *cives ut unum trinummum adipiscamur* [5]). Nihil igitur habet pluralis *ὠστιζόμεσθα* singulari *παρείην* praemissus quod vituperetur aut suspicionem moveat, non enim solos choreutas spectat, sed cunctos cives. — Transitum ad liberiorem verborum compositionem, cui chori dux indulget, parant loci qualis est apud Xenophontem: *δεινὸν γὰρ τἂν εἴη . . . εἰ ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτεροῦμεν ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησόμεθα, . . . ὄλβον δὲ ὅλον πειρώμενοι θηρᾶν . . . οὐκ ἂν πρέποντα ἡμῖν δοκοῖμεν ποιεῖν* [6]), vel qualis apud nostrum in Avibus: *δεινότατα . . . πεισόμεθα . . . εἰ τῶν μὲν ἄλλων ἄρξομεν, ὑμεῖς δ' οἱ θεοὶ | ἀκολαστανεῖτε* [7]). Ubi paratactice dicta sunt *καρτεροῦμεν* et *ἄρξομεν* pro participiis: *καρτεροῦντες* et *ἡμῶν ἀρχόντων*. Dignam quae conferatur supra vidimus structurae licentiam [8]).

332. Item in Lysistrata: *καὶ μὴν ὁρῶ καὶ τούσδε τοὺς αὐτόχθονας κτἑ.* [9]).

333 sq. *δῆλος δ' ἐστὶν ὅτι . . . ἀκήκοέν τι*] recte dicitur et: *δῆλόν ἐστι (τοῦτο) ὅτι ἠκήκοέν τι* [10]) et: *δῆλός ἐστιν ἀκηκοώς τι*, ex utroque autem genere loquendi per prolepsin commixtum est id quod invenitur h. l. et in Pace fabula: *δῆλός ἐσθ' οὗτός γ' ὅτι | ἐναντιώσεταί τι* [11]). Aliter variata est locutio in versu Sophoclis: *καὶ δῆλός ἐστιν ὥς τι δρασείων κακόν* [12]).

334. *τῇ βαδίσει καὶ τῷ τάχει*] *ingressu et celeritate*, i. e. *citato gressu* [13]).

---

1) Vid. ad Ran. 562. — 2) Vid. ad Eq. 128. — 3) Vid. ad Vesp. 15. — 4) Vid. ad Ach. 24 et ad Eccl. 300. — 5) Vid. Proleg. p. XVII. — 6) Xen. Cyrop. IV 2 § 46; cf. etiam Plat. Apol. 28 *e* Demosth. XX § 133. — 7) Av. 1225 sqq. — 8) Cf. vs. 234 sqq. — 9) Lys. 1082. — 10) Cf. Thesm. 1013 sq. — 11) Pac. 1048 sq. — 12) Soph. Ai. 326. — 13) Vid. ad Av. 1182.

SCENA SEXTA.

Chremylus, Blepsidemus.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί ἂν οὖν τὸ πρᾶγμ' εἴη; πόθεν καὶ τίνι τρόπῳ
Χρεμύλος πεπλούτηκ' ἐξαπίνης; οὐ πείθομαι.
καίτοι λόγος γ' ἦν, νὴ τὸν Ἡρακλέα, πολὺς
ἐν τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων,
ὡς ἐξαπίνης ἀνὴρ γεγένηται πλούσιος.
ἔστιν δέ μοι τοῦτ' αὐτὸ θαυμάσιον, ὅπως
χρηστόν τι πράττων τοὺς φίλους μεταπέμπεται.
οὔκουν ἐπιχώριόν γε πρᾶγμ' ἐργάζεται.

335. εἴη;] εἴη καὶ V R (cf. Eq. 1324). Meineke τί τὸ πρᾶγμ' ἂν εἴη καὶ πόθεν; (cf. vs. 264). At molestum sic est alterum καί.

338. ἐν Porson] ἐπι R, ἐπὶ V; cf. Av. 1441. Non minus ioculare vitium est Xen. Anab. I 4 § 4: ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφέστασαν πύλαι, ubi verum restituit Hartman: π ύ ρ γ ο ι.

340. θαυμάσιον V] θαυμαστὸν R (ut Thesm. 520), Porson θαυμαστὸν αὐτὸ τοῦθ', ὅπως, Meineke dubitanter θαυμαστόν τι, πῶς. Redit θαυμάσιος *mirabilis* Thesm. 468 (Nub. 1240).

342. γε V] γε τι R, τι A, τὸ U.

338. ἐν τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων] loci indicium participio et alibi praemittitur [1]). Per tonstrinas novae rei fama inter garrulos ardeliones statim percrebruit [2]).

340. ἔστιν ... μοι τοῦτο ... θαυμάσιον, ὅπως] idem quod θαυμάζω ὅπως. Sic in Pace Trygaei filiola: ἄπιστον εἶπας μῦθον (i. e. ἄπιστον λέγεις λόγον)..., ὅπως κάκοσμον ζῷον ἦλθεν εἰς θεούς [3]). Vid. etiam quod supra dixit Plutus: δέδοικα ὅπως [4]). Miratur autem Blepsidemus virum non in re adversa, sed in prospera arcessentem necessarios; id scilicet minime est τοῦ ἐπιχωρίου τρόπου [5]).

341. χρηστόν τι πράττων] εὖ πράττειν dicitur qui prospera in universum utitur fortuna, χρηστόν vel ἀγαθόν τι πράττειν [6]) is cui certa aliqua res bene cedit. A quo genere loquendi discrepat finis inscriptionis Megaricae saeculi IV[i] exeuntis: ὅπως εἰδῶντι πάντες ὅτι ὁ δᾶμος ὁ Μεγαρέων τιμῇ τοὺς ἀγαθόν τι πράσσοντας ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ ὑπὲρ τᾶς πόλιος ἢ ὑπὲρ τᾶν κωμᾶν [7]), ubi solitam *studendi* vim verbum πράσσειν obtinet, ut in verbis Thucydidis de proditoribus Plataeensibus: ἔπραξαν δὲ ταῦτα κτέ. [8]).

342. οὔκουν ... γε] saepius apud nostrum hae particulae iunguntur [9]); item apud Euripidem: οὔκουν ἐν Ἄργει <γ'> οὐδ' ἐπ' Εὐρώτα ῥοαῖς [10]).

[1]) Vid. ad Av. 1418. — [2]) Vid. ad Av. 1441. — [3]) Pac. 131 sq. — [4]) Vs. 199—201. — [5]) Vid. ad Av. 134. — [6]) Vid. Pac. 215. — [7]) Dial. Collitz. 3010; indicavit mihi amicus collega Hartman. — [8]) Thucyd. II 2 § 3, et sic passim. — [9]) Vid. Eq. 465 Vesp. 823 Eccl. 350, 926 Plut. 889. — [10]) Eur. Hel. 124, vid. etiam Heracl. 191 Herc. 1251.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐδὲν ἀποκρύψας ἐρῶ. νὴ τοὺς θεούς,
ὦ Βλεψίδημ', ἄμεινον ἢ χθὲς πράττομεν.
ὥστε μετέχειν ἔξεστιν· εἶ γὰρ τῶν φίλων.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

γέγονας δ' ἀληθῶς, ὡς λέγουσι, πλούσιος;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔσομαι μὲν οὖν αὐτίκα μάλ', ἢν θεὸς θέλῃ.
ἔνι γάρ τις, ἔνι κίνδυνος ἐν τῷ πράγματι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ποῖός τις;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οἷος . . .

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

λέγ' ἀνύσας ὅ τι φῂς ποτε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἢν μὲν κατορθώσωμεν, εὖ πράττειν ἀεί,

---

343. νὴ V R] μὰ A (non male, si sententia in versus fine incidatur; cf. e. g. Thesm. 383).
347. μάλ' R] μᾶλλον V.
348. ἔνι . . . ἔνι] ἔνι . . . ἔτι vBamberg; equidem longe praefero iteratum ἔνι. || τις R] om. V.
349. οἷος . . .] orationem interrumpi recte statuit Girardus. Vid. comment.
350. μὲν R] μὲν γὰρ V.

---

343. Item Eteocles Euripideus: ἐγὼ γὰρ οὐδέν, μῆτερ, ἀποκρύψας ἐρῶ [1]).
347. ἢν θεὸς θέλῃ] verba concepta [2]).
348. ἔνι . . . ἔνι] saepius repetitur ἔνι in Lysistrata [3]); cf. supra iteratum οἶμαι [4]).
349. οἷος. . .] i. e. τοιοῦτος οἷος . . . sive: τοιοῦτος ὥστε . . . [5]), ut in versu Vesparum: ὁ δ' ἕτερος (κύων) οἷός ἐστιν οἰκουρεῖν μόνον [6]). Dubitanter loquentem interrumpit Blepsidemus morae impatiens; dein Chremylus addit infinitivos qui expectabantur. — λέγ' ἀνύσας ὅ τι φῂς ποτε] *eloquere tandem aliquando* [7]) *id quod dicis* vel: *dic tandem quid velis* [8]).
350 sq. ἢν μὲν κατορθώσωμεν, . . . ἢν δὲ σφαλῶμεν] etiam in Ranis sic sibi opponuntur κατορθῶσαι et σφαλῆναι [9]). Praeterea cf. verba Lysistratae: ἔστ' ἐν ἡμῖν τῆς πόλεως τὰ πράγματα, | ἢ μηκέτ' εἶναι κτέ. [10]).

---

[1]) Eur. Phoen. 503. Vid. etiam supra vs. 26. — [2]) Vid. ad Ran. 533. — [3]) Lys. 544 sqq.; vid. etiam ad Nub. 414. — [4]) Vs. 114. — [5]) Sic recte interpretatus est Bothe. — [6]) Vesp. 970, ubi vid. — [7]) Vid. ad Vesp. 30 et ad Ran. 606. — [8]) Vid. ad Av. 1382. — [9]) Ran. 735 sq. — [10]) Lys. 32 sq.

ἢν δὲ σφαλῶμεν, ἐπιτετρῖφθαι τὸ παράπαν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τουτὶ πονηρὸν φαίνεται τὸ φορτίον,
καί μ' οὐκ ἀρέσκει. τό τε γὰρ ἐξαίφνης ἄγαν
οὕτως ὑπερπλουτεῖν, τό τ' αὖ δεδοικέναι,
πρὸς ἀνδρὸς οὐδὲν ὑγιές ἐστ' εἰργασμένου.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πῶς οὐδὲν ὑγιές;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

εἴ τι κεκλοφὼς νὴ Δία
ἐκεῖθεν ἥκεις, ἀργύριον ἢ χρυσίον,
παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπειτ' ἴσως σοι μεταμέλει.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε, μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὔ!

---

352. *φορτίον*] *φροίμιον* eleganter OFHermann, sed cf. *κόπος* item iocose usurpatum supra vs. 821.
354. *τό τ'* V] *τότε δ'* R, quod dittographiae debetur (*ΤΟΤΕΑΥ—ΤΟΤΕΔΑΥ*).
355. *εἰργασμένου* A] *-νον* V R.
356. *πῶς* R] *πῶς οὖν* V.
358. *τοῦ*] *τῆς* Bentley (coll. vs. 1193); sed *ἐκεῖθεν* quod antecedit nisi de Delphico Chremyli itinere intellegi nequit (vid. comment.).

---

352. *φορτίον*] dicendum erat *πρᾶγμα*, sed iocose nunc usurpat vocem e mercatorum lingua desumtam, *mercem*. Sic apud Plautum dicitur: *aetas mala merx est tergo* sive graece: *γῆρας πονηρόν ἐστι νώτῳ φορτίον* [1]).

353. *μ' οὐκ ἀρέσκει*] non *με* sed *μοι* videtur intellegendum [2]).

354. *ὑπερπλουτεῖν*] et nominibus praepositio *ὑπέρ* praemittitur ad significandum *τὸ ὑπερβάλλον* [3]), e. g. *ὑπέρμεγας, ὑπέρσοφος, ὑπέρφιλος, ὑπερεῦ, ὑπέρπλουτος* *praedives* [4]), et verbis, quale est h. l. *ὑπερπλουτεῖν*, infra *ὑπερφιλεῖν* [5]), alibi apud nostrum *ὑπερχολᾶν* [6]), *ὑπερμαίνεσθαι* [7]), *ὑπερεπαινεῖν* [8]), *ὑπερπυππάζειν* [9]).

355. *πρὸς ἀνδρὸς*] *convenit viro ...* [10]). — *οὐδὲν ὑγιές*] *pessima quaevis* [11]).

357 sq. *ἐκεῖθεν ... παρὰ τοῦ θεοῦ*] *Delphis e fano Apollinis.* — Cum amicis Chremylum consilium oraculi adeundi communicasse priusquam illuc iter suscepit, facile nobis fingimus. Quamquam non anxie talia rimanda; nam satis est ipsos spectatores inde reducem eum scire [12]).

359. *Ἄπολλον ἀποτρόπαιε*] *di meliora! Talem luem avertat Apollo averruncus!* [13]).

---

1) Plaut. Menaechm. V 2, 6; contulit et graece vertit vHerwerden. — 2) Vid. ad Ran. 103. — 3) Cf. *περι-* Ach. 850. — 4) Aesch. Prom. 466. — 5) Vs. 1072. — 6) Lys. 693. — 7) Ran. 776. — 8) Eq. 680 Eccl. 186. — 9) Eq. 680. — 10) Vid. ad Eq. 191 sq. — 11) Vid. ad Ach. 956. — 12) Vid. ad vs. 44. — 13) Cf. Eq. 1307.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

παῦσαι φλυαρῶν, ὦ 'γάθ'· οἶδα γὰρ σαφῶς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ μηδὲν εἰς ἔμ' ὑπονόει τοιουτονί!

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

(secum:)

φεῦ,
ὡς οὐδὲν ἀτεχνῶς ὑγιές ἐστιν οὐδενός,
ἀλλ' εἰσὶ τοῦ κέρδους ἅπαντες ἥττονες!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔ τοι, μὰ τὴν Δήμητρ', ὑγιαίνειν μοι δοκεῖς.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

(ut supra:)

ὡς πολὺ μεθέστηχ' ὧν πρότερον εἶχεν τρόπων!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μελαγχολᾷς, ὦ ἄνθρωπε, νὴ τὸν οὐρανόν.

---

361. *τοιουτονί* Porson] *τοιοῦτον* R^1 A, *τοιοῦτο* V R^2, vocula *φεῦ* (*φεῦ ὡς* V) in versus exitu collocata. Cf. Ran. 141.
364. *Δήμητρ'* R] *δήμητραν* V.
365. *εἶχεν* V] *εἶχες* R.
366. *ὦ* R] om. V.

---

361 sq. *μὴ ... ὑπονόει*] ***in mentem inducere tibi noli.*** Desine e verbis meis efficere quae neque dixerim equidem neque dicere voluerim [1]).

362. Verum misanthropum fieri se sentit Blepsidemus. Nempe — ut ait Socrates — vir saepius propter fidem deceptus tandem *μισάνθρωπος γενόμενος ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι τὸ παράπαν* [2]). Verborum structura eadem infra utitur sycophanta: *μὰ Δί' οὐ μὲν οὖν ἔσθ' ὑγιὲς ὑμῶν οὐδὲ ἕν* [3]), nec non conferri potest versiculus Euripidis: *οὐκ ἦν ἄρ' οὐδὲν ὑγιὲς ἐμπύρου φλογός* [4]).

363. *τοῦ κέρδους ... ἥττονες*] ***lucri appetentes, avaritiae obnoxii*** [5]).

364. Item Strepsiades Amyniae: *οὐκ ἔσθ' ὅπως σύ γ' ὑγιαίνεις* [6]). Versus initium *οὔτοι — Δήμητρα* etiam alibi occurrit [7]).

365. *μεθέστηκε — τρόπων*] ***mores mutavit*** [8]).

366. *μελαγχολᾷς*] ***insanis*** [9]).

---

1) Verbum redit Eq. 652 Lys. 38, 1234. — 2) Plat. Phaedon. 89 *e*; item 90 *c* Cratyl. 440 *c*. Vid. de *Timone* Av. 1549. — 3) Vs. 870. — 4) Eur. Hel. 746. Vid. etiam ad Ach. 956. — 5) Vid. ad Nub. 1081. — 6) Nub. 1275. — 7) Vid. Ran. 42. — 8) Vid. ad Eq. 398. — 9) Vid. ad Nub. 833.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

(ut supra:)

τὸ βλέμμ' αὐτὸ κατὰ χώραν μένει,
ἐπίδηλον ὥς τι πεπανουργηκότος.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ μὲν οἶδ' ὃ κρώζεις· ὡς ἐμοῦ τι κεκλοφότος,
ζητεῖς μεταλαβεῖν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

μεταλαβεῖν ζητῶ; τίνος;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸ δ' ἐστὶν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἑτέρως ἔχον.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

μῶν οὐ κέκλοφας, ἀλλ' ἥρπακας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

κακοδαιμονᾷς.

---

367. *μένει* l. a. in V] *ἔχει* A, *ἔχεις* V R. Cf. Eq. 1354.

368. **ἔστ' ἐπίδηλον ὥς τι*] *ἔστιν ἐπίδηλόν τι* V R. De verbi *ἐστί* elisione neglecta vid. ad Nub. 214. || *πεπανουργηκότος* Valckenaer] *-κότι* V R; in R superscriptum est: *ἀντὶ τοῦ πεπανουργηκότος*. Bergk *ἐστὶν ἐ. τι πεπανούργηχ' ὅτι*, sed *τι* non potuit sic collocari, melius igitur (numeris tamen parum gratis) Meineke *ἐστὶν ἐ. ὅτι πεπανούργηκέ τι*.

369. *σὺ*] *σε* Elmsley.

371. *τὸ δ'*] *τόδ'* V R.

---

367. *τὸ βλέμμα*] *vultus* [1]).

— *κατὰ χώραν μένει*] *immotus manet* [2]).

369. *ὅ*] relativi non rarus hic usus [3]).

— *κρώζεις*] irascens tandem Chremylus *crocitandi* verbo [4]) utitur, parram male ominatam dicens sodalem molestum. Sic in Lysistrata probulus: *τοῦτο μὲν ὦ γραῦ σαυτῇ ἔκρωξας* [5]). Simili metaphora *βαΰζειν*, quod proprie est canicularum vagientium [6]), dicuntur homines eiulantes vel commotiore loquendi genere utentes [7]).

371. *ἐστὶν ... ἑτέρως ἔχον*] in huiusmodi locutionibus non insolitum est *ἐστὶν ἔχον* = *ἔχει* [8]).

372. *Numne propalam, non clam rapuisti?* — Saepius iunguntur *κλέπτης* et, quod maiorem indicat audaciam, *ἅρπαξ* [9]).

— *κακοδαιμονᾷς*] gravius hoc est quam *χολᾶν* vel *μελαγχολᾶν*, non enim corpus

---

1) Vid. ad Nub. 1176. — 2) Cf. Eq. 1354 Ran. 793. — 3) Vid. vs. 59 et ad Ach. 118. — 4) Vid. Av. 24. — 5) Lys. 506. — 6) Theocrit. VI 10. — 7) Vid. Thesm. 173. — 8) Vid. ad Ran. 1161. — 9) Vid. Xen. Anab. IV 6 § 11 Cyr. I 6 § 27 Mem. IV 2 § 15 etc.; cf. etiam Plaut. Epid. I 1, 10.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἀλλ' οὐδὲ μὴν ἀπεστέρηκάς γ' οὐδένα;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ δῆτ' ἔγωγ'.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ὦ Ἡράκλεις! φέρε, ποῖ τις ἂν
τράποιτο; τἀληθὲς γὰρ οὐκ ἐθέλει φράσαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

κατηγορεῖς γὰρ πρὶν μαθεῖν τὸ πρᾶγμά μου.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ὦ τᾶν, ἐγώ σοι τοῦτ' ἀπὸ σμικροῦ πάνυ
ἐθέλω διαπρᾶξαι, πρὶν πυθέσθαι τὴν πόλιν,
τὸ στόμ' ἐπιβύσας κέρμασιν τῶν ῥητόρων.

---

373. μὴν R] μήν γ' V.
374. ἂν Kuster] οὖν V R; cf. Ran. 296 et infra vs. 438.
375. ἐθέλει recc.] -λεις V R. Cf. vs. 932.
377. τοῦτ' R] ταῦτ' V.
378. διαπρᾶξαι R] διαπράξασθαι V.

---

sed ipse animus aegrotat eius quem κακὸς δαίμων agitat [1]). Eadem infra obtinet gradatio: μανία καὶ ἔτι μᾶλλον κακοδαιμονία [2]). Notus est -ᾶν terminus verborum morbum indicantium [3]).

374 sq. ποῖ τις ἂν τράποιτο!] i. e. ποῖ δῆτ' ἂν τραποίμην! ut est in Ranis [4]). Merae impudentiae Blepsidemo videntur sodalis obnixe pernegantis verba et clamores. Noto usu pronomine τις designatur persona loquentis [5]).

376. μου] *a me*, ut in Euripidis versu: τί δῆτα βούλει δεύτερον μαθεῖν ἐμοῦ; [6]). Cf. genitivus verbis *sumendi* et *rapiendi* additus [7]).

377. ἀπὸ σμικροῦ πάνυ] *sumtu perexiguo* [8]).

378. διαπρᾶξαι] *ad bonum eventum perducere* [9]).

379. *Nummis* [10]) *se buccam oratorum publicorum oppleturum* ait Blepsidemus. Item in Pace οἱ ξένοι — Mercurius ait — χρυσίῳ ἐβύνουν τὸ στόμα *demagogorum* [11]). Quod genus loquendi inter nos quoque usitatum est [12]), sed vitae Atheniensium praesertim erat accommodatissimum, ubi οἱ ἀγοράζοντες solebant nummos in ore asservare [13]). Revera χρυσίῳ τὸ στόμα βεβυσμένος Alcmeon ille e Croesi gaza prodiit [14]). Locutione τὸ στόμα ἐπιβῦσαι

---

[1]) Redit verbum Xen. Mem. II 1 § 5 etc.; nos: *je bent bezeten!* — [2]) Vid. vs. 501. — [3]) Vid. ad Eq. 61 Nub. 183. — [4]) Ran. 296; cf. infra vs. 438 et Thesm. 603. — [5]) Vid. vs. 252. — [6]) Eur. Hec. 991. — [7]) Vid. ad Eq. 436. — [8]) Vid. ad Eq. 538. — [9]) Vid. ad Eq. 93. — [10]) Vid. ad Av. 1108. — [11]) Pac. 645; vid. etiam Eq. 439. — [12]) *Iemand den mond stoppen.* — [13]) Vid. ad Vesp. 609. — [14]) Herodot. VI 125.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν φίλως γ' ἄν μοι δοκεῖς, νὴ τοὺς θεούς,
τρεῖς μνᾶς ἀναλώσας λογίσασθαι δώδεκα.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ὁρῶ τιν' ἐπὶ τοῦ βήματος καθεδούμενον
ἱκετηρίαν ἔχοντα μετὰ τῶν παιδίων
καὶ τῆς γυναικός, κοὐ διοίσοντ' ἄντικρυς
τῶν Ἡρακλειδῶν οὐδ' ὁτιοῦν τῶν Παμφίλου.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

386 *οὔκ, ὦ κακόδαιμον, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἔγωγ'*

---

387 *ἔγωγε καὶ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς σώφρονας*

380. *φίλως* R] *-λος* V.
384. *κοὐ* R] *οὐ* V.
386. **ἔγωγ'*] *μόνους* V R; vid. vs. sq.
387. Del. Willems, e glossematis „*τοὺς δικαίους*" et „*τοὺς σώφρονας*" voci „*τοὺς χρηστούς*" adscriptis natum optimo iure statuens. Vid. ad Av. 16. ‖ *δικαίους* R] *δεξιοὺς* V. ‖ *τοὺς σώφρονας* V] *σώφρονας* R.

---

usus est etiam Cratinus [1]), cf. autem verbum cognatum *ἐπιστομίζειν* (*os occludere*), quod in Equitibus legitur [2]).

380 sq. Quae sit amici illa benevolentia probe intellegens Chremylus *libenter* ait *imitarere fraudulentum dispensatorem, qui ἀλφίτων πριάμενος τρεῖς χοίνικας | κοτύλης δεούσας εἴκοσ' ἀπολογίζεται* [3]). Verborum eadem structura usus Creon Sophocleus ad Oedipum *σκέψαι δὲ* — ait — *τοῦτο πρῶτον, εἴ τιν' ἂν δοκεῖς | ἄρχειν ἑλέσθαι ξὺν φόβοισι μᾶλλον ἢ | ἄτρεστον εὕδοντα* [4]).

382. *ὁρῶ τινα . . . καθεδούμενον*] sic Lamachus Dicaeopolidi minatus: *ἐν τῷ χαλκίῳ | ἐνορῶ γέροντα δειλίας φευξούμενον* [5]). Et pronominis *τινός* [6]) et temporis futuri [7]) frequens in minis est usus.

383. *ἱκετηρίαν ἔχοντα*] *manu tenentem supplicem olivam*, *κλάδον ἐξεστεμμένον* [8]), *στέμματ' ἔχοντ' ἐν χερσίν* [9]).

— *μετὰ τῶν παιδίων κτέ.*] rei prolem in suggesto eiulantem praebet Vesparum locus notissimus [10]).

385. Pictam tabulam, quae tunc temporis clara erat, significat comicus [11]). *Pamphilus* igitur Apellis magister [12]) pinxerat Herculis liberos — fortasse coniunctim cum Alcmene et Iolao — supplicum habitu arae Athenis assidentes utque ab Eurystheo se defenderent cives implorantes. Alius est Pamphilus cuius supra iniecta est mentio [13]).

386. *ἔγωγ'*] eliditur nunc *γε* in trimetri exitu, ut alibi *δέ* et *τε* [14]).

---

[1]) Cratin. fr. 186[4]. — [2]) Eq. 845; nos *den mond snoeren* (minus accurate verti Eq. l.l.). — [3]) Ar. fr. 465. — [4]) Soph. Oed. R. 584 sqq. — [5]) Ach. 1129. — [6]) Vid. ad Nub. 1491 Ran. 552. — [7]) Vid. ad vs. 608. — [8]) Soph. Oed. R. 3. — [9]) Hom. *Α* 14; cf. Aesch. Eum. 43 Andocid. I § 110—121 Plut. Thes. 18. — [10]) Vesp. 976 sqq.; cf. ibid. vs. 568. — [11]) Similes sunt loci Ach. 992 Lys. 678 (Eccl. 80 sq.?). — [12]) Plin. H. Nat. XXXV 36 § 7 sq. — [13]) Vs. 174. — [14]) Vid. ad Ran. 298 et infra ad vs. 752.

ἀπαρτὶ πλουτῆσαι ποιήσω.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί σὺ λέγεις;
οὕτω πάνυ πολλὰ κέκλοφας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οἴμοι τῶν κακῶν!
ἀπολεῖς.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

σὺ μὲν οὖν σεαυτόν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ δῆτ'· ἐπεὶ τὸν Πλοῦτον, ὦ μοχθηρὲ σύ,
ἔχω.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

σὺ πλοῦτον; ποῖον;

---

389. *πάνυ* R] om. V.
391. *ἐπεὶ* A] *ἐπειδὴ* V R, idque (aut *ἐπεί τοι*) scribendum esse deleto *τὸν* arbitratur Blaydes. Cf. Ran. 1230.

---

388. *ἀπαρτὶ πλουτῆσαι ποιήσω*] *plane divites reddam.* Adverbium *ἀπαρτί* apud nostrum non redit. Cognata est particula temporalis *ἄρτι modo* [1]), sed minime cum ea est confundendum, nam *temporis* non inest notio. Propriam vim *τοῦ ἀπηρτισμένως* sive *accurate* [2]), *ἀκριβῶς*, apud Herodotum obtinet: *στάδιοι ἀπαρτὶ χείλιοι* [3]) et: *ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα* [4]). Hinc in universum urgendae verborum nominumque notioni inserviens *plane, prorsus* [5]) significat; sic dicitur h. l. *ἀπαρτὶ πλουτῆσαι*, alibi *ἀπαρτὶ προσλαβεῖν, ἀπαρτὶ εἰκός ἐστι, ἀπαρτὶ φρόνιμος, ἀπαρτὶ ἀλλότρια* [6]). Quod vero in docta annotatione grammatici, qui haec omnia olim collegit [7]), additum legitur: „*παρὰ δὲ τοῖς κωμικοῖς τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου*", id egregie est absurdum [8]) ipsisque qui illic citantur comicorum locis manifeste refutatur. Itaque patet non eidem viro et has nugas deberi et priscae eruditionis illas copias, sed peperit illud „*ἐκ τοῦ ἐναντίου*" socordia exscribentium; glossema est, sed ... stulti hominis glossema. Priscus grammaticus dederat: „*παρὰ δὲ τοῖς κωμικοῖς τὸ ἄντικρυς*", idque rectissime, nam multis locis *ἄντικρυς* non „*ἐκ τοῦ ἐναντίου*" *ex adverso* valet, sed *plane, ἀπαρτί* [9]).

389. *οἴμοι τῶν κακῶν!*] irati haec vox [10]).

390. *ἀπολεῖς*] mente supplendum *με* [11]).

392. *ποῖον;*] vocem *τὸν πλοῦτον* Blepsidemus intellexit *divitias*, quapropter

---

[1]) Nos: *juist, pas.* — [2]) Nos: *juist, precies.* — [3]) Herodot. II 158 a grammaticis citatus; ubi in hodiernis tamen codd. *ἀπαρτί* non comparet. — [4]) Ibid. V 53. — [5]) Nos: *heelemaal.* — [6]) Vid. Pherecrat. fr. 71, 93 Teleclid. 37 Plat. 58. — [7]) Bekk. Anecd. p. 418. — [8]) Lobeckio (ad Phrynich. p. 20 sq.) imposuit. — [9]) E. g. supra vs. 328 Lys. 1069 Eccl. 339 vel Thucyd. VI 10 § 3. — [10]) Cf. vs. 169 et de genitivo vid. ad Vesp. 161. — [11]) Vid. ad Ach. 470.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

αὐτὸν τὸν θεόν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

καὶ ποῦ ἐστιν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔνδον.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ποῦ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

παρ' ἐμοί.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

παρὰ σοί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πάνυ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐκ εἰς κόρακας; Πλοῦτος παρὰ σοί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τοὺς θεούς.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

λέγεις ἀληθῆ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φημί.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

πρὸς τῆς Ἑστίας;

---

articulum miratus rogat *quasnam* divitias sodalis dicat. Alieni igitur hinc sunt loci ubi *ποῖος* irridentis est, ut in Socratis verbis: *ποῖος Ζεύς* [1]).

393. Similis in Avibus est versus: *καὶ ἐστὸν ἤδη ποῦ; παρ' ἡμῖν; — εἰ παρ' ὑμῖν γ' εἴμ' ἐγώ* [2]). Ibi quoque *καί* mirationem indicat particula [3]).

394. *οὐκ εἰς κόρακας;*] *quin in malam rem?* [4]).

---

[1]) Nub. 367. — [2]) Av. 326. — [3]) Vid. ad Nub. 210. — [4]) Vid. ad Ran. 607.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τὸν θαλάττιον λέγεις;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

εἰ δ' ἔστιν ἕτερός τις Ποσειδῶν, τὸν ἕτερον.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

εἶτ' οὐ διαπέμπεις καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς φίλους;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐκ ἔστι πω τὰ πράγματ' ἐν τούτῳ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί φῄς;

οὐ τῷ μεταδοῦναι;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δία· δεῖ γὰρ πρῶτα —

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί;

---

396. *θαλάττιον*] *βοιώτιον* (?) l. a. in V.

397. *ἕτερον* A] *ἕτερον λέγω* V R.

400. *οὐ τῷ μεταδοῦναι;*] *οὔ τῳ μ.* Bentley, *οὔπω μ.* amicus Bothii; *ἐν τῷ μ.* sine signo interrogandi vBamberg, Chremylo haec tribuens, item, sed servato interrogationis signo, Kappeyne. Vid. comment.

---

396. Ne nunc quidem auribus suis satis credens Blepsidemus rogat eumne quem ceteri mortales Neptunum dicat Chremylus. Nihil amplius [1]). Sed in loco minime obscuro interpretando et alii a vero aberrarunt et Müller Strübing, qui mendacium hominum patronum fuisse Neptunum *τὸν θαλάττιον* hinc potissimum efficiebat [2]). Simillimus in Lysistrata est iocus, ubi ad Atheniensem rogantem „*τί οὐ καλοῦμεν δῆτα τὴν Λυσιστράτην*" legatus Lacedaemoniorum morae impatiens „*ναὶ τὼ σιὼ καὶ λῆτε τὸν Λυσίστρατον!*" [3]).

399. Cf. Paphlagonis in Equitibus verba: *οὐκ, ὦ ἀγαθοί, ταῦτ' ἐστί πω ταύτῃ* [4]).

400. *οὐ τῷ μεταδοῦναι;*] id quod summum est voce querula repetit Blepsidemus, neglecta structura verborum; nam plenae orationis haec fuissent: „*οὔπω ἐστὶν* (vel *εἶναι φῄς*) *ἐν τῷ μεταδοῦναι;*" Sic apud Sophoclem ministro anxie clamanti „*οἴμοι, πρὸς αὐτῷ γ' εἰμὶ τῷ δεινῷ λέγειν!*" rex trepidans et exa-

---

[1]) Recte sic Dindorf. — [2]) Vid. Fleck. Jahrb. 1878; quem bene refutavit P. de Koning Quaest. Att. p. 46 sqq. — [3]) Lys. 1103—1105. — [4]) Eq. 843.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

βλέψαι ποιῆσαι —

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

νῴ; τίνα βλέψαι; φράσον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸν Πλοῦτον, ὥσπερ πρότερον, ἑνί γέ τῳ τρόπῳ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τυφλὸς γὰρ ὄντως ἐστί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν οὐρανόν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐκ ἐτὸς ἄρ' ὡς ἔμ' ἦλθεν οὐδεπώποτε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ', ἢν θεοὶ θέλωσι, νῦν ἀφίξεται.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὔκουν ἰατρὸν εἰσαγαγεῖν ἐχρῆν τινα;

---

401. *ποιῆσαι* R] *ποήσω* V. || *νῴ;*] *νῶϊν* V R, Chremylo continuantes (sine signo interrogandi); Blepsidemo dedit CFHermann. Cf. Av. 467.

404. *ἄρ'* R] *γὰρ* V.

406. *εἰσαγαγεῖν* R] *εἰσάγειν* V (ut vs. 624 sq.); cf. v. l. Nub. 1212 Eq. 282 et vid. Av. 1177. || *ἐχρῆν*] *σ' ἐχρῆν* Bergk (cf. vs. 432, 607, 624, 966), sed potius *ἡμᾶς* vel *νῴ* est supplendum.

---

speratus retorquet: „*καὶ ἔγωγ' ἀκούειν!*" — ubi placide loquentis foret: „*καὶ ἔγωγε* <*πρὸς αὐτῷ τῷ δεινῷ*> *ἀκούειν*" [1]). Cf. etiam Pisetaerus in Avibus: „*αἱ πόλεις παρ' ἀνδρῶν ἔμαθον ἐχθρῶν — κοὐ φίλων! — ἐκπονεῖν θ' ὑψηλὰ τείχη ναῦς τε κεκτῆσθαι μακράς,*" *ab adversariis — non sane ab amicis! — didicerunt civitates moenibus classibusque se tutari* [2]).

400 sq. Chremyli haec verba non sunt sedata voce enarrantis, sed balbutientis potius. Nempe urget eum amicus et brachio correpto quassat.

402. *ἑνί γέ τῳ τρόπῳ*] *aliqua* (*quacunque*) *ratione* [3]). Item alibi: *ἐξ ἑνός γέ του τρόπου* [4]). Et idem valent *ἁμωσγέπως* et *μιᾷ γέ τῳ τέχνῃ* [5]). Cf. etiam *πάσῃ τέχνῃ, πάσῃ μηχάνῃ omnino* [6]).

403. *ὄντως*] quemadmodum dicitur in carmine populari [7]).

404. *οὐκ ἐτὸς*] *non mirum, non sine causa* [8]).

405. *ἢν θεοὶ θέλωσι*] verbi *ἐθέλειν* forma brevior in hac una loquendi formula Atheniensibus est usitata [9]).

406. Item in Avibus Pisetaerus: *οὔκουν*

---

[1]) Soph. Oed. R. 1169 sq.; vid. etiam Aesch. Sept. 516. — [2]) Av. 378. — [3]) Item Plat. Phaedr. 242 *b* Menon. 96 *d* etc. — [4]) Thucyd. VI 34 § 2. — [5]) Thesm. 429 sq. — [6]) Vid. ad Av. 549 Ran. 1235. — [7]) Vid. ad vs. 13. — [8]) Vid. ad Ach. 411. — [9]) Vid. ad Ran. 533.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τίς δῆτ' ἰατρός ἐστι νῦν ἐν τῇ πόλει!
οὔτε γὰρ ὁ μισθὸς οὐδέν ἐστ' οὔθ' ἡ τέχνη.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

(spectatores oculis lustrans:)

σκοπῶμεν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(item:)

ἀλλ' οὐκ ἔστιν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ὅπερ πάλαι παρεσκευαζόμην
ἐγώ, κατακλίνειν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιοῦ
κράτιστόν ἐστι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

πολὺ μὲν οὖν, νὴ τοὺς θεούς.
μή νυν διάτριβ', ἀλλ' ἄνυτε πράττων ἕν γέ τι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ δὴ βαδίζω.

---

408. Post vs. 409 collocari iubet vVelsen. || ἐστ'] ἔτ' ἐστ' Halbertsma.
411. κατακλίνειν] -κλινεῖν V R.
413 sq. Sic distributos habet R; in V Chremyli sunt vs. 413 sq.[b], Blepsidemi 414[a, c].
413. ἄνυτε] ἄνυε V R.
414. δὴ V] μὴν R. Cf. vs. 227.

δῆτα περιπόλους ἐχρῆν | πέμψαι κατ' αὐτὸν εὐθύς; [1]). Praeteritum urgentis [2]): *nonne factum oportuit?* Cf. aoristus in locutione: τί οὐκ ἀπεκοιμήθημεν [3]) et similibus.

408. Mercedem, qua medici publici conducebantur [4]), brevi ante imminutam esse (non abolitam) ex hoc versu efficio [5]). Dignus qui conferatur est locus Ecclesiazusarum [6]).

411. Sic etiam Philocleonem illum filius νύκτωρ κατέκλινεν εἰς Ἀσκληπιοῦ [7]).

413. ἄνυτε πράττων] rarius hoc quam πρᾶττε ἀνύσας (τι) [8]).

414. καὶ δὴ βαδίζω] item supra [9]).

---

[1]) Av. 1177. — [2]) Vid. ann. crit. ad Eq. 751. — [3]) Vesp. 218; vid. ad Eq. 1207. — [4]) Vid. ad Ach. 1030—1032. — [5]) Item vHerwerden. — [6]) Eccl. 363 sq. — [7]) Vesp. 123. — [8]) Vid. ad Ran. 606. — [9]) Vs. 227.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

σπεῦδέ νυν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τοῦτ᾽ αὐτὸ δρῶ.

(Dextrorsum abituro occurrit **Paupertas** misero vestitu tristique specie.)

SCENA SEPTIMA.

Chremylus, Blepsidemus, Paupertas.

ΠΕΝΙΑ.

ὦ θερμὸν ἔργον καὶ ἀνόσιον καὶ παράνομον
τολμῶντε δρᾶν ἀνθρωπαρίω κακοδαίμονε!
ποῖ, ποῖ; τί φεύγετον; οὐ μενεῖτον;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

Ἡράκλεις!

ΠΕΝΙΑ.

ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς ἐξολῶ κακοὺς κακῶς·
τόλμημα γὰρ τολμᾶτον οὐκ ἀνασχετόν,
ἀλλ᾽ οἷον οὐδεὶς ἄλλος οὐδεπώποτε
οὔτε θεὸς οὔτ᾽ ἄνθρωπος. ὥστ᾽ ἀπολώλατον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ δ᾽ εἶ τίς; ὠχρὰ μὲν γὰρ εἶναί μοι δοκεῖς.

---

417. *φεύγετον*] *θεῖτον* Blaydes (coll. Ach. 564).

422. *εἶναί μοι δοκεῖς*] „non videtur esse lurida, sed est" (Kappeyne); vVelsen pro *μὲν γὰρ* (*μὲν* om. V) coniecit *μαινὰς*, sed *maenadi* non est locus et exquisitius dictum esse *μὲν γὰρ* quam quod errori tribuatur recte observavit vBamberg (coll. Pac. 125 Av. 1220). Meineke sola verba „*σὺ δ᾽ εἶ τις*" poetae esse suspicatur (coll. Ach. 407 Nub. 235 Ran. 664, sed vid. quae ad illos locos observavi), vBamberg vero (coll. Plat. Conv. 203 *b*) versum huiuscemodi intercidisse: *σὺ δ᾽ εἶ τίς, <ὦ γραῦ; μῶν προσαιτήσουσα νῷν | προσῆλθες;> ὠχρὰ μὲν γὰρ εἶναί μοι δοκεῖς.*

---

415. *θερμὸν*] *audax, temerarium* [1]).

416. *ἀνθρωπαρίω*] *homunculi!* Simile deminutivum est *ἀνδράρια* [2]).

422. Sermonis quotidiani licentiae indulgens Chremylus brevius minusque concinne loquitur, quippe perterritus. Nam hoc vult dicere: „quis tandem es tu? Gratus quidem esse non potest tuus adventus, quam tam luridam videam".

---

[1]) Vid. ad Eq. 382. — [2]) Ach. 517.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἴσως Ἐρινύς ἐστιν ἐκ τραγῳδίας·
βλέπει γέ τοι μανικόν τι καὶ τραγῳδικόν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐκ ἔχει γὰρ δᾷδας.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐκοῦν κλαύσεται.

ΠΕΝΙΑ.

οἴεσθε δ' εἶναι τίνα με;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πανδοκεύτριαν
ἢ λεκιθόπωλιν. οὐ γὰρ ἂν τοσουτονὶ
ἐνέκραγες ἡμῖν οὐδὲν ἠδικημένη.

ΠΕΝΙΑ.

ἄληθες; οὐ γὰρ δεινότατα δεδράκατον,

Blaydes quod proposuit ὠχρά γ' εἶν' Ἐρινύς μοι δοκεῖς, propter elisum -αι displicet (vid. ad Nub. 7), propter vs. 423 ne in censum quidem potest venire. Equidem si coniecturae locum putarem, proponerem *εἶ, ναὶ τοὺς θεούς! sed vid. comment.

423—425. Sic distribuunt V R; vs. 424 sq.[b] Chremylo, 425a et 426b—428 Blepsidemo tribuit A.

424. γέ V] μέν R. || τι R] om. V.

426. τίνα με R] με τίνα V.

428. ἐνέκραγες A] ἀνέκραγες R, ἀνακέκραγες V. || οὐδὲν R] μηδὲν V.

429 sq. δεδράκατον, | ζητοῦντες] δεδρακότε | ζητεῖτον Naber. Si nimis displiceat numerorum inaequalitas, malim quod scripsit Blaydes: δεδράκατε -ντες.

---

424. Frequenter apud comicos praesertim eiusmodi accusativi (obiecta interna) verbo βλέπειν subiunguntur 1).

425. οὐκοῦν κλαύσεται] *male igitur mulcabitur* 2) *ista, quae Furiam agat nec tamen sit Furia.* Non iam timet Blepsidemus personatam istam Furiam.

426—428. Cf. Lysistratae locus, ubi mulieres quae *lentem* 3), vile legumen, et quae vinum panemve venditant in primis immittuntur in hostem ut omnium pugnacissimae et maxime clamosae 4). Etiam locus ex Vesparum initio huc facit, ubi φαλαίνας πανδοκευτρίας vox tribuitur Cleoni 5).

428. ἐνέκραγες] *inclamasses, allatrasses.* Cum composito, quod apud nostrum non redit 6), cf. ἐγγελᾶν et similia.

— οὐδὲν ἠδικημένη] sic infra οὐδὲν ἠδικηκώς 7).

429. οὐ γάρ . . .;] cum indignatione mirantis particulae 8).

1) Vid. ad Ran. 562. — 2) Vid. ad vs. 58. — 3) Lys. 457, 562 Eccl. 1175 Pherecrat. fr. 22 Metagen. 16 Canthar. 10 Anaxandr. 41[41] Alex. 258. — 4) Lys. 457 sq. — 5) Vesp. 35, ubi vid. — 6) Sed vid. Thucyd. VIII 84 § 3 (?) etc.; [illegible] — 7) Vs. 805; vid. etiam ad Ach. 914. — 8) Vid. ad Vesp. 682.

ζητοῦντες ἐκ πάσης με χώρας ἐκβαλεῖν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ὑπόλοιπον τὸ βάραθρον γενήσεται;
ἀλλ' ἥτις εἶ λέγειν σε χρῆν αὐτίκα μάλα.

ΠΕΝΙΑ.

ἣ σφὼ ποιήσω τήμερον δοῦναι δίκην,
ἀνθ' ὧν ἐμὲ ζητεῖτον ἐνθένδ' ἀφανίσαι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἆρ' ἐστὶν ἡ καπηλὶς ἡ ἐκ τῶν γειτόνων,
ἣ ταῖς κοτύλαις ἀεί με διαλυμαίνεται;

---

431. τὸ βάραθρον U] σοι τὸ β. V, τὸ β. σοι R. || γενήσεται V] γίνεται R.
432. ἥτις A] εἴτις V R, idem legit schol. R. || σε χρῆν R] σ' ἐχρῆν V, ἐχρῆν A; cf. vs. 406, 624, 966 Pac. 1041 Av. 1201 Eccl. 535.
435 sq. Blepsidemi sunt in R, Chremyli in V.
436. ταῖς κοτύλαις ... με] τὰς κοτύλας; ... γε Kappeyne coll. Thesm. 347 sq., sed a relativo enuntiato aliena est γε particula, quae suum locum occupat locis ab illo collatis Alex. fr. 257[1] Aesch. Prom. 42, ubi ἀεί γε orationis initio positum significat *semper profecto* (*toch altijd, doch ja immer, vraiment toujours*).

---

431. *Nonne restabit tibi barathron* [1]), *si ex hac regione pellaris?* Affinis est temporis futuri usus, de quo supra quaedam sunt observata [2]).

432. Item Pisetaerus ad Iridem: *τίς εἶ; ποδαπή; λέγειν σε χρῆν ὁπόθεν ποτ' εἶ* [3]). Ubi item, ut et supra [4]), urgentis est imperfectum *χρῆν*.

434. *ἀνθ' ὧν*] ceteris locis hoc apud nostrum significat *διό*, *quamobrem* [5]), nunc valet id quod *διότι*, *propterea quod*, ut Homericum *οὕνεκα*. Quod cum recentioris sit dictionis [6]), veri est dissimile hanc structuram etiam in Nubium quendam versum e coniectura esse invehendam [7]).

435 sq. Audito „damnum instare" sibi et sodali Blepsidemus „*ecquid*" rogat „*est caupona ista e vicinia, quae adulterato suo vino semper me laedit?*" [8]). Quod capital ratae mulieres vinolentae in Thesmophoriazusis pessima quaevis imprecantur „*εἴ τις κάπηλος ἢ καπηλὶς τοῦ χοὸς | ἢ τῶν κοτυλῶν τὸ νόμισμα διαλυμαίνεται*" [9]), — de *quantitate* illae praesertim sollicitae. Et in Ecclesiazusis femina, quae pro viro se gerens verba factura est coram populo, nihil habet antiquius quam ut ferat de malis artificiis cauponarum [10]). Nostro loco simillima sunt verba, quibus apud Nicostratum nescio quis fraudulentum cauponem criminatur: *ὁ κάπηλος γὰρ οὐκ τῶν γειτόνων, | ἄν τ' οἶνον ἄν τε φανὸν ἀποδῶταί τινι | ἄν τ' ὄξος, ἀπέπεμψ' ὁ κατάρατος δοὺς ὕδωρ*: *sive vinum poscit quis, sive oleum, sive acetum, aquam ille praebet omnibus* [11]). Verba *ἐκ τῶν γειτόνων e vicinia* leguntur etiam in Lysistrata [12]).

---

1) Vid. ad Ran. 574. — 2) Vid. ad vs. 290 sq. — 3) Av. 1201. — 4) Cf. vs. 406. — 5) Ach. 292 Nub. 623 Eccl. 17 Plut. 840. — 6) Item Plat. Menex. 244 *c* Leg. 321 *a* Lucian. X 22 § 1 etc. — 7) Nub. 1310. — 8) *Laedit*: Hor. Ep. I 17, 8. Praeterea vid. ad Ran. 59. — 9) Thesm. 347 sq. — 10) Eccl. 153—155. — 11) Nicostr. fr. 22. — 12) Lys. 701; praeterea vid. ad Nub. 37.

ΠΕΝΙΑ.

Πενία μὲν οὖν, ᾗ σφῷν ξυνοικῶ πόλλ' ἔτη.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἄναξ Ἄπολλον καὶ θεοί, ποῖ τις φύγῃ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὗτος, τί δρᾷς; ὦ δειλότατον σὺ θηρίον,
οὐ παραμενεῖς;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἥκιστα πάντων.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ μενεῖς;
ἀλλ' ἄνδρε δύο γυναῖκα φεύγομεν μίαν;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

Πενία γάρ ἐστιν, ὦ πονήρ', ἧς οὐδαμοῦ
οὐδὲν πέφυκε ζῷον ἐξωλέστερον.

---

438. Suo loco habet V, in margine R. || *καὶ*] *ὦ* R. || *τις* R] *τίς οὖν* V.

439. Reisig post *δρᾷς* scribit virgulam, post *θηρίον* signum interrogandi, fortasse recte; vid. tamen Eq. 240 (*; οὐ μενεῖς;*). || *θηρίον*] sic recte h. l. codd.; vid. ad Av. 87.

442. *οὐδαμοῦ* R] om. V.

---

437. Nempe his senibus, ut omnino *τῇ Ἑλλάδι, πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφος σύνεστι, ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι,... τῇ διαχρεομένη ἡ Ἑλλὰς τήν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην.* Quae Demarato Herodotus tribuit verba generosa [1]).

438. Viam salutis anxie circumspicientis hoc est [2]); plane vero desperantis foret: „*ποῖ τις ἂν φύγοι;*" [3]) vel: „*ποῖ ἂν φύγοιμι;*" — Cum „*καὶ θεοί*" tum „*τις*" ita adhibitum vidimus supra [4]).

439 sq. Simillimi in Equitibus sunt clamores servi ad recedentem isiciarium: *οὗτος* [5]), *τί φεύγεις; οὐ μενεῖς; ὦ γεννάδα | ἀλλαντοπῶλα, μὴ προδῷς τὰ πράγματα* [6]). Verbis „*ὦ δειλότατον σὺ θηρίον*" etiam Pisetaerus in Avibus sodalem increpat [7]).

441. *φεύγομεν ...;*] cum indignatione exclamantis est indicativi praesens h. l., ut alibi futurum [8]).

443. Theognide iudice *ἄνδρ' ἀγαθὸν πενίη πάντων δάμνησι μάλιστα | καὶ γήρως πολιοῦ, Κύρνε, καὶ ἠπιάλου, | ἣν δὴ χρὴ φεύγοντα καὶ εἰς βαθυκήτεα πόντον | ῥίπτειν καὶ πετρέων, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων* [9]). Similia apud comicos sunt iudicia de *feneratoribus*: *ἔθνος | τούτου γὰρ οὐδέν ἐστιν ἐξωλέστερον* [10]), de *meretricibus*: *συντεμόντι δ' οὐδὲ ἓν | ἔσθ' ἑταίρας ὅσαπερ ἔστι θηρί' ἐξωλέστερον* [11]), de *lenonibus*: *οὐκ ἔστιν οὐδὲν τέχνιον ἐξωλέστερον | τοῦ πορνοβοσκοῦ* [12]).

---

1) Herodot. VII 102. — 2) Item Av. 354 Soph. Ai. 403. — 3) Ut Eur. Or. 598. Cf. supra vs. 374 sq. — 4) Vid. vs. 1 et vs. 252. — 5) Vid. ad Vesp. 1. — 6) Eq. 240 sq. — 7) Av. 87; praeterea vid. ad Eq. 273. — 8) Vid. ad Av. 369. — 9) Theogn. 173 sqq. — 10) Antiphan. fr. 159. — 11) Anaxil. fr. 22[30]. — 12) Diphil. fr. 87[1].

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

στῆθ᾿, ἀντιβολῶ σε, στῆθι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

μὰ Δί᾿ ἐγὼ μὲν οὔ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν λέγω . . . δεινότατον ἔργον παρὰ πολὺ
ἔργων ἁπάντων ἐργασόμεθ᾿, εἰ τὸν θεὸν
ἔρημον ἀπολείποντέ ποι φευξούμεθα
τηνδὶ δεδιότε, μηδὲ διαμαχούμεθα.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ποίοις ὅπλοισιν ἢ δυνάμει πεποιθότες;

---

444. *στῆθι* R] om. V.
445. *λέγω*] *ὃ λέγω* Bergk, Hartman *λέγω σοι, δεινότατον ἔργον πολύ.*
447. *ἀπολείποντέ* R^1] *-λειπόντε* V, *-λιπόντε* R^2 A. || Adverbium *ποι* molestum ratus Dobree coniecit *ἐργασαμένω* (melius Meineke *ἐργασόμεθα*), *τὸν θεὸν | ἔρημον ἀπολιπόντες εἰ φευξούμεθα | τηνδὶ δεδιότες.* Sed vid. Ach. 1035. || *φευξούμεθα* R] *-οίμεθα* V.
448. *δεδιότε* R] *-τες* V.
449. *ποίοις ὅπλοισιν* Dawes] *ποίοισιν ὅπλοισιν* R^1, *ποίοισιν ὅπλοις* R^2 V. || *δυνάμει*] **κράτει* (quo magis manifesta sit dictio tragica)? || *πεποιθότες*] *-τε* Naber.

---

445. Animum perturbatum — nam vi et verbis sodalem e fuga retrahere conatur Chremylus — prodit oratio abrupta. Expectabatur: *„λέγω σοι ὅτι"*, certe: *„λέγω σοι"*, ut in verbis chori Euripidei de Eurystheo: *σοὶ δ᾿ ὦ κακόφρων ἄναξ | λέγω, εἰ πόλιν ἥξεις, | οὐχ οὕτως ἃ δοκεῖς κυρήσεις* [1]).

— *δεινότατον ἔργον παρὰ πολὺ*] *facinus longe indignissimum.* Cf. verba Pisetaeri: *ὦ δεινὸν ἔργον καὶ σχέτλιον εἰργασμένος!* [2]). Non redit apud nostrum *παρὰ πολύ multo, longe* [3]) superlativo additum [4]). Sic apud Thucydidem Cleon dicitur *τῷ δήμῳ παρὰ πολὺ πιθανώτατος* [5]).

447. *ἀπολείποντε*] participium praesentis id in quo rei summa est indicat [6]). Dicit enim id quod: *εἰ τὸν θεὸν ἀπολείψομεν.*

449—451. *At unde arma habebimus? Ista enim ipsa arma nobis eripuit!* — In primis versibus manifestus est color tragicus; quo magis ridicula sunt quae adiunguntur. Nam recte in scholiis observatur *militare* aliquod verbum expectari, non humile illud *oppignerandi* verbum. Egregie vero errat interpres sic pergens: *„φαίνεται δὲ καὶ τῶν ἀπηγορευμένων εἶναι μὴ θεῖναι τὰ ὅπλα ἐνέχυρα."* Qualis lex si unquam fuerit, e nostro loco effecerim abrogatam esse ante Plutum fabulam scenae commissam, nedum fide huius loci — alios autem indicatos non invenio, neque norat is qui *„φαί-*

---

[1]) Eur. Heracl. 372 sqq. — [2]) Av. 1175; praeterea vid. ad Ach. 128. — [3]) Nostrum: *verreweg.* — [4]) Neque alibi apud comicos, nisi Anaxandr. fr. 39^6. — [5]) Thucyd. III 86 § 6; cf. I 29 § 4 II 8 § 4, 89 § 4 VIII 6 § 3. — [6]) Vid. ad Nub. 1212.

ποῖον γὰρ οὐ θώρακα, ποίαν ἀσπίδα
οὐκ . . . ἐνέχυρον τίθησιν ἡ μιαρωτάτη;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θάρρει· μόνος γὰρ ὁ θεὸς οὗτος, οἶδ' ὅτι,
τροπαῖον ἂν στήσαιτο τῶν ταύτης τρόπων.

ΠΕΝΙΑ.

γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον, ὦ καθάρματε,
ἐπ' αὐτοφώρῳ δεινὰ δρῶντ' εἰλημμένω;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ δ', ὦ κάκιστ' ἀπολουμένη, τί λοιδορεῖ
ἡμῖν προσελθοῦσ', οὐδ' ὁτιοῦν ἀδικουμένη;

---

450. ποίαν recc.] ποίαν δ' V R, καὶ ποίαν A. Cf. vs. 786 etc.
452. οὗτος R] om. V.
454. καθάρματε V] -τοι R, -τα A.
456. λοιδορεῖ V¹ R] -ρεῖς V² (cf. Nub. 1140 Pac. 656 Lys. 460), ut dativus ἡμῖν cum προσελθοῦσα iungatur.

νεται" scripsit — eiusmodi legem statuam cum Petito aliisque [1]). Et in *lictores* certe aliquot annis ante non valuisse eam legem loco quodam e Thesmophoriazusis allato demonstrari poterit [2]), si quis iocos comici pro testimoniis afferendos arbitretur.

453 sq. Locutio τροπαῖον στήσασθαι vel θέσθαι a re militari haud raro transfertur ad victorias quae sine acie telisque reportantur; sic Peleus Euripideus de Menelao: ἀλλ' εἷς γε τοιόνδ' ἄνδρ' ἀποβλέψας μόνον | τροπαῖον αὐτοῦ στήσομαι πρέσβυς περ ὤν [3]), et noster de Magnete comico: πλεῖστα χορῶν τῶν ἀντιπάλων νίκης ἔστησε τροπαῖα [4]). Est igitur τροπαῖον ταύτης στήσασθαι = *istam vincere*. Cf. quod alibi dicitur: τροπήν τινος ποιεῖσθαι, *in fugam aliquem conicere* [5]). Quod nunc additur vox τρόποι, apte Bergler cum verborum hoc lusu contulit Plautinum *Poeni poenas* [6]). Infra vox στροφή similem praebet occasionem iocandi [7]).

454. Particulae καί, quae verbo τολμᾶν est adiuncta, — revera tamen ad γρύζειν [8]) pertinet, — eadem est vis in isiciarii ad Paphlagonem verbis: „καὶ κέκραγας, ᾧπερ ἀεὶ τὴν πόλιν καταστρέφει;" [9]) vel ianitoris inferni ad Xanthiam: „εἶεν, καὶ μάχει;" [10]). Vocis καθάρματος idem est usus in versu: „οὐκ ἀποφθερεῖ, κάθαρμα, καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν ἄπει;" [11]).

456. ὦ κάκιστ' ἀπολουμένη] frequens vox in ore conviciantium [12]).

457. ἡμῖν] etiam alibi apud nostrum verbo λοιδορεῖσθαι additur dativus [13]).

— οὐδ' ὁτιοῦν ... ἀδικουμένη] ut supra οὐδὲν ἠδικημένη [14]).

---

[1]) Vid. Boeckh Staatsh. I p. 142. — [2]) Vid. Thesm. 1197. — [3]) Eur. Andr. 762 sq.; cf. Aesch. Sept. 276 Eur. Suppl. 647 Hel. 1380. — [4]) Eq. 521; cf. etiam Lys. 318 Thesm. 697. — [5]) Eq. 246. — [6]) Plaut. Cistell. I 3, 54. — [7]) Vs. 1154. — [8]) Vid. ad Ran. 913. — [9]) Eq. 274; vid. etiam ad Eq. 342. — [10]) Ran. 607; praeterea cf. Lys. 442 Thesm. 1089. — [11]) Quem versum Aristophaneum e Suida protulit Nauck Mél. gr.-rom. VI p. 84. Praeterea vid. ad Ran. 733 (ubi del. verba „δημόσιος Eq. 1136"). — [12]) Vid. ad Vesp. 412. — [13]) Vid. Eq. 1400. — [14]) Vs. 428.

ΠΕΝΙΑ.

οὐδὲν γάρ, ὦ πρὸς τῶν θεῶν, νομίζετον
ἀδικεῖν με, τὸν Πλοῦτον ποιεῖν πειρωμένω
βλέψαι πάλιν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί οὖν; ἀδικοῦμεν τοῦτό σε,
εἰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐκπορίζομεν
ἀγαθόν;

ΠΕΝΙΑ.

τί δ' ἂν ὑμεῖς ἀγαθὸν ἐξεύροιθ';

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅ τι;
σὲ πρῶτον ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

ΠΕΝΙΑ.

ἔμ' ἐκβαλόντες; καὶ τί ἂν νομίζετον
κακὸν ἐργάσασθαι μεῖζον ἀνθρώπους;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅ τι;

---

458. *νομίζετον*] -τε V R; cf. vs. 464.
460. *σε*] γε Naber.
461. *ἀνθρώποισιν ἐκπορίζομεν* (-ζοίμεθ' V) V R] *ἀνθρώποις πορίζομεν* U, Bentley *ἀνθρώποις ἀγαθὸν* (vel -ά) *πορίζομεν* (ut vs. 506 Av. 459), in versu sq. scribens *τί δ' ἂν ποθ'* (cum rec.) vel *τί δῆτ' ἄν*, fortasse recte; compositum tamen *ἐκπορίζειν* redit Vesp. 365, 859 Lys. 421, huic autem loco est aptissimum.
464. *τί* R] *τί δ'* V. ‖ *νομίζετον* V] -τε R. Cf. vs. 458.
465. *ἀνθρώπους* A] -οις V R (cf. Vesp. 1350 Pac. 986).

---

458. *οὐ... γάρ...;*] iram et studium testantur hae particulae, ut supra [1]).

461. *πᾶσιν ἀνθρώποισιν*] solis *probis* hominibus opes praebiturus est Chremylus [2]), sed *nullos* mox *maleficos* futuros arbitratur, nam suum si praemium ferat virtus, brevi fore ut virtus non *post nummos* sed *propter nummos* colatur, cunctos igitur mortales et probos piosque et divites evasuros [3]). Non est igitur in eius mente — licet verbis inesse videatur — consiliorum haec perturbatio, ut modo solos *probos* homines, modo *omnes* beare velit [4]).

— *ἐκπορίζομεν*] callido consilio *expedimus, praebemus* [5]).

---

[1]) Vs. 429; vid. ad Vesp. 682. — [2]) Vs. 386 sqq.; cf. vs. 475. — [3]) Vid. vs. 489—497. — [4]) Vid. annot. crit. ad vs. 475 et Proleg. p. XI, 8. — [5]) Cf. Lys. 421.

εἰ τοῦτο δρᾶν μέλλοντες ἐπιλαθοίμεθα.

ΠΕΝΙΑ.

καὶ μὴν περὶ τούτου σφῷν ἐθέλω δοῦναι λόγον
τὸ πρῶτον αὐτοῦ· κἢν μὲν ἀποφήνω μόνην
ἀγαθῶν ἁπάντων οὖσαν αἰτίαν ἐμὲ
ὑμῖν, δι' ἐμέ τε ζῶντας ὑμᾶς ... —, εἰ δὲ μή,
ποιεῖτον ἤδη τοῦθ' ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ταυτὶ σὺ τολμᾷς ὦ μιαρωτάτη λέγειν;

ΠΕΝΙΑ.

καὶ σύ γε διδάσκου. πάνυ γὰρ οἶμαι ῥᾳδίως
ἅπανθ' ἁμαρτάνοντά σ' ἀποδείξειν ἐγώ,
εἰ τοὺς δικαίους φῂς ποιήσειν πλουσίους.

---

468. *αὐτοῦ*] Brunck *αὐτή* sine iusta causa. || *κἢν*] *κἂν* V R.

470. *τε* V] om. R.

475. Del. Kappeyne, Paupertatem enim de *cunctis* hominibus ditandis perpetuo loqui, solum Chremylum quid velit nescire; quod vitium duabus fabulae editionibus conflatis natum esse ille sibi persuaserat. Sed neque huiusmodi crimine fabulam nostram premi, ne.jue hunc versum male habere, in comment. ad vs. 461 demonstratum ivi; cf. Proleg. p. XI, 8.

---

466. Apposite Bergler laudat versum Plautinum: *facisne iniuriam mihi annon? — Fateor: quia non perdo, maximam* [1]).

467 sq. Iung.: *περὶ τούτου αὐτοῦ, hac ipsa de re.*

470. Insigne hoc exemplum generis loquendi, quod *ἀνανταπόδοτον* vocant grammatici [2]). Apud nostrum redit in Thesmophoriazusarum versu: *„εἰ μὲν οὖν τις ἔστιν ..., εἰ δὲ μή κτέ."* [3]), antiquissimum autem exemplum praebet initium Iliadis in verbis Agamemnonis: *„ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί, | ἄρσαντες κατὰ θυμόν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται ..., | εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι"* [4]). Perantiquum etiam est in lege Gortynia, in qua de puella epiclero post alia haec constituuntur: *„καὶ μέν τις ὀπυίῃ ἐν ταῖς τριάκοντα ἤ κα Ϝείπωντι ..., αἰ δὲ μή, ἄλλῳ ὀπυίεθθαι, ὅτιμι κα νύναται"* [5]).

473. *καὶ σύ γε διδάσκου*] *audeo sane* [6]), *tu autem disce ea* [7]), quippe qui nescias.

---

1) Plaut. Aulul. IV 4, 15. — 2) Vid. Greg. Corinth. p. 47—49 Sch. — 3) Thesm. 536; cf. etiam similis in enuntiatis interrogativis brachylogia Av. 372, 578. — 4) Hom. *A* 135 sqq. — 5) Leg. Gort. VIII$^{17-20}$. Alia exempla extant (Herodot. VIII 80?) Thucyd. (I 82 § 2?) III 3 § 3 IV 13 § 3 Xen. Cyr. IV 5 § 10 VII 5 § 54 Anab. VII 7 § 15 Mem. III 1 § 9, 9 § 11 Plat. Conv. 185 *d* Protag. 311 *d*, 325 *d* Demosth. XXXII § 27 Soph. fr. 402 Eur. 211 (?) Plat. com. 24 Menandr. 718. — 6) Vid. ad vs. 103. — 7) Vid. ad Vesp. 2.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὦ τύμπανα καὶ κύφωνες, οὐκ ἀρήξετε;

ΠΕΝΙΑ.

οὐ δεῖ σχετλιάζειν καὶ βοᾶν πρὶν ἂν μάθῃς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ τίς δύναιτ' ἂν μὴ βοᾶν ἰοὺ ἰοὺ
τοιαῦτ' ἀκούων;

ΠΕΝΙΑ.

ὅστις ἐστὶν εὖ φρονῶν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δῆτά σοι τίμημ' ἐπιγράψω τῇ δίκῃ,
ἐὰν ἁλῷς;

476 et 478 sq. Chremylo dat A, Blepsidemo V R.
476. καὶ] ὦ Bentley.
480. ἐπιγράψω V] ἐπεγράψω R.

476. *Fustuario supplicio* sive ξυλοκοπίᾳ [1]) Chremylus dignam habet anum talia perhibentem.

— τύμπανα] sic dicebantur *fustes*, quibus homicidae ceterique malefici (κακοῦργοι) ultimo supplicio afficiebantur publice, ἀπετυμπανίζοντο [2]). Itaque Lysimachus quidam, qui ex ipsis carnificis manibus vita salva fuerat ereptus, exinde „ὁ ἀπὸ τοῦ τυ(μ)πάνου" cognomine non admodum honorifico [3]) inter cives — an in sola scena comica? — est designatus [4]).

— κύφωνες] horum etiam infra [5]) fit mentio. Erat κύφων lignum collo inserendo; sic apud Cratinum commemoratur nescio quis nebulo ἐν τῷ κύφωνι τὸν αὐχέν' ἔχων [6]). Non sedisse autem rectosve stetisse homines κύφωνι inclusos sed *quadrupedes esse constrictos* [7]) ipsum nomen a verbo κύπτειν ductum testatur. Itaque tuto statueris aut nullum aut perexiguum fuisse discrimen inter τὸν κύφωνα et τὸ πεντεσύριγγον ξύλον [8]). — A grammaticis affertur locutio proverbialis: ἐκ παντὸς ἂν ξύλου κύφων γένοιτ' ἄν [9]), e comoedia aliqua desumta, opinor.

— οὐκ ἀρήξετε;] tragicae dictionis hoc verbum nec nisi in parodia apud nostrum obvium [10]) ludicre discrepat a vocibus parum poeticis, quibus subiunctum est.

477. Sic Sophocleus Neoptolemus ad Philoctetem „οἴμοι, τί εἶπας!" clamantem: „μὴ στέναζε" ait „πρὶν μάθῃς" [11]).

478. καὶ ...;] animi commoti indicium particula [12]).

[1]) Polyb. VI 37. — [2]) Lys. XIII § 56, 67 sq. Demosth. IX § 61. — [3]) Quasi nostras aliquis dicatur: *van de galg gedropen*. — [4]) Teste [Aristot.] Rep. Ath. 45. — [5]) Vs. 606. — [6]) Cratin. fr. 115. — [7]) Ter. Andr. V 2, 24. — [8]) Eq. 1049; vid. etiam ad Nub. 592. — [9]) Zenob. IV 7 emendatus a Valckenaerio. — [10]) Cf. Vesp. 402 Thesm. 696 Lys. 303 (vitio debetur Lys. 459). — [11]) Soph. Phil. 917. — [12]) Vid. ad Nub. 210.

ΠΕΝΙΑ.

ὅ τι σοι δοκεῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καλῶς λέγεις.

ΠΕΝΙΑ.

τὸ γὰρ αὔτ', ἐὰν ἡττᾶσθε, καὶ σφῷ δεῖ παθεῖν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad amicum:)

ἱκανοὺς νομίζεις δῆτα θανάτους εἴκοσιν;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ταύτῃ γε· νῷν δὲ δύ' ἀποχρήσουσιν μόνω.

ΠΕΝΙΑ.

οὐκ ἂν φθάνοιτε τοῦτο πράττοντες· τί γὰρ

481c. Chremylo tribuit V, Blepsidemo R.
482. ἡττᾶσθε καὶ] ἡττᾶσθαι καὶ V, ἡττᾶσθαι R.
483 sq. Priorem Blepsidemo alterum Chremylo tribuit A.
485. τί γὰρ Porson] εἴ (ἢ R corr.) τι γὰρ V R, ἢ τί γ' ἂν A, πράττοντ' · ἢ τί (γ') ἂν Ald. alii, sed alienum hinc est ἤ.

---

483. Ridicule urgetur oratorum illud: „unam mortem non sufficere ad tale scelus luendum." Sic e. g. accusator Ergoclis praetoris, qui hoc ipso tempore perduellionis denuntiatus est et damnatus [1]): „*οὐκ ἄν μοι δοκεῖ δύνασθαι Ἐργοκλῆς ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ οὐδὲ πολλάκις ἀποθανὼν δοῦναι δίκην ἀξίαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει*" [2]). Neque aliena a nostro loco sunt verba hominis apud Aristophontem comicum „ni verum sit quod perhibeat, *κρέμασθαι δεκάκις*" paratum se dicentis [3]).

484. *Nobis vero una mors singulis sufficiet, satis superque erit* [4]). — Aut *binas* sibi sodalique nunc mortes imprecatur Blepsidemus, aut cavillatur Thucydides Herodotum regibus Lacedaemoniis bina suffragia tribuisse perhibens [5]).

485 sq. *Recta igitur mortem oppetere* eos iubet Paupertas, fieri enim non posse ut superiores e verborum certamine evadant. Est „*τοῦτο πράττειν*" *id agere de quo modo sermo fuit* [6]), *τὸ ἀποθανεῖν* igitur h. l., quemadmodum in verbis Thucydidis: *φανεροῦ γενομένου τοῦ Βρασίδου ... θυομένου καὶ ταῦτα πράσσοντος* [7]) id quod *τὰ περὶ τὴν θυσίαν* valet *ταῦτα*. Neglegentius inserta est particula *ἔτι*, cuius vis ut appareat, ex uno enuntiato duo faciamus oportet: „*τί γὰρ ἂν ἀντείποι τις* (i. e. *τί γὰρ ἂν ἀντείποιτε*) *ἔτι, οὐ γὰρ ἂν ἔχοιτε δίκαιόν τι ἀντειπεῖν*". — Cf. Praxagora in Ecclesiazusis fabula verborum certamen iniens: *ἀλλ' ἀποφανῶ τοῦθ', ὥστε σέ τέ μοι μαρτυρεῖν, | καὶ τοῦτον αὐτὸν μηδὲν ἀντειπεῖν ἔτι* [8]).

485. *οὐκ ἂν φθάνοιτε*] infra et in Ec-

---

[1]) Vid. ad vs. 550. — [2]) Lys. XXVIII § 1. Vid. etiam Plat. Rep. 615 *b* Leg. 908 *d*. — [3]) Aristophont. fr. 9[10]. — [4]) Vid. Av. 1603. — [5]) Vid. Thucyd. I 20 § 5 coll. Herodot. VI 57. — [6]) Vid. ad Av. 181 et infra ad vs. 845. — [7]) Thucyd. V 10 § 2. — [8]) Eccl. 569 sq.

ἔχοι τις ἂν δίκαιον ἀντειπεῖν ἔτι;

SCENA OCTAVA.

Eidem, Chorus.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἤδη χρῆν τι λέγειν ὑμᾶς σοφόν, ᾧ νικήσετε τηνδὶ
ἐν τοῖσι λόγοις ἀντιλέγοντες, μαλακὸν δ' ἐνδώσετε μηδέν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φανερὸν μὲν ἔγωγ' οἶμαι γνῶναι τοῦτ' εἶναι πᾶσιν ὁμοίως,
ὅτι τοὺς χρηστοὺς τῶν ἀνθρώπων εὖ πράττειν ἐστὶ δίκαιον,
τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ τοὺς ἀθέους τούτων τἀναντία δήπου.
τούτου δ' ἡμεῖς ἐπιθυμοῦντες, μόλις ηὕρομεν ὥστε γενέσθαι

---

487. χρῆν V R] χρή U non male (cf. vs. 607 et vid. ad Eq. 751). || ᾧ R] ὡς V.
488. δ' V] τ' R.
492. τούτου δ' Kappeyne] τοῦτ' οὖν V R; cf. Eq. 509. Blaydes coniecit μόλις οὖν ἡμεῖς ἐπιθυμοῦντες τοῦθ' ηὕρομεν. || ηὕρομεν] εὕρομεν V R.

---

clesiazusis redit locutio, quae est vehementer neque sine risu quodam cohortantium [1]).

488. μαλακὸν δ' ἐνδώσετε μηδέν] elegans hic est verbi ἐνδοῦναι usus. Quod proprie suum obtinet sensum in verbis Bdelycleonis oratores assimulantis hominibus serrantibus, quorum ὁ μὲν ἕλκει ὁ δ' ἀντενέδωκεν [2]). Hinc in *cedendi, concedendi* notionem [3]) transfertur; itaque senes in Lysistrata de mulieribus, „εἰ γάρ ἐνδώσει τις" — aiunt — „ταῖσδε κἂν σμικρὰν λαβήν, *actum erit de nobis*" [4]); item apud Thucydidem: „εἴ τι μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι" [5]), et μαλακόν τι ἐνδοῦναι dicitur is qui parum strenue neque summa virium intentione certat [6]), οὐκ ἐντόνως [7]) ἀλλ' ἀνειμένως [8]). Cf. μαλάττεσθαι eodem sensu dictum in Equitibus [9]) et ἐκβαλεῖν τι μαλθακόν in Ranis [10]). Ceterum paullo neglegentius instituitur hoc enuntiatum, quod licet relativo ᾧ subnectatur, revera tamen ellipticum illud ὅπως cogitandum est potius [11]).

489. φανερὸν ... γνῶναι] infinitivus finalis ex abundanti additus est, ut supra [12]), et melius abesset.

490 sq. Quod *aequum* nunc dicit Chremylus, id *ex re* publica et cunctorum mortalium esse perhibet Agamemnon Euripideus: πᾶσι γὰρ κοινὸν τόδε | ἰδίᾳ θ' ἑκάστῳ καὶ πόλει, τὸν μὲν κακὸν | κακόν τι πάσχειν, τὸν δὲ χρηστὸν εὐτυχεῖν [13]).

492 sq. Cf. verba Strepsiadis: νῦν οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων μόλις [14]) | μίαν ηὗρον ἀτραπὸν δαιμονίως ὑπερφυᾶ [15]). Qualis

---

1) Vs. 874, 1133 Eccl. 118; item Herodot. VII 162 Eur. Alc. 662 Or. 936 etc., praeterea cf. Av. 1017. — 2) Vesp. 694. — 3) Item brit. *to give in*, nos *toegeven*. — 4) Lys. 671, ubi vid.; item λόγον ἐνδοῦναι Eur. Andr. 965. — 5) Thucyd. II 12 § 1; cf. 18 § 5 IV 37 § 1 VI 72 § 2 VIII 1 § 3 Herodot. I 91 Soph. Oed. R. 61 Eur. Andr. 225 etc. — 6) Redit locutio Herodot. III 51, 105 Eur. Hel. 508; de recentiorum imitatione cf. Cobet ad Dion. Hal. p. 15. — 7) Vid. ad Ach. 666. — 8) Vid. ad Vesp. 574 Ran. 700. — 9) Eq. 389. — 10) Ran. 595. — 11) Vid. ad Nub. 489. — 12) Vid. vs. 48 sq. — 13) Eur. Hec. 902 sqq. — 14) Recte ut arbitror sic Blaydes pro ὁδοῦ. — 15) Nub. 75 sq.

βούλευμα καλὸν καὶ γενναῖον καὶ χρήσιμον εἰς ἅπαν ἔργον.
ἢν γὰρ ὁ Πλοῦτος νυνὶ βλέψῃ, καὶ μὴ τυφλὸς ὢν περινοστῇ,
ὡς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων βαδιεῖται κοὐκ ἀπολείψει,
τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ τοὺς ἀθέους φευξεῖται· κᾆτα ποιήσει
πάντας χρηστοὺς — καὶ πλουτοῦντας δήπου! — τά τε θεῖα σέβοντας.
καίτοι τούτου τοῖς ἀνθρώποις τί ἂν ἐξεύροι τις ἄμεινον;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐδέν· ἐγώ σοι τούτου μάρτυς. μηδὲν ταύτην γ' ἀνερώτα.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς μὲν γὰρ νῦν ἡμῖν ὁ βίος τοῖς ἀνθρώποις διάκειται,

---

493. *βούλευμα* Par. 2827] *-λημα* VR. Idem vitium est Soph. Ai. 44.
497. *καὶ πλουτοῦντας*] *καὶ πλουτῆσαι* (coll. vs. 388) vBamberg, *πλουτεῖν ὄντας* (coll. vs. 502) vel *πλουτεῖν χρηστοὺς ὄντας* Blaydes; sed vid. comment.
498. *τί ... τις* Cobet] *τίς ... ποτ'* VR; *TIC* in *ΠΟ(τ)* abiit; cf. vs. 805.
499. *οὐδέν* Cobet] *οὐδεὶς* VR metro invito, *οὐδεὶς ἄν· ἐγὼ τούτου μάρτυς* Bentley.

---

locis *μόλις* non *vix* valet sed *tandem aliquando*.

492. *ηὕρομεν ὥστε γενέσθαι κτέ.*] item alibi: *ἐξηῦρες ὥστ' ἀζημίους | παίζειν τε καὶ χορεύειν* [1]).

493. *χρήσιμον εἰς ἅπαν ἔργον*] sic Theramenem *δεινὸν εἰς τὰ πάντα* dicit Dionysus Aristophaneus [2]).

494. *βλέψῃ καὶ μὴ τυφλὸς ὢν περινοστῇ*] *visum recuperabit nec iam caecus oberrabit* [3]). Notabilis haec sed minime inutilis est dictionis abundantia [4]).

496 sq. *Ita autem efficiet Plutus ut omnes fiant probi — et, quod per se intellegitur, divites — et pii.* Fient omnes *χρηστοὶ καὶ εὐσεβεῖς*, quoniam videbunt solis probis piisque favere divitiarum deum; *οὐχ „ὅταν ᾖ βίος" ἀρετὴν ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ἵνα γένηται.* Praeterea, id quod iam dictum est et ipsa res id fert [5]), *divites* omnes evadent. Et revera evadunt in fabulae exitu [6]).

499. Sic Aeschylo in Ranis adversarium Euripidem interroganti: *„si demonstravero te non meliores reddidisse „cives sed e probis et generosis fecisse „pessimos, τί παθεῖν φήσεις ἄξιος εἶναι;"* Dionysus non rogatus respondet: *„τεθνάναι! μὴ τοῦτον ἐρώτα"* [7]). Cf. etiam Euelpides in Avibus *„ἐμὲ τουτό γ' ἐρώτα!"* exclamans et exemplo e sua ipsius vita petito illustrans id quod demonstratum ivit orator [8]). Ubi quas partes agunt Dionysus et Euelpides, iocularia disputationi identidem intermiscentes, eas Blepsidemo nunc tribuit comicus; et alibi quoque altercantium argumenta et crimina tertius aliquis interstrepere solet histrio, ne nimis serio tractari videantur seria. Sed quae nunc profert Blepsidemus, multo minus sunt festiva quam quae comicus tum, cum florebat eius ingenium, excogitavit ad eiusmodi verborum certamina exhilaranda.

---

1) Ran. 406 sq. — 2) Ran. 968. Vid. etiam supra vs. 273. — 3) Vid. ad Ach. 29. — 4) Vid. ad Av. 555. — 5) *δήπου*, nostrum *natuurlijk*; item vs. 519, 523 etc. — 6) Vid. vs. 1178. — 7) Ran. 1012. — 8) Av. 492.

τίς ἂν οὐχ ἡγοῖτ' εἶναι μανίαν κακοδαιμονίαν τ' ἔτι μᾶλλον;
πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ὄντες πλουτοῦσι πονηροί,
ἀδίκως αὐτὰ ξυλλεξάμενοι· πολλοὶ δ' ὄντες πάνυ χρηστοὶ
πράττουσι κακῶς καὶ πεινῶσιν μετὰ σοῦ τε τὰ πλεῖστα σύνεισιν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὔκουν εἶναί φημ', εἰ παύσει ταύτην βλέψας ποθ' ὁ Πλοῦτος,
ὁδὸν ἥν τις ἰὼν τοῖς ἀνθρώποις ἀγάθ' ἂν μείζω πορίσειεν.

---

501. *τ' ἔτι* R] *τε* V.
502. *γὰρ* R] om. V.
503. *αὐτὰ*] *πολλὰ* Reiske non recte, nam non in hanc vocem sed in adverbium *ἀδίκως* incumbit orationis pondus; *αὐτὸν* Hemsterhuis.
504. *τε* R] *γε* V.
505 sq. Blepsidemo dedit Porson; in V R continuantur Chremylo. Transitus a 2a persona ad 3am (*μετὰ σοῦ* vs. 504, *ταύτην* vs. 505) testatur alterum iam loqui senem.
505. *εἰ* V R] *ἢ* A. ‖ *παύσει*] *παῦσαι* R. ‖ *ταύτην βλέψας* R] *ταῦτ ἣν βλέψηι* V (*βλάψη* olim quidam teste scholio), *ταυτὶ* vel *ταῦτα βλάψας* Meineke.
506. *τις* Bentley] *τιν'* V R; vid. comment.

---

501. *μανίαν κακοδαιμονίαν τ' ἔτι μᾶλλον*] ***dementiam, immo vesaniam divinitus immissam***; *οὐ μόνον χολᾶν ἀλλὰ καὶ κακοδαιμονᾶν δοκοῦσιν* [1]).

502—504. „*πολλοὶ γὰρ πλουτοῦσι κακοί, ἀγαθοὶ δὲ πένονται*", priscus dixerat poeta [2]), qui quod generose addebat: „*ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα | τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον*", id minime iam valet. Hactenus *οὐδεὶς ἐπλούτησεν ταχέως δίκαιος ὤν* [3]), iam soli *probi* mortales divites sunt futuri.

503. *αὐτὰ*] i. e. *τὸν πλοῦτον* sive *τὰ χρήματα*, quae vox e verbo *πλουτεῖν* facile elicitur [4]).

504. *μετὰ σοῦ ... σύνεισιν*] idem infra valet *μετά τινος εἶναι* [5]), abundat enim *συν-* praepositio. Apud nostrum haec structura non redit [6]); alibi dicit *συνεῖναί τινι*. Conferri possunt loci ubi *ξυμπίνειν*, *ξυμπαίζειν*, *ξύμμαχος εἶναι μετά τινος* et similia dicuntur [7]).

505. *εἰ παύσει ταύτην*] saepius sic dicitur *παύειν τινά* non addito participio vel genitivo rei [8]).

506. Etiam Blepsidemus nunc recordatur poetae elegiaci, qui cum patre deumque hominumque expostulans „*cur tandem*" querula voce rogabat „*οὐδέ τι κεκριμένον πρὸς δαίμονός ἐστι βροτοῖσι, | οὐδ' ὁδὸς ἥν τις ἰὼν ἀθανάτοισιν ἅδοι;*" [9]). — *Mortalibus* certe qua gratum fiat reperta iam est via [10]). Priscorum verborum imitatio effecit ut *ἥν* diceret Blepsidemus [11]); nam post *οὐ* generale (= *οὐδεμία*) expectabatur *ἥντινα*.

---

[1]) Vid. vs. 372. — [2]) Solon. fr. 15 (= Theogn. 315 sqq.); cf. fr. 13⁷. — [3]) Menandr. fr. 294 (= vs. 42 novi fragmenti Colacis, Oxyrhynchus papyri III 1903 p. 22). — [4]) Vid. ad vs. 845. — [5]) Vs. 1081. — [6]) Sed legitur etiam Eur. El. 943 Plat. Leg. 639 c Aristomen. fr. 2 Eubul. 9². — [7]) E nostro locos collegit Sobolewski de Praepos. p. 232 (ubi del.: „Ran. 1513"). Vid. etiam infra ad vs. 823. — [8]) Vid. ad Eq. 330. — [9]) Theognid. 381 sq. — [10]) De voce *ὁδῷ* vid. ad Eq. 1015 Ran. 897. — [11]) Si recte sic scripsit Bentley; vid. ann. crit. et cf. Eur. Or. 308 alibi.

ΠΕΝΙΑ.

ἀλλ', ὦ πάντων ῥᾷστ' ἀνθρώπων ἀναπεισθέντ' οὐχ ὑγιαίνειν
δύο πρεσβύτα, ξυνθιασώτα τοῦ ληρεῖν καὶ παραπαίειν,
εἰ τοῦτο γένοιθ' ὃ ποθεῖθ' ὑμεῖς, οὔ φημ' ἂν λυσιτελεῖν σφῷν.
εἰ γὰρ ὁ Πλοῦτος βλέψειε πάλιν διανείμειέν τ' ἴσον αὐτόν,
οὔτε τέχνην ἂν τῶν ἀνθρώπων οὔτ' ἂν σοφίαν μελετῴη
οὐδείς· ἀμφοῖν δ' ὑμῖν τούτοιν ἀφανισθέντοιν, ἐθελήσει
τίς χαλκεύειν ἢ ναυπηγεῖν ἢ ῥάπτειν ἢ τροχοποιεῖν
ἢ σκυτοτομεῖν ἢ πλινθουργεῖν ἢ πλύνειν ἢ σκυλοδεψεῖν
ἢ „γῆς ἀρότροις ῥήξας δάπεδον καρπὸν Δηοῦς θερίσασθαι",

507. *πάντων ῥᾷστ' ἀνθρώπων* R] *πάντἀνων ῥᾷστ'* V.
510. *βλέψειε* R] *νυνὶ βλέψειε* V. ‖ *αὐτόν* R[2]] *ἑαυτόν* V R[1].
511. *οὔτε τέχνην ἂν* R] *οὔτ' ἂν τέχνην* V. ‖ *οὔτ' ἂν* U] *οὔτε* V R.
512. *ἀμφοῖν ... τούτοιν*] *τούτοιν ... ἀμφοῖν* Meineke.
514. *σκυλοδεψεῖν* Bentley (ut Av. 490 Eccl. 420)] *σκυτοδεψεῖν* R, *βυρσοδεψεῖν* V.
515. *ῥήξας* R] *πήξας* V.

508. *ξυνθιασώτα κτέ.*] redit vox in Vespis [1]). Praeterea cf. *φράτερες τριωβόλου* cognomentum ioculare heliastarum [2]).

— *τοῦ ... παραπαίειν*] *delirandi* [3]).

509. *εἰ ... γένοιτο*] ,optativi haec est vis: *finge — absit autem omen neque fieri credibile —, sed tamen finge fieri* [4]).

510—531. Multis verbis hoc loco demonstrat Paupertatis dea id quod in Ecclesiazusis sic dicit: „*οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει*" [5]).

510 sq. Falsum est id quod ipse perhibebat Chremylus, *Plutum* esse qui artes et inventa hominum in lucem protulerit alter Prometheus [6]); *κακόν τι παίδευμ' ... εἰς εὐανδρίαν | ὁ πλοῦτος ἀνθρώποισιν αἵ τ' ἄγαν τρυφαί* [7]). Ista si fieret divitiarum „*ἰσονομία*", merum foret malum. Nam qui *omnia vincit Labor est improbus et duris urgens in rebus Egestas* [8]). *Paupertas artes omnes perdocet ubi quem attigit* [9]), Paupertas est quae homines sollertes et ingeniosos reddit fortunamque corrigere docet, *καὶ πρὸς τὰς τέχνας δεινοτέρους καὶ πρὸς τὸν βίον τεχνικωτέρους* reddens [10]); *ἁ πενία τὰς τέχνας ἐγείρει*, ut cecinit poeta doricus [11]). *Ἐν τῷ γὰρ ὄλβῳ φαυλότης ἔνεστί τις, | πενία δὲ σοφίαν ἔλαχε διὰ τὸ δυστυχές* [12]). Idem dicebat Diotima illa, cuius verba affert Socrates apud Platonem: „*Ἔρωτα* esse filium *Πόρου* et *Πενίας*", — studium ingenii humani in melius semper enitentis e necessitate esse natum.

513 sq. Id de se ipsa praedicat Paupertas, quod de Pluto perhibuit Chremylus fabulae initio [13]).

514. *πλινθουργεῖν*] *lateres effingere* [14]).

515. Non suis verbis utitur Paupertas „*γῆς δάπεδον*" et „*καρπὸν* [15]) *Δηοῦς*" di-

[1]) Vid. Vesp. 728. — [2]) Eq. 255. — [3]) Vid. ad Eq. 531 Nub. 640. — [4]) Vid. ad Lys. 235 sq. — [5]) Eccl. 605. — [6]) Vid. supra vs. 160 sqq. — [7]) Eur. fr. 55. — [8]) Verg. Georg. I 145 sq. — [9]) Plaut. Stich. II 1, 24. — [10]) Anaximenes apud Stobaeum Floril. XCVII 22; in quo capite multi collecti sunt veterum loci ubi cum divitiis comparatur paupertas. — [11]) Theocrit. XXI 1. — [12]) Eur. fr. 642. — [13]) Vs. 160 sq.; praeterea cf. Av. 490 sq. — [14]) Vid. ad Av. 1139. — [15]) De hac voce vid. ad Nub. 1119.

ἣν ἐξῇ ζῆν ἀργοῖς ὑμῖν τούτων πάντων ἀμελοῦσιν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

λῆρον ληρεῖς. ταῦτα γὰρ ἡμῖν πάνθ', ὅσα νῦν δὴ κατέλεξας,
οἱ θεράποντες μοχθήσουσιν.

ΠΕΝΙΑ.

πόθεν οὖν ἕξεις θεράποντας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὠνησόμεθ' ἀργυρίου δήπου.

ΠΕΝΙΑ.

τίς δ' ἔσται πρῶτον ὁ πωλῶν,
ὅταν ἀργύριον κἀκεῖνος ἔχῃ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

κερδαίνειν βουλόμενός τις,
ἔμπορος ἥκων ἐκ Θετταλίας, παρὰ λῃστῶν ἀνδραποδιστῶν.

ΠΕΝΙΑ.

ἀλλ' οὐδ' ἔσται πρῶτον ἁπάντων οὐδεὶς οὐδ' ἀνδραποδιστὴς

---

516. *ὑμῖν* R] *ὑμῖν οὖσι* V, *οὖσιν* Bergk (sed vid. vs. 922 Nub. 334 etc.), *πᾶσιν* vVelsen (vix probabiliter, cum sequatur *πάντων*), *αὐτοῖς* dubitanter vBamberg.

517. *δὴ* R] om. V.

519. *πρῶτον* R] *πρῶτ°* V.

521. *λῃστῶν* Bergk et Kappeyne e scholiis] *πλείστων* V R, *παρ' ἀπίστων* vel *παρ' ἀπλήστων* Hemsterhuis, qui optimo iure e scholiis effecit alteram lectionem *ἀπίστων* olim fuisse; sed eiusmodi *epitheton* sententia non admittit, non enim *vituperantur* nunc isti homines, sed respondetur ad quaestionem undenam mancipia posthac habituri sint cives. Litterae *ΠΑΡΑΛΗΙΣΤΩΝ* olim male lectae sunt *ΠΑΡΑΛΠΙΣΤΩΝ*, et *πλείστων* quomodo nata sit lectio docet V, in quo praepositio *παρά* noto signo est scripta: *π̈λείστων* in *π̓πλείστων* abiit. Kappeyne ante *ἀνδραποδιστῶν* inserebat praeterea *καί*, quod melius videtur omitti.

---

cens, sed priscum aliquem versum nunc quoque comicus imitatur. Nam sic potius statuo quam *„τοῦτο τὸ ἔπος τῆς μέσης κωμῳδίας ὄζειν"*, quae scholiastae sunt verba.

517. *λῆρον ληρεῖς*] item femina in Thesmophoriazusis: *πείθει τι τούτῳ . . . ληροῦντι λῆρον;* [1]).

519 et 522. *πρῶτον*] id quod ante alia reputandum est indicat nunc adiectivum; item alibi [2]).

521. *ἔμπορος ἥκων*] *qui ab itinere ad mercaturam faciendam suscepto e Thessalia praedonum plagiariorum* [3]) *patria* domum advexerit id quod illic vile, in Attica pretiosum [4]). Locutio *ἔμπορος ἥκων* id quod *ἥκων ἐξ ἐμπορίας* etiam infra valet [5]).

522. Cum verbum *ἔσται* tum nomen

---

[1]) Thesm. 880; praeterea vid. ad Ach. 177. — [2]) Vid. ad Lys. 497. — [3]) Cf. Eq. 1030 Pac. 449 Thesm. 818. — [4]) Cf. Ach. 899 sqq. — [5]) Vid. vs. 1179.

κατὰ τὸν λόγον ὃν σὺ λέγεις δήπου. τίς γὰρ πλουτῶν ἐθελήσει
κινδυνεύων περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὑτοῦ τοῦτο ποιῆσαι;
ὥστ' αὐτὸς ἀροῦν ἐπαναγκασθεὶς καὶ σκάπτειν τἄλλα τε μοχθεῖν
ὀδυνηρότερον τρίψεις βίοτον πολὺ τοῦ νῦν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

εἰς κεφαλήν σοί!

ΠΕΝΙΑ.

ἔτι δ' οὐχ ἕξεις οὔτ' ἐν κλίνῃ καταδαρθεῖν, — οὐ γὰρ ἔσονται, —
οὔτ' ἐν δάπισιν, — τίς γὰρ ὑφαίνειν ἐθελήσει, χρυσίου ὄντος, —
οὔτε μύροισιν μυρίσαι στακτοῖς, ὁπόταν νύμφην ἀγάγησθον,
οὐθ' ἱματίων βαπτῶν δαπάναις κοσμῆσαι ποικιλομόρφων.
καίτοι τί πλέον πλουτεῖν ἔσται τούτων πάντων ἀποροῦντι;

523. *δήπου* R] om. V.
524. *κινδυνεύων* V] *-ειν* R.
525. *τἄλλα τε* R] *καὶ* V.
526. *σοί* Dindorf] *σοι* V R.
528. *δάπισι(ν)* R] *δάπησι* V, *τάπησιν* A (notabile *παραδιορθώσεως* exemplum, qualia multa habet A).
531. *πλουτεῖν ἔσται* Porson] *π. ἐστὶ* V, *π. ἐστὶν* R, *τοῖς πλουτοῦσιν* Hirschig. || *τούτων πάντων* V] *πάντων τοῦτ'* R (cf. vs. 927 et 1087). || *ἀποροῦντι* Valckenaer] *-ντα* R, *-ντας* V. Cf. Eccl. 1094.

ἀνδραποδιστής adiunctam sibi habet negationem *οὐδέ*, confluxerunt enim duo enuntiata, quorum alterum erat: *at ne erit quidem plagiarius ullus*, alterum: *at ne plagiarius quidem erit ullus.*

523 sq. Nam nisi paupertas impellat audax, quis velit per mare per terras circumvagari *οἷά τε ληϊστῆρες, ψυχὴν παρθέμενος*? — Morte multabatur si quis homines liberos vi vel mala fraude in servitutem redegisset [1]).

526. *τρίψεις βίοτον*] *aetatem* (vitae curriculum) *teres* [2]), *ἄξεις ἐπι-* vel *κατατριβόμενος* [3]).

— *εἰς κεφαλήν σοί!*] *istic capiti dicito!* [4]) *absit omen! di meliora! ἀπεύχομαι!* [5]).

528. *δάπισιν*] etiam in Vespis inter pretiosiora recensentur [6]).

529 sq. *μυρίσαι ... κοσμῆσαι*] obiectum *σεαυτόν* neglegentius omissum. Unguentorum usum saepius iocose noster commemorat [7]), hic autem etiam nuptiarum mentio risum movet, cum ad senes duos haec dicantur.

530. *βαπτῶν*] *purpureorum* [8]).

531. *τί πλέον ... ἔσται*] item in Ecclesiazusis: *οὐδὲν ἔσται σοι πλέον* [9]), *quid* vel *nihil tibi proderit* [10]). Quae locutio

[1]) Vid. Demosth. IV § 47 Lycurg. apud Harpocrat. s. v. *ἀνδραποδιστής*. — [2]) Item Pac. 589 Eupol. fr. 52 Diocl. 14 Eubul. 68 Soph. El. 602 etc. — [3]) Vid. Ran. 571 Pac. 355 Nub. 260, 1004. — [4]) Plaut. Rudent. III 6, 47. — [5]) Vid. ad Nub. 40 Thesm. 714. — [6]) Vesp. 676. — [7]) Vid. Lys. 938 sqq. Eccl. 524 sq., 1117 Archestratus apud Athen. 101 c Xenoph. Conv. 2 § 3 sq. etc. — [8]) Vid. ad Av. 287. — [9]) Eccl. 1094. — [10]) Nos: *dan zijt gij nog niets verder.*

παρ' ἐμοὶ δ' ἔστιν ταῦτ' εὔπορα πάνθ' ὑμῖν, ὧν δεῖσθον· ἐγὼ γὰρ
τὸν χειροτέχνην ὥσπερ δέσποιν' ἐπαναγκάζουσα κάθημαι
διὰ τὴν χρείαν καὶ τὴν πενίαν ζητεῖν ὁπόθεν βίον ἕξει.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ γὰρ ἂν πορίσαι τι δύναι' ἀγαθόν; — πλὴν φῴδων ἐκ βαλανείου,
καὶ παιδαρίων ὑποπεινώντων καὶ γραϊδίων κολοσυρτόν!

---

532. *ἐμοὶ* V] *ἐμοῦ* R.
534. *καὶ τὴν πενίαν*] *καὶ τὴν πεῖναν* Meineke, melius (nam *πεῖνα* non est comicorum) vVelsen *ἵνα μὴ πεινῇ*.
535. *τι* Blaydes] *τί* V R; cf. Nub. 1423 Av. 369 Ran. 1064. ‖ *φῴδων*] *φῳδάς γ'* Blaydes, fortasse recte.
536. *κολοσυρτόν*] *-τοῦ* Bentley, sed vid. comment.

---

ea aetate ex ore poetarum [1]) in sermonem quotidianum migrasse videtur. Apud nostrum alibi non occurrit, apud alios saepius leguntur: *τί, οὐδὲν πλέον ἐστί* vel *ἔσται* [2]), *τί* vel *οὐδὲν πλέον ἔχουσιν* [3]), *τί ποιεῖς πλέον;* [4]) et similia. Cf. comparativi qui est usus in locutione *οὐ χεῖρον* vel *οὐ γὰρ ἄμεινον*, et quod infra legitur: *τί ὄφελος;* [5]).

532. *At apud me praesto sunt vobis ea ipsa quae requiritis.* Sic alibi „*παρὰ θεοῖσιν*" optata quaevis esse dicuntur [6]).

533. *χειροτέχνην*] *opificem.* Vox infra redit [7]); cf. prisca *χειρῶναξ* et *χειρωναξία* [8]) et poetica *χειρουργός* [9]) *χειρουργία.*

535. *πορίσαι τι . . . ἀγαθόν*] item in Avibus: *ἀγαθὸν πορίσας* [10]).

— *φῴδων*] *vesicularum* [11]), quas in cute hominum male vestitorum et aëris inclementiae subinde expositorum ciet ardor ignis in tepidario, quo tempore hiemali confugiunt ut aliquantisper calefiant, *θερούμενοι*, ut dicitur infra [12]). E quibus locis fortasse efficere licet Lenaeis, non Liberalibus nostram fabulam datam [13]). — Cantorum epicorum aevo „*δόμον χαλκήιον*" vel „*ἐπαλέα λέσχην*" adibant mendici frigentes [14]), balnea scilicet publica tunc temporis nulla erant. Apud Plutarchum autem commemoratur Metrocles philosophus Cynicus *χειμῶνος ἐν τοῖς προσβάτοις* [15]) *καθεύδων καὶ θέρους ἐν τοῖς προπυλαίοις τῶν ἱερῶν* [16]). In Ecclesiazusis fingitur Euaeon orator popularis in concione suadens ut hominibus egenis in coriariorum officinis refugium paretur [17]).

536—540. Variatur oratio. Nam post *πλὴν φῴδων* [18]) expectantur plures genitivi a particula *πλήν* suspensi; sed ipsi verbo *πορίσαι* sequentia subiunguntur: *κολοσυρτόν* et (paucis interiectis) *ἔχειν.*

536. *γραϊδίων κολοσυρτόν*] *turbam* [19]) *anicularum.* Vocis *γραϊδίων* syllaba prima et secunda metri causa nunc non contrahuntur.

---

[1]) Vid. Soph. Ant. 268 Eur. Alc. 745 Hel. 322 Heracl. 466. — [2]) Cratet. fr. 14^3 Menandr. 482^1 Isocr. XVII § 21, saepius apud Platonem Demosthenem alios. — [3]) Menandr. fr. 74^2, 533^6. — [4]) Philemon. fr. 73^7. — [5]) Vs. 1152. — [6]) Vid. ad vs. 131. — [7]) Vs. 617, vid. etiam Vesp. 1276; item Thucyd. VI 72 § 3 Xen. Mem. III 11 § 4 Plat. Protag. 328 *a* etc. — [8]) Herodot. I 93 II 167 etc. — [9]) Vid. ad Lys. 673. — [10]) Av. 459. — [11]) Redit vox in Cocali fabulae fr. 345; cf. *φῴζειν torrere* Stratt. fr. 65. — [12]) Vs. 953. — [13]) Vid. etiam vs. 896. — [14]) Hom. *σ* 328 sq. Hes. Oper. 493. — [15]) Sic Naber pro *προβάτοις*, quem vide Mnemos. 1900 p. 147. — [16]) Plut. Mor. 499 *a*. — [17]) Eccl. 418—421. — [18]) Si recte sic scribitur; vid. annot. crit. — [19]) Vid. Vesp. 666.

φθειρῶν δ' ἀριθμὸν καὶ κωνώπων καὶ ψυλλῶν οὐδὲ λέγω σοι
ὑπὸ τοῦ πλήθους, αἳ βομβοῦσαι περὶ τὴν κεφαλὴν ἀνιῶσιν,
ἐπεγείρουσαι καὶ φράζουσαι· „πεινήσεις, ἀλλ' ἐπανίστω!“
πρὸς δέ γε τούτοις ἀνθ' ἱματίου μὲν ἔχειν ῥάκος, ἀντὶ δὲ κλίνης
στιβάδα σχοίνων κόρεων μεστήν, ἣ τοὺς εὕδοντας ἐγείρει·
καὶ φορμὸν ἔχειν ἀντὶ τάπητος σαπρόν, ἀντὶ δὲ προσκεφαλαίου
λίθον εὐμεγέθη πρὸς τῇ κεφαλῇ· σιτεῖσθαι δ', ἀντὶ μὲν ἄρτων
μαλάχης πτόρθους, ἀντὶ δὲ μάζης φυλλεῖ' ἰσχνῶν ῥαφανίδων·

---

537. *δ'* Kuster] *τ'* V R. || *ψυλλῶν*] **μυιῶν*? Videntur litterae *ΜΥΙΩΝ* in *ΙΥΜΩΝ*, dein in *ΨΥΛΛΩΝ* abiisse. Confero Vesp. 597 Eq. 60. In V hic versus est paginae ultimus.

538. *ὑπὸ τοῦ πλήθους*] interpretamentum duco. *Mittit eas* non quod sint nimis multae — quis enim earum bestiolarum *numerum* scire cupiat? — sed quod minoris haec res sit momenti.

539. Dubito an sic sit interpungendum: *„πεινήσεις!“* — *„ἀλλ' ἐπανίστω!“* ut *hortativa*, non *adversativa* sit vis particulae *ἀλλά* et sic vertendus sit locus: *„esuries*, nisi ad opus quotidianum quantocius te accingas". — *„Quin surge igitur!"*

544. *φυλλεῖ'* schol. Ach. 469] *φύλλ'* V R (*ΦΥΛΛΙΙΣΧ* in *ΦΥΛΛΙΣΧ* abiit). || *ἰσχνῶν*] *ἰσχνὰ* vVelsen.

---

537. *οὐδὲ λέγω σοι*] cf. Mardonii ad Xerxem verba: *περὶ δὲ τῶν ἑσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχήν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται* [1]).

539. Haud inepte contuleris ineptum sane carmen Meleagri culicem iubentis Zenophilam suam e somno excitare: *„quam si huc ad me adduxeris"*, ait, *„δορᾷ στέψω σε λέοντος, | κώνωψ, καὶ δώσω χειρὶ φέρειν ῥόπαλον"* [2]), festive scilicet Admeto se assimulans, amicam Alcestidi, Herculi autem ... quemnam? culicem.

— *ἐπεγείρουσαι*] eodem verbo utitur Strepsiades filium e somno excitaturus [3]).

541. *στιβάδα*] *stratum e gramine vel frondibus*, militum servulorum pauperum cubile [4]). Strata cimicum plena e Socratis meditaculo illo novimus [5]); verba *ἣ* (vel *ὅς*) *τοὺς εὕδοντας ἐγείρει*, quae aptum praebent tetrametri exitum, reperiuntur etiam apud Eupolidem [6]) et a Sophocle quoque adhibita esse docet scholion [7]).

542—546. Verborum haec est structura: *καὶ ἔχειν φορμὸν (μὲν) ..., λίθον δὲ ..., σιτεῖσθαι δὲ ..., κεφαλὴν δὲ θράνου ..., πλευρὰν δὲ πιθάκνης κτέ.* — Verbum *πορίσαι* adscivit obiecta duo: accusativum *κολοσυρτόν* et infinitivum (accusativi vicem obeuntem) *ἔχειν* [8]), a verbo *ἔχειν* autem suspensa sunt nomina *φορμός, λίθος, κεφαλή, πλευρά*, et infinitivus *σιτεῖσθαι* (= *σῖτος*). Dicitur *ἔχειν σιτεῖσθαι* [9]) ut *ἔχειν κρατεῖν* [10]), *παρέχειν πατάξαι* [11]), cf. etiam locutiones qualis est *δὸς κύσαι* vel: *ὁ οἶνος ἡδύς ἐστι πιεῖν* [12]).

542. *φορμὸν*] est *φορμοκοιτεῖν* id quod *λυπρῶς καὶ κακῶς κοιμᾶσθαι* [13]).

544. *μαλάχης πτόρθους*] tenuis paupe-

---

[1]) Herodot. VII 9. — [2]) Meleagr. 90. — [3]) Nub. 79. — [4]) Cf. vs. 663 Pac. 348 Cratin. fr. 64 Eupol. fr. 254 Eur. Troad. 509. — [5]) Vid. Nub. 696 etc. — [6]) Vid. Eupol. fr. 36. — [7]) Soph. fr. 909, de quo vid. ad Ran. 1316. — [8]) Recte sic Bergler. — [9]) Item nos: *te eten hebben*. — [10]) Av. 420 sq. — [11]) Vid. ad Lys. 162. — [12]) Vid. ad Ran. 755. — [13]) Anecd. Bekk. 70. Cf. Thesm. 1007.

ἀντὶ δὲ θράνου στάμνου κεφαλὴν κατεαγότος, ἀντὶ δὲ μάκτρας
πιθάκνης πλευρὰν, ἐρρωγυῖαν καὶ ταύτην. ἆρά γε πολλῶν
ἀγαθῶν πᾶσιν τοῖς ἀνθρώποις ἀποφαίνω σ' αἴτιον οὖσαν;

ΠΕΝΙΑ.

σὺ μὲν οὐ τὸν ἐμὸν βίον εἴρηκας, τὸν τῶν πτωχῶν δ' ἐπεκρούσω.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν δή που „τῆς πτωχείας πενίαν" φαμὲν εἶναι „ἀδελφήν";

ΠΕΝΙΑ.

ὑμεῖς γ', οἵπερ καὶ Θρασυβούλῳ Διονύσιον εἶναι ὅμοιον.

---

545. *θράνου* Poll. X 48] *θράνους* V R. Vid. ad vs. 1131.

546. *πιθάκνης*] *φιδάκνης* Brunck; vid. Eq. 792.

547. *πᾶσιν*] *ἡμῖν* Kappeyne (coll. vs. 500 et 593), articulum enim in vulgata esse molestum (vid. vs. 461, 507, 780). || *αἴτιον* Bentley] *αἰτίαν* V R. Simile vitium est Lys. 1017.

548. *ἐπεκρούσω* Iungermann e Poll. IX 139] *ὑπεκρούσω* V R (vid. v. l. Av. 1149 et de hoc verbo ad Eq. 47). Non *tecte* sed aperte Chremylus carpsit paupertatem.

549. *πτωχείας πενίαν* R] *πενίας· πτωχείαν* V, cuiusmodi errores cum non rari sint in hoc codice, non est cur *τὴν πτωχείαν πενίας* coniciat quispiam coll. Alcaei versu quem in comment. excripsi.

550. *Θρασυβούλῳ Διονύσιον*] *-λον -σίῳ* Kappeyne fortasse recte. || *εἶναι* U] *φάτ' εἶναι* V R A (-ᾰ- V).

---

rum cibus *malvae* inde ab Hesiodo [1]. — *φύλλεῖ' ἰσχνῶν ῥαφανίδων*] *folia raphanorum flaccidorum* [2].

545 sq. Pauper homo, qualem fingit Chremylus, non emit sibi supellectilem, sed e sordium acervis publicis colligit. Pro *scabello* [3] ei est *amphorae cervix* [4], ad pinsendam farinam — si quid sit farinae nec marcidis olerum foliis sit vescendum — pro *alveolo* sufficit *latus dolii* [5] item fracti [6]. Sic Cleonymus iusta mactra destitutus in *mortario* pultem sibi olim parabat, si fides Strepsiadi [7].

546. *ἐρρωγυῖαν καὶ ταύτην*] *eamque rimosam.* Latere vasis fracti pro alveo uti, id sordidae sane est paupertatis, sed maior est miseria eius cui ne integrum quidem fragmentum — si ita licet loqui — sit praesto, sed tale per cuius rimas diffluat puls. — Verborum similis est ordo in Ranarum versu: *τὴν πόλιν καὶ ταῦτ' ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις* [8].

547. *αἴτιον*] neutri idem usus qui supra [9].

548. *ἐπεκρούσω*] *vituperasti.* Verbum alibi non obvium [10].

549. Dixerat Alcaeus: „*ἀργάλεον πενία, κακὸν ἄσχετον, ἃ μέγα δάμνας | λᾶον ἀμαχανίᾳ σὺν ἀδελφέᾳ*" [11]. Contra *bonae mentis soror paupertas* dicitur apud Petronium [12]. — Particulae *οὔκουν δή που* sunt fortiter affirmantis [13].

550. *Hoc scilicet habetis ut cognata censeatis quae sint dissimillima: nonne*

---

1) Hes. Oper. 41; cf. Hor. Carm. I 31, 15 Epod. 2, 57 Plin. H. Nat. XX 84. — 2) Vid. ad Ach. 469 et ad Nub. 981. — 3) Cf. Ran. 121. — 4) Martial. XII 32, 14; cf. Ran. 22. — 5) Vid. ad Eq. 792. — 6) *Matella curto rupta latere* Martial. ibid. vs. 13. — 7) Vid. Nub. 675 sq. — 8) Ran. 704. — 9) Vid. vs. 203. — 10) Vid. Proleg. p. VII. — 11) Vid. Stob. Floril. XCVI 17. — 12) Petron. 84; vid. Ruhnk. ad Tim. p. 3. — 13) Vid. ad Av. 179.

Thrasybulo assimulatis Dionysium, tyrannum viro qui patriae suae libertatem asseruit? — Nuper cum classe in Hellespontum profectus erat Thrasybulus praetor, ubi tum cum fabula nostra acta est feliciter etiam rem gerebat [1]); sed pecuniae angustiis oppressus cum imperiosius illic versaretur, multorum sibi conciliabat odia. Mox autem in proelio cecidit. Quem tempestivum fuisse vitae finem apud Lysiam perhibet is qui Ergoclem collegam eius et amicum perduellionis et peculatus incusat [2]). Qui sive meras calumnias fudit sive vera falsis commixta [3]), id quidem ex eius verbis luculenter apparet, fuisse inter cives qui perhiberent Thrasybulum Seuthis regis filiam uxorem ducturum, Byzantio potiturum, ab Atheniensibus defecturum fuisse, nisi intercessisset mors. In comici igitur verbis tertium comparationis est *τὸ τυραννικόν*, quod habebat sane Dionysius, — nam Syracusis „nihil populi, et unius erat populus ipse" [4]), et paucis mensibus post Lysias orationem habuit Olympiae, qua *ἔπειθε τοὺς Ἕλληνας ἐκβάλλειν τὸν τύραννον τῆς ἀρχῆς καὶ Σικελίαν ἐλευθερῶσαι* [5]), — alter autem Dionysius esse Thrasybulus ab adversariis perhibebatur. Qua viri incluti fama noster iocose usus est in Ecclesiazusis, ubi Praxagora oratores publicos imitata „*Thrasybulus*" ait „*ὀργίζεται αὐτὸς οὐχὶ παρακαλούμενος*", irascitur quod non ipse sit auctor rei quae agitur [6]). Hoc est „*τὸ ἀξιωματικὸν καὶ αὐθαδές*, quod etiam Alexidem in eo perstrinxisse docent scholia [7]). Nostro autem loco virum et olim de patria egregie meritum et nunc merentem honorifice commemorat comicus; itaque verba Kirchneri „ludibrio habetur Thrasybulus" (nostro loco) calami lapsui deberi suspicor [8]). Optimo vero iure hic vir doctus sprevit alteram quam scholia praebent huius loci explicationem: „Thrasybulum non *Stiriensem* significari libertatis vindicem, sed virum cognominem et aequalem *Collytensem* [9]), cui fratrem fuisse Dionysium quendam *μαινόμενον* et fortasse *ἰχθυοπώλην*." Quae partim ni fallor ex ipso nostro loco fluxere, partim e Polyzeli quibusdam versiculis [10]). Movit autem has turbas, ut observavit Hemsterhuis, error ille in anno quo Plutus fabula data est definiendo [11]); nam *anno 408* datam qui putabant, mentionem virorum qui *post* illum demum annum inclaruerunt ab ea alienam rati operam dederunt ut „iis nominibus homines „investigarent quibus et tempus actae „fabulae et dissimilitudo faciei vel mo„rum ab Aristophane notata conveni„rent" [12]). Quo tendunt etiam haec scholii verba corrupta: „*καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι σαφέ„στερον οἶδεν ἢ κατὰ Δίδυμον.*" Ingeniosius quam probabilius haec tentans Hemsterhuis pro „*τῇ Ἰλιάδι*" scribebat „*Γηρυτάδῃ*". Dindorf loco alieno illata statuit [13]); equidem verba corrupta sic fere corrigenda et supplenda suspicor: „*καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι σαφέστερον <περὶ τού„του εἶπον> οἱ περὶ <Ἀρίσταρ„χον> καὶ Δίδυμον,*" collato scholio ad Thesm. 31: „*οἱ περὶ Ἀρίσταρχον καὶ „Δίδυμόν φασιν εἶναι τοιοῦτον Ἀγάθωνα,*" quo loco similis movetur controversia. Nam, si quid video, olim huic versui adscriptum est: „*etiam in Iliade* saepius „viros homonymos commemorari, quam „rem ab Aristarcho *accurate* esse per„vestigatam teste *Didymo*"; meminimus autem priscam illam controversiam, quae erat de Pylaemene post mortem

[1]) Recte sic EMeyer Gesch. d. Alt. V p. 263. — [2]) Vid. Lys. XXVIII (praesertim § 8) et XXIX. — [3]) Cf. Blass Att. Beredsamk. I² p. 458. — [4]) Cic. Rep. III 43. — [5]) Dion. Halic. V p. 520 Lys. Or. XXXIII. — [6]) Eccl. 202 (corr. Willems), ubi vid.; quadamtenus etiam Plut. 1146 huc facit. — [7]) Cf. etiam Lys. XVI § 15: *ὁ σεμνὸς Στειριεύς*. — [8]) Vid. Kirchner Prosopogr. Att. I p. 479. — [9]) Xen. Hell. V 1 § 26 Aeschin. III § 138 Demosth. XXIV § 134 CIA. II 17 (Dittenb. 63⁷⁷). — [10]) Polyzel. fr. 11. — [11]) Vid. Prolegom. p. III et XXI sqq. — [12]) Hemsterhusii sunt verba. — [13]) Alii aliter.

ἀλλ' οὐχ οὑμὸς τοῦτο πέπονθεν βίος, οὐ μὰ Δί'! οὐδέ γε μέλλει.
πτωχοῦ μὲν γὰρ βίος, ὃν σὺ λέγεις, ζῆν ἐστιν μηδὲν ἔχοντα·
τοῦ δὲ πένητος, ζῆν φειδόμενον καὶ τοῖς ἔργοις προσέχοντα,
περιγίγνεσθαι δ' αὐτῷ μηδέν, μὴ μέντοι μηδ' ἐπιλείπειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς μακαρίτην, ὦ Δάματερ, τὸν βίον αὐτοῦ κατέλεξας,
εἰ φεισάμενος καὶ μοχθήσας καταλείψει μηδὲ ταφῆναι!

551. *τοῦτο* R] *τοῦτ' αὐτὸ* V; videtur igitur fuisse l. a. *ταὐτό*, et sic Reiske, sed praestat *τοῦτο*.

556. *φεισάμενος* R] *φειδόμενος* V.

filio exequias eunti, quam *coniectura* solvebat Zenodotus, *homonymiae* ope Aristarchus [1]. Digna quae conferantur sunt scholia ad Av. 1178, ubi comici verba „*πέμψαι κατ' αὐτόν*" dicuntur utilia ad corrigendam vitiosam quam praebent libri lectionem in versu Homeri: „*χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα* [2]). — Denique commemoranda est opinio Kappeynii, qui collatis verbis Demosthenis: *olim proditionis damnatos esse Ergoclem Dionysium alios*" [3]), Xenophontis: „*anno 487 Dionysium quendam et Thrasybulum Collytensem classi Atheniensium praefuisse*" [4]), scholii ad nostrum locum: „*fortasse perstringi Dionysium Thrasybuli Collytensis fratrem*", illum quem Xenophon commemorat Dionysium Ergoclis causa implicatum fuisse et nostro loco notari statuit. Speciosa profecto argumentatio, fallax tamen. Et Thrasybuli quidem *Collytensis* nomen, viri multo minus clari quam alter fuit Thrasybulus, vix huc facit. Cui *fratrem* fuisse Dionysium nomine de suo opinor finxit grammaticus recentior, perperam ratus *duos fratres* a comico inter se nunc comparari, quod Paupertas Mendicitatis soror modo sit dicta. Nam ea huius loci est ratio ut omnino absurdus fiat si revera par aliquod fratrum commemorari sumamus. Restat nomen ea aetate minime rarum Dionysii [5]). De quo paucis verbis defungi licet; nam is quem volebat Kappeyne praetor fuit anno 487, ergo non biennio ante simul cum Ergocle est damnatus, sed postmodo intentata ei est lis quam Demosthenes commemorat; comicus nostro loco respicere eam non potuit.

551. *οὐχ ... οὐ μὰ Δία*] frequentius *post οὐ μὰ Δία* iteratur negatio [6]).

— *τοῦτο πέπονθεν*] eiusdem generis loquendi sunt *τὸ αὐτὸ πάσχειν, τί πάσχεις*, similia [7]).

553. Cf. muliercula quam in Ranis Aeschylus fingit verbis modisque Euripideis querentem: „*ἐγὼ δ' ἁ τάλαινα προσέχουσ' ἔτυχον ἐμαυτῆς ἔργοις*" [8]).

554. *μηδ' ἐπιλείπειν*] *neque quidquam eum deficere* [9]). Mente supplenda sunt obiectum *αὐτόν* et subiectum *τι*, quae facile eliciuntur e vocibus *αὐτῷ μηδέν*.

555. *ὦ Δάματερ*] soni dorici infra redeunt [10]); qui locus lyricus respiciatur nescimus.

556. *εἰ ... καταλείψει μηδὲ ταφῆναι*] item in Ecclesiazusis de diversis hominum.

1) Vid. Aristonicus ad *B* 837 et schol. *N* 643, 658. — 2) Hom. *Α* 424, ubi vid. — 3) Demosth. XIX § 180. — 4) Xenoph. Hell. V 1 § 26. — 5) E. g. hellenotamiae hoc nomine fuere a. 486/5, 425/4, 410, testibus lapidibus. Etiam Collytenses duo commemorantur. — 6) Vid. ad Nub. 1066 Ran. 493. — 7) Vid. ad Nub. 234. — 8) Ran. 1346 sq. — 9) Vid. ad Av. 1106. — 10) Vs. 872.

ΠΕΝΙΑ.

σκώπτειν πειρᾷ καὶ κωμῳδεῖν, τοῦ σπουδάζειν ἀμελήσας,
οὐ γιγνώσκων ὅτι τοῦ Πλούτου παρέχω βελτίονας ἄνδρας,
καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἰδέαν. παρὰ τῷ μὲν γὰρ ποδαγρῶντες
καὶ γαστρώδεις καὶ παχύκνημοι καὶ πίονές εἰσιν ἀσελγῶς,
παρ' ἐμοὶ δ' ἰσχνοὶ καὶ σφηκώδεις καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνιαροί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀπὸ τοῦ λιμοῦ γὰρ ἴσως αὐτοῖς τὸ σφηκῶδες σὺ πορίζεις.

ΠΕΝΙΑ.

περὶ σωφροσύνης τοίνυν ἤδη περανῶ σφῷν, καὶ ἀναδιδάξω
ὅτι κοσμιότης οἰκεῖ μετ' ἐμοῦ, τοῦ Πλούτου δ' ἐστὶν ὑβρίζειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πάνυ γοῦν κλέπτειν κόσμιόν ἐστιν καὶ τοὺς τοίχους διορύττειν!

---

566 *ΒΛΕ. νὴ τὸν Δί' εἴ γε λαθεῖν αὐτὸν δεῖ κόσμιόν ἐστι.*

562. *ἀπὸ* R] *ὑπὸ* V.

563. *τοίνυν ἤδη* Bergk] *τοίνυν* V, *ἤδη τοίνυν* R.

564. *ἐστὶν ὑβρίζειν* V] *ἐνυβρίζειν* (superscripto *ἐστὶ* manu recenti) R. Compositum extat Thesm. 720 loco poetico, hinc vero alienum est, cum dativus aliqui satis commode mente suppleri nequeat.

566. Del. Bentley. Dedi quae habet V; in R est: *νὴ τὸν δί' εἰ δεῖ λαθειν αὐτὸν πῶς ουχι κόσμιόν εστιν* sine nota personae. Antiquae comoediae non est *εἴ γε* (cf. vs. 1202).

---

condicionibus dicitur, alterum multa iugera arare, *τῷ δ' εἶναι μηδὲ ταφῆναι* [1]).

559. *καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἰδέαν*] *cum mente tum corpore* [2]), *φρένας τε δέμας τε*, ut loquitur Homerus. — Prius corpora divitum et pauperum quomodo se habeant exponit, dein [3]) utrorumque mentem et consilia sibi invicem opponit.

560. *γαστρώδεις*] idem valet vox *γαστρών* [4]).

561. „*ἐὰν πολλάκις ἰσχνὸς ἀνὴρ πένης, ἡλιωμένος, παραταχθεὶς ἐν μάχῃ πλουσίῳ ἐσκιατροφηκότι, πολλὰς ἔχοντι σάρκας ἀλλοτρίας, ἴδῃ ἄσθματός τε καὶ ἀπορίας μεστόν, ἆρ' οἴει αὐτὸν οὐχ ἡγεῖσθαι κακίᾳ τῇ σφετέρᾳ πλουτεῖν τοὺς τοιούτους;*" Sic Socrates Platonicus [5]). Adiectivum *σφηκώδης* interpretationem non requirit, sed digna quae conferantur sunt epirrhema et antepirrhema Vesparum fabulae, ubi lepide describitur *τὸ ἀνδρικώτατον καὶ ὀξύθυμον καὶ δύσκολον γένος τῶν ἀττικῶν σφηκῶν* [6]).

562. *ἴσως*] irridentis est hoc adverbium, idem enim quod *οἶμαι* vel *που* nunc valet, ut saepe [7]).

563. *ἀναδιδάξω*] in hoc composito eadem quae in verbo *ἀναπείθειν* [8]) est praepositionis vis, valet enim *demonstrare id quod a vulgi opinione discrepet*. Recepta cuiusmodi sit opinio, Euripides his dicit verbis: *ἔχει νόσον* | *πενία· διδάσκει δ' ἄνδρα τῇ χρείᾳ κακόν* [9]).

565. *πάνυ γοῦν ... κόσμιον*] irridentis est sic iterare verba colloquentis [10]).

---

[1]) Eccl. 592; praeterea vid. Ach. 691. — [2]) Vid. ad Ran. 382. — [3]) Vs. 563 sqq. — [4]) Vid. Ran. 200. — [5]) Plat. de Rep. 556 *d*. — [6]) Vesp. 1071 sqq. — [7]) Vid. ad vs. 1080. — [8]) Vs. 573 etc. — [9]) Eur. El. 375 sq. — [10]) Vid. ad Ran. 1261 et 1205.

ΠΕΝΙΑ.

σκέψαι τοίνυν ἐν ταῖς πόλεσιν τοὺς ῥήτορας, ὡς ὁπόταν μὲν
ὦσι πένητες, περὶ τὸν δῆμον καὶ τὴν πόλιν εἰσὶ δίκαιοι,
πλουτήσαντες δ' ἀπὸ τῶν κοινῶν παραχρῆμ' ἄδικοι γεγένηνται
ἐπιβουλεύουσί τε τῷ πλήθει καὶ τῷ δήμῳ πολεμοῦσιν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐ ψεύδει τούτων γ' οὐδέν, καίπερ σφόδρα βάσκανος οὖσα.
ἀτὰρ οὐχ ἧττόν γ' οὐδὲν κλαύσει, — μηδὲν ταύτῃ γε κομήσῃς! —
ὁτιὴ ζητεῖς τοῦτ' ἀναπείθειν ἡμᾶς ὡς ἐστιν ἀμείνων
πενία πλούτου.

ΠΕΝΙΑ.

καὶ σύ γ' ἐλέγξαι μ' οὔπω δύνασαι περὶ τούτου,
ἀλλὰ φλυαρεῖς καὶ πτερυγίζεις.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ πῶς φεύγουσί σ' ἅπαντες;

ΠΕΝΙΑ.

ὅτι βελτίους αὐτοὺς ποιῶ. σκέψασθαι δ' ἔστι μάλιστα

---

572. *γ'* R] om. V.
573. *ὁτιὴ* U] *ὅτι γε* V R. || *ἀναπείθειν* Porson] *-σειν* V R. || *ἀμείνων* A] *ἄμεινον* V R (cf. vs. 208; sed *comparativi* neutrum ita adhiberi vix potuit).
575. *σ' ἅπαντες*] *σε πάντες* Meineke.
576. *ἔστι* A] *ἐστὶ καὶ* V R.

Et ipsa *γοῦν* particula irrisionem habet [1]).

567—570. Simillimis criminibus demagogos petit Demosthenes: *οἱ ῥήτορες οὐκ ἀγαπῶσιν ἐκ πενήτων πλούσιοι ἀπὸ τῆς πόλεως γιγνόμενοι, ἀλλὰ καὶ προπηλακίζουσι τὸ πλῆθος* [2]). In Paupertatis verbis iuncta sunt *ὁ δῆμος καὶ ἡ πόλις*, *resp. et civitas* [3]), ut mox: *τὸ πλῆθος καὶ ὁ δῆμος*, *cives et resp.* [4]).

571. *βάσκανος*] *malignus* [5]).

572. *κλαύσει*] minantis vel ominantis futurum [6]).

— *μηδὲν ταύτῃ γε κομήσῃς*] *hoc ne tibi in animum induxeris!* [7]).

574. *καὶ . . . γε*] *atque adeo* [8]). Non tantum *conor* (*ζητῶ*) id demonstrare, sed *facile evinco*, tu enim nihil habes quo me refutes.

575. *ἀλλὰ φλυαρεῖς καὶ πτερυγίζεις*] similia sunt isiciarii ad Paphlagonem verba: „*τί θαλαττοκοπεῖς καὶ πλατυγίζεις;* [9]). Transfertur nunc [10]) *volitandi* verbum *πτερυγίζειν* [11]).

— *καὶ πῶς*] *et qui fit ut . . .?* [12]). — Urgentis est *καὶ* [13]).

---

[1]) Vid. ad Eq. 87. — [2]) Demosth. XXIV § 124; contulit Bergler. — [3]) *Staat en stad* (*burgerij*). — [4]) Vid. ad Eq. 812. — [5]) Vid. ad Eq. 108. — [6]) Vid. ad vs. 58. — [7]) *Verbeeld u zoo iets maar niet.* Vid. ad Nub. 14 Eq. 580. — [8]) Vid. ad Ran. 49. — [9]) Eq. 830. — [10]) Cf. Eq. 1344 Nub. 319. — [11]) Vid. ad Av. 795. — [12]) Vid. ad Av. 278. — [13]) Vid. ad Nub. 210.

ἀπὸ τῶν παίδων· τοὺς γὰρ πατέρας φεύγουσι, φρονοῦντας ἄριστα αὐτοῖς. οὕτω διαγιγνώσκειν ἐστὶν χαλεπὸν τὸ δίκαιον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸν Δία φήσεις ἆρ' οὐκ ὀρθῶς διαγιγνώσκειν τὸ κράτιστον; καὶ ἐκεῖνος γὰρ τὸν πλοῦτον ἔχει.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ταύτην δ' ἡμῖν ἀποπέμπει.

ΠΕΝΙΑ.

ἀλλ', ὦ Κρονικαῖς λήμαις ὄντως λημῶντες τὰς φρένας ἄμφω,

---

578. *ἐστὶν χαλεπὸν* Dobree] *χαλεπὸν πρᾶγμ' ἐστὶ* V R; *χαλεπὸν πρᾶγμ' ἦν* Hemsterhuis. Cf. Vesp. 646, 650, 950, 985 etc. et vid. ad Av. 460. Nisi inutile videretur *πρᾶγμα*, scribi posset: *οὕτω διαγιγνώσκειν χαλεπὸν πρᾶγμ' ἐστ' αὐτοῖς τὸ δίκαιον.* || *τὸ* U] om. V R.

580b. Blepsidemo dedit Bentley; in V R continuantur Chremylo. || *ἀποπέμπει* R] *ἀποκομίζει* V.

581. *λήμαις*] *γνώμαις* v. l. in V (cf. Soph. Ai. 52). || *ὄντως* R] om. V.

---

577. *φεύγουσι, φρονοῦντας ἄριστα*] tum praesertim cum *flagris* patres pueris animum benevolum testantur; qua de re ludicre Phidippides cum patre disputat [1]).

578. *Tam difficile est dignoscere id quod iustum est.* — Vox *τὸ δίκαιον* saepius in Acharnensibus ita est usurpata [2]).

579. *φήσεις ἆρα ...;*] *Ergone contendes ...?* — Verbo interdum postponitur *ἆρα* particula interrogativa [3]).

580. *καὶ ἐκεῖνος γὰρ τὸν πλοῦτον ἔχει*] idem supra perhibuit eique assensus Cario [4]).

581—586. Simillima argumentatione Socrates Aristophaneus confutabat discipulum perhibentem Iovi praesto esse fulmina ad puniendos periuros. Cui „*καὶ πῶς*" — Socrates ait — „*ὦ μῶρε σὺ καὶ Κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε, | εἴπερ βάλλει τοὺς ἐπιόρκους, non Simonem Cleonymum Theorum ferit, sed saxa et arbores et sua ipsius delubra?*" [5]). Ubi in fine resumitur argumentum hisce verbis: „*οὐ γὰρ δὴ δρῦς γ' ἐπιορκεῖ!*" ut hoc loco verbis: „*εἴπερ ἐπλούτει*". Similior etiam est mulierum in Thesmophoriazusis versiculus: „*εἰ κακόν ἐσμεν, τί γαμεῖθ' ὑμεῖς, εἴπερ ἀληθῶς κακαί ἐσμεν ...;*" [6]). Etiam Praxagorae in Ecclesiazusis verba huc faciunt, quae roganti unde poenam posthac sint soluturi *οἳ ἂν εὐωχηθέντες ὑβρίζωσι*, respondet: „*ἀπὸ τῆς μάζης ἧς σιτοῦνται· ταύτης γὰρ ὅταν τις ἀφαιρῇ, | οὐχ ὑβριεῖται φαύλως οὕτως αὖθις*" ... sufficiebant haec, sed addit: „*τῇ γαστρὶ κολασθείς*" [7]). Cf. praeterea eadem novum regimen quanta bona habeat sic enarrans: „*κοινωνεῖν γὰρ πάντας φήσω χρῆναι πάντων μετέχοντας, | καὶ ἐκ τούτου ζῆν, καὶ μὴ τὸν μὲν πλουτεῖν τὸν δ' ἄθλιον εἶναι, | κτέ. ... ἀλλ' ἕνα ποιῶ κοινὸν ἅπασιν βίοτον καὶ τοῦτον ὅμοιον*" [8]). Vel Nicias Thucydideus civium studia intempestiva his verbis carpens: „*cavendum ne novam prius appetamus dicionem quam pristina*

---

1) Nub. 1409 sqq. — 2) Vid. Ach. 500. — 3) Vid. ad Ach. 238. — 4) Vs. 131. — 5) Nub. 398 sqq. — 6) Thesm. 789; vid. etiam ibid. vs. 155 sq. — 7) Eccl. 665 sq. — 8) Eccl. 590—594; vid. etiam ibid. vs. 638—640.

ὁ Ζεὺς δήπου πένεται, καὶ τοῦτ' ἤδη φανερῶς σε διδάξω.
εἰ γὰρ ἐπλούτει, πῶς ἂν ποιῶν τὸν Ὀλυμπικὸν αὐτὸς ἀγῶνα,
ἵνα τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας ἀεὶ δι' ἔτους πέμπτου ξυναγείρει,
ἀνεκήρυττεν τῶν ἀθλητῶν τοὺς νικῶντας στεφανώσας
κοτίνου στεφάνῳ; καίτοι χρυσῷ μᾶλλον χρῆν, εἴπερ ἐπλούτει.

---

582. *τοῦτ' ἤδη* V] *τοῦτο δήπου* R. || *σε διδάξω* V] *διδάξω* (om. *σε*) R, *ἀποδείξω* Porson. Cf. Eq. 779 Nub. 369, 385.

583. *ἂν* R] om. V. || *τὸν Ὀλυμπι[α]κὸν αὐτὸς* A] *αὐτὸς τὸν ὀλυμπικὸν* V R.

584. Suo loco habet R, in V postmodo inter lineas inseruit librarius. Del. Cobet, sed non videtur inutilis aut molestus aut interpretamento similis. || *ἅπαντας* R] *πάντας* V.

585. *ἀθλητῶν* V] *ἀσκητῶν* R (cf. Plat. Rep. 403 *e* sq. *a* et v. l. Isocrat. II § 11).

586. *κοτίνου* V] *κοτίνῳ* R, Porson *κοτινῷ* (adi.), item vs. 592. Genitivum materiae recte habere testantur inscriptiones, e. g. „*στεφανῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ*" in lapide Amorgino (vid. Koumanoudis in Athenaeo 1881 p. 534). || *χρῆν* Elmsley] *ἐχρῆν* V R; priscam imperfecti formam commendant numeri (cf. vs. 607 etc.).

---

satis sit confirmata; εἰ Χαλκιδῆς γε... ἔτι ἀχείρωτοί εἰσι..., ἡμεῖς δὲ Ἐγεσταίοις δὴ... βοηθοῦμεν, ὑφ' ὧν δὲ αὐτοὶ πάλαι ἀδικούμεθα, ἔτι μέλλομεν ἀμύνεσθαι", ultimis igitur verbis rediens ad id quod initio enuntiati commemoravit, Chalcidensium rebellionem [1]). Quibus locis collatis non dubito quin in prooemio operis Thucydidei genuina sint quae noto loco leguntur verba: „*τροφῆς ἀπορίᾳ*" [2]), et supra in nostra fabula Chremyli ad Plutum verba: „*ὥστ' οὐδὲ μεστός σου γέγον' οὐδεὶς πώποτε. | τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐστὶ πάντων πλησμονή*", dein, nonnullis interiectis: „*σοῦ δ' ἐγένετ οὐδεὶς μεστὸς οὐδεπώποτε*" [3]). Denique conferendi sunt loci ubi id quod demonstratum itur in fine orationis iteratur praemisso (quod concludentis ibi est) adverbio *οὕτως* [4]).

581. Prima l.l. verba Socratis „*Κρονίων ὄζων*" id valent quod nostro loco „*Κρονικαῖς λήμαις λημῶντες.*" Augetur autem verbi *ὄζειν* vis subiuncto nomine quod ab eadem stirpe est ductum [5]), et ludicre etiam magis augetur adiectivo *Κρονικῷ* sive *obsoleto* [6]). Sunt igitur *Κρονικαὶ λῆμαι* tales fere quales cogitabat Socrates Aristophaneus: *ὅσαι κολοκύνται* [7]).

583 sq. *Si dives esset, qui potuisset fieri, cum ipse institueret certamen Olympiacum, quo cunctos scilicet Graecos quinto quoque anno cogit, ut nullius pretii coronam proponeret victoribus?* — Cumulantur quae ad persuasionem valent. *Ipse* Iuppiter hoc instituit certamen; nec semel tantum instituit, sed *quinto quoque anno* instaurat; neque in obscuro aliquo angulo paucis spectantibus fit illud, sed *coram tota Graecia*: et tamen folia tantum praebet victoribus ab arbore agresti decerpta, nihil amplius. Haud inepte contuleris Pacis fabulae locum, ubi commemorantur Iovis *χυτρίδια καὶ σανίδια καὶ ἀμφορείδια*, — quasi de supellectile pauperculi alicuius hominis, non de regia caelesti, fiat sermo [8]).

583. *πῶς...;*] *qui fit ut...?* [9]).

---

[1]) Thucyd. VI 10 § 5. — [2]) Thucyd. I 11 § 1. — [3]) Supra vs. 188—193. — [4]) Vid. supra ad vs. 92. — [5]) Vid. ad Ach. 177. — [6]) Vid. ad Nub. 398. — [7]) Vid. Nub. 327. — [8]) Pac. 202. Praeterea vid. ad Av. 1274 sq. — [9]) Vid. ad Av. 278.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν τούτῳ δήπου δηλοῖ τιμῶν τὸν πλοῦτον ἐκεῖνος;
φειδόμενος γὰρ καὶ βουλόμενος τούτου μηδὲν δαπανᾶσθαι,
λήροις ἀναδῶν τοὺς νικῶντας τὸν πλοῦτον ἐᾷ παρ' ἑαυτῷ.

ΠΕΝΙΑ.

πολὺ τῆς πενίας πρᾶγμ' αἴσχιον ζητεῖς αὐτῷ περιάψαι,
εἰ πλούσιος ὢν ἀνελεύθερός ἐσθ' οὑτωσὶ καὶ φιλοκερδής.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλὰ σέ γ' ὁ Ζεὺς ἐξολέσειεν — „κοτίνου στεφάνῳ στεφανώσας“ !

---

587. *τούτῳ(ι)* A] *τοῦτο* V R. || *δηλοῖ*] *δῆλος* Cobet, quae magis vulgata est structura; vid. tamen comment.
588. *δαπανᾶσθαι*] *-νῆσαι* Blaydes.
592. *σέ γ'* Iunt.] *σ'* V R. || *κοτίνου*] *κοτίνῳ(ι)* V R; vid. ad vs. 586.

---

587. *οὔκουν ... δήπου ...;*] fortiter affirmantis particulae [1]).

— *δηλοῖ τιμῶν*] cf. Ismenae apud Sophoclem verba ad sororem: *δηλοῖς τι καλχαίνουσ' ἔπος* [2]), vel Thucydidis: *ὁ πόλεμος οὗτος . . . ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει μείζων (τῶν Τρωϊκῶν) γεγενημένος* [3]). *Accusativus* participii in huiuscemodi enuntiatis frequens est, e. g. supra: *δηλοῖς αὐτὸν : . . ἔχοντα* [4]). Multo magis vulgatum quam *δηλοῖ* est *δῆλός (ἐστι)*, quod eodem fere redit; aliquid tamen intercedit discriminis. Nam *οὔκουν δῆλός (ἐστι) τιμῶν* valet id quod: *nonne igitur apparet eum ... magni facere? οὔκουν δηλοῖ τιμῶν* id quod: *οὔκουν δηλοῖ ἑαυτὸν τιμῶντα nonne igitur ostendit* (iis quae modo dixi) *magni se facere?* Quod aliquanto vividius est enuntiatum. Illud placide rogantis est, hoc assensum extorquentis.

588. *δαπανᾶσθαι*] *impendendi* hoc verbum apud nostrum nonnisi in Horarum quodam versiculo redit: *οὐκ ἂν ἐπεθύμουν οὐδ' ἂν ἐδαπανῶντο* [5]). Recentiores comici eodem sensu adhibent activum [6]).

589. *λήροις ἀναδῶν*] honorem quanti faciat satis ostendit Chremylus; qui magis fortasse laudasset athletarum praemium eiusmodi, quale servulo laeta nuntianti infra promittitur: *κριβανιτῶν ὁρμαθός* [7]). Sic apud Alexidem nescio quis refert in somnio victoriam sibi promissam: *ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ἀνταγωνιστῶν μέ τις | ἐδόκει στεφανοῦν ... | στεφάνῳ κυλιστῷ κοκκυμήλων* sive *prunorum* [8]).

590. *περιάψαι*] *adspergere* [9]).

592. *κοτίνου στεφάνῳ στεφανώσας*] alterius verba irridens repetit ipsasque vocis modulationes imitatur. Eodem igitur haec redeunt ac si dixisset: *„κάκιστ' ἀπόλοιο αὐτῷ κοτίνου στεφάνῳ τῷ σῷ.“* Erat autem in proverbio poeta pauper post multas victorias misere sitiens: *„στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ' ἀπολωλώς“* [10]).

---

1) Vid. ad Av. 179. — 2) Soph. Ant. 20; cf. ibid. vs. 242. — 3) Thucyd. I 21 § 2. — 4) Vs. 269. — 5) Ar. fr. 569[10]. — 6) Item Xenophon; medio etiam Herodotus et Plato utuntur, oratores utroque. — 7) Vs. 765. — 8) Alex. fr. 272. — 9) Vid. ad Ach. 640. — 10) Vid. ad Eq. 534; dignus praeterea est infra vs. 891 qui conferatur.

ΠΕΝΙΑ.

τὸ γὰρ ἀντιλέγειν τολμᾶν ὑμᾶς, ὡς οὐ πάντ' ἔστ' ἀγάθ' ὑμῖν
διὰ τὴν πενίαν!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

παρὰ τῆς Ἑκάτης ἔξεστιν τοῦτο πυθέσθαι,
εἴτε τὸ πλουτεῖν εἴτε τὸ πεινῆν βέλτιον. φησὶ γὰρ αὕτη
τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆν' ἀποπέμπειν,
τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.
ἀλλὰ φθείρου καὶ μὴ γρύξῃς

---

593. γὰρ] *καὶ (ut Eur. Med. 1052) vel *δὲ καί? || ἔστ' ἀγάθ' R] εστὶ τἀγάθ V (ex ἐστι nata lectio).
595. αὕτη V] αὐτῆι R, φασὶ γὰρ αὐτῇ recc.
596. κατὰ μῆν' ἀποπέμπειν V] κατὰ μῆνα προσάγειν R et l. a. in V, κατὰ μῆνα προσπέμπειν U; aptissimum est ἀποπέμπειν (cf. Ach. 113 etc.).
597. καταθεῖναι] κατακεῖσθαι Kappeyne, fortasse recte.
598. γρύξῃς Brunck] -ζῃς R, -ζεις V.

---

593. τὸ γὰρ ἀντιλέγειν τολμᾶν ὑμᾶς...!] *vos scilicet sustinere...!* [1]).
— πάντα... ἀγαθά] *optima quaevis* [2]).
594—597. Hecatae Athenienses quovis mense ineunte cum domi sacrificabant [3]), tum in triviis dapes offerebant τῇ Ἐνοδίᾳ καὶ Χθονίᾳ [4]), ut Mercurio Χθονίῳ festo die τῶν Χύτρων [5]). Has „cenas Hecates" quamprimum ab hominibus esurientibus devoratas esse ait Chremylus, cuius verba egregie illustrat Ariston quidam apud Demosthenem, qui adversarii testes ex infima plebeculae faece protractos perhibet et merito „Triballos" sive feros dici, qui ne cenas quidem Hecates aspernentur abiectave intestina τῶν χοίρων οἷς καθαίρουσιν <οἱ πρυτάνεις> ὅταν εἰσιέναι μέλλωσιν [6]), — porcorum canumque famelicorum cibum, non hominum. Hoc igitur est quod dicit Chremylus: *Hecaten modo roga qualia sint paupertatis illa bona; ait haec singulis sibi noviluniis divites mittere cenas, quas vixdum ab iis depositas abripi a pauperibus*, ferarum scilicet vulturumque aemulis. Illis superat ex opibus quod pia mente diis offerant: hi vix in triviis inveniunt quo stomachum sedent latrantem.
596. τοὺς... ἔχοντας] *divites* [7]).
597. ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι] simile est quod de discipulo grandaevo dicit Socrates Aristophaneus, eum quae discat ἐπιλελῆσθαι πρὶν μαθεῖν [8]). Sed nostro loco mutatur subiectum; nam ad καταθεῖναι — si recte id traditum [9]) — mente supplendum est subiectum ἐκείνους (*divites*). Non enim hoc dicit Chremylus, pauperes sua ipsorum dona auferre priusquam obtulerint, i. e. nulla ferre, quod languidum foret neque eam quam contextus poscit haberet oppositionem, sed: dapes ab illis ferri, ab his κυνηδὸν rapi.
598. φθείρου] *pessime dispereas* [10]).
— γρύξῃς] *mutias* [11]).

---

1) Vid. ad Ran. 741 et ad Eq. 980. — 2) Vid. ad Ran. 302. — 3) Vid. ad Vesp. 96. — 4) Bekk. Anecd. p. 247. — 5) Vid. ad Ran. 216. — 6) Demosth. LIV § 39; de quo loco vid. Naber Mnemos. 1904 p. 29 sq. — 7) Vid. ad Eq. 1295. — 8) Nub. 631. — 9) Vid. annot. crit. — 10) Item vs. 610. Vid. ad Nub. 789. — 11) Vid. ad Ran. 913.

ἔτι μηδ' ὁτιοῦν.
οὐ γὰρ πείσεις, οὐδ' ἢν πείσῃς.

ΠΕΝΙΑ.
„ὦ πόλις Ἀργοῦς, κλύεθ' οἷα λέγει!“

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
Παύσωνα κάλει τὸν ξύσσιτον.

ΠΕΝΙΑ.
τί πάθω τλήμων;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
ἔρρ' εἰς κόρακας θᾶττον ἀφ' ἡμῶν.

ΠΕΝΙΑ.
εἶμι δὲ ποῖ γῆς;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
εἰς τὸν κύφων'· ἀλλ' οὐ μέλλειν
χρῆν σ', ἀλλ' ἀνύτειν.

ΠΕΝΙΑ.
ἦ μὴν ὑμεῖς γ' ἔτι μ' ἐνταυθοῖ

607. *χρῆν* V] *χρή* R, vid. vs. 624 etc. et ad Eq. 751. || *ἀνύτειν*] *ἀνύττειν* V, *ἀνύειν* R.

608. *ὑμεῖς γ'*] *ἦ μήν* (repetitum) mavult Blaydes, ut vitetur structura insolita *ὑμεῖς -σεσθον*. || *ἐνταυθοῖ*] vid. ad Nub. 814.

600. Subsimile est: „*οὐδ' ἂν λέγων λέξαιμι*" [1]). Nec non iure collatum est verbulum de nimis docto coquo apud Stratonem, quem *οὐδ' ἂν ταχὺ ἔπεισεν ἡ Πειθώ* ut „humane" potius quam „homerice" loqueretur [2]).

601. Etiam isiciarius ille Euripideo hoc verbulo utitur [3]).

602. *Pausonis* paupertatem etiamnunc, ut plus viginti annis ante, comico dignam esse visam quae perstringeretur, est quod mireris [4]); sed conferri possunt glabrae genae Clisthenis et in Acharnensibus derisae et in Ranis [5]), Cinesiae infirmitas in Ranis et in Ecclesiazusis [6]). — *τὸν ξύσσιτον*] i. e.: *ᾧ ξυνοικεῖς πόλλ' ἔτη*, ut ipsius Paupertatis verbis utamur [7]).

603. *τί πάθω . . .!*] *quid de me fiat!* [8]).

604. *ἔρρ' εἰς κόρακας*] *in malam rem te proripe* [9]).

605. *εἶμι*] futurum mentis perturbatae indicium [10]).

606. *εἰς τὸν κύφωνα*] *in carcerem, ad carnificem* [11]).

608. *ἦ ποτ' ἐμεῖ' ὑμᾶς ποθὴ ἵξεται!* — Simillima sunt vetulae ad iuvenem fasti-

1) Eubul. fr. 38^3. — 2) Straton. fr. 1^{47}. — 3) Eq. 813. — 4) Vid. Thesm. 949 et ad Ach. 854. — 5) Vid. ad Ran. 48. — 6) Vid. ad Eccl. 329 sq. — 7) Vid. vs. 437. — 8) Item Lys. 954. — 9) Item Pac. 500 Pherecrat. fr. 70^5 Amips. 24 Alex. 94^5; praeterea vid. ad Nub. 789 et ad Ran. 607. — 10) Vid. ad Eq. 1183 Av. 369. — 11) Vid. vs. 476.

μεταπέμψεσθον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τότε νοστήσεις· νῦν δὲ φθείρου.
κρεῖττον γάρ μοι πλουτεῖν ἐστιν,
σὲ δ' ἐᾶν κλάειν μακρὰ τὴν κεφαλήν.

(Abit Paupertas).

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

νὴ Δί' ἐγὼ γοῦν ἐθέλω πλουτῶν
εὐωχεῖσθαι μετὰ τῶν παίδων
τῆς τε γυναικός, καὶ λουσάμενος
λιπαρὸς χωρῶν ἐκ βαλανείου
τῶν χειροτεχνῶν
καὶ τῆς Πενίας καταπαρδεῖν.

---

614. *παίδων*] *παιδίων* V R.

---

diosum verba: *ἦ μὴν ἔτ' ὠνήσει σὺ καὶ στεφάνην ἐμοί* [1]). Ubi eadem quae h. l. est particulae *ἔτι* vis, item in verbis chori: *ὧν ἔτ' εὐθύνας ἐμοὶ δώσουσιν, ἢν θεὸς θέλῃ* [2]), et sic saepe in minis; e. g. legetus Atheniensium ad Camarinaeos: *nostram ἐπικουρίαν nunc oblatam si spernitis, ἔτι βουλήσεσθε καὶ πολλοστὸν μόριον αὐτῆς ἰδεῖν* [3]), vel apud tragicos: *ἔτ' ἐν Φθίᾳ σ' ἐγὼ | θρέψω μέγαν τοῖσδ' ἐχθρόν* [4]) et: *διώμοσεν | ἦ μὴν τὸν ἀγχιστῆρα τοῦδε τοῦ πάθους | ξὺν παιδὶ καὶ γυναικὶ δουλώσειν ἔτι* [5]). Etiam notae illae imprecationes: *οὐ χαιρήσεις* [6]), *κάκιστ' ἀπολούμενε* [7]) et omnino futuri temporis in minis usus huc est referendus [8]).

610. *νοστήσεις*] *redibis* [9]).

— *φθείρου*] item supra [10]).

612. *κλάειν μακρὰ τὴν κεφαλήν*] redit locutio in Vespis [11]); alibi omissa voce *κεφαλῇ* dicitur *μακρὰ κλάειν, κωκύειν, οἰμώζειν* [12]).

616. *λιπαρὸς χωρῶν*] *nitida et bene curata cute* [13]) *procedens.* Eadem in Ecclesiazusis est verborum iunctura [14]).

617. *χειροτεχνῶν*] cf. *χειροτέχνη* vox supra obvia [15]).

618. *καταπαρδεῖν*] *oppedere* [16]) etiam alibi dicitur sensu penitus contemnendi [17]). Idem valet *προσπαρδεῖν τινι* [18]), et recordamur Amasidis *ἀποματαΐζοντος καὶ τοῦτο ἀπάγειν* Apriae legatum iubentis [19]); ipsam rem habemus infra [20]). Cf. etiam simplex *πέρδεσθαι* de supina securitate dictum [21]). Honestioris dictionis sunt *καταχήνη* et *καταγέλως* [22]).

---

[1]) Eccl. 1034. — [2]) Pac. 1187. — [3]) Thucyd. VI 86 § 4. — [4]) Eur. Andr. 723. — [5]) Soph. Trach. 257; item Aesch. Prom. 167 Eur. Bacch. 535 etc., etiamne Thesm. 887? — [6]) Vid. vs. 64. — [7]) Vid. ad Vesp. 412. — [8]) Praeterea vid. supra vs. 382 Ach. 1156 Lys. 674 sq. Eccl. 595. — [9]) Vid. ad Ach. 29. — [10]) Vs. 598. — [11]) Vesp. 584. — [12]) Vid. ad vs. 58. — [13]) Vid. ad Ach. 636—640 Nub. 920 et 1002. — [14]) Vid. Eccl. 652. — [15]) Vs. 533. — [16]) Hor. Sat. I 1, 70. — [17]) Vesp. 619 Pac. 547. — [18]) Vid. Eq. 639. — [19]) Herodot. II 162. — [20]) Vs. 699 et 1183. — [21]) Supra vs. 176 etc. — [22]) Vid. Vesp. 575.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

αὕτη μὲν ἡμῖν ἡ ἐπίτριπτος οἴχεται.
ἐγὼ δὲ καὶ σύ γ' ὡς τάχιστα τὸν θεὸν
ἐγκατακλινοῦντ' ἄγωμεν εἰς Ἀσκληπιοῦ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

καὶ μὴ διατρίβωμέν γε, μὴ πάλιν τις αὖ
ἐλθὼν διακωλύσῃ τι τῶν προὔργου ποιεῖν.

---

621. *ἐγκατακλινοῦντ'* V] *-ντες* R, elisionis igitur signum pro nota syllabae *-ες* est habitum, ut saepe (vid. etiam vs. 256).

623. *διακωλύση(ι) τι* V] *-λύσειε* R.

---

619. *ἐπίτριπτος*] *perdita* [1]).

621. Pluribus locis Aesculapius ab Atheniensibus tunc temporis colebatur. Cum *Vespae* data est fabula, extra Atticam quaerendus erat deus [2]); sed brevi post in priscum fanum *Ἀμύνου* ab arcis parte occidentali situm receptus est auctore Sophocle poeta, qui Amyni sacerdos erat [3]). Itaque in exiguo illo templo — fere 200 □ M. — coniunctim tum colebantur Amynus et Aesculapius, quibus post Sophoclis mortem tertius accessit Dexion heros, id enim tragico datum est nomen et honor *ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεξιώσεως* [4]). Anno autem 420 Telemachus quidam Acharnensis [5]) *in arcis latere meridionali* novum templum condidit Aesculapio deo Epidaurio et Hygieae [6]) Atheniensium deae; quod templum proximis annis magis magisque est ornatum et egregie sensim inclaruit [7]). Praeterea *Munichiae* prope littus coniunctim cum Iaso et Panacea [8]) colebatur Aesculapius. *Hoc* delubrum Chremylum cogitare mox apparebit; nam Cario cum refert „deductum esse Plutum ad templum Aesculapii, dein ante omnia in maris littore lavatum, tum demum ipsum templum intrasse" [9]), dubitari nequit quin de fano mari vicino loquatur. Quae delirantis forent verba, si sic essent interpretanda: „ad arcem deductum esse *εἰς τὸ ἐν ἄστει Ἀσκληπιεῖον* theatro proximum, dein abductum Piraeum, tum reductum in arcem." Neque de arcis fonte sacro in Erechtheo, cui *θάλαττα* nomen erat, cogitare [10]) nos sinit linguae indoles: „*ἐπὶ θάλατταν ἤγομεν*" qui dicit, non fontem sed ipsum maris littus significat. Itaque recte priscus interpres in scholiis dicit fanum *Piraicum* significari; quem inter recentiores primus secutus est Boissonade. Praeterea e comici verbis efficitur de uno tantum templo cogitare potuisse spectatores, quapropter suspicor in urbano dei templo tunc temporis *ἐγκοίμησιν* non (fortasse nondum) fuisse.

622. *πάλιν . . . αὖ*] *rursus denuo* [11]).

623. *τι τῶν προὔργου*] item in Eccle-

---

1) Item supra vs. 275; vid. Nub. 1004. — 2) Vid. Vesp. 123. — 3) In Vita Sophoclis pro *Ἄλωνος* probabiliter *Ἀμύνου* scripsit Körte ex lapidum complurium auctoritate. — 4) Vid. vSybel Arch. Mitt. 1885 p. 97 sq., Köpp ibid. p. 255 sqq., Körte ibid. 1896 p. 287 sqq. — 5) Cf. Timocl. com. fr. 7. — 6) De Hygiea vid. Plut. Pericl. 13. — 7) Vid. Körte l. l. 1893 p. 231 sqq. et 1896 p. 314 sqq., Preuner Rh. Mus. 1896 p. 313 sq., Usener Götternamen p. 148, 3. — 8) Cf. CIA. II 1651 et infra vs. 701 sq. — 9) Vs. 653—659. — 10) Quae viri d. Girard est suspicio; cui iure oblocutus est vSybel l. l. — 11) Plaut. Poenul. prolog. 79. Vid. ad Thesm. 830 sq.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad aedes conversus:)

παῖ Καρίων, τὰ στρώματ' ἐκφέρειν σε χρῆν,
αὐτόν τ' ἄγειν τὸν Πλοῦτον, ὡς νομίζεται,
καὶ τἄλλ' ὅσ' ἐστὶν ἔνδον ηὐτρεπισμένα.

(Ex aedibus prodit Cario sarcinis onustus Plutumque manu ducens. Dextrorsum abeunt omnes.)

Saltat Chorus.

(Solus redit Cario.)

SCENA NONA.

Cario, Chorus.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὦ πλεῖστα Θησείοις μεμυστιλημένοι

---

624. *παῖ*] *ὁ* Blaydes coll. vs. 1100 Ran. 271, 608. || *σε χρῆν*] *ἐχρῆν* V R (cf. vs. 432).
626. *ηὐτρεπισμένα*] *εὐ-* V R.

---

siazusis [1]). Comparativus *προυργιαίτερος* legitur in Lysistrata [2]).

624. *παῖ Καρίων*] nominatim eum quem vult servum herus evocat, ut Belli deus in Pace: „*παῖ παῖ Κυδοιμέ!*" [3]). Multo frequentius *unus aliquis* e mancipiis arcessitur, nomine non addito: „*φερέτω τις*" et similia [4]).

626. *τἄλλα*] proprie addendum erat *ἐκφέρειν*, sed e vicino *movendi* verbo facile id elicitur, ut in inscriptione quadam: „*ἔπειτα ἄγοντι τὸμ βοῦν καὶ τὸν καυτὸν καὶ φθοῖας ἑπτὰ καὶ μέλι καὶ στέμμα*" [5]).

627 sqq. Nuntius hic, ut alii complures apud nostrum [6]), imitatur dictionem *τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ῥήσεων ἀγγελικῶν*. Inde igitur habet grandisonum illud: „*ὦ πλεῖστα . . . !*", quocum conferendum quod supra legimus *πολλά* = *πολλάκις*, item in parodia [7]). Apud Sophoclem Antigona de urbe Atheniensium: „*ὦ πλεῖστ' ἐπαίνοις εὐλογούμενον πέδον!*" [8]) et paedagogus: „*ὦ πλεῖστα μῶροι καὶ φρενῶν τητώμενοι!*" [9]). Ludicre autem verborum hic strepitus discrepat a cogitati humilitate; nam hoc dicit Cario: „*o senes, qui laetari solebatis cum die festo pulpamenti vel iuris aliquid superaddere licebat cibo quotidiano!*" [10]). Unicum fere longos per annos vobis diarium fuit polenta eaque parca nimis, cui nonnisi rarissime accedebat porcinae vel bubulae aliquid. At melior iam vobis dies alluxit! — Est *μυστιλᾶσθαι*: cibum liquidum, qualis est ius, *διὰ μυστίλης* sive panis frusto incurvato haurire et ori admovere [11]). Praepositio *ἐπί* in huiuscemodi locutionibus significat *ad*; opsonium *ἐπὶ τῇ μάζῃ* dicebatur comedi, e. g. in Trygaei suis valedicentis verbis: *ἕξετ' ἐν ὥρᾳ | κολλύραν μεγάλην καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ* [12]).

---

[1]) Eccl. 784. Vid. etiam Plat. Menon. 84 *b*, 87 *a* etc.; conferenda sunt nostra: „*het ligt voor de hand*" et: „*wat is er aan de hand?*" — [2]) Lys. 20. — [3]) Pac. 255. — [4]) Vid. ad Ach. 805. — [5]) Collitz. Dialectinschr. 3636[31]; vid. infra ad vs. 677. — [6]) Vid. ad Eq. 611 sqq. etc. — [7]) Vs. 253. — [8]) Soph. Oed. C. 720. — [9]) Soph. El. 1326. — [10]) Cf. Nub. 386. — [11]) Vid. ad Eq. 827 et 1168. — [12]) Pac. 123; vid. etiam ad Ach. 835 Eq. 707.

γέροντες ἄνδρες ἐπ' ὀλιγίστοις ἀλφίτοις,
ὡς εὐτυχεῖθ'! ὡς μακαρίως πεπράγατε,
ἄλλοι θ' ὅσοις μέτεστι τοῦ χρηστοῦ τρόπου!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί δ' ἔστιν, ὦ βέλτιστε τῶν πρὸ τοῦ φίλων;
φαίνει γὰρ ἥκειν ἄγγελος χρηστοῦ τινος.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ δεσπότης πέπραγεν εὐτυχέστατα,
μᾶλλον δ' ὁ Πλοῦτος αὐτός· ἀντὶ γὰρ τυφλοῦ
„ἐξωμμάτωται καὶ λελάμπρυνται κόρας,

629. *μακαρίως πεπράγατε* R] *π. μ.* V.
631. **πρὸ τοῦ*] *σαυτοῦ* V R; Blaydes *βέλτιστε; τοῖς φίλοις φράσον* vel *φράζε τοῖς φίλοις* (coll. Lys. 712), lenius et propter *γάρ* quod sequitur probabilius vHerwerden *βέλτιστε; τοῖς σαυτοῦ φίλοις*, cum sequentibus haec iungens (cf. vs. 1134); sic tamen parum placet verborum structura. || *φίλων* V R] *τρόπων* A.
635. *λελάμπρυνται* U] *-πρυται* V R.

631. Etiam coryphaeus sublimiore utitur genere dicendi. In verbis *ὦ βέλτιστε τῶν πρὸ τοῦ φίλων* — si recte sic scripsi [1]) — genitivus superlativo subiunctus indicat locum unde comparatio instituitur: *o tu qui optimus es ratione habita omnium quos olim habui amicorum.* Non *partitivus* igitur est, sed is qui *comparativo* solet addi, *ablativi* obsoleti vicem obiens. Sic Philoctetes Sophocleus „*ὦ λῷστε τῶν πρὶν ἐντόπων*" novum advenam alloquitur [2]), Thetis noto Homeri loco filium suum dicit *ὠκυμορώτατον ἄλλων* [3]), Thucydides operis initio bellum Peloponnesiacum *ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων* vocat.

632. *γὰρ*] causa honorificorum quibus eum compellavit verborum huius particulae ope subiungitur.

635 sq. Haec meram tragoediam sonant. Posteriorem versum e Sophoclis Phineo (dramate satyrico) desumtum testatur scholion in codice V, neque dubium quin prior quoque ibi lectus fuerit [4]). Apte contuleris praeconis Aeschylei verba: *o Apollo, ad Troiam telis tuis satis diu nos afflixisti, νῦν δ' αὖτε σωτὴρ ἴσθι καὶ παιώνιος* [5]). Verbo *ἐξομματοῦν oculis privandi* sensum tribuit Euripides [6]), sed id nihil nunc ad nos; eam quae hoc loco requiritur vim apud Aeschylum locis compluribus habet [7]), et intempestivae doctrinae specimen dedit qui in scholio recentissimo [8]) annotavit: „Sophoclem de Phineo dixisse: ‚occaecatus est et leucomate laborat', comicum vero in contrarium sensum haec detorsisse", vix dignum de quo

[1]) Vid. annot. crit. — [2]) Soph. Phil. 1171. — [3]) Hom. *Α* 505, ubi vid. — [4]) Vid. Cobet Coll. Crit. p. 199. — [5]) Aesch. Ag. 512. — [6]) Eur. fr. 545. — [7]) Prom. 499 Choeph. 854 Suppl. 467. — [8]) „Iunt." adscripsit Dindorf; deest hoc scholion in V et R, sed legitur in codice anno 1451 scripto, quo usus est Hemsterhuis.

„Ἀσκληπιοῦ παιῶνος εὐμενοῦς τυχών“.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

λέγεις μοι χαράν! λέγεις μοι βοάν!

ΚΑΡΙΩΝ.

πάρεστι χαίρειν, — ἤν τε βούλησθ' ἤν τε μή.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀναβοάσομαι τὸν εὔπαιδα καὶ
μέγα βροτοῖσι φέγγος Ἀσκληπιόν.

(Ex aedibus procurrit uxor Chremyli.)

SCENA DECIMA.

Cario, Mulier.

ΓΥΝΗ.

τίς ἡ βοή ποτ' ἐστίν; ἆρ' ἀγγέλλετε
χρηστόν τι; τοῦτο γὰρ ποθοῦσ' ἐγὼ πάλαι
ἔνδον κάθημαι περιμένουσα τουτονί.

ΚΑΡΙΩΝ.

ταχέως, ταχέως φέρ' οἶνον, ὦ δέσποιν', ἵνα

641. ἆρ' Ald.] ἆρά γ' VR, quam lectionem peperit dittographia: *ΑΡΑΓ[ΑΓ]ΓΕΛΛ*. || *ἀγγέλλετε] ἀγγέλλεται R, ἀγγελεῖ V (cf. Eur. Med. 1120), ἀπαγγελεῖ Bergk (sed vid. ad vs. 766). Cf. lectionis varietas Av. 1347.

tam multa disputarent philologi [1]). Teste nostro loco apud Sophoclem Phineus visum recuperabat beneficio Aesculapii; idem de Phinei filiis traditum [2]).

637 et 639 sq. Elatum animum choreutarum et verba testantur et metrum dochmiacum [3]).

638. Etiam verba *πάρεστι χαίρειν* habent sonum vere tragicum [4]). Quo magis ridicule locutionem cothurnatam excipit pedestre illud *vultis noltis* [5]).

639. Cf. Strepsiades gaudio exultans: *βοάσομαι τἆρα τὰν ὑπέρτονον | βοάν* [6]).

640. *φέγγος*] vox poetica [7]).

642 sq. Similia sunt Medeae ex aedibus prodeuntis verba ad chorum: *φίλαι, πάλαι δὴ προσμένουσα τὴν τύχην | καραδοκῶ τἀκεῖθεν οἶ προβήσεται. | καὶ δὴ δέδορκα τόνδε τῶν Ἰάσονος | στείχοντ' ὀπαδῶν· πνεῦμα δ' ἠρεθισμένον | δείκνυσιν ὥς τι καινὸν ἀγγελεῖ κακόν* [8]).

644. *φέρε*] *praebe* [9]).

1) Vid. Hemsterhuis h. l., Ellendt in Lexico Soph. s. v. *ἐξομματοῦν*, etc. — 2) Cf. Phylarchus apud Sext. Emp. adv. Math. I 12 et initio scholiorum ad Eur. Alc., vdSande Bakhuyzen de Parod. p. 185 sqq., et vid. Antig. 966—987. — 3) Vid. ad Vesp. 730. — 4) Cf. Soph. Ai. 904, 982. — 5) Cf. Lys. 1036 etc. — 6) Nub. 1151. — 7) Vid ad Eq. 1319. — 8) Eur. Med. 1116 sqq. — 9) Vid. ad Ran. 498.

κἀυτὴ πίῃς, — (secum:) *φιλεῖς δὲ δρῶσ' αὐτὸ σφόδρα*. —
ὡς ἀγαθὰ συλλήβδην ἅπαντά σοι φέρω.
(Affertur lagena cum poculo.)

ΓΥΝΗ.

καὶ ποῦ ἔστιν;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐν τοῖς λεγομένοις. εἴσει τάχα.
(Poculum lente ebibit.)

ΓΥΝΗ.

πέραινε τοίνυν ὅ τι λέγεις ἀνύσας ποτέ.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἄκουε τοίνυν, ὡς ἐγὼ τὰ πράγματα
ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν κεφαλήν σοι πάντ' ἐρῶ.

ΓΥΝΗ.

μὴ δῆτ' ἐμοί γ' εἰς τὴν κεφαλήν.

---

647. Post *λεγομένοις* distinxit Boissonade.

---

645. Mulierculas temulentas in Lysistrata et in Thesmophoriazusis admodum festive noster risit [1]), nec non in Ecclesiazusis iocos inde duxit; postea hoc argumento ad infinitum usi sunt comici et abusi.

— *φιλεῖς ... δρῶσα*] eadem est structura verbi *φιλεῖν* in Vespis [2]).

646. *ἀγαθὰ συλλήβδην ἅπαντα*] etiam fortius hoc quam *πάντ' ἀγαθά*, *optima quaevis* [3]).

647. *καὶ ποῦ ἐστιν;*] *ubi igitur sunt ista?* Mirum si cuncta affers neque quidquam video ego [4]).

— *ἐν τοῖς λεγομένοις*] i. e. *οὐκ ἐν ταῖς χερσί μου ἀλλ' ἐν οἷς λέγω* (= *ἐν οἷς αὐτίκα ἐρῶ*).

648. *πέραινε τοίνυν ... ἀνύσας*] *quantocius* [5]) *igitur perge*. Item Euripides in Ranis: *πέραινε τοίνυν ἕτερον* [6]).

649—652. E Carionis verbis ut satis facile duci posset iocus qui sequitur [7]), tributum ei est vocabulum ambiguum *τὰ πράγματα*, quod saepe *res* in universum, publicas praesertim, significat [8]), saepe *negotia molesta*, in notis locutionibus: *πράγματα ἔχειν* et *παρέχειν* [9]). Eandem ob causam invertitur quem natura indicavit ordo verborum: „*ἐκ τῆς κεφαλῆς εἰς τοὺς πόδας*", nam recta prospicientium oculi prius capita hominum cernunt, dein si tanti videatur totum corpus perlustrantes descendunt *εἰς πόδας ἐκ κεφαλῆς* [10]). Ut noster loquitur adolescens apud Plautum: *usque ab unguiculo ad capillum summum est festivissima* [11]).

---

[1]) Vid. Lys. 194 sqq. Thesm. 735 sqq. — [2]) Vesp. 1535. — [3]) Vid. ad Ran. 302. — [4]) Vid. ad Nub. 210. — [5]) Vid. ad Vesp. 30 Ran. 606. — [6]) Ran. 1170. — [7]) Vid. ad Nub. 40. — [8]) Vid. ad Eq. 130. — [9]) Vid. ad Vesp. 1392. — [10]) Hom. Σ 353 etc. — [11]) Plaut. Epid. V 1, 16.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὴ τἀγαθὰ
ἃ νῦν γεγένηται;

ΓΥΝΗ.

μὴ μὲν οὖν τὰ πράγματα.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὡς γὰρ τάχιστ' ἀφικόμεθα πρὸς τὸν θεόν,
ἄγοντες ἄνδρα τότε μὲν ἀθλιώτατον,
νῦν δ' εἴ τιν' ἄλλον μακάριον κεὐδαίμονα,
πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θάλατταν ἤγομεν,
ἔπειτ' ἐλοῦμεν.

ΓΥΝΗ.

νὴ Δί' εὐδαίμων ἄρ' ἦν
ἀνὴρ γέρων ψυχρᾷ θαλάττῃ λούμενος.

---

658. ψυχρᾷ] ψυχρῷ (ε)'ν Blaydes (coll. Eq. 367 etc.); sed vid. comment.

---

653. Nunc quoque nuntiorum tragicorum oratione utitur noster servulus. Simillimis verbis nuntius Euripideus excessum Iphigeniae Clytaemestrae referre incipit: ἐπεὶ γὰρ ἱκόμεσθα τῆς Διὸς κόρης | Ἀρτέμιδος ἄλσος λειμακάς τ' ἀνθεσφόρους, | .... σὴν παῖδ' ἄγοντες κτέ.[1]).

654. ἄνδρα] *hominem* — non deum daemonemve — etiam supra Plutum dicebat Cario[2]).

655. εἴ τιν' ἄλλον] attractionem nunc eam patitur pronomen (εἰ) τις quam alibi οἷος et ὅσος, e. g. in locutione: ἐνσκευάσασθαί μ' οἷον ἀθλιώτατον = τοιοῦτον οἷος ἀθλιώτατός τις ἐνσκευάσαιτο ἄν[3]) vel: ἔχει κεφαλὴν ὅσην κολοκύντην = τοσαύτην ὅση ἐστὶ κολοκύντη[4]). Sic in scena tragica dicitur e. g.: πόλιν σθένουσαν εἴ τιν' Ἑλλάδος μέγα[5]), quemadmodum in nominativo dicebatur: ἦν εἴπερ τις ἄλλος πιστός[6]), in genitivo: πατρὸς εἴπερ τινὸς σθένοντος[7]).

656. Aqua marina erat abluendus, ut puro expiatoque corpore aedem dei intrare posset; nam θάλασσα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακά[8]). Quapropter etiam mystae Eleusinii — ut olim Agamemnonis milites ἀπολυμαινόμενοι[9]) — maris littus adibant certo die, qui „ἅλαδε μύσται" inde nomen habebat, ut a sordibus omnibus et quovis contagio corpus perpurgarent.

657. εὐδαίμων ἄρ' ἦν] irridentis verba sunt etiam in Ranis[10]).

658. θαλάττῃ] *aqua marina*, τῷ ψυχρῷ ὕδατι τῆς θαλάττης. Dativus est instrumenti, ut τῇ Κλεψύδρᾳ = τῷ ὕδατι τῆς Κλεψύδρας[11]).

---

[1]) Eur. Iph. A. 1543 sqq. — [2]) Vid. vs. 78, 118 et ad Av. 1638. — [3]) Ach. 384. — [4]) Hermipp. fr. 79; vid. annot. crit. ad Ach. 601. — [5]) Soph. Oed. C. 734. — [6]) Soph. Oed. R. 1118; cf. etiam Oed. C. 1664. — [7]) Soph. Ai. 488. — [8]) Eur. Iph. T. 1193; cf. Cic. Rosc. Amer. § 71. — [9]) Hom. Α 314. — [10]) Ran. 1195; cf. etiam Eccl. 1134. — [11]) Lys. 913.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτα πρὸς τὸ τέμενος ἦμεν τοῦ θεοῦ.
ἐπεὶ δὲ βωμῷ πόπανα καὶ προθύματα
καθωσιώθη „πέλανος Ἡφαίστου φλογί,“
κατεκλίναμεν τὸν Πλοῦτον, ὥσπερ εἰκὸς ἦν·
ἡμῶν δ' ἕκαστος στιβάδα παρεκαττύετο.

ΓΥΝΗ.

ἦσαν δέ τινες κἄλλοι δεόμενοι τοῦ θεοῦ;

ΚΑΡΙΩΝ.

εἷς μέν γε Νεοκλείδης, ὅς ἐστι μὲν τυφλός,

660. προθύματα] θυλήματα l. a. in schol.; vid. comment.
661. πέλανος] μέλανος Bergk infeliciter.
665. μέν R] μέντοι V.

660 sq. Hi meram tragoediam sapiunt trimetri. Verbo καθοσιοῦν, cui locativus βωμῷ (= ἐπὶ τοῦ βωμοῦ) nunc sociatur, etiam nuntius Euripideus sic utitur de Oreste referens, quem mactatum falso crediderant: ὃν τοῖσδε βωμοῖς θεὰ καθωσιώσατο [1]). Vox πόπανα notabile nihil habet et compluribus apud comicos locis legitur [2]); sed προθύματα, quae in vitae communis sermone θυλήματα dicebantur potius [3]), e tragoedia sunt desumta; cf. Iphigeniae moriturae vox: „προθύματ' ἔλαβεν Ἄρτεμις!“ [4]). Has autem placentas in ara combustas esse eleganter — aut si mavis, tumide — nuntius hisce dicit verbis: *in ara flamma Vulcani sunt consecratae libum*, i. e.: *ita ut fierent* πέλανος *sive libum*. Proxima sono sunt haec verba nuntii Euripidei, cuius et alia supra [5]) attulimus: ἐπεὶ δ' ἅπαν | κατηνθρακώθη θῦμ' ἐν Ἡφαίστου φλογί [6]). Cara autem tragicis, ut καθοσιοῦν et προθύματα, est πέλανος vox [7]), neque alibi apud nostrum obvia. Nec causa latet; nam „πέλανον“ — unus e caelitibus ait apud Sannyrionem — „καλοῦμεν ἡμεῖς οἱ θεοί, | ἃ καλεῖτ' ἀσέμνως ἄλφιθ' ὑμεῖς οἱ βροτοί“ [8]). Nomen σεμνότερον est πέλανος, vulgatum ἄλφιτα, illud deorum heroum sacerdotum linguae aptum, hoc sermoni quotidiano. Quae verba claram lucem accipiunt e notissima saeculi V[i] inscriptione de primitiis frumenti Cereri et Filiae debitis ($^1/_6$ % hordei, $^1/_{12}$ % tritici), ubi praestantissima frumenti pars a reliquo secerni iubetur, ut placentae inde fiant diis sacrificandae, hoc autem dicitur „θύειν ἀπὸ τοῦ πελάνου.“ Vocatur igitur illic πέλανος pars frumenti ipsis diis destinata; ἄλευρα vel ἄλφιτα cum caelitibus destinantur, fiunt πέλανος [9]). Prisca vox nonnisi in re sacra et apud poetas permansit.

663. στιβάδα παρεκαττύετο] *stratum subitarium* [10]) e gramine vel frondibus rudi arte *sibi parabat* [11]).

665 sq. *Neoclides* homo hoc tempore famosus [12]), qui in Ecclesiazusis *lippus*

[1]) Eur. Iph. Taur. 1320. — [2]) Vs. 680 Thesm. 285 Eccl. 843 Menandr. fr. 129[4]. — [3]) Pac. 1040 Pherecrat. fr. 23[6] Teleclid. 33 Plat. 174[18]; cf. θυηλαί prisca vox Av. 1520. — [4]) Eur. Iph. A. 1311. — [5]) Vid. ad vs. 653. — [6]) Eur. Iph. A. 1601 sq. — [7]) Aesch. Pers. 204 Eur. Hipp. 147 Troad. 1063 Ion. 226, 707 Hel. 1334. — [8]) Sannyrion. fr. 1. — [9]) Dittenb. Syll. 13[36], quem vid. illic. — [10]) Vid. vs. 541. — [11]) Cf. Eq. 314. — [12]) Vid. infra vs. 716—725.

κλέπτων δὲ τοὺς βλέποντας ὑπερηκόντικεν·
ἕτεροί τε πολλοί, παντοδαπὰ νοσήματα
ἔχοντες. ὡς δὲ τοὺς λύχνους ἀποσβέσας
ἡμῖν παρήγγειλεν καθεύδειν τοῦ θεοῦ
ὁ πρόπολος, εἰπών, ἤν τις αἴσθηται ψόφου,
σιγᾶν, ἅπαντες κοσμίως κατεκείμεθα.
καὶ ἐγὼ καθεύδειν οὐκ ἐδυνάμην, ἀλλά με
ἀθάρης χύτρα τις ἐξέπληττε κειμένη
ὀλίγον ἄπωθεν τῆς κεφαλῆς του γρᾳδίου,
ἐφ' ἣν ἐπεθύμουν δαιμονίως ἐφερπύσαι.

666. ὑπερηκόντικεν V] -σεν R. (x)
668. ἀποσβέσας V] -σαι R.
669. Versus caret caesura (ut Lys. 778 alii). Quapropter Bothe Porson alii scripserunt παρήγγειλ' ἐγκαθεύδειν (coll. vs. 621 et 742), quod significat: *iussit intrare templum, ut noctem ibi transigeremus*; at dudum illuc pervenerunt ubi somnum et dei adventum opperientur.
670. πρόπολος R] πρόσπ. V.
672. ἐδυνάμην R] ἠδ. V.
673. ἀθάρης U] -ρας V R, item vs. 683 (-ρης R) et 694. Vid. Anecd. Bekk. p. 351 sq.

audit [1]), *caecus* iam dicitur, sive interim creverat malum, sive hoc adiectivo paratur iocus qui sequitur. Talem hunc hominem ducit Cario qualem Oedipus Tiresiam vatem: μηχανορράφον, | δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν | μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ' ἔφυ τυφλός [2]). Et ipsa Carionis verba vertisse dici potest Martialis [3]) in epigrammate, quo „*luscum furem*" proscidit: *Adspicis hunc uno contentum lumine, cuius | lippa sub attrita fronte lacuna patet? | Ne contemne caput! nihil est furacius illo: | non fuit Autolyci tam piperata manus* (i. e. χεὶρ οὕτω δριμεῖα). Praeterea digna quae cum nostro loco conferantur sunt Lysiae de demagogo item lusco verba: Ἀρχέδημος ὁ γλάμων [4]), οὐκ ὀλίγα τῶν ὑμετέρων ὑφῃρημένος [5]).

668—670. In templo iacentes aedituus [6]) extinctis lucernis dormire iussit. Facile autem nobis fingimus in Aesculapii fano similem obtinuisse morem atque in Amphiarai Oropii: „ἐν τῷ κοιμητηρίῳ καθεύδειν χωρὶς μὲν τοὺς ἄνδρας, χωρὶς δὲ τὰς γυναῖκας, τοὺς μὲν ἄνδρας ἐν τῷ πρὸς ἠοῦς τοῦ βωμοῦ, τὰς δὲ γυναῖκας ἐν τῷ πρὸς ἑσπέρης [7]).

673. ἀθάρης χύτρα] *pultis* [8]) *olla*. Notus genitivi usus [9]).

674. ὀλίγον ἄπωθεν] cf. nuntii in Avibus verba: ἔστ' οὐ μακρὰν ἄπωθεν [10]).

675. Sic chorus agricolarum „*salve mihi*" — ait — „*o Pax, quam nimis diu desideravi* δαιμόνια βουλόμενος εἰς ἀγρὸν ἀνερπύσαι" [11]), ubi metro cretico cogente neutrum plurale δαιμόνια pro adverbio δαιμονίως poetice vel potius iocose —

[1]) Eccl. 254, 398 sqq. — [2]) Soph. Oed. R. 388 sq. — [3]) Martial. VIII 59. — [4]) De quo homine vid. Ran. 588 et ad Ran. 417. — [5]) Lys. XXIV § 25. — [6]) Cf. Nub. 436. — [7]) Dittenb. Syll. 589^{44-46}. — [8]) Vid. ad Eq. 1026. — [9]) Vid. ad Eq. 904 sq. — [10]) Av. 1184. — [11]) Pac. 582 sqq.

ἔπειτ' ἀναβλέψας ὁρῶ τὸν ἱερέα
τοὺς φθοῖς ὑφαρπάζοντα καὶ τὰς ἰσχάδας
ἀπὸ τῆς τραπέζης τῆς ἱερᾶς. μετὰ τοῦτο δὲ
περιῆλθε τοὺς βωμοὺς ἅπαντας ἐν κύκλῳ,
εἴ που πόπανον εἴη τι καταλελειμμένον·
ἔπειτα ταῦθ' ἥγιζεν εἰς σάκταν τινά.

676. *ἱερέα* V] *ἱερέα τοῦ θεοῦ* R.

677. *ὑφαρπάζοντα* Blaydes] *ἀφαρπάζοντα* V R; nimis violentum nunc est verbum *ἁρπάζειν*, nisi mitigetur praepositione *ὑπο-*. Idem vitium est Eq. 1062 Vesp. 837, *ἀφαρπάζειν* autem apud comicos alibi non invenio.

678. *τοῦτο* R] *ταῦτα* V.

680. *τι* R] om. V.

681. *ἥγιζεν* A] *ηἴτιζεν* R, *ὤκιζεν* (ex *ἥ . ιζεν*) V; *ἥλιζεν* infeliciter Blaydes. Vid. comment. || *σάκταν*] *ἀκτάν* V, *σάκκον* l. a. in V, fortasse recte, nam *-τάν* quam habeat rationem latet, potuit autem nasci e pronomine quod sequitur *τινα*.

nam ipsum adverbium ita adhibitum humillimam potius decet dictionem — adhibitum est [1]). Est *δαιμονίως* [2]) *ἐπιθυμεῖν* idem quod *ὑπερφυῶς* [3]) sive *θαυμασίως* [4]) sive *ἐκνομίως* [5]) sive *ἄφατον ὡς* [6]) *ἐπιθυμεῖν, κιττᾶν* [7]).

676 sq. Apud Herodam mulier Coa Aesculapio sacrum ferens ancillam iubet: *ἐς τὴν τρώγλην | τὸν πέλανον ἔνθες τοῦ δράκοντος εὐφήμως* [8]). Has placentas per caliginem nocturnam tollit aeditumus, ut mox cum die adventante patellae reperiantur vacuae, ab ipsis serpentibus sacris comesae credantur. Cf. quae de offis mellitis serpenti *οἰκουρῷ* Minervae oblatis [9]) et quae de *Trophonii* antro [10]) veteres referunt.

677. *τοὺς φθοῖς*] *placentas*, quas e farina siliginea admixtis caseo et melle paratas esse docet Chrysippus quidam *πεμματολόγος* apud Athenaeum [11]). Atticam hanc accusativi formam etiam apud Eupolidem repertam [12]) veteres grammatici cum voce *οἷς* conferebant; disyllabam praebet inscriptio Coa, ubi sacerdos Iovis iubetur Batromii mensis die vigesimo septem *φθοΐας* simul cum hostia offerre deo urbis patrono [13]).

680. *εἴ που . . . εἴη*] *an forte esset* [14]).

— *πόπανον*] vox etiam supra lecta [15]).

681. *Et si quid reperiebat, in sacculum ea omnia* . . . *„colligebat"* additurum Carionem quivis expectat, sed substituit verbum sanctius, de sacerdote quippe loquens: *„consecrabat"*. Sic Cyclops Euripideus sibi ipsi potissimum „sacrificabat" *καὶ τῇ γαστρὶ μεγίστῃ δαιμόνων* [16]), neque alia est ratio qua muliercula illa temulenta in Lysistrata fabula vult *„καθαγίσαι"* sanguinem victimae, id est merum ex urceo recens [17]). In Tiresiae autem Sophoclei ore sonum horrificum habet verbum *ἁγίζειν* ita ut nostro loco translatum: *„piaculo obstringuntur urbes,*

[1]) Vid. supra vs. 253. — [2]) Redit adv. Nub. 76 Pac. 541 Alex. fr. 167^5. — [3]) Ach. 142 etc.; vid. ad Ran. 611. — [4]) Nub. 1240. — [5]) Vid. infra vs. 981, 992. — [6]) Vid. Av. 428. — [7]) Vesp. 349. — [8]) Herod. Mimiamb. IV 90 sq., item Pausan. II 11 § 8 de dei templo Sicyonio. — [9]) Herodot. VIII 41 (ad Lys. 759 allatus). — [10]) Vid. ad Nub. 507 sq. — [11]) Athen. 647 *d* (= Eustath. 1753, 3 sqq.). — [12]) Eupol. fr. 373. — [13]) Collitz Dialectinschr. $3636^{31,38}$. Vid. supra ad vs. 626. — [14]) Vid. ad Ran. 175 et ad Ach. 362 sq. — [15]) Cf. vs. 660. — [16]) Vid. Eur. Cycl. 334—346. — [17]) Lys. 238.

καὶ ἐγὼ νομίσας πολλὴν ὁσίαν τοῦ πράγματος,
ἐπὶ τὴν χύτραν τὴν τῆς ἀθάρης ἀνίσταμαι.

ΓΥΝΗ.

ταλάντατ' ἀνδρῶν, οὐκ ἐδεδοίκης τὸν θεόν;

ΚΑΡΙΩΝ.

νὴ τοὺς θεοὺς ἔγωγε... μὴ φθάσειέ με
ἐπὶ τὴν χύτραν ἐλθὼν ἔχων τὰ στέμματα.
ὁ γὰρ ἱερεὺς αὐτοῦ με προυδιδάξατο.
τὸ γρᾴδιον δ' ὡς ᾔσθάνετό μου τὸν ψόφον,
τὴν χεῖρ' ἐπῆρε· κᾆτα συρίξας ἐγὼ
ὀδὰξ ἐλαβόμην, ὡς παρείας ὢν ὄφις.

---

688. *ᾐσθάνετό μου* Porson] *ᾔσθετό μου* V R, *ᾔσθετο δή μου* A; optime haberet aoristus, sed displicet anapaesti caesura (◡ ◡ | —). Lenting *αἰσθάνεται*, Bergk *ᾔσθετό πού μου*, Blaydes dubitanter *ὡς τὸν ψόφον μου ἐπῄσθετο* (quod tragicae, non comicae dictionis est compositum).

689. *ἐπῆρε* (vel *ὑπῆρε*) Hemsterhuis] *ὑφή(ι)ρει* V R; ingeniose Dobree (coll. schol.) *ἄρασ' ὑφῄρει*, vocem *τὴν χεῖρα* ad illustrandum *ἄρασα* adscriptam ratus (cf. Lys. 799). Sed *feriendi* potius vel *complodendi* verbis sic addi solet participium *ἄρας* (vid. ad Eq. 1130), *ὑφαιρεῖν* autem contextui parum aptum. Bergk *τὴν χεῖρ' ὑπερῆρε*, Kappeyne *ἐξῆρε τὴν χεῖρ', εἶτα* (coll. schol.).

---

ubi caesorum mortalium σπαράγματ' ἢ κύνες καθήγισαν | ἢ θῆρες ἤ τις πτηνὸς οἰωνός" [1]), dii abominantur locos ubi pium officium corpora hominum leto datorum sepeliendi relinquitur canibus vulturibusque. Propriam vim *καθαγίζειν* obtinet in Avibus fabula [2]); simplex nisi in sublimiore — quam Cario identidem nunc imitatur — dictione non redit [3]). Cf. etiam *ἐναγίζειν* in *heroum* cultu sollemne verbum [4]). Vox *σάκτας*, cuius alterum alpha quam habeat rationem non video, nonnisi hoc uno loco legitur; alibi est *σάκκος*, vox originis semiticae. Nam alienum hinc videtur boeoticum *σάκτας = ἰατρός* [5]).

683 sq. *ἐπὶ τὴν χύτραν*] *ad ollam petendam* [6]).

684 sq. Prolepsis figura grammatica simillimum iocum praebet in Ranis [7]). De vi adiectivi *τάλανος* vid. infra [8]).

687. *Nam eius sacerdos me docuerat* [9]) qualia ab eo essent expectanda. Intellegebam deum quoque, perinde atque eius famulum, ante omnia eduliorum rationem habiturum. — Verbi *προδιδάσκειν* quod praeter morem nunc adhibetur medium, tragicae dictionis imitationi id debetur; idem est trimetri exitus in verbis Deianirae Sophocleae: *ἐγὼ γὰρ ὧν ὁ θήρ με Κένταυρος, πονῶν | πλευρὰν πικρᾷ γλωχῖνι, προυδιδάξατο, | παρῆκα θεσμῶν οὐδέν* [10]).

690. *ὡς παρείας ὢν ὄφις*] *tanquam serpens essem* [11]) *pareas*. Innocuum hoc ser-

---

[1]) Soph. Ant. 1081 sq. — [2]) Av. 566; item Menandr. fr. 319^{13} Damoxen. 2^{5} Herodot. II 47 Plat. Criti. 119*e*. — [3]) Cf. Pindar. Ol. III 34. — [4]) Herodot. II 44 etc. — [5]) Strattid. fr. 47^{5}. — [6]) Vid. ad Ran. 69. — [7]) Ran. 41. — [8]) Vid. ad vs. 706. — [9]) Vid. Nub. 476. — [10]) Soph. Trach. 680 sqq. — [11]) Item supra vs. 304.

ἡ δ' εὐθέως τὴν χεῖρα πάλιν ἀνέσπασεν,
κατέκειτο δ' αὑτὴν ἐντυλίξασ' ἡσυχῇ,
ὑπὸ τοῦ δέους βδέουσα δριμύτερον γαλῆς.
καὶ ἐγὼ τότ' ἤδη τῆς ἀθάρης πολλὴν ἔφλων.
ἔπειτ', ἐπειδὴ μεστὸς ἦν, ἀνεπαυόμην.

ΓΥΝΗ.

ὁ δὲ θεὸς ὑμῖν οὐ προσῄειν;

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐδέπω. —
μετὰ τοῦτο δ' ἤδη καὶ γέλοιον δῆτά τι
ἐποίησα. προσιόντος γὰρ αὐτοῦ μέγα πάνυ

692. δ' V] om. R, θ' Blaydes. || ἐντυλ. R] συντυλ. V.
695. ἀνεπαυόμην l. a. in V R] ἀνεπαλλόμην V R.
696. Post hunc versum unum vel duos excidisse suspicatur Meineke.
697. δῆτα R] om. V.

pentum genus [1]) commemoravit etiam Cratinus [2]), item Demosthenes sacra Sabazia describens [3]), et sunt qui *Paridem* a sacro serpente nomen habere censeant [4]). Aesculapii comes perpetuus erat serpens, ipse deus sumta serpentis figura mortalibus haud raro se ostendisse credebatur [5]), et operae est pretium relegisse Lucianum festive narrantem quomodo aliquot saeculis post Alexander ὁ ψευδόμαντις ad hominum animos sacro quodam terrore percellendos serpente cicure fuerit usus ipsumque Aesculapium serpentis figura induta ex ovo nascentem ostenderit popello stupenti [6]). — Alienus vero hinc est titulus dei in urbem Athenarum adventum referens; ubi quae prius sic lectae fuerant litterae „δ[ρ]ά[κοντα ἤγ]αγεν δεῦρε" recte dein sic sunt expletae: δ[ι]ά[κονον ἤγ]αγεν δεῦρε [7]).

692. *Et iacuit immota* [8]) *et veste involuta* [9]).

693. ὑπὸ τοῦ δέους] constans in hac locutione usus articuli [10]).

694. τῆς ἀθάρης πολλὴν ἔφλων] *magnam pultis partem* [11]) *deglutire coepi* [12]).

695. ἦν] recentior forma [13]).

698—704. Fuisse inter spectatores quibus talia egregie placerent facile credimus, neque dubitamus quin effusos cachinnos hi civerint versiculi; sed miramur ipsi Aristophani se digna esse visos. In papyro nuper invento legitur pars dramatis mimici, quo saeculo II° p. C. delectati sunt cives Oxyrhynchii: deam Πορδήν ibi invocat sannio et πορδαῖς veluti telis in hostes utitur cre-

[1]) Cf. Aelian. H. Anim. VIII 12 Lucan. Pharsal. IX 721. — [2]) Cratin. fr. 225. — [3]) Demosth. XVIII § 260. — [4]) Vid. OGruppe Griech. Mythol. p. 305. — [5]) Cf. Pausan. II 10 § 3 III 23 § 6, inscriptiones templi Epidaurici, Liv. Epitom. XI. — [6]) Lucian. XXXII § 7—17. — [7]) Vid. Dragumes 'Εφημ. ἀρχ. 1901 p. 107 Iahn-Michaelis Arc. Athen.[3] p. 127. — [8]) Item vs. 735. Vid. Nub. 324. — [9]) Vid. Nub. 987. — [10]) Vid. ad Nub. 835 et de ipsa re Ach. 256. — [11]) De genitivo vid. ad Vesp. 199. — [12]) Vid. ad Nub. 1376. — [13]) Vid. Prolegom. p. VI.

ἀπέπαρδον· ἡ γαστὴρ γὰρ ἐπεφύσητό μου.

ΓΥΝΗ.

ἦ πού σε διὰ τοῦτ' εὐθὺς ἐβδελύττετο;

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' Ἰασὼ μέν γ' ἐπακολουθοῦσ' ἅμα
ὑπερηρυθρίασε, χἠ Πανάκει' ἀπεστράφη
τὴν ῥῖν' ἐπιλαβοῦσ'· οὐ λιβανωτὸν γὰρ βδέω.

ΓΥΝΗ.

αὐτὸς δ' ἐκεῖνος . . . ;

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐ μὰ Δί' οὐδ' ἐφρόντισεν.

---

701. γ' ἐπακολουθοῦσ' Reisig] γέ τις ἀκ. R (ΓΕΤΙσ pro ΓΕΠ), γε ἀκ. V; compositum extat Vesp. 1328 Eccl. 479 fr. 548², vHerwerden mavult παρακολουθοῦσ' (coll. Eccl. 725).

702. ὑπερηρυθρίασε Bergk] ὑπερυθρίασε R, ὑπηρυθρίασε V; aliena hinc sunt ὑπ-έρυθρος *subrubicundus* (Thuc. II 49 § 5 Plat. Rep. 617 *a*) et ὑπ-ερυθριᾶν (si extitit hoc verbum, nam alibi non invenitur).

704. Priorem versus partem Mulieri dat V et recens manus in R, Carioni totum continuat R¹.

---

berrimis [1]); et ut ad nostram aetatem veniamus, rusticorum mores impuros describens Zola in libro notissimo [2]) exhibuit agricolam mirifice in eo artificio excellentem: — „ὅστις οὖν τούτοισι γελᾷ, τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω!" suo iure comicus clamabat olim iuvenis; habeant sibi ista semibarbari et rustici glebae adscripti: scenam atticam et Aristophanis senescentis fabulas talia invasisse qualis est Blepyri in Ecclesiazusis monologia [3]) vel Carionis hae facetiae, id dolemus et indignamur [4]).

700. ἐβδελύττετο] *abominabatur* [5]).

701 sq. Comes et filia Aesculapii erat *Iaso*, quam alii Amphiarai faciebant filiam [6]). Internis malis curandis eam praefuisse ipsius nomen indicat, externorum sanatio *Panaceae*, quae et *Aceso* vocabatur, curae erat. Alibi *Epione* sive *Epio* (dolorum quae fert lenimen) habebatur eius uxor vel filia; quartam ei comitem quidam dederunt *Aeglen*, quintam denique *Hygieam*, quae in templo urbano coniunctim cum ipso deo colebatur [7]).

702. ὑπερηρυθρίασε] sic Dionysi perterriti vestis ὑπερεπυρρίασεν αὐτοῦ teste Xanthia servo [8]).

704. αὐτὸς δ' ἐκεῖνος . . . ;] enuntiatum quomodo sit explendum indicat sonus vocis [9]).

— οὐ μὰ Δί' οὐδ' ἐφρόντισεν] *ne advertit quidem* [10]).

---

[1]) Oxyrhynchus papers III 1903 p. 41 sqq., cf. HReich Deutsch. Litteraturzeit. 1903, 2684. — [2]) La terre, par EZola. — [3]) Eccl. 311 sqq. — [4]) Vid. Proleg. p. XIII. — [5]) Vid. ad Ach. 586. — [6]) Vid. Arist. fr. 21 Pausan. I 34 § 3. — [7]) Vid. ad vs. 621. — [8]) Ran. 308. — [9]) Vid. ad Av. 359a sq.b. — [10]) Vid. ad Nub. 1066 Ran. 493.

ΓΥΝΗ.

λέγεις ἄγροικον ἄρα σύ γ' εἶναι τὸν θεόν.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ' ..., ἀλλὰ σκατοφάγον.

ΓΥΝΗ.

αἶ τάλαν!

ΚΑΡΙΩΝ.

μετὰ ταῦτ' ἐγὼ μὲν εὐθὺς ἐνεκαλυψάμην
δείσας, ἐκεῖνος δ' ἐν κύκλῳ τὰ νοσήματα
σκοπῶν περιῄει πάντα κοσμίως πάνυ.
ἔπειτα παῖς αὐτῷ λίθινον θυείδιον
παρέθηκε καὶ δοίδυκα καὶ κιβώτιον.

ΓΥΝΗ.

λίθινον;

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ Δί' οὐ δῆτ', οὐχὶ τό γε κιβώτιον.

---

705. *σύ γ'*] *τιν'* Dobree (cf. vs. 726).
707. *ἐγὼ μὲν εὐθὺς* V] *εὐθὺς ἐγὼ μὲν* R.
708. *δ' ἐν* A] *δὲ* V R.
710. *αὐτῷ λίθινον* V] *αὐτολίθινον* R.
712. Habet V, om. R; omissi causa fuit homoeoteleuton. Bekker versum delebat, sed in sene Aristophane cum aliis bene multis ferendus videtur; cf. comment.

---

705. *ἄρα ... γε*] rara harum particularum iunctura [1]).

706. *μὰ Δί' ... ἀλλὰ*] fortiter affirmat qui sic loquitur [2]).

— *σκατοφάγον*] i. e. *ὑηνόν τινα* [3]), *spurcum et impurum* [4]). Adiectivum [5]) et alibi apud comicos in probris ponitur [6]).

— *αἶ τάλαν!*] *pro hominem impudentem!* [7]). Prisca vocis *τάλανος* vis in hac exclamatione permansit e tempore Homerico. Tunc enim significabat *eum qui multa sustinere audet*, postea *eum qui multa sustinere cogitur* cum re adversa conflictans. Posteriorem usum exemplis confirmare nugantis foret, priorem habemus in Melanthus ad Ulixem verba: *ξεῖνε τάλαν, σύ γέ τις φρένας ἐκπεπαταγμένος ἐσσί* [8]). Cf. adiectivi *πονηροῦ* sensus ambiguus.

707 et 714. Digna quae conferantur sunt verba Andocidis: „servus quidam ad magistratus detulit, mysteria cum fierent in aedibus ipsius heri, patrem meum adfuisse quidem, *καθεύδειν δὲ ἐγκεκαλυμμένον*," videre igitur non potuisse quae fierent [9]).

711. *δοίδυκα*] *pistillum* [10]).

712. Simillimus in Ecclesiazusis est iocus, ubi viro graviter ferenti quod

---

[1]) Vid. ad Eq. 616. — [2]) Vid. ad vs. 22. — [3]) Vid. ad Nub. 1001. — [4]) *Een vuilik.* — [5]) De etymo vid. ad Ran. 146. — [6]) Menandr. fr. 825 Crobyl. 6 et cf. supra vs. 305. — [7]) *Foei, schaam je!* — [8]) Hom. *σ* 327; item *τ* 68 h. Merc. 160 Ar. Plut. 684, 1046, 1055, 1060 Lys. 910, 914 Thesm. 644 Theopomp. fr. 32[8] Theocrit. XXVII 56 etc. — [9]) Andocid. I § 17. — [10]) Vid. Vesp. 938.

ΓΥΝΗ.

σὺ δὲ πῶς ἑώρας, ὦ κάκιστ' ἀπολούμενε,
ὃς ἐγκεκαλύφθαι φῄς;

ΚΑΡΙΩΝ.

διὰ τοῦ τριβωνίου·
ὀπὰς γὰρ εἶχεν οὐκ ὀλίγας, μὰ τὸν Δία.
πρῶτον δὲ πάντων τῷ Νεοκλείδῃ φάρμακον
καταπλαστὸν ἐνεχείρησε τρίβειν, ἐμβαλὼν
σκορόδων κεφαλὰς τρεῖς Τηνίων, ἔπειτ' ἔφλα
ἐν τῇ θυείᾳ ξυμπαραμειγνύων ὀπὸν

715. *εἶχεν οὐκ ὀλίγας* V] *οὐκ ὀ. εἶχε* R.
717. *ἐμβαλὼν* R] *ἐκβαλὼν* V.

populi concioni adesse non potuerit, cum uxor eius vestimenta abstulisset: „*μὴ φροντίσῃς*", — ait illa — „*ἄρρεν γὰρ ἔτεκε παιδίον,*" tunc vir: „*ἡ ἐκκλησία;*" — „*immo amica quae me arcessiverat!*" inquit muliercula dolosa [1]). Cf. etiam supra mulieris illud: „*μὴ μὲν οὖν τὰ πράγματα*" [2]).

713. *ὦ κάκιστ' ἀπολούμενε*] nota vox in ore conviciantium [3]).

715. *ὀπὰς*] iocans sic vocat lacerae vestis foramina [4]).

716—725. In Ecclesiazusis Chremes narrat Neoclidem in concione derisum esse, qui surgeret ad verba facienda de salute publica, cum ne suas quidem palpebras servare potuisset; tum indignatum exclamasse: „*τί δαί με χρῆν δρᾶν!*" Dein Blepyrus: „*ego si adfuissem, respondissem: oportebat σκόροδ' ὁμοῦ τρίψαντ' ὀπῷ | τιθύμαλλον ἐμβαλόντα τοῦ Λακωνικοῦ | σαυτοῦ παραλείφειν τὰ βλέφαρα τῆς ἑσπέρας*" [5]). — Quae vota rata iam facta esse docet Cario. De Neoclide vid. supra [6]).

717. *ἐνεχείρησε*] *coepit* [7]).

718. *κεφαλὰς*] saepius sic usurpatur vox [8]).

— *Τηνίων*] optima ibi crevisse allia, ut — olim certe — in Megaride [9]), noster locus docet [10]).

— *ἔφλα*] *contundere coepit* [11]).

719. *ξυμπαραμειγνύων*] apud comicos recentiores similia sunt: *ὀμνύει* [12]), *ὀμνύουσι* [13]), *ὀμνύων* [14]), *-οντος* [15]), *-οντι* [16]), *-ουσι* [17]), ita ut verbum *ὀμνύναι* ad coniugationem in *-ειν* tunc temporis transiisse appareat. Quod cum apud Aristophanem et alibi et in proxima nostri versus vicinia priscam sibi formam constanter servaverit [18]), admirationem movet novicia quae hoc loco legitur forma verbi *-μειγνύναι* [19]).

— *ὀπὸν*] *laser* [20]).

[1]) Eccl. 550. — [2]) Supra vs. 652. — [3]) Vid. ad Vesp. 412. — [4]) Cf. Ach. 435. — [5]) Eccl. 397—407. — [6]) Vs. 665. — [7]) Item Ach. 365 Nub. 476 etc. — [8]) Vid. ad Nub. 981. — [9]) Vid. ad Ach. 761. — [10]) Recte sic unus interpres in scholiis, nugas profert alius quis. — [11]) Vid. ad Nub. 1376. — [12]) Diphil. fr. 101^{2}. — [13]) Pherecrat. fr. 143^{9}. — [14]) Alex. fr. 128^{8}. — [15]) Antiphan. fr. 241^{1}. — [16]) Amphid. fr. 42^{1}. — [17]) Alex. fr. 160^{1}. — [18]) Vid. vs. 725. — [19]) Cf. Prolegom. p. XX. — [20]) Vid. ad Eq. 894 sq.

καὶ σχῖνον, εἶτ' ὄξει διέμενος Σφηττίῳ
κατέπλασεν αὐτοῦ τὰ βλέφαρ' ἐκστρέψας, ἵνα
ὀδυνῷτο μᾶλλον. ὃ δὲ κεκραγὼς καὶ βοῶν
ἔφευγ' ἀνᾴξας· ὁ δὲ θεὸς γελάσας ἔφη·
„ἐνταῦθά νυν κάθησο καταπεπλασμένος,
„ἵν' ὑπομνύμενον παύσω σε ταῖς ἐκκλησίαις.“

ΓΥΝΗ.

ὡς φιλόπολίς τίς ἐσθ' ὁ δαίμων καὶ σοφός!

---

721. *ἐκστρέψας* A] *ἐκτρ.* V R pervulgato errore (cf. vs. 1131).
724. *καταπεπλασμένος* R] *πεπλασμένος* V.
725. *ὑπομνύμενον* Girardus] *ἐπομν.* V R. ‖ *ταῖς ἐκκλησίαις* schol.] *τὰς -ας* V R.

---

720. *ὄξει διέμενος Σφηττίῳ*] optimum igitur acetum ille demus tunc temporis ferebat. Verbum *διίεσθαι* *diluendi* sensu adhibitum est etiam e. g. in Alexidis versibus, ubi *τρῖμμα* quoddam *εὐρύθμως διειμένον ὄξει* iubetur quis infundere patinae [1]). Etiam activum ita usurpatum est: *ἀμίαν ... ἅλις ἐλᾳδίῳ διείς* [2]). Idem valet *λύειν* loco notabili apud Suidam: „*ὁ Ἀσκληπιὸς κἂν Παύσωνα καὶ Ἶρον ... ἰάσαιτο. ὀφθαλμὼ γάρ τις* (*Pauson* igitur?) *ἐνόσει· εἶτα ἐπιστὰς ὁ θεὸς λέγει ὄξει λύσαντα κάπρου πιμελὴν κᾆτα ὑπαλείψασθαι*" [3]). Ubi vestigia anapaestorum deprehendere sibi visus est Fritzsche [4]), fortasse recte, e comoedia certe illa fluxisse testari videtur nomen Pausonis [5]).

721. *τὰ βλέφαρ' ἐκστρέψας*] more medicorum, quem ipsa indicat natura [6]). Dignum quod conferatur praebent inscriptiones templi Epidaurici: „vir cuius altera pupilla prorsus interierat, ita ut solae palpebrae superessent, in templo incubans *ἐδόκει τὸν θεὸν ἑψῆσαί τι φάρμακον, ἔπειτα διαγαγόντα τὰ βλέφαρα ἐγχέαι εἰς αὐτά.* Qui primo mane *βλέπων ἀμφοῖν ἐξῆλθε*" [7]).

722. *κεκραγὼς καὶ βοῶν*] cf. Strepsiades querens quod filius angat se *βοῶντα καὶ κεκραγότα* [8]).

723. *ἔφευγ' ἀνᾴξας*] i. e. *ἀνῇξε φευξούμενος.* Aufugere volebat, sed ridens eum retraxit deus.

724. *ἐνταῦθά νυν κάθησο*] contemnentis et irridentis sunt haec [9]).

725. *Ne pergas iureiurando interposito conciones detinere* [10]). — Nuper igitur per *ὑπωμοσίαν* [11]) intercesserat Neoclides, ne id quod agebatur in concione ad eventum perveniret. Sic cum rei agerentur praetores qui ad Arginusas vicerant, populus autem invito senatu iussisset non de cunctis simul sed — secundum morem legibus sancitum — de singulis iudicium fieri, *ὑπομοσαμένου Μενεκλέους καὶ πάλιν διαχειροτονίας γενομένης,* vicit tandem sententia iniqua et per saturam sunt damnati [12]). Subornatus tunc Menecles a reorum adversariis iuravit iustam obstare causam quominus ratum esset suffragium quod populus modo tulerat. Etiam qui coram iudicibus morbum aliamve causam sonticam excusabat, dicebatur *ὑπόμνυσθαι* [13]), sed id huc non facit.

---

1) Alex. fr. 188. — 2) Sotad. fr. 1^{27}. — 3) Suid. s. v. *Παύσων.* — 4) Ad Thesm. p. 381. — 5) Vid. supra vs. 602. — 6) Cf. Lys. 1027 et de verbo *ἐκστρέψαι* vid. Nub. 88. — 7) Collitz. Dialectinschr. 3339^{72}. Praeterea cf. Ach. 1029. — 8) Nub. 1386. — 9) Vid. ad Nub. 1475. — 10) „*Obstructionisme*". — 11) De cuiusmodi compositis vid. ad Eq. 47. — 12) Xen. Hell. I 7 § 34; cf. Demosth. XVIII § 103. — 13) Vid. Demosth. XLVII § 39 Hyperid. fr. in scholiis allatum (fr. 202 Blass) Eubul. fr. 65 etc.

ΚΑΡΙΩΝ.

μετὰ τοῦτο τῷ γέροντι παρεκαθέζετο.
καὶ πρῶτα μὲν δὴ τῆς κεφαλῆς ἐφήψατο,
ἔπειτα καθαρὸν ἡμιτύβιον λαβὼν
τὰ βλέφαρα περιέψησεν, ἡ Πανάκεια δὲ
κατεπέτασ' αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φοινικίδι
καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον· εἶθ' ὁ θεὸς ἐπόππυσεν.
ἐξηξάτην οὖν δύο δράκοντ' ἐκ τοῦ νεώ,
ὑπερφυεῖ τὸ μέγεθος.

ΓΥΝΗ.

(perterrita:)

ὦ φίλοι θεοί!

ΚΑΡΙΩΝ.

τούτω δ' ὑπὸ τὴν φοινικίδ' ὑποδύνθ' ἡσυχῇ

---

727. *τοῦτο* R] *ταῦτα* V. || *γέροντι* Kappeyne] *πλούτωνι* V R, quae lectio in scholiis defenditur collatis duobus versibus e Sophoclis Inacho dramate satyrico desumtis, sed vid. vs. 226 et 1173. Meineke *Πλούτῳ ἔτι*. Aliena hinc sunt quae de Pluti et Plutonis natura cognata viri docti congesserunt (Aesch. Prom. 806 etc.; vid. Preller Myth. I[4] p. 801, 4), neque iuvat conferre nomina quae modo in *-ος* modo in *-ιος* modo in *-ιων* exeunt, quale est *Iasus-Iasius-Iasion* (cf. Usener Götternamen p. 18 sq.). *Iocandi* consilium sunt qui agnoscere sibi videantur: „Dis pro Pluto dictus" (Fritzsche) vel: „Sir Croesus" (Peppler coll. *γάστρων* al.). Equidem non dubito quin interpretamentum cum vocabulo genuino confluxerit. Simile vitium eodem remedio correxit Bosscher meus Eur. Alc. 361 *οὐπὶ κώπῃ ψυχοπομπὸς*... *γέρων* scribens pro *Χάρων*.

728. *δὴ* V] om. R.

729. *ἡμιτύβιον* schol. R] *-τύμβιον* V R.

731. *κατεπέτασ'* R] *κατέπλασ'* V.

733. *οὖν* V] om. R.

734. *ὑπερφυεῖ* (-ῆ) Blaydes] *-εῖς* V R. cf. Av. 368.

---

729. *ἡμιτύβιον*] *mappam, sudarium*. Redit vox in Sapphonis quae scholion affert verbis: *ἡμιτύβιον στάλασσον* [1]). Aegyptiacam dicit Pollux [2]), quam opinionem confirmare videtur *Ἑρμοτύβιες* militum Aegyptiorum nomen apud Herodotum obvium [3]).

732. *ἐπόππυσεν*] vocantis sonus est etiam in Timoclis versiculo: *τὸν Χαιρεφίλου πόρρωθεν ἀπιδὼν τὸν παχὺν | ἐπόππυσε* [4]).

733. *ἐκ τοῦ νεώ*] templi *interiora*, *τὸ ἄβατον*, sunt cogitanda [5]). Nam nolim hinc efficere aegrotantes in *porticu* aliqua templi iacuisse, non intra parietes [6]).

---

[1]) Sapph. fr. 116. — [2]) Poll. VII 71. — [3]) Herodot. II 164. — [4]) Timocl. fr. 21[7]. Praeterea cf. Vesp. 626. — [5]) Cf. quae infra ad vs. 738 attuli. — [6]) Item vs. 741.

τὰ βλέφαρα περιέλειχον, ὥς γέ μοι ἐδόκει·
καὶ πρίν σε κοτύλας ἐκπιεῖν οἴνου δέκα,
ὁ Πλοῦτος, ὦ δέσποιν', ἀνειστήκει βλέπων.
ἐγὼ δὲ τὼ χεῖρ' ἀνεκρότησ' ὑφ' ἡδονῆς,
τὸν δεσπότην τ' ἤγειρον· ὁ θεὸς δ' εὐθέως
ἠφάνισεν αὑτὸν οἵ τ' ὄφεις εἰς τὸν νεών.

---

736. (ἐ)'δόκει Brunck] δοκεῖ V R.
737. σε κοτύλας] κοτύλας σ' ἂν Blaydes; vid. comment.
738. ἀνειστήκει] ἀνεστήκει V R.

---

737. Quemadmodum in sermone cothurnato dicebatur: *θᾶσσον ἢ σὺ ξυνάψαις βλέφαρα* [1]), sic Cario vividiore etiam imagine usus „*citius*" ait „*quam decem tu cotylas*" — i. e. quinque *χοὸς* partes sive tres paene litras — „*ebibas*" [2]). Ne vertatur „*ebibisses*" [3]) — tunc, si adfuisses, — cum lingua obstat, nam *ἂν* non est addita particula, tum contextus, nam in Aesculapii templo vinum non erat praesto. — Ceterum paullo neglegentior est verborum structura; nam accuratius loquentis foret: *καὶ θᾶττον ἢ σὺ ἐκπίοις ἂν* (vel: *θᾶττον ἢ σὺ ἐκπίνεις*) *κοτύλας δέκα.*

738. Ut nunc Pluto deo in delubro Piraico, sic in Epidaurio Aesculapii templo mortalibus multis est reddita oculorum acies, testibus tabulis marmoreis „*ἰάματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ*" habentibus, quae paucis annis abhinc e templi ruderibus sunt effossae [4]). In quibus etiam digniora aliquanto admiratione commemorantur. Mulier quaedam per quinquennium gravida fuerat: dei ope enixa est... non elephantum, sed puerum vivum floridumque, qui statim natus ad fontem festinavit, dein cum matre deambulavit, ipsum igitur Apollinem aemulatus. Puer calculo laborans cum deo decem vovisset talos si se sanasset, ridens Aesculapius promisit se ei non defuturum, et postridie puer sanus domum abiit. Baiulus heri poculum fregerat; cui cum praeteriens quidam dixisset: „ista fragmina ne Aesculapius quidem sanabit", supplex deum adiit, qui poculum ei in integrum restituit. Sostratae cuiusdam ventrem mire tumentem discidit vermiumque tantum inde removit „quantum duas pelves implebat", dein consuit. Calvo homini capilli capitis sunt restituti; et ne eum quidem qui pediculis oppletus ad se venerat in barathrum vel in balneum facessere iussit deus, sed ipse ab eius corpore pediculos legit: minus iam Carionis illud „*σκατοφάγον*" miramur fortasse atque indignamur. Etiam serpentum sacrorum illic fit mentio; nam virum cuius digitum rodebat ulcus malignum serpens „ex abato allapsus" lambendo sanavit. Sed cuncta enarrare longum, et dignissimae sunt illae inscriptiones quae et ab aliis et a Pluti praesertim fabulae lectoribus perlegantur totae.

739. *ἐγὼ δ' ἀνηλάλυξα καὶ ἀνωρχησάμην* | *καὶ ἔκρουσα χεῖρας*, ut Euripideus loquitur nuntius [5]).

740 sq. *ἤγειρον.. δὲ... ἠφάνισεν*] *dum herum e somno excitabam, evanuit deus.* Paratactica, quam sermo quotidianus adamat, haec est structura.

---

1) Eur. Bacch. 747. — 2) *Vlugger dan gij kunt uitdrinken (pleegt uit te drinken).* Cf. vs. 644 sq. et vid. ad Ach. 1203 Thesm. 742 sq. — 3) *Hadt kunnen uitdrinken.* — 4) Collitz. Dialectinschr. 3339 sqq. — 5) Eur. Suppl. 719 sq.; praeterea vid. Eq. 651.

οἱ δ' ἐγκατακείμενοι παρ' αὐτῷ πῶς δοκεῖς
τὸν Πλοῦτον ἠσπάζοντο, καὶ τὴν νύχθ' ὅλην
ἠγρηγόρεσαν, ἕως διέλαμψεν ἡμέρα.
ἐγὼ δ' ἐπῄνουν τὸν θεὸν πάνυ σφόδρα,
ὅτι βλέπειν ἐποίησε τὸν Πλοῦτον ταχύ,
τὸν δὲ Νεοκλείδην μᾶλλον ἐποίησεν τυφλόν.

ΓΥΝΗ.

ὅσην ἔχεις τὴν δύναμιν, ὦ ἄναξ δέσποτα!
ἀτὰρ φράσον μοι, ποῦ 'σθ' ὁ Πλοῦτος;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔρχεται.
ἀλλ' ἦν περὶ αὐτὸν ὄχλος ὑπερφυὴς ὅσος.
οἱ γὰρ δίκαιοι πρότερον ὄντες καὶ βίον
ἔχοντες ὀλίγον αὐτὸν ἠσπάζοντο καὶ

---

744. *ἠγρηγόρεσαν*] *ἐγρ.* V R.
747. *μᾶλλον ἐπό(ι)ησεν* R] *ἐπόησε μᾶλλον* V.
748. *ἔχεις* R] *ἔχει* V.
751. *δίκαιοι*] *πένητες* Heimreich (cf. vs. 755), sed merae tautologiae id foret. || *ὄντες* V] *ὅτε* R (correxit manus recens).

---

742. *πῶς δοκεῖς*] *ita ut facile tibi fingere potes*, quam maxime [1]).

743. *ἠσπάζοντο*] *gratulantes salutabant* deum [2]).

750. *ὑπερφυὴς ὅσος*] similis verborum structura est in Ecclesiazusis, ubi turba hominum mire albicantium dicitur *ὑπερφυῶς ὡς λευκοπληθής* [3]). Quo loco comicus verbulo tragico sermonem suum iocose exornavit.

752 sq. *χαρέντες | δεξιῇ ἠσπάζοντο Ϝέπεσσί τε μειλιχίοισι* [4]). Verbum grandisonum *δεξιοῦσθαι* habes in verbis Electrae Sophocleae: *τίς γάρ ποτ' ἀστῶν ἢ ξένων ἡμᾶς ἰδὼν | τοιοῖσδ' ἐπαίνοις οὐχὶ δεξιώσεται . . .;* [5]).

752. *καὶ*] trimetri exitus cum sequentis initio coniungitur etiam alibi plus semel apud nostrum [6]) et saepius apud comicos recentiores [7]). Item alibi *κεἰ* [8]). Cf. *με, δέ, τε, γε, ταῦτα* in fine versuum elisa [9]). Etiam articulus est ubi trimetrum claudat: *τῶν | . . . τρόπων, τὸν | νέκυν* [10]), vel praepositio: *ὑπὸ | Εὐριπίδου* [11]). Nec non huc faciunt vox *προβούλευμα* apud Eupolidem trimetri fine diremta [12]) et *ὑπερφυῶς | ὡς* in Ecclesiazusarum versu quem modo attuli [13]).

---

1) Vid. ad Ran. 54. — 2) Cf. vs. 324 et vid. ad Nub. 1145. — 3) Eccl. 386 sq. — 4) Hom. *K* 542. — 5) Soph. El. 975 sq.; apud comicos non redit nisi Posidipp. fr. 12^{6}. — 6) Lys. 1176 Ran. 414. — 7) Antiphan. fr. 193^{10}, 209^{7} Alex. 27^{6} Mnesimach. 3^{4} Xenarch. 8^{2} Menandr. 110^{1}. Item Soph. Ant. 171 Oed. R. 261, 1234 Philoct. 312 Crit. fr. 1^{18} Ion. 20^{1}. — 8) Ran. 152. — 9) Vid. ad Ran. 298. — 10) Vesp. 504 Eccl. 452 Antiphan. fr. 85^{4} Nicostr. 17^{2} Amphid. 30^{5} Ephipp. 7^{1} Alex. 20^{4}, 24^{2}, 250^{3} Aesch. Agam. 7 Soph. Ant. 409 et saepius apud Aeschylum et Sophoclem. — 11) Thesm. 386. — 12) Eupol. fr. 73. — 13) Vid. ad vs. 750.

ἐδεξιοῦνθ' ἅπαντες ὑπὸ τῆς ἡδονῆς·
ὅσοι δ' ἐπλούτουν οὐσίαν τ' εἶχον συχνὴν
οὐκ ἐκ δικαίου τὸν βίον κεκτημένοι,
ὀφρῦς ξυνῆγον ἐσκυθρώπαζόν θ' ἅμα.
οἱ δ' ἠκολούθουν κατόπιν ἐστεφανωμένοι,
γελῶντες, εὐφημοῦντες· „ἐκτυπεῖτο δὲ
„ἐμβὰς γερόντων εὐρύθμοις προβήμασιν".
ἀλλ' εἶ' ἁπαξάπαντες ἐξ ἑνὸς λόγου
ὀρχεῖσθε καὶ σκιρτᾶτε καὶ χορεύετε·
οὐδεὶς γὰρ ὑμῖν εἰσιοῦσιν ἀγγελεῖ
ὡς ἄλφιτ' οὐκ ἔνεστιν ἐν τῷ θυλάκῳ.

---

754. τ' V] δ' R.

755. Habet V, om. R (in marg. add. manus recens), non numerasse videtur schol. metr. ad vs. 641; del. Heimreich, equidem genuinum duco.

758. ἐκτυπεῖτο δὲ] ἐκτύπει δὲ δὴ Valckenaer (ut Eur. Med. 1180 El. 802), sed cf. Thesm. 995.

759. προβήμασιν] vox non redit, δρομήμασιν (ut Eur. Med. 1180 Bacch. 1091) Valckenaer, quod nimis violentum pro hoc loco videtur vocabulum, κροτήμασιν Meineke.

---

753. ὑπὸ τῆς ἡδονῆς] *propter laetitiam.* Articulus abesse poterat [1]).

754. συχνὴν] *satis multam* [2]).

755. ἐκ δικαίου] *iusta aliqua ratione* [3]).

756. Xenophon scribens de variis signis quibus canes venaticae vestigia ferae deprensa significant: *sunt* ait *quae* συνάγουσι [4]) τὰ ὦτα καὶ ἐπισκυθρωπάσασαι... διατρέχουσι [5]).

758 sq. Manifesta nunc quoque dictionis tragicae imitatio [6]). Sic apud Euripidem in ῥήσεσιν ἀγγελικαῖς legimus: „ἅπασα δὲ | στέγη πυκνοῖσιν ἐκτύπει δρομήμασιν" cum moribunda concidisset Creusa [7]), et: „πελείας ὠκύτητ' οὐχ ἥσσονες | ποδῶν ἔχουσαι ξυντόνοις δρομήμασιν" Bacchae vesanae irruerunt in Pentheum [8]). Quo magis ridicula est ἐμβάς vox humillima in hoc verborum sublimiorum fragore. Verbi κτυπεῖν formam mediam noster etiam alibi adhibuit [9]). Vox πρόβημα non redit.

760. ἁπαξάπαντες ἐξ ἑνὸς λόγου] *coniunctim omnes* [10]), μιᾷ ὁρμῇ, ἄθροι ξυνειλεγμένοι, ὁμοθυμαδόν. — Non *orationem* sed *rationem* nunc valet λόγος, aliena igitur hinc est locutio: ἐξ ἑνὸς στόματος [11]) vel: ἓν στόμα πάντων, *uno ore dicunt omnes* [12]).

762. εἰσιοῦσιν] *domum tuam intranti* [13]).

763. Dignus qui conferatur est locus Herodoti narrantis Samios exules olim θύλακον vacuum ostentasse ephoris Lacedaemoniorum, ut „ἀλφίτων δεῖσθαι se" sine verbis significarent [14]). Est θύλακος

---

[1]) Vid. ad Nub. 835. — [2]) Vid. ad Av. 1014. — [3]) Vid. ad Av. 1435. — [4]) De hoc verbo vid. ad Eq. 1348. — [5]) Xen. de Venat. 3 § 5; verbum σκυθρωπάζειν apud nostrum redit Lys. 7; cf. adi. σκυθρωπός ibid. vs. 707. Praeterea vid. ad Vesp. 655. — [6]) Cf. Eccl. 387. — [7]) Eur. Med. 1179 sq. — [8]) Eur. Bacch. 1090 sq. — [9]) Thesm. 995. — [10]) Item Lys. 1005. — [11]) Eq. 670 Plat. Rep. 364 *a* etc. — [12]) Herod. Mimiamb. III 47. — [13]) Vid. ad Ach. 202. — [14]) Herodot. III 46.

ΓΥΝΗ.

νὴ τὴν Ἑκάτην, καὶ ἐγὼ δ' ἀναδῆσαι βούλομαι
εὐαγγέλιά σε κριβανιτῶν ὁρμαθῷ,
τοιαῦτά γ' ἀγγείλαντα.

ΚΑΡΙΩΝ.

μή νυν μέλλ' ἔτι,
ὡς ἄνδρες ἐγγύς εἰσιν ἤδη τῶν θυρῶν.

ΓΥΝΗ.

φέρε νυν ἰοῦσ' εἴσω κομίσω καταχύσματα

---

764. *δ'* R] *γ'* V (ut vs. 838 etc.); vid. comment.

765. *σε* R] *σ' ἐν* V. || *κριβανιτῶν*] *-νωτῶν* V R; verum extat Ach. 1123, vitium peperisse videtur vocis *νώτων* similitudo (cf. *τυρόνωτον* Ach. 1125).

766. *τοιαῦτά γ' ἀγγείλαντα* Blaydes] *τοιαῦτ' ἀπαγγείλαντα* V R. Cf. vs. 641, 762; *ἀπαγγέλλειν* apud comicos non redit.

768. *κομίσω*] (ε)'κκομίσω Meineke; cf. Vesp. 819. || *καταχύσματα* R] *τὰ κ.* V.

---

saccus farinae recipiendae [1]). Sono simillima sunt servi verba in Nubibus: *ἔλαιον ἡμῖν οὐκ ἔνεστ' ἐν τῷ λύχνῳ* [2]).

764 sq. Liberior est verborum structura, qua duae permixtae sunt notiones. Hoc enim est quod dicit mulier: *ego quoque laetitiam significare volo, quapropter corona te donabo.* Cuiusmodi brevitas nihil habet insoliti, et nos quoque ita loquimur. Particula *καί etiam* nunc significat, non iungit.

— *ἀναδῆσαι . . . εὐαγγέλια*] idem quod *στεφανῶσαι εὐαγγέλια* [3]).

765. *κριβανιτῶν ὁρμαθῷ*] *serie* [4]) *paniculorum* [5]). Similem locum Alexidis supra attuli [6]); *ἄρτους κριβανίτας λευκοσωμάτους | ἰπνὸν κατέχοντας ἐν πυκναῖς διεξόδοις | . . . μορφὴν κριβάνοις ἠλλαγμένους, | . . . οὓς δημόταις | Θεαρίων* (clarus pistor) *ἔδειξεν* admiratur homo quidam gulosus, qui apud Antiphanem loquens inducitur [7]).

767. Cf. Dionysi in Ranis verba: *κατάβα . . ., καὶ γὰρ ἐγγὺς τῆς θύρας | . . . εἰμί* [8]).

768. *ἰοῦσα εἴσω κομίσω*] *intro abibo ut afferam* [9]).

— *καταχύσματα*] *bellaria* [10]), quae *effundi* [11]) super caput servi aedes novi heri primum intrantis mos ferebat. Sic apud Demosthenem Apollodorus quidam vehementissime invehitur in impudentiam liberti, *ὃς οὐκ ὤκνησε τὴν δέσποιναν γῆμαι, καὶ ᾗ τὰ καταχύσματα αὐτοῦ κατέχεε τότε* [12]), *ταύτῃ συνοικεῖν* [13]). Etiam novi nupti sic salutabantur, cum domum suam coniunctim intrabant primum, teste loco Theopompi quem afferunt scholia: *φέρε σὺ τὰ καταχύσματα | ταχέως κατάχει τοῦ νυμφίου καὶ τῆς κόρης* [14]).

---

1) Vid. Vesp. 314. — 2) Nub. 56. — 3) Vid. Eq. 647. — 4) Vid. Ran. 914. — 5) *Een rist kadetjes.* — 6) Vid. ad vs. 589. — 7) Antiphan. fr. 176. Cf. Ach. 1123 et vid. ad Ach. 86. — 8) Ran. 35. — 9) Vid. ad Nub. 1212. — 10) Item vs. 789, 794. — 11) *καταχεῖσθαι*, vs. 790. — 12) Omisi quae in textu tradito sequuntur verba: *ἡνίκ' ἐωνήθη.* — 13) Demosth. XLV § 74. — 14) Theopomp. fr. 14.

ὥσπερ νεωνήτοισιν . . . ὀφθαλμοῖς χρεών.

(Aedes intrat.)

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad spectatores:)

ἐγὼ δ' ὑπαντῆσαί γ' ἐκείνοις βούλομαι.

(Dextrorsum abit.)

Saltat Chorus.

(A parte dextra procedunt Chremylus et Plutus)

SCENA UNDECIMA.

Chremylus, Plutus.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(782) βάλλ' εἰς κόρακας! ὡς χαλεπόν εἰσιν οἱ φίλοι
οἱ φαινόμενοι παραχρῆμ' ὅταν πράττῃ τις εὖ.
νύττουσι γὰρ καὶ φλῶσι τἀντικνήμια,
ἐνδεικνύμενος ἕκαστος εὔνοιάν τινα.

---

769. χρεών vVelsen] ἐγώ V R (e sequentis versus initio ductum).

770. δ' R] γ' V. || ὑπαντῆσαι recc.] ἀπαντῆσαι V R. || In V R sequitur: κομμάτιον χοροῦ.

771—788. Sic hunc locum constitui. A versu 771 (782), qui in codice V est paginae primus, actus incipit; non enim est credibile Chremylum aut non simul cum Pluto in scenam prodire aut post aliquot demum versus clamandi facere initium. Plutus autem particulis καὶ . . . γε uti nequit nisi ut respondeat quaestioni sibi propositae. Praeterea in textu tradito incommodum est νυν vs. 789 et abrupta brevitate displicent verba uxoris. Quapropter lacunam post vs. 777 (788) indicavi et e coniectura explevi; sed fortasse plures versus interciderunt. Similem versuum perturbationem in exitu Lysistratae fabulae correxisse mihi videor.

772. οἱ φαινόμενοι] δσφραινόμενοι Hemsterhuis ingeniose, sed vix potuit abesse articulus, neque suspicionem movet vulgata.

---

769. *Quemadmodum fieri oportet* [1]) *propter recens emtos . . . oculos.*

771. βάλλ' εἰς κ.] *in malam rem abi* [2]). — χαλεπόν] neutri usus idem supra [3]).

772. Idem homines heri Chremylum ἐξετρέποντο [4]).

773. *Feriunt* [5]) *enim et contundunt* [6]) *tibias* [7]).

774. *Me miserum restitando retinendo | lassum reddiderunt: vix ex gratulando miser iam eminebam*, ut est apud Plautum [8]).

---

[1]) De voce χρεών vid. Eq. 138. — [2]) Vid. ad Ran. 607 et 187. — [3]) Cf. vs. 203. — [4]) Cf. vs. 837 et vid. ad Av. 134. — [5]) Cf. Nub. 321. — [6]) Cf. Nub. 1376. — [7]) Cf. Eq. 907. — [8]) Plaut. Captiv. III 2 initio.

(786) *ἐμὲ γὰρ τίς οὐ προσεῖπε, ποῖος οὐκ ὄχλος*
περιεστεφάνωσεν ἐν ἀγορᾷ πρεσβυτικός!

(E domo redit **mulier** bellaria afferens.)

SCENA DUODECIMA.

Eidem, Mulier.

ΓΥΝΗ.

(788) *ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν, καὶ σὺ καὶ σὺ χαίρετον.*
<ὦ Πλοῦτε δαίμων, ἆρ' ἀνέβλεψας πάλιν;>

ΠΛΟΥΤΟΣ.

(771) *καὶ προσκυνῶ γε πρῶτα μὲν τὸν Ἥλιον,*
ἔπειτα σεμνῆς Παλλάδος κλεινὸν πέδον,
(773) *χώραν τε πᾶσαν Κέκροπος, ἥ μ' ἐδέξατο.*
αἰσχύνομαι δὲ τὰς ἐμαυτοῦ ξυμφοράς,
οἵοις ἄρ' ἀνθρώποις ξυνὼν ἐλάνθανον,
τοὺς ἀξίους δὲ τῆς ἐμῆς ὁμιλίας
ἔφευγον, εἰδὼς οὐδέν. ὦ τλήμων ἐγώ,
(778) *ὡς οὔτ' ἐκεῖν' ἄρ' οὔτε ταῦτ' ὀρθῶς ἔδρων!*
ἀλλ' αὐτὰ πάντα πάλιν ἀναστρέψας ἐγὼ

---

777. *χαίρετον* rec.] *-τε* V R. Cf. Av. 645.
779. *κλεινὸν πέδον* V R] *κλεινὴν πόλιν* l. a. in schol. (cf. Eur. Hipp. 423).
786. *αὐτὰ*] *αὖ τὰ* Bentley (cf. vs. 979).

---

775. *προσεῖπε*] *salutavit* [1]).

776. *περιεστεφάνωσεν*] servat hoc compositum priscam verbi vim, quam ex Homero novimus [2]).

777. Verba liberius constructa. Accurate loquentis foret: „*ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν*" — sic Plutum alloquitur [3]) — „*χαῖρέ μοι, ὡσαυτῶς δὲ καὶ σύ*" [4]).

778. Similes sunt versus Menandri: *ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ προσκυνεῖν πρῶτον θεῶν, | δι' ὃν θεωρεῖν ἔστι τοὺς ἄλλους θεούς* [5]). Particulae *καὶ . . . γε* respondentis sunt [6]): „visum sane recuperavi iamque lucem et hanc terram adoro."

781. Accusativum verbum *αἰσχύνεσθαι* adsciscit etiam in verbis Oedipi Sophoclei: *τὴν δυσγένειαν τὴν ἐμὴν αἰσχύνεται* [7]), dativum vero in Demi verbis apud nostrum: *αἰσχύνομαί τοι ταῖς πρότερον ἁμαρτίαις* [8]).

782. *οἵοις ἄρ'*] i. e. *ἐπεὶ τοιούτοις* vel: *τοιούτοις γάρ* [9]).

786. *αὐτὰ πάντα*] *ea omnia* [10]), *καὶ ἐκεῖνα καὶ ταῦτα*.

---

[1]) Vid. ad Ach. 266. — [2]) Hom. *E* 739 *κ* 195 etc. — [3]) Cf. vs. 654 et vid. ad Av. 627 Nub. 110. — [4]) De cognata quadam licentia loquendi vid. ad Av. 131. — [5]) Menandr. fr. 609. Praeterea cf. Eq. 156. — [6]) Vid. ad Ran. 49. — [7]) Soph. Oed. R. 1079; item Eur. Ion. 341. — [8]) Eq. 1355, ubi vid. — [9]) Vid. ad Nub. 1158. — [10]) Ut Eq. 463 Xen. Cyrop. IV 2 § 40.

δείξω τὸ λοιπὸν πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι
(781) ἄκων ἐμαυτὸν τοῖς πονηροῖς ἐπεδίδουν.

ΓΥΝΗ.

(789) φέρε νυν, — νόμος γάρ ἐστι, — τὰ καταχύσματα
ταυτὶ καταχέω σου λαβοῦσα.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μηδαμῶς!
ἐμοῦ γὰρ εἰσιόντος εἰς τὴν οἰκίαν
πρώτιστ' ἀναβλέψαντος, οὐδὲν ἐκφέρειν
πρεπῶδές ἐστιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰσφέρειν.

ΓΥΝΗ.

εἶτ' οὐχὶ δέξει δῆτα τὰ καταχύσματα;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἔνδον γε παρὰ τὴν ἑστίαν, ὥσπερ νόμος.
(Ad spectatores:)
ἔπειτα καὶ τὸν φόρτον ἐκφύγοιμεν ἄν.
οὐ γὰρ πρεπῶδές ἐστι τῷ διδασκάλῳ,

---

788. ἐπεδίδουν V] ἐνεδ. R (cf. vs. 488).

791 sq. Hartman del. verba εἰς τὴν οἰκίαν | πρώτιστα καὶ βλέψαντος.

792. *πρώτιστ' ἀναβλέψαντος;] πρώτιστα καὶ βλέψαντο; V R. Videtur inutiliter adscriptum esse καί, ut saepe (e. g. Pac. 134), dein πρώτιστα (καὶ) βλέψαντος (α' = ἀνα) in vulgatam abiisse. Cf. Ach. 268—270 Ran. 1096 etc.; simile vitium Eccl. 1060 irrepsisse suspicor, vid. etiam schol. Lys. 384.

794. Mulieris est in V R, Chremylo tribuit A. || δῆτα τὰ R] δὴ τὰ V.

795. Pluti est in A, Chremylo dat V (vs. 796—799 Pluto), in R signum personae est omissum.

---

788. ἐπεδίδουν] *permittebam*. Saepius sic in Thesmophoriazusis [1]).

789 et 794. τὰ καταχύσματα] quae petitura abierat [2]).

794. δέξει] futurum tempus, ut εἶτα et δῆτα particulae, animum commotum indicat [3]). Veretur mulier ne dona oblata deus spernat vel inter familiares recipi nolit.

796—799. Hac certe in re poetae senescentis animus non est mutatus; qui et olim huiuscemodi nugas penitus contemnere solebat [4]).

796. *Praeterea vox „φόρτος" in nos non competet*. Notus hic articuli usus [5]); φόρτος dicitur *taedium quod movent ioci scurriles* [6]).

797. διδασκάλῳ] *poetae* [7]).

---

[1]) Thesm. 213, 217, 249, etiam apud Platonem locis compluribus. Praeterea vid. ad Eq. 739 sq. — [2]) Vs. 768, ubi vid. — [3]) Vid. ad Av. 369. — [4]) Vid. ad Vesp. 58 sq. — [5]) Vid. ad Av. 58. — [6]) Vid. ad Vesp. 65 sq. — [7]) Vid. ad Ach. 628.

ἰσχάδια καὶ τρωγάλια τοῖς θεωμένοις
προβαλόντ', ἐπὶ τούτοις εἶτ' ἀναγκάζειν γελᾶν.

ΓΥΝΗ.

εὖ πάνυ λέγεις· ὡς Δεξίνικός γ' οὑτοσὶ
ἀνίσταθ', ὡς ἁρπασόμενος τῶν ἰσχάδων.

(Domum intrant omnes.)

Saltat Chorus.

(Ex aedibus prodit Cario.)

SCENA DECIMA TERTIA.

Cario solus.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad chorum:)

ὡς ἡδὺ πράττειν, ὦ ἄνδρες, ἔστ' εὐδαιμόνως,
καὶ ταῦτα μηδὲν ἐξενεγκόντ' οἴκοθεν.
ἡμῖν γὰρ ἀγαθῶν σωρὸς εἰς τὴν οἰκίαν
ἐπεισπέπαικεν οὐδὲν ἠδικηκόσιν.

---

799. *εἶτ'* R] om. V.
800. *πάνυ . . . γ' οὑτοσὶ* R] *πάνυ γε . . . οὑτοσὶ* V. Cf. Ach. 327, 346 Thesm. 934 etc.
801. *τῶν ἰσχάδων* Suid.] *τὰς ἰσχάδας* V R. Cf. Ach. 805.

---

798. *τρωγάλια*] *bellaria*. Vocabulum in Pace redit [1]); frequentius est *τραγήματα* [2]).

800 sq. Saepius sic aut cuncti spectatores ab histrione perstringuntur aut unus aliquis nominatim compellatur [3]). Nunc cur *Dexinicus* quidam prae ceteris caricarum appetens esse dicatur nescimus; suspicari tamen licet non ob solam paupertatem eum, ut supra Pausonem [4]) nunc rideri, sed festivius quid subesse.

801. *τῶν ἰσχάδων*] notus genitivi usus [5]).

802. *Quid est suavius quam bene rem gerere* [6]).

803. *Idque nullo suo impendio* [7]), *ἀπ' ἀφορμῆς οὐδεμιᾶς*. E lingua mercatorum desumta locutio.

805. *Afflixit nos nihil commerentes.* Pro *affluendi* vel *obruendi* verbo vehementius etiam adhibetur, quod telo, hosti, cladi cum vi *irrumpenti* unice est aptum; sic paratur iocus qui inest participio *ἠδικηκόσιν* [8]). *Insontes in nos irruit, nihil commerentes nos afflixit moles* . . . malorum? immo *bonorum!* Hoc scilicet est illud „*κοπιᾶν ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν*" [9]). Cuius ioci memor Lucianus Timonem suum fecit talia mussitantem: „*πειστέον, ὦ Ἑρμῆ, καὶ αὖθις πλουτητέον· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπότε οἱ θεοὶ βιάζοιντο; πλὴν ὅρα γε εἰς οἷά με πράγματα ἐμβάλλεις τὸν κακοδαίμονα, ὃς ἄχρι νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων χρυσὸν ἄφνω τοσοῦτον λήψομαι*

---

1) Pac. 772. — 2) Ach. 1091 etc. — 3) Vid. ad vs. 99. — 4) Vs. 602. — 5) Vid. ad Ran. 1263. — 6) Plaut. Captiv. III 2, 1. — 7) Cf. *ἐκφέρειν* vs. 792. — 8) De part. perf. vid. vs. 428. — 9) Av. 735.

ἡ μὲν σιπύη μεστή ἐστι λευκῶν ἀλφίτων,
οἱ δ' ἀμφορῆς οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου,
ἅπαντα δ' ἡμῖν ἀργυρίου καὶ χρυσίου
τὰ σκευάρια πλήρη ἐστίν, ὥστε θαυμάσαι,
τὸ φρέαρ δ' ἐλαίου μεστόν, αἱ δὲ λήκυθοι
μύρου γέμουσι, τὸ δ' ὑπερῷον ἰσχάδων·
ὀξὶς δὲ πᾶσα καὶ λοπάδιον καὶ χύτρα
χαλκῆ γέγονε, τοὺς δὲ πινακίσκους τοὺς σαπροὺς
τοὺς ἰχθυηροὺς ἀργυροῦς πάρεσθ' ὁρᾶν,
ὁ δ' ἰπνὸς γέγον' ἡμῖν ἐξαπίνης ἐλεφάντινος.

813. σαπροὺς] σαθροὺς rec.; de quorum adiectivorum confusione vid. Cobet V. L. p. 229. De *materie* quoniam agitur nunc, aptior est mentio ligni *putris* in solidum argentum mutati quam *rimosi*.

815. ἰπνὸς V R] ἶπος Poll. X 155. Eburnea *decipula* neque festivi quid habet οὐδὲν ἀδικήσας"[1]). — Verbum ἐπεισπαίειν intransitive usurpatur[2]), ut -σκήπτειν aliaque eiusmodi[3]). Conferri potest ἐπεισπηδᾶν[4]).

806 sqq. Teste scholio comicus imitatur verba nuntii in Sophoclis Inacho — quod satyricum fuisse drama sensit Hemsterhuis — referentis πάντα μεστὰ ἀγαθῶν γεγονέναι τοῦ Διὸς εἰσελθόντος (qui Ius amore exarserat). Quam ῥῆσιν ἀγγελικὴν non iam licet adire, sed digni qui conferantur sunt loci, quos servavit Athenaeus, Cratini ἐν Πλούτοις aliorumque comicorum aureum saeculum verbis festivis depingentium[5]), ubi pueri ἄρτοις ἀστραγαλίζοντες, ζωμοῦ ποταμὸς παρὰ τὰς κλίνας κρέα θερμὰ κυλίνδων, alia reperiuntur nostro loco similia[6]).

806. ἡ ... σιπύη] *panarium*[7]).

807. οἴνου ... ἀνθοσμίου] interioris notae hoc erat vinum[8]).

811. τὸ ... ὑπερῷον] *domus pars superior*[9]).

812 - 814. *Aerea iam sunt quae modo fictilia erant, in argentum verterunt quae lignea.*

812. λοπάδιον] *patella*[10]).

813 sq. τοὺς ... πινακίσκους τοὺς σαπροὺς | τοὺς ἰχθυηροὺς] *tabulae ligneae piscibus imponendis, quae longo usu computruerunt*[11]), quippe aqua salsa et calida identidem humectatae. Cuiusmodi πίνακας[12]) sive *lances quadratas* etiam ex Odyssea novimus[13]), neque multum diversae esse potuerunt αἱ σανίδες sive τὰ σανίδια, quorum in culina erat usus[14]). Πινακίσκον ἄπυρον ἰχθυηρόν noster etiam in Telmessensibus commemorabat[15]), πίνακα μέγαν ἔχοντα μικροὺς πέντε πινακίσκους ἐν οἷ fuse describit parasitus apud Lynceum comicum[16]).

815. *Niveus iam est splendor culinae*[17])

[1]) Lucian. V § 39. — [2]) Cf. Soph. Oed. R. 1252 Xenarch. fr. 1[3] com. adesp. 439 et vid. ad Ach. 885. — [3]) Item nostrum *inslaan*. — [4]) Eq. 363. — [5]) Athen. 267 *e*—270 *a* (Cratin. fr. 165 Cratet. 14 sq. Pherecrat. 108 et 130 Teleclid. 1 Nicophont. 13 Metagen. 6). — [6]) Vid. etiam Eq. 819. — [7]) Cf. Eq. 1296. — [8]) Vid. ad Ran. 1150. — [9]) Cf. Eq. 1001. — [10]) Cf. Eq. 1034. — [11]) *De oude (verteerde, murwe) vischborden.* — [12]) Cf. infra vs. 996 Herod. Mimiamb. IV 19 (Av. 14). — [13]) Hom. α 141 etc. — [14]) Vid. Vesp. 848 Pac. 202 (σκαφίδια sunt qui ibi scribant). — [15]) Ar. fr. 532. — [16]) Lync. fr. 1; cf. Pherecrat. fr. 108[14] etc. — [17]) Vid. Vesp. 139 Av. 436.

στατῆρσι δ' οἱ θεράποντες ἀρτιάζομεν
χρυσοῖς, ἀποψώμεσθα δ' οὐ λίθοις ἔτι,
ἀλλὰ σκορόδοισιν ὑπὸ τρυφῆς ἑκάστοτε.
(805*) οὕτω τὸ πλουτεῖν ἐστιν ἡδὺ πρᾶγμά τι.
καὶ νῦν ὁ δεσπότης μὲν ἔνδον βουθυτεῖ

---

neque ad mures captandos admodum idonea; optime vero beatissimi hominis splendori convenit *caminus* candidus, qui atra fuligine hactenus fuerat obsitus.

818. *σκορόδοισιν] σκορόδοις V, σκοροδίοις R, qua voce Ar. non utitur; vid. ad Thesm. 494.

805*. Hic collocavi versum qui in codd. post vs. 805 legitur loco alieno, quapropter editores inde a Bentleio eum delerunt. In scholiis legitur: „ἀδιανόητος ὁ ἴαμβος", sed utilius est quod additur: „ἢ πρὸς τὰ ἄνω (vs. 803)· καὶ ταῦτα μηδὲν ἐξενεγκόντ' οἴκοθεν". Nam revera „ad superiora" versus est referendus, non tamen ad versum 803, sed ad 802. In fine narrationis servus redit ad prima sua verba. — In U aliisque codd. recc. versui appictum est „γν'" sive γνώμη (recte Thiersch, apud Velsenum legitur „γυνή", typothetae credo errore). || τι Ald. (cf. schol.)] δή VR, που A. Cf. vs. 498.

---

antehac fuliginosae. Eburneum iam illic renidet lacunar; χρυσῷ τ' ἐλέφαντί τε μαρμαίρουσιν οἶκοι [1]).

816 sq. Non iam ἀστραγάλοις [2]) ἀρτιάζουσι mancipia nimis beata, non enim iam ἀπαρκεῦσιν οἱ ἀστράγαλοι, ut loquar cum matre illa de filio improbo conquerente [3]); neque ἄρτοις, ut apud Cratinum [4]), ἀστραγαλίζουσι, sed ... χρυσίνδα ἤδη παίζουσιν [5]), *aureis iam ludunt par impar* [6]); στατῆρσι χρυσοῖς ἀρτιάζουσιν, ut alii χαλκοῖς, quod χαλκίνδα παίζειν sive χαλκίζειν dicebatur [7]). Una maior etiam fuit luxuria hominis qui *graculos aureis petere* (χρυσίῳ βάλλειν κορώνας) narrabatur in fabula deperdita, pro lapillis igitur usus dariois vel cyzicenis [8]).

817 sq. Verba digna quovis Phryge recens ditato novisque opibus impedito magis quam adiuto. Sic mercenarius hodiernus roganti „quid si rex fias?" — „per totum diem" respondit „in mensa stabit lagena aquae ardentis." Quem tamen hominem hi vernae longe vincunt fastu; nam allia, dapem omnium longe dulcissimam — non Horatius sed Cario loquitur — non iam gula sua habent digna, sed ... (ἀνάγκη γὰρ ἀναιδεύεσθαι ἐν ἀναιδέσιν) culo potius [9]). *Lapillorum* hac in re usum etiam Machon apud Athenaeum commemorat [10]). Non minus ludicrum πράσου καὶ γητείου usum habemus in Ranis [11]).

818* (805*). Cuncta novae prosperitatis signa postquam recensuit et gradatim ad „aureos" illos et „allia" adscendit, ad prima sua verba revertens „*tam suave*" exclamat tandem „*est bene rem gerere!*" — Similes sunt versus: οὕτως τι τἀπόρρητα δρᾶν ἐστιν μέλι [12]), οὕτως τι τἀλλότρι' ἐσθίειν ἐστὶ γλυκύ [13]), οὕτως τι πρᾶγμ' ἐστ' ἐπίπονον τὸ προσδοκᾶν [14]).

819 sq. Dictionis sublimioris est βου-

---

[1]) Cf. Hor. Od. II 18, 1 Bacchyl. fr. 56[8]. — [2]) Cf. Plat. Lys. 206 *e*. — [3]) Herod. Mimiamb. III 6 sq. — [4]) Vid. ad vs. 806 sqq. — [5]) Vid. ad Eq. 855. — [6]) Hor. Sat. II 3, 348. — [7]) Vid. Herod. Mimiamb. ibid. et vs. 65. — [8]) Com. fr. adesp. 780. — [9]) Cf. Ran. 490. — [10]) Athen. 578 *e*, item nescio quis in versibus scurrilibus schol. Pac. 1230. — [11]) Ran. 622. — [12]) Optime sic CFHermann pro ἐστι μέλει. Est Ar. fr. 622. — [13]) Alex. fr. 210[3]. — [14]) Menandr. fr. 287. Praeterea vid. supra ad vs. 92.

ὃν καὶ τράγον καὶ κριὸν ἐστεφανωμένος,
ἐμὲ δ' ἐξέπεμψεν ὁ καπνός, οὐχ οἷός τε γὰρ
ἔνδον μένειν ἦν· ἔδακνε γὰρ τὰ βλέφαρά μου.

(A parte dextra laetus comtusque venit vir quidam probus, quem comitatur filiolus pallium et soleas gestans.)

SCENA DECIMA QUARTA.

Cario, Vir probus.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἕπου μετ' ἐμοῦ, παιδάριον, ἵνα πρὸς τὸν θεὸν
ἴωμεν.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔα, τίς ἔσθ' ὁ προσιὼν οὑτοσί;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀνὴρ πρότερον μὲν ἄθλιος, νῦν δ' εὐτυχής.

---

822. ἦν R] om. V.
823. μετ' V] δὲ μετ R.
824. ἴωμεν R] ἔλθωμεν V.

θυτεῖν verbum [1]), nempe ipsum hoc sacrificium longe excedit res quotidianas. *Suovetaurilia* fert Chremylus, nisi quod pro *bove* est *hircus*. Vera suovetaurilia sive τριττοίαν βόαρχον, ut loquuntur Athenienses [2]), Neptuno mactare Ulixem iubet Tiresias [3]). Nunc βουθυτεῖν ὃν κτέ. ex eodem est genere loquendi atque μηλοσφαγεῖν σταμνίον, γεωμετρεῖν τὸν ἀέρα, similia [4]).

821 sq. In aula ad aram Iovis ἑρκείου [5]) hostias immolavit Chremylus; quarum ossa igni imposita cum coepta sunt cremari, domus angusta acri mox fumo est oppleta. Non enim *domi*, ut nunc Chremylus, talia peragere solebant Athenienses, ne ei quidem qui laute vivebant, sed in templis deorum, unde libere assurgens ἡ κνῖσα τὸν οὐρανὸν ἀφικνεῖσθαι poterat. Impudentiae autem vernilis hoc quoque est, quod tolerare Cario noluit fumum, in quo ipse herus permaneret.

822. ἦν] forma recens [6]).

— ἔδακνε — μου] item senes in Lysistrata: „*fumus* τὼ ὀφθαλμὼ δάκνει" [7]).

823. ἕπου μετ' ἐμοῦ] sic pro ἕπου μοι hac fere aetate homines dicere coeperunt [8]), analogiam τοῦ ἀκολουθεῖν μετά τινος secuti [9]). Cf. συνεῖναι μετά τινος et similia apud nostrum obvia [10]) et Homericum ἕπεσθαι ἅμα τινί [11]).

824. ἔα] unam syllabam efficit [12]).

---

[1]) Vid. ad Av. 1231—1233. — [2]) Vid. Dittenb. Syll. 13^{37}. — [3]) Hom. λ 131. — [4]) Vid. ad Eq. 313. — [5]) Hom. Δ 774 Ω 306 Herodot. VI 68 Plat. Rep. 328 *c* etc. — [6]) Vid. Prolegom. p. VI. — [7]) Lys. 298. — [8]) Item Plat. Menex. 235 *b* Xen. Hellen. V 2 § 19 Menandr. fr. 616^2. — [9]) Vid. ad Ran. 414 sq., Cobet Var. Lect.[2] p. 22, Anecd. Bekk. p. 368, Phrynich. p. 353 Lob. — [10]) Vid. supra ad vs. 504. — [11]) Hom. Δ 158 et passim, item Ar. Pac. 727. — [12]) Vid. ad Nub. 982 et Thesm. 26.

ΚΑΡΙΩΝ.

δῆλον ὅτι τῶν χρηστῶν τις, ὡς ἔοικας, εἶ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

μάλιστ᾽.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτα τοῦ δέει;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πρὸς τὸν θεὸν
ἥκω· μεγάλων γάρ μοι ᾽στὶν ἀγαθῶν αἴτιος.
ἐγὼ γάρ, ἱκανὴν οὐσίαν παρὰ τοῦ πατρὸς
λαβών, ἐπήρκουν τοῖς δεομένοις τῶν φίλων,
εἶναι νομίζων χρήσιμον πρὸς τὸν βίον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἦ πού σε ταχέως ἐπέλιπεν τὰ χρήματα.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

κομιδῇ μὲν οὖν.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐκοῦν μετὰ ταῦτ᾽ ἦσθ᾽ ἄθλιος.

826—855. Sic distribuunt V R; quae Carionis sunt Chremylo tribuit A.

826. Post ὅτι sententiam claudit Meineke, sed vid. ad vs. 48.

827. μάλιστ᾽. — ἔπειτα] Blaydes μάλιστά γ᾽. — εἶτα (coll. Nub. 258, 672 Ran. 125 etc.; sed nostro loco non proposita est *quaestio*, ut illic, ad quam respondeatur per particulam γε).

833. Habet V, om. R, ad sequentis versus initium consimile aberrans.

---

826. δῆλον ... ὡς ἔοικας] eadem haec est verborum abundantia quae supra [1]. *Manifeste probus tu es, qui quidem est iste habitus et vultus.* Ore hilaro, gressu alacri, veste decora quem accedere videt Cario, intellegit fieri non posse quin probus aliqui sit vir, quem bearit nunc Plutus. — Idem est usus interiecti ὡς ἔοικας e. g. in Clytaemestrae ad filiam verbis: ἀνειμένη μέν, ὡς ἔοικας, αὖ στρέφει [2].

827. ἔπειτα τοῦ δέει;] item in Acharnensibus: „εἶτα νυνὶ τοῦ δέει;" [3]. — Miratur et indignatur fere Cario quod homo tam beatus etiam flagitaturus quid adsit; hinc impatientiae illud signum ἔπειτα [4].

830. Cf. Polymestoris Euripidei verba: τί χρὴ τὸν εὖ πράσσοντα μὴ πράσσουσιν εὖ | φίλοις ἐπαρκεῖν; ὡς ἕτοιμός εἰμ᾽ ἐγώ [5].

831. Alia omnia et hunc virum vita mox docuit et Chremylum [6].

832. ἐπέλιπεν] *defecit* [7].

833—838. κομιδῇ μὲν οὖν] *immo curri-*

---

[1]) Vid. ad vs. 48 sq. — [2]) Soph. El. 516; item Trach. 1241 Eur. Med. 337 Alexid. fr. 124^{18} etc. — [3]) Ach. 1026. — [4]) Vid. ad Nub. 226. — [5]) Eur. Hec. 984 sq. — [6]) Cf. vs. 38. — [7]) Vid. ad Av. 1106.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

κομιδῇ μὲν οὖν. καὶ ἐγὼ μὲν ᾤμην, οὓς τότε
εὐηργέτησα δεομένους, ἕξειν φίλους
ὄντως βεβαίους, εἰ δεηθείην ποτέ·
οἳ δ' ἐξετρέποντο κοὐκ ἐδόκουν ὁρᾶν μ' ἔτι.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ κατεγέλων γ', εὖ οἶδ' ὅτι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

κομιδῇ μὲν οὖν.
†αὐχμὸς γὰρ ὢν τῶν σκευαρίων μ' ἀπώλεσεν.†
ἀλλ' οὐχὶ νῦν! ἀνθ' ὧν ἐγὼ πρὸς τὸν θεὸν

---

834. *τότε* V] *τεως;* R, quod multo est languidius et contextui parum aptum; non enim *aliquantisper* benevolum hic vir se praestitit amicis, sed semper dum poterat, donec felix fuit. Eq. 895 *τότε* in *τὸν* abiit (si verum illic vidi), alibi in *ποτε* (e. g. Eq. 483). In R h. l. adscriptum: *γρ. οὓς τότε ἢ ποτέ.*

838. *γ' εὖ*] *γ'* V, *δ' εὖ* R, *εὖ* U. || *ὅτι*] *ὁτιή* vBamberg (vid. ad Ach. 1023); sed id valet *quia.*

839. Verba corrupta. Carioni versum dat Meineke, pro *μ'* scribens *σ'*, fortasse recte, sed gravius inesse vitium testatur participium *ὢν* sensu destitutum. Virne hic *αὐχμῆσαι* (cf. Nub. 920) incultoque adspectu amicos fugasse dicitur? an amici *cum faece siccatis cadis* diffugisse?

840. Verba *ἀλλ' οὐχὶ νῦν* cum reliquo versu Iusto continuat U, Carioni tribuunt V R, Chremylo A (vid. ad vs. 826 sqq.).

---

culo! — Particulae *μὲν οὖν* id fere nunc valent quod *μὰ Δί' ἀλλά* vel *μὴ ἀλλά* [1]). Cf. etiam *μέντοι* affirmando inserviens [2]). Saepius autem repetita verba iocum praebent, ut alibi [3]).

834. *τότε*] *olim,* tunc cum poteram. Sic usurpari solet *τότε* ubi obscurum esse nequit quodnam tempus respiciatur, licet certis verbis id non sit indicatum [4]).

837. Idem conquestus olim fuerat Theognis: *τῶν δὲ φίλων εἰ μέν τις ὁρᾷ μέ τι δειλὸν ἔχοντα, | αὐχέν' ἀποστρέψας οὐδ' ἐσορᾶν ἐθέλει* [5]). Est autem *ἐκτρέπεσθαι* *aliam ingredi viam* ut molestum hominem vites, *aversari,* et accusativum personae admittit, perinde atque verbum latinum [6]). Virum *πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος* [7]), non veros dico amicos, sed *τοὺς περὶ τάγηνον καὶ παρ' ἄριστον φίλους* [8]). — Verbum *δοκεῖν* *simulare, fingere se*... nunc significat, ut saepius [9]).

838. *καὶ ... γε*] *atque adeo* [10]).

839. *Diffugiunt cadis | cum faece siccatis amici, | ferre iugum pariter dolosi* [11]). Hoc nunc suis verbis dicere videtur vir iustus, vel quisquis loquitur; sed quomodo dixerit nescimus, nam corruptus est textus.

---

1) Vid. ad vs. 22 et cf. Vesp. 515, 958 Nub. 1112 Eccl. 377, 765, 768. — 2) Eq. 168 etc. — 3) Vid. ad Av. 114 sqq. — 4) Item vs. 1117 Eq. 483, 895 (?) Pac. 694 Av. 24 Lys. 759 (?), 1028 Thesm. 13, 217 (?), 344 (?), 562 (?), 642 Ran. 136, 550 Philemon. fr. 75⁶ etc. — 5) Theogn. 857 sq. — 6) Vid. Demosth. XIX § 225. — 7) Eur. Med. 561. — 8) Eupol. fr. 346. Plura vid. ad Av. 134. — 9) Vid. ad Ran. 564. — 10) Vid. ad Ran. 49. — 11) Hor. Carm. I 35, 22 sqq.

προσευξόμενος ἥκω δικαίως ἐνθαδί.

ΚΑΡΙΩΝ.

τὸ τριβώνιον δὲ τί δύναται πρὸς τῶν θεῶν,
ὃ φέρει τὸ μετὰ σοῦ παιδάριον τουτί; φράσον.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ τοῦτ᾽ ἀναθήσων ἔρχομαι πρὸς τὸν θεόν.

ΚΑΡΙΩΝ.

μῶν οὖν ἐμυήθης δῆτ᾽ ἐν αὐτῷ τὰ μεγάλα;

---

841. ἐνθαδί] ἐνθάδε V R.

842. τῶν θεῶν V R] τὸν θεὸν recc. (ut vs. 840 et 844) non recte; dissimiles sunt loci qualis est Eq. 206.

843 sq. Ordine inverso scripsit V (dein correctus est error).

843. τὸ μετὰ σοῦ Meineke] μετὰ σοῦ τὸ V R. Cf. Sobolewski Praep. p. 222.

845. οὖν ἐμυήθης A] ἐμυήθης (om. οὖν) V, ἐνεμυήθης R, quam lectionem licet suadere videatur oppositum ἐνερρίγωσα, quominus recipiamus obstat additum ἐν αὐτῷ. Particulam *ΟΥΝ* vel ȣ*Ν* alter librarius per haplographiam post *ΜΩΝ* omisit, alter mutavit in *ΕΝ*.

---

842. *At istud palliastrum quid tandem sibi vult* (*significat*)*?* [1]). Sic alibi: ταὐτὸν δύναταί σοι κάρδοπος Κλεωνύμῳ [2]) et: δύναται γὰρ ἴσον τῷ δρᾶν τὸ νοεῖν [3]).

843. τὸ ... παιδάριον] unum e κολοσυρτῷ illo παιδαρίων ὑποπεινώντων [4]); nempe *mancipium* viro nimis probo nullum est reliquum. Conferri possunt pueruli patribus lucernas praeferentes in Vespis.

844. Particulae καί neglegentior nunc, ut in colloquio familiari, est usus; accuratior enim — sed parum succincta et plena taedii — foret oratio sic conformata: καὶ τοῦτο ἔρχεται πρὸς τὸν θεόν, ὑπ᾽ ἐμοῦ ἀνατεθησόμενον, *altera haec adventus mei causa est, quod hanc lacernam deo sum oblaturus*. Simili brevitate usus infra Cario „καὶ ταῦτα προσπατταλεύσω" dicit, cum velit: „καὶ ταῦτα ἀναθήσω, προσπατταλεύσω γάρ" [5]).

845 sq. Scholiis si fides, „ὁ μυούμενος τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει ἐν τῇ μυήσει οὐδέποτε ἀπεδύετο, μέχρις ἂν τελέως ἀφανισθῇ διαρρυέν". Sed neque per se spectatum veri hoc simile, neque nostro loco convenit; non enim vestimentum διαρρυὲν vel etiam ἀφανισθὲν affert hic vir, sed lacerum et turpe. Equidem sic potius rem mihi informo. Novis vestimentis, non pretiosis tamen [6]), induti mystae celebrabant sollemnia Eleusinia, longis autem per viam pulverulentam ambulationibus pluriumque dierum ludis nocturnis atque diurnis sub dio transactis misere tunc deturpabantur illae vestes. Interpretor igitur: „*Numquid mysteria in ista veste* (nuper) *celebrasti?*" — „*Immo per annos complures in ea alsi.*"

845. μῶν οὖν] sic et alibi post μῶν (= μὴ οὖν) addita reperitur particula οὖν [7]). Etiam μῶν μή legitur [8]).

— τὰ μεγάλα] e verbo μυεῖν sumendum

---

[1]) *Maar wat in 's hemels naam beteekent dat manteltje?* — [2]) Nub. 674. — [3]) Fr. 691. Praeterea vid. (Eccl. 576?) Antiphan. fr. 74^7 Diphil. 40 Straton. 1^{44} Thucyd. VI 36 § 2 etc. — [4]) Cf. vs. 536. — [5]) Cf. vs. 942 sq. — [6]) Cf. Ran. 404—407. — [7]) Vid. Pac. 527 Aesch. Choeph. 177 Eur. Andr. 82 Plat. Soph. 250 *d* etc. — [8]) Plat. Lys. 208 *c* Phaed. 84 *c*.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὐκ, ἀλλ' ἐνερρίγωσ' ἔτη τρία καὶ δέκα.

ΚΑΡΙΩΝ.

τὰ δ' ἐμβάδια;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ ταῦτα συνεχειμάζετο.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ ταῦτ' ἀναθήσων ἔφερες οὖν;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

νὴ τὸν Δία.

ΚΑΡΙΩΝ.

χαρίεντά γ' ἥκεις δῶρα τῷ θεῷ φέρων!

(Prodit sycophanta cum teste.)

---

847. *συνεχειμάζετο*] -*ζέ μοι* Blaydes (coll. Av. 1097 etc.), quod *hiemem transigere* significat; sed *hieme* (frigore, caeli intemperie) *vexari* requiritur potius.

848. *ἔφερες οὖν*] *ἆρα φέρεις* Cobet, *οὖν φέρεις* Meineke, *ἐνθάδ' ἦλθες* Bergk, dein delens *τόν*.

---

est quod mente suppleatur: *μυστήρια*. Sic alibi ad *ἕτερα* supplendum est *πτερά*, quod verbo vicino *πτερορρυεῖν* inest [1]); ad *αὐτά*, substantiva *σκεύη* et *χρήματα* e vicinis *σκευοφόρος* [2]) et *πλουτεῖν* [3]); ad *τήν*, substantivum *ναυμαχίαν* vel *μάχην* e verbo *ναυμαχεῖν* [4]). Cf. etiam *τοῦτο id de quo agitur* significans [5]).

846. Dignus qui conferatur est Philocleon a trito pallio distrahi se non patiens, quod olim in acie se servasset „*ὅθ' ὁ β...ορέας ὁ μέγας ἐπεστρατεύσατο*" [6]). Similior est poetae anonymi, fortasse Aristophanis [7]), hic trimeter: *καὶ τριβώνιον πονηρὸν οἷον ἐνριγισκάνειν* [8]).

— *ἐνερρίγωσα*] i. e. *ἐρρίγωσα ἐν αὐτῷ*. Elegans haec loquendi brevitas; verum compositum non est *ἐνριγῶν*, sed adverbii localis vim servat praepositio, *ἐν ἐρρίγωσα* [9]).

— *τρία καὶ δέκα*] „rotundus", ut nos loquimur, hic est numerus. Item supra [10]), nec non infra [11]) vel in Livii verbis: „*tredecim* f e r e *nobiles iuvenes Tarentini coniuraverunt* [12]). Etiam Trygaei verba ad Pacem deam: *σοῦ <χωρὶς> τρυχόμεθ' ἤδη | τρία καὶ δέκ' ἔτη* hic sunt afferenda [13]).

847. *τὰ δ' ἐμβάδια;*] quomodo sint accipienda haec, indicat vox loquentis [14]).

848. *Itaque haec quoque ut deo dedicares afferebas modo?* [15]).

849. *χαρίεντά γε...!*] irridentis hoc; cf. verba Cinesiae, non ridentis tamen sed irati potius: „*χαρίεντά γ', ὦ πρεσβῦτ', ἐσοφίσω καὶ σοφά!*" [16]).

---

1) Av. 106. — 2) Ran. 498. — 3) Plut. 503. — 4) Ran. 191. — 5) Av. 181 etc.; praeterea vid. Av. 377 et supra vs. 236, infra vs. 1185. — 6) Vesp. 1124. — 7) Id suspicatur vHerwerden. — 8) Lexic. Sabaitic. p. 21. — 9) Vid. ad Av. 38. — 10) Vid. vs. 864, 909 sqq. — 11) Vid. vs. 891 sq., 932 sq. — 12) Liv. XXV 8 § 3. — 13) Pac. 990. Praeterea vid. ad Ran. 50. Alia exempla notavi haec: Hom. ω 340 Thucyd. VI 74 § 2 Philetaer. fr. 9 Lucian. XVII § 37 Theocr. XV 17. — 14) Vid. ad Av. 859a sqb. — 15) De imperfecto vid. ad Av. 340 Nub. 57. — 16) Av. 1401

SCENA DECIMA QUINTA.

Cario, Vir probus, Sycophanta.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, ὡς ἀπόλωλα δείλαιος
καὶ τρισκακοδαίμων καὶ τετράκις καὶ πεντάκις
καὶ δωδεκάκις καὶ μυριάκις! ἰού, ἰού!
οὕτω πολυφόρῳ ξυγκέκραμαι δαίμονι.

ΚΑΡΙΩΝ.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε καὶ θεοὶ φίλοι,
τί ποτ' ἐστὶν ὅ τι πέπονθεν ἄνθρωπος κακόν;

---

852. Post *μυριάκις* in V R est dittographema *καὶ* (*KIC—KICK|*).
855. Carioni continuat R, Iusto tribuit V, non male.

---

850 sqq. Adest rabula forensis, qui probus admodum vir optimusque civis sibi videtur [1]). Testem hic adducit [2]), Pluto diem dicturus scilicet, hunc enim falsa promisisse si oculorum aciem recuperasset, oculis igitur privandum esse denuo [3]). Sic etiam in Nubibus Pasias [4]), in Vespis muliercula et civis a Philocleone laesi [5]) *κλητῆρα* secum ducunt [6]).

850. *οἴμοι — ἀπόλωλα*] eadem Dicaeopolidis in Acharnensibus sunt verba [7]), simillima Euripidis in Thesmophoriazusis [8]). Cf. etiam Socratis fumo oppressi clamor: *οἴμοι τάλας, δείλαιος ἀποπνιγήσομαι* [9]).

851 sq. Iocosam numerorum huiuscemodi cumulationem in re quae nullos numeros admittat habent etiam Equitum fabula: *τρίπαλαι δεκάπαλαι κτέ.* [10]), et Pax [11]): *ἰὼ Πρασιαὶ τρὶς ἄθλιαι καὶ πεντάκις | καὶ πολλοδεκάκις* (?).

853. Verbum *ξυγκεκρᾶσθαι*, quod veterator hic *τραγικῶς πάνυ* suae sorti adaptat [12]), nam id fere quod *ἐντέτηκέ μοι κακόν* significat, festive illuminatur adiectivo *πολυφόρῳ vini* proprio [13]), quod saepe verbo *κεραννύναι* sociabatur, non tamen in dictione cothurnata, sed in colloquiis hilare convivantium vel pincernarum. Sic adiectivum *λιπαρόν* sive *nitidum pisciculis* quam *Palladis urbi*, macello quam hymnorum linguae convenientius esse lepide olim dixerat noster [14]). Veram versus explicationem habent scholia [15]), sed alia ibi subiungitur: „adiectivo *πολυφόρῳ agros* nunc designari fertiles, uberrimam igitur messem calamitatum esse intellegendam"; cui obstat verbum *-κεραννύναι*, quod de *agro* dici non potuisse vix est quod observem. Similis nostro loco est Posidippi quidam versus: „*οὕτω τι πολύπουν ἐστὶν ἡ λύπη κακόν*" [16]), quod quo sensu dictum sit nescimus.

854. Et deus averruncus invocatur supra [17]), et *καὶ θεοί* ita ut hoc loco usurpatur [18]).

---

[1]) Vid. vs. 864, 909 sqq. — [2]) Vid. vs. 891 sq., 932 sq. — [3]) Vid. vs. 858 sq. — [4]) Nub. 1214 sqq. — [5]) Vesp. 1388 sqq. et 1415 sqq. — [6]) Vid. etiam Av. 1046. — [7]) Ach. 473. — [8]) Thesm. 209. — [9]) Nub. 1504. — [10]) Eq. 1153 sqq. — [11]) Pac. 242 sq.; cf. etiam fr. 401. — [12]) Cf. Soph. Ai. 895 Ant. 1311. — [13]) Vid. ad Eq. 1187 sq. et Thesm. 742 sq. — [14]) Ach. 640. — [15]) Item Bergler. — [16]) Posidipp. fr. 19; praeterea vid. supra ad vs. 92 de adverbio *οὕτω*. — [17]) Vs. 359. — [18]) Cf. vs. 1.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐ γὰρ σχέτλια πέπονθα νυνὶ πράγματα,
ἀπολωλεκὼς ἅπαντα τἀκ τῆς οἰκίας
διὰ τὸν θεὸν τοῦτον; — τὸν ἐσόμενον τυφλὸν
πάλιν αὖθις, ἤνπερ μὴ ἐπιλίπωσιν αἱ δίκαι!

ΔΙΚΑΙΟΣ.

(ad Carionem:)

ἐγὼ σχεδὸν τὸ πρᾶγμα γιγνώσκειν δοκῶ.
προσέρχεται γάρ τις κακῶς πράττων ἀνήρ,
ἔοικε δ' εἶναι τοῦ πονηροῦ κόμματος.

ΚΑΡΙΩΝ.

νὴ Δία καλῶς τοίνυν ποιῶν ἀπόλλυται.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ποῦ, ποῦ 'σθ' ὁ μόνος ἅπαντας ἡμᾶς πλουσίους
ὑποσχόμενος οὗτος ποιήσειν εὐθέως,
εἰ πάλιν ἀναβλέψειεν ἐξ ἀρχῆς; ὃ δὲ

---

856. *νυνὶ πράγματα*] *νῦν, τὰ χρήματα* Kappeyne (cf. l. a. vs. 871 et vid. Cobet N. L. p. 527).

858. *τοῦτον* R] *τουτονὶ* V.

859. (*ε*)*'πιλίπωσιν* rec.] *λ*(*ε*)*ίπωσιν* V R, (*ε*)*'λλίπωσιν* Dawes (cf. Lys. 673). Ante *ΛΙ* non minus facile excidere potuit *ΠΙ* quam *Λ*, aptius autem hic *ἐπι-* quam *ἐν-*.

862 sq. Priorem eidem (Chremylo) continuat A, alterum Carioni tribuit; V R Carioni dant vs. 862, Iusto 863.

864. In R praescriptum: *ἕτερος ἄδι*ˣ *συ*ˣ, sed uni tantum sycophantae in sequentibus est locus, neque is qui iam adest interim abire potuit. ‖ *μόνος* V] *μόνους* R.

865. *οὗτος ποιήσειν* V] *ποήσειν οὗτος* R.

---

856. *οὐ γὰρ*] cum indignatione mirantis, ut supra [1]).

857. I. e.: *ἀπολωλεκὼς ἐκ τῆς οἰκίας ἅπαντα τὰ ἐνόντα.* Item apud Philemonem: *θησαυρὸν εὑρὼν τήμερόν τις αὔριον | ἅπαντα τἀκ τῆς οἰκίας ἀπώλεσεν* [2]). Cf. *οἱ ἔνδοθεν* [3]).

859. *ἐπιλίπωσιν*] *deficiant me* [4]).

862. Improbum [5]) esse hominem qui appropinquet intellegit vir iustus, quippe quem tristem abiectoque animo cernat nunc, postquam visum recuperavit Plutus [6]).

863. *καλῶς τοίνυν ποιῶν ἀπόλλυται*] item de Cleone in Pace: *εὖ γε... ποιῶν | ἀπόλωλ' ἐκεῖνος καὶ ἐν δέοντι τῇ πόλει* [7]).

864. *ἡμᾶς*] i. e. *ἡμᾶς τοὺς χρηστούς, τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθούς,* quorum unus aliquis esse hic nebulo sibi videtur.

866. *πάλιν ... ἐξ ἀρχῆς*] nota ubertas dictionis [8]).

---

[1]) Vs. 429; vid. ad Vesp. 682. — [2]) Philemon. fr. 121. — [3]) Vs. 228, 964. — [4]) Vid. ad Av. 1106. — [5]) Vid. ad Ach. 517. — [6]) Cf. vs. 826. — [7]) Pac. 271; praeterea vid. ad Eq. 1180. — [8]) Vid. vs. 622 et ad Thesm. 830 sq.

πολὺ μᾶλλον ἐνίους ἐστὶν ἐξολωλεκώς.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ τίνα δέδρακε δῆτα τοῦτ᾽;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἐμὲ τουτονί.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἦ τῶν πονηρῶν ἦσθα καὶ τοιχωρύχων;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

μὰ Δί᾽, οὐ μὲν οὖν ἔσθ᾽ ὑγιὲς ὑμῶν οὐδὲ ἕν,
κοὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐκ ἔχετέ μου τὰ χρήματα.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὡς σοβαρός, ὦ Δάματερ, εἰσελήλυθεν
ὁ συκοφάντης! δῆλον ὅτι βουλιμιᾷ.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

σὺ μὲν εἰς ἀγορὰν ἰὼν ταχέως οὐκ ἂν φθάνοις·
ἐπὶ τοῦ τροχοῦ γὰρ δεῖ σ᾽ ἐκεῖ στρεβλούμενον
εἰπεῖν ἃ πεπανούργηκας.

---

867. *ἐνίους ἐστὶν* R] *ἐστὶν ἐνίους* V.
868. *τοῦτ᾽* R] *ταῦτ᾽* V.
869. In V est Carionis, Iusto dat R.
870. *ὑμῶν*] in exitu trimetri collocatum habet V. || *οὐδὲ ἕν* Scaliger] *οὐδ᾽ ἑνός* R, *οὐδενός* V, quo servato Reiske *οὐδὲν οὖν ἔσθ᾽ ὑ. ὑ. οὐδενός* (ut vs. 862).
871. *χρήματα* R] *πράγματα* V (vid. ad vs. 856).
873b. Carioni continuat A, Iusto tribuunt V R, qui *secum* igitur haec dicere esset statuendus (cf. vs. 880).

---

868. *ἐμὲ τουτονί*] *me quem adspicis* [1]).
870. Eadem verborum structura Blepsidemus supra usus: *ὡς οὐδὲν ἀτεχνῶς* — ait — *ὑγιές ἐστιν οὐδενός!* [2]). Sine elisione proferuntur voculae *οὐδὲ ἕν*, ut saepius in hac fabula [3]).
871. *οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐκ*] appetitur potius quam vitatur haec iunctura [4]).
872. *ὦ Δάματερ*] eadem quae supra nominis forma [5]).
873. Sic de Hercule apud Alexidem: *βούλιμός ἐσθ᾽ ἄνθρωπος* [6]).
874. *οὐκ ἂν φθάνοις*] eadem locutio est supra [7]).
875. *In rotam escendere* ultimum mancipiorum tormentum [8]).

---

[1]) *Moi qui vous parle*; vid. ad Nub. 141. — [2]) Vs. 862; praeterea vid. ad Ach. 956. — [3]) Vid. Prolegom. p. XX. — [4]) Vid. ad Ran. 640. — [5]) Vs. 555. — [6]) Alex. fr. 185[17]; praeterea vid. Xen. Anab. IV 5 § 7 etc. — [7]) Vid. vs. 485. — [8]) Vid. ad Ran. 615 sqq.

ΚΑΡΙΩΝ.

οἰμώξει ἄρα σύ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρα, πολλοῦ γ' ἄξιος
ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν ὁ θεὸς οὗτος, εἰ
τοὺς συκοφάντας ἐξολεῖ κακοὺς κακῶς.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οἴμοι τάλας, μῶν καὶ σὺ μετέχων καταγελᾷς;
ἐπεὶ πόθεν θοἰμάτιον εἴληφας τοδί;
ἐχθὲς δ' ἔχοντ' εἶδόν σ' ἐγὼ τριβώνιον.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὐδὲν προτιμῶ σου· φορῶ γὰρ πριάμενος
τὸν δακτύλιον τονδὶ παρ' Εὐδάμου δραχμῆς.

---

876. *οἰμώξει* (*οἴμωξ'*) R] *οἴμωζ'* V (cf. Thesm. 248). Similis est crasis Pac. 532.

878. *ἅπασι τοῖς*] *ἅπασιν ἴσθ'* Kappeyne. ‖ *οὗτος, εἰ* pauci] *ἴσθ' οὗτος, εἰ* U, *ἴσθ' οὑτοσί·* | *εἰ* R, *ἴσθ' ὅτι* V, *ἐστιν, εἰ* vVelsen, Plutum enim ab adversariis solis dici *τὸν θεὸν τοῦτον*. Quod parum firmum videtur argumentum, nam quidni *novum istum* (*vestrum*) *deum* quivis dicere possit Plutum ad Chremyli aedes nunc accedens?

---

876. *οἰμώξει ἄρα*] simillima crasi usus Mercurius ad Trygaeum dicit: *κλαύσει ἄρα σύ* [1]).

877 sq. Cf. Trygaei laetitia exultantis verba: *πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξιος . . . ἐγὼ κτέ.* [2]), et coryphaei de ipso poeta: *φησὶν δ' εἶναι πολλῶν ἀγαθῶν ἄξιος ὑμῖν ὁ ποιητής* [3]).

880. *οἴμοι τάλας*] non querula voce haec proferuntur, sed irata; cf. e. g. Pisetaeri indignantis illud: *οἴμοι κακοδαίμων* [4]).

881. *ἐπεὶ*] sic argumentum quod vinci nequeat introduci solet [5]).

883 sq. *Nihil me terrent istae minae* [6]), — sic probus vir, ridensque ostentat anulum *φαρμακίτην* [7]) a pharmacopola recens emtum. „Tutus sum a viperarum scorpionum ceterorum animalium malignorum morsu." Haud aliena hinc sunt verba chori in Thesmophoriazusis: „*τὴν παροιμίαν δ' ἐπαινῶ | τὴν παλαιάν· ὑπὸ λίθῳ γὰρ | παντί που χρὴ | μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν*" [8]), ubi „*ῥήτωρ*" dicitur ridicule, cum in proverbio sit „*σκορπίος*". Nec non facit huc dictum Diogenis; qui rogatus „*τί τῶν θηρίων κάκιστα δάκνει;*" *ἔφη·* „*τῶν μὲν ἀγρίων συκοφάντης, τῶν δὲ ἡμέρων κόλαξ*" [9]). — Erat Eudamus *φαρμακοπώλης εὐδοκιμῶν σφόδρα κατὰ τὴν τέχνην* [10]). Omnino autem conferendi sunt Herculis (?) apud Antiphanem verba, caldam sibi praeberi vetantis, nam post cenam quantumvis largam minime male sibi esse, „*forte autem fortuna si quid me torqueat*

---

[1]) Pac. 532; praeterea vid. supra ad vs. 58 et ad Ran. 178. — [2]) Pac. 918 sqq. — [3]) Ach. 633; praeterea vid. ad Nub. 474. — [4]) Av. 1051. — [5]) Vid. ad Vesp. 519. — [6]) *Ik geef niets om je.* Cf. Ran. 638 (ubi pro „Plut. 655" leg.: „Plut. 883"). — [7]) Eupol. fr. 87; cf. Clem. Alex. Strom. I p. 334. — [8]) Thesm. 528—530. — [9]) Diog. Laert. VI § 51. — [10]) Theophr. Hist. Plant. IX 17 § 2.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου φάρμακον.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἆρ' οὐχ ὕβρις ταῦτ' ἐστὶ πολλή; σκώπτετον,
ὅ τι δὲ ποιεῖτον ἐνθάδ' οὐκ εἰρήκατον.
οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γὰρ ἐνθάδ' ἐστὸν οὐδενί.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ τὸν Δί' οὔκουν τῷ γε σῷ, σάφ' ἴσθ' ὅτι.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἀπὸ τῶν ἐμῶν γὰρ ναὶ μὰ Δία δειπνήσετον!

---

885. *φάρμακον] *δήγματος* R, *διηγήματος* V, quod interpretamentum duco: *συκοφάντου δήγματος φάρμακον*. Nam veri parum simile est quod statuit Fritzsche, litteras „*συκοφάντου δήγματος*" anulo insculptas significari (cf. Eq. 122). Intercidisse *ἄκος* vel eiusmodi quid (*ἀλκή* Madvig) suspicati sunt Bothe et alii; et potuit sane Cario dicere e. g.: „*ἄκος γάρ ἐστι συκοφάντου δήγματος;*" (cf. Aesch. Eum. 645 Eur. Andr. 270 sqq.) vel: „*ἀλλ' οὐκ ἀκεστὰ συκοφαντῶν δήγματα!*", sic tamen sumamus oportet sublimiore eum nunc uti dictione; itaque praestat quod coniecit vVelsen: „*φάρμακα δ' ἔνεστι συκοφάντου δήγματος;*". Quod vero Kappeyne coniecit: „*ἀλλ' οὐδέν ἐστι συκοφάντου δῆγμ' ἔτι*", speciosum quidem est, sed a proposito alienum. Verum praebere mihi videtur scholion R: „*λείπει φάρμακον*".

889. Carioni tribuit A, Iusto V R.

890. *δειπνήσετον* V || *-σατον*.

891 sq. Inter Iustum et Carionem distribui, particulam *γε* personae mutatae indicium ratus. Carionis ambo sunt in V, in R Iusti.

περὶ τὴν γαστέρα [1]), *παρὰ Φερτάτου δακτύλιος ἔστι μοι δραχμῆς*" [2]), — cuius anuli magici vis sufficiat ad restaurandum stomachum laborantem.

885. „*At Eudami illis anulis non inest remedium contra morsus sycophantarum!*" ridens obiectat Cario. Conferantur verba Andromachae Euripideae: *δεινὸν δ' ἑρπετῶν μὲν ἀγρίων | ἄκη βροτοῖσι θεῶν καταστῆσαί τινα, | ὃ δ' ἐστ' ἐχίδνης καὶ πυρὸς περαιτέρω, | οὐδεὶς γυναικὸς φάρμακ' ἐξηύρηκέ πω | κακῆς* [3]). Similis sonus etiam horum est versuum comicorum: *οὐκ ἔστιν, ὡς ἔοικε, φάρμακον μέθης* [4]) et: *οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον* [5]).

886. Item Dionysus in Ranis: *εἶτ' οὐχ ὕβρις ταῦτ' ἐστί;* [6]).

888. *ἐπ' ἀγαθῷ ... οὐδενί*] *nullius hominis commodo*, ut alibi: *ἐπ' ἀγαθῷ τῇ πόλει* [7]) vel: *τοῖς πολίταις* [8]).

889. *οὔκουν ... γε*] etiam supra iunctas vidimus has particulas [9]).

---

[1]) Cf. infra vs. 1131. — [2]) Antiphan. fr. 177. — [3]) Eur. Andr. 269 sqq. — [4]) Amphid. fr. 87¹. — [5]) Menandr. fr. 630; cf. etiam Monost. 346, 550. — [6]) Ran. 21, ubi vid. — [7]) Eq. 1226. — [8]) Ran. 1487. — [9]) Cf. vs. 342.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

εἴθ' ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσιν σὺ μετὰ τοῦ μάρτυρος
διαρραγείης!

ΚΑΡΙΩΝ.

μηδενός γ' ἐμπλήμενος!

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἀρνεῖσθον; ἔνδον ἐστίν, ὦ μιαρωτάτω,
πολὺ χρῆμα τεμαχῶν καὶ κρεῶν ὠπτημένων.
ὒ ὔ, ὒ ὔ, ὒ ὔ, ὒ ὔ, ὒ ὔ, ὒ ὔ.

ΚΑΡΙΩΝ.

896 κακόδαιμον, ὀσφραίνει τι;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τοῦ ψύχους γ' ἴσως.

---

891. *εἴθ' ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσιν] ὡς δη 'πἀληθείαι V, ὡς δ' ἡ παληθείαι R, sed neque ὡς hic locum habet neque δὴ ἐπ' ἀληθείᾳ (si hoc voluere) intellegi potest; quod substantivum apud Ar. non redit (nam Ran. 1244 est *Euripidis*). Aptius non esset ἐπ' ἀληθείας *revera*. Scripsi εἴθε coll. Eq. 404 Thesm. 1050 (Eq. 618 Lys. 940, 974 Eccl. 917), requiri autem ἐπ' ἀγαθῷ efficio e vs. 888, πᾶσιν denique dedi e coniectura, quo aptior esset oppositio (ἐπ' ἀγαθῷ... οὐδενί et ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσιν).

892. γ' R] τ' V. || ἐμπλήμενος R[1]] ἐμπλησμένος V R[2], ἐμπεπλησμένος A (cf. Lys. 235).

893. ἐστίν R] δ' ἐστὶν V.

896. Sic V R; priorem versus partem Iusto tribuit U, Chremylo A, vs. 896[b] sq.

---

891 sq. *Utinam tu et testis iste cum omnium bonorum emolumento disrupti pereatis!*" [1]).

892. Perridicule Cario subiungit: *et vacuo quidem ventre disruptus pereas!* Nam vorando potius — δειπνῶν εὖ, ut Ctesias ille ὁ ἀδηφάγος [2]) — quam longa ieiunia agendo ut disrumpatur quis videtur posse effici. Sic molesto isti scarabaeo: „μὴ παύσαιο" — ait servus — „μηδέποτ' ἐσθίων, | τέως ἕως σαυτὸν λάθοις διαρραγείς!" [3]). Apte autem contuleris Chremyli ad Paupertatem illud: ἀλλὰ σέ γ' ὁ Ζεὺς ἐξολέσειεν — κοτίνου στεφάνῳ στεφανώσας [4]).

894. πολὺ χρῆμα τεμαχῶν καὶ κρεῶν] *magnam vim* [5]) *piscium et carnium*. Piscium dicuntur τεμάχη, carnium τόμοι [6]).

895. Naso pol iam hic quidem videt plus quam oculis, — ut cum Plauto loquamur [7]). Naribus sycophanta fortiter adspirat aerem nidore culinae repletum: — „ubi rerum testimonia adsunt, verbis quid est opus!" — E meris clamoribus etiam alii duo apud nostrum constant versus [8]), conferatur autem Hierocles in Pace „κατὰ τὴν κνῖσαν" — ut milites ad sonum tormentorum ignivomorum — „εἰσιών" [9]).

896. Lenaeorum nunc esse tempus, non Liberalium, haec quoque verba faciunt ut suspicer [10]).

---

1) Cf. Eq. 340. — 2) Vid. Anaxil. fr. 25. — 3) Pac. 31 sq. — 4) Supra vs. 592. — 5) Vid. ad Ran. 1278 Vesp. 266. — 6) Vid. ad Eq. 1177—1179 Ran. 517. — 7) Plaut. Mil. IV 6, 44. — 8) Eq. 10 Av. 1170. — 9) Pac. 1050. — 10) Vid. ad vs. 535.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ταυτὶ οὖν ἀνασχέτ' ἐστίν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί,
τούτους ὑβρίζειν εἰς ἔμ'; οἴμ', ὡς ἄχθομαι,
ὅτι χρηστὸς ὢν καὶ φιλόπολις πάσχω κακῶς.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

σὺ φιλόπολις καὶ χρηστός;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ὡς οὐδείς γ' ἀνήρ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ μὴν ἐπερωτηθεὶς ἀπόκριναί μοι.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

τὸ τί;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

γεωργὸς εἶ;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

μελαγχολᾶν μ' οὕτως οἴει;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἔμπορος;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ναί, σκήπτομαί γ', ὅταν τύχω.

---

ambo Carioni. || γ' R] om V. || De versu qui in codicibus sequitur (897) vid. infra (post vs. 957).

901. γ' R] om. V.

902. τὸ τί;] τοδί· Hirschig Chremylo continuans (cf. Nub. 500 Thesm. 740).

904. γ' R] γὰρ V. || τύχω] τύχῃ Hemsterhuis (τύχοι coniecerat Kuster); sed vid. ad Ran. 945.

---

898. Item Lamachus in Acharnensibus: „ὦ δημοκρατία, ταῦτα δῆτ' ἀνασχετά;" [1]), ipse si minus lautus sit, remp. periclitari ratus. Cf. praeterea mulieris iratae verba: „ταῦτα δῆτ' ἀνέκτ' ἀκούειν;" [2]), quibus similis est versus Sophocleus: „ἦ ταῦτα δῆτ' ἀνεκτὰ πρὸς τούτου κλύειν;" [3]). — Locutio ὦ Ζεῦ καὶ θεοί saepius supra lecta [4]).

901. ὡς οὐδείς γ' ἀνήρ] item supra [5]).

902 sqq. Simillimum est colloquium Pisetaeri cum iuvene Nubilocuculiam visente [6]).

902. τὸ τί;] *quid illud?* [7]).

903. μελαγχολᾶν] *furere* [8]).

904. ναί, σκήπτομαί γ', ὅταν τύχω] *perhibeo certe mercatorem me esse, sicubi fert res.* Eadem in Ecclesiazusis leguntur

---

[1]) Ach. 618. — [2]) Thesm. 563. — [3]) Soph. Oed. R. 429. — [4]) Vid. ad vs. 1. — [5]) Vid. vs. 247. — [6]) Vid. Av. 1430—1435. — [7]) Vid. ad Ran. 7. — [8]) Vid. ad Nub. 888.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τί δαί; τέχνην τιν' ἔμαθες;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐ μὰ τὸν Δία.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πῶς οὖν διέζης ἢ πόθεν, μηδὲν ποιῶν;

906. διέζης R] διέξεις V; unde coniecerit quispiam διάξεις, sed praestat vulgata. || ἢ] καὶ Hirschig coll. vs. 335.

verba: ἔμπορος εἶναι σκήπτομαι [1]). Est σκήπτεσθαι *causam interponere* [2]); assimulatur autem nunc verbum τυγχάνειν, ut assolet in huiusmodi locutionibus, subiecto enuntiati [3]). Ad rem quod attinet, mercatorum commodis leges invigilantes per hibernos tantum menses, quibus nulla erat navigatio, eorum lites (τὰς ἐμπορικὰς δίκας) agi iubebant. Itaque si quis litem sibi intentatam differre volebat, mercatorem se profitebatur: sic non licebat ante proximam hiemem in ius eum vocare [4]). Aut volebat aliquem sine mora damnandum curare: „ἔμπορός εἰμι" aiebat tempore hiberno litem ad magistratum deferens, et brevi rem apud thesmothetas diiudicari oportebat [5]). Demosthenis autem aetate *intra unum mensem* mercatorum lites decerni leges iubebant, sed comicus cum vivebat nondum invaluerat hoc τῶν ἐμμήνων δικῶν institutum [6]). Nunc qui loquitur quoniam sycophanta est, credibile non est eum aliud quid cogitare, quod non e re iudiciaria sit desumtum; in Ecclesiazusis autem, ubi eadem verba iocum praebere vidimus, non aliter quam nostro loco esse interpretanda satis certum est. Quapropter reicio id quod perhibent scholia: „*militiae vacationem* mercatoribus fuisse concessam." Cuiusmodi σκῆψις si ulla fuerit, — nam aliud est belli tempore *non adesse* in patria, quod Leocrati illi est exprobratum [7]), aliud tum cum bellum sit gerendum *militiam detractare* itineris mox suscipiendi causa, — sed si ulla fuerit, a nostro tamen loco aliena est; neque Ecclesiazusarum illi loco tam est apta quam cum aliis perhibuit Boeckh [8]). Ubi iuvenis causas interserens ut vetulae amplexus effugiat „*praedem dabo!*" clamat primo; dein: „*iusiurandum interponam, quo excusem causam sonticam!*" — tandem, velut ad incitas redactus: „*at mercatorem esse me dicam!*" Haec igitur profert ne *in ius* — id est, in cubile — rapiatur actutum; totus enim nunc est in veteratorum artibus imitandis. Cetera autem cum e lingua iudiciali sint desumta, quidni ultimum quoque sit verbulum? Quapropter iuvenem illum „Veneris militiam" cogitare confidenter nego.

906. Item in Avibus ad sycophantam Pisetaerus: ἀλλ' ἔστιν ἕτερα νὴ Δί' ἔργα σώφρονα, | ἀφ' ὧν διαζῆν ἄνδρα χρῆν τοσουτονὶ | ἐκ τοῦ δικαίου μᾶλλον ἢ δικορραφεῖν [9]).

1) Eccl. 1027. — 2) Cf. Ach. 392. — 3) Vid. ad Ran. 945. — 4) Vid. Lys. XVII § 5 (Blass Beredsamkeit I² p. 616), Hesych. s. v. Ἴμβριος, Polluc. VIII § 81. — 5) Cf. Demosth. XXXIII initio, [Ar.] Rep. Ath. 59 § 5. — 6) Demosth. VII § 12; cf. Xen. de Redit. 3 § 3 Boeckh Staatsh. I³ p. 64. — 7) Vid. Lycurg. Leocr. § 55 sqq. — 8) Vid. Boeckh Staatsh. I³ p. 109 *e*. — 9) Av. 1433 sqq.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

τῶν τῆς πόλεώς εἰμ' ἐπιμελητὴς πραγμάτων,
καὶ τῶν ἰδίων πάντων.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

σύ; τί παθών;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

βούλομαι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πῶς οὖν ἂν εἴης χρηστός, ὦ τοιχωρύχε,
εἴ σοι προσῆκον μηδέν, εἶτ' ἀπεχθάνει;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐ γὰρ προσήκει τὴν ἐμαυτοῦ μοι πόλιν
εὐεργετεῖν, ὦ κέπφε, καθ' ὅσον ἂν σθένω;

---

908. *παθών* Brunck] *μαθών* V R. Vid. ad Nub. 340.
910. *μηδέν* V] *δεινὸν* R.
911. Sic R, *οὐ γὰρ ἐστί μοι τὴν ἐμαυτοῦ πόλιν* V.
912. *ἂν* R] om. V.

---

907 sq. Nullas non publicas res [1]), nullas non privatas ad se pertinere arbitratur hic sycophanta, suum enim esse cuilibet *γραφήν* vel *δίκην* aliquam intentare.

908. *τί παθών; — βούλομαι*] *cur tandem?* [2]) — *Quia melius hoc placet* (quam arare vel fabrilia tractare). Luculenter hic apparet nativa verbi *βούλεσθαι* vis, quae apud Homerum nusquam non intacta permansit; non enim *velle* significat sed *malle*, et ratio quae inter *βούλεσθαι* et *ἐθέλειν* intercedit sic optime indicatur: verbo *βούλεσθαι* respondetur *„hòc an illud?"* (*dìt of dàt?*) quaerenti, verbo *ἐθέλειν* ad quaestionem *„visne an non vis?"* (*ja of neen?*). Optionem inter *duas* (pluresve) *res* propositam sibi videt qui verbo *βούλεσθαι* utitur, *una res* probanda aut improbanda est ei qui verbo *ἐθέλειν*. Itaque non habeo quod vituperem equidem in Cleonis apud Thucydidem [3]) verbis: *„manifeste fraudem moliri Laconum legatos, οἵτινες τῷ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δ' ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίγνεσθαι,"* i. e.: *qui coram populo loqui recusent, sed cum paucis quibusdam confabulari malint.* Ubi verbum *βούλονται* in suspicionem vocavit Cobet.

910. *εἶτα*] participio ex abundanti additum, ut saepe [4]).

911. *οὐ γὰρ*] indignationem indicant particulae [5]).

912. *ὦ κέπφε*] ut *larus voracitatis* [6]), sic *mergus* — vel quaecunque avis intellegenda — *stuporis* exemplum habebatur longe insignissimum [7]). Quapropter in Pace sortilegus *κέπφους* vulpeculis in oraculis suis opponit [8]), et verbo *κεπφοῦσθαι* — in scena comica opinor nato — Cicero utitur in epistulis [9]).

---

1) Vid. ad Eq. 130. — 2) Vid. ad Nub. 340. — 3) Thucyd. IV 22 § 2. — 4) Vid. ad Nub. 624. — 5) Vid. ad Vesp. 682. — 6) Vid. Eq. 956 Nub. 591. — 7) Vid. Aristot. Hist. Anim. VIII 4 § 7 IX 35. — 8) Pac. 1067. — 9) Cic. ad Att. XIII 40.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

εὐεργετεῖν οὖν ἐστι τὸ πολυπραγμονεῖν;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

τὸ μὲν οὖν βοηθεῖν τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις,
καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἐάν τις ἐξαμαρτάνῃ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὔκουν δικαστὰς ἐξεπίτηδες ἡ πόλις
ἄρχειν καθίστησιν;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

κατηγορεῖ δὲ τίς;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ὁ βουλόμενος.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὔκουν ἐκεῖνός εἰμ' ἐγώ;
ὥστ' εἰς ἔμ' ἥκει τῆς πόλεως τὰ πράγματα.

---

915. ἐάν V] ἤν R.
917. ἄρχειν] κἀρχὰς vHerwerden; sed vid. comment.
918. οὔκουν (οὐχ' οὖν) R] λοιπὸν V.
919. ὥστ'] ὡς Meineke.

---

913. πολυπραγμονεῖν] *rebus a se alienis se implicare* 1).

914 sq. ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν | καὶ τοὺς κακοὺς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἀεί 2). Sic accusator apud Lysiam: „*non favens cuiquam haec protuli*, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις βοηθῶν" 3).

916. ἐξεπίτηδες] recentioris hoc est linguae 4); olim dicebatur ἐπίτηδες 5), natum autem est novum compositum, quod linguae legibus parum convenit, e notionibus „ἐκ προνοίας" sive „ἐξ ἐπιβουλῆς" et „ἐπίτηδες" confusis.

917. ἄρχειν καθίστησιν] indices ἀρχή dici solebant. Sic phileliastes ille in Vespis de se suisque satellitibus: „καὶ ταῦτ' ἀνυπεύθυνοι δρῶμεν, τῶν δ' ἄλλων οὐδέμι' ἀρχή" 6), idemque „ἄρχω τῶν ἁπάντων!" tumide exclamat 7). *Finalis* autem est infinitivus ἄρχειν a verbo καθιστάναι suspensus: *nonne iudices civitas data opera constituit qui huius rei curam habeant?*

919. *Itaque ex ipsis tuis verbis patet res publicas* 8) *ad me pertinere.* Verbi ἥκειν idem usus est e. g. in verbis Euripidis: „πρὸς τόνδε σοφίας τίς ἂν ἀγὼν ἥκοι πέρι;" 9). Simillima autem sunt Lysistratae verba: „ὡς ἔστ' ἐν ἡμῖν τῆς πόλεως τὰ πράγματα!" 10).

---

1) Vid. ad Ran. 228. — 2) Eur. Hec. 844 sq. — 3) Lys. XXII § 3. — 4) In comoedia nonnisi Xenarch. fr. 7[10] redit; praeterea metro invito legitur Thesm. 546. — 5) Vid. ad Vesp. 391. — 6) Vesp. 587. — 7) Vesp. 518. — 8) Vid. ad Eq. 130. — 9) Eur. Or. 491, item Thucyd. II 37 § 1 Herodot. VI 57 (etiamne Eq. 193?). — 10) Lys. 32.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

νὴ Δία, πονηρόν τἄρα προστάτην ἔχει!
ἐκεῖνο δ' οὐ βούλοι' ἄν, ἡσυχίαν ἄγων
ζῆν ἀργός;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἀλλὰ προβατίου βίον λέγεις,
εἰ μὴ φανεῖται διατριβή τις τῷ βίῳ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὐδ' ἂν μεταμάθοις;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐδ' ἂν εἰ δοίης γέ μοι
τὸν Πλοῦτον αὐτὸν καὶ τὸ Βάττου ... σίλφιον.

---

920. *τἄρα* Dindorf] *γἄρα* V, *γε ἄρα* R.
921. *δ'* R] *γ'* V. ‖ *ἄγων* rec.] *ἔχων* V R. Cf. Ran. 321 Lys. VII § 1 etc.; recte vero dicebatur *ἔχ' ἥσυχος* (vid. vs. 127) vel *ἔχ' ἄτρεμα(ς)*, Av. 1200 etc.

---

920. Cf. Praxagorae in Ecclesiazusis verba: „*ὁρῶ γὰρ αὐτὴν* (civitatem) *προστάταισι χρωμένην | ἀεὶ πονηροῖς*"[1]). Sono autem similia sunt verba Orestis Euripidei: „*quo tandem indicio virum probum agnoscere aliquis potest? πλούτῳ; πονηρῷ τἄρα χρήσεται κριτῇ!*"[2]).

921 sq. Similem verborum structuram praebet locus Ranarum: *εἴπερ γε δεῖ καὶ τοῦτό με, | ἀνδρῶν ποιητῶν τυροπωλῆσαι τέχνην*[3]).

922. *προβατίου βίον λέγεις*] sic de hominibus gulosis Socrates ad Calliclem: *χαραδριοῦ τινα αὖ σὺ βίον λέγεις*[4]), de Pythagoristis autem nescio quis apud Alexidem: *δεσμωτηρίου | λέγεις δίαιταν*[5]).

924. *μεταμάθοις*] *aliam sententiam ineas*[6]). Rationem inversam *μετα-* indicat etiam in verbis *μεταβάλλεσθαι, μετανοεῖν* (*μετάνοια*). Cf. etiam verbum *γνωσιμαχεῖν*[7]).

— *οὐδ' ἂν*] mente facillime suppletur *μεταμάθοιμι*[8]).

925. *τὸ Βάττου ... σίλφιον*] iocose sic, quasi *αὐτοῦ τοῦ Πλούτου πλουσιώτερόν τι*, vocat *τὸ Βάττου χρυσίον*: *ipsas Cyrenarum opes*. Facile nobis fingimus illo tempore, quo Aegypti rex mercenarios grandi mercede conducebat[9]), inter Athenienses etiam de Cyrenaica saepius sermonem fuisse, regione vicina et ob divitias incluta, cui Plato leges scribere noluit, „*χαλεπὸν γὰρ εἶναι νομοθετεῖν οὕτως εὐτυχοῦσιν*"[10]). Laserpitium autem divitiarum fons tunc temporis erat inexhaustus et Atheniensibus melius quam cetera quae Libya ferebat cognitum, quippe cuius quotidianus fere in culina esset usus[11]); nunc eam potissimum ob causam commemoratur, quod *aurei* Cyrenaici in altera parte caulem laserpitii ostende-

---

[1]) Eccl. 176 sq.; vid. etiam Pac. 684 et ad Ran. 731. — [2]) Eur. Electr. 374. — [3]) Ran. 1368 sq.; etiam Ach. 462 sq. quadamtenus sunt similes. — [4]) Plat. Gorg. 494 *b*. — [5]) Alex. fr. 221. Cf. praeterea Eq. 264 Nub. 1203. — [6]) Cf. germ. *umlernen*. — [7]) Av. 555. — [8]) Vid. ad Nub. 108. — [9]) Vid. vs. 178. — [10]) Plut. Mor. 779 init. — [11]) Vid. ad Eq. 894 sq.

ΚΑΡΙΩΝ.

κατάθου ταχέως θοἰμάτιον.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὗτος, σοὶ λέγει.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειθ' ὑπόλυσαι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πάντα ταῦτα σοὶ λέγει.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

καὶ μὴν προσελθέτω πρὸς ἔμ' ὑμῶν ἐνθαδὶ
ὁ βουλόμενος.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκουν ἐκεῖνός εἰμ' ἐγώ;

(Correptum sycophantam veste et calceis spoliant. — Aufugit testis.)

926 sq. Iusto quae Carionis, Carioni quae Iusti sunt tribuit U.
927. πάντα ταῦτα V R] ταῦτα πάντα A (cf. vs. 531 et 1087).
928. Dobree cum rec. καὶ μὴν προσελθέτω πρὸς ἐμέ τις ἐνθαδί.

bant. Conferenda igitur est haec locutio cum „sagittariis" Persicis et „noctuis" Laureoticis [1]) et avorum nostrorum „equitibus" [2]) et quae plura sunt huius generis [3]); *in proverbiis* vero fuisse „*Batti silphium*", quod perhibent grammatici, confidenter nego, nisi forte ex ipso hoc comici loco postmodo in linguam hominum litteratorum irrepserit.

926 sqq. Et olim comicus sycophantam in scena ostenderat iustam poenam luentem, Nicarchum dico illum, qui stramento involutus baiuli humeris inicitur foras exportandus [4]). Vestis autem exuta soleaeque detractae alium locum festivum ex antiquioribus Aristophanis fabulis nobis in mentem revocant, ubi Philocleon posito quod nimis diu gessit pallio nova sumtuosaque veste et calceis decoris exornatur [5]). Vid. etiam Equitum fabulae exitus; nec non huc facit poeta lyricus vestem tunicamque a Pisetaero flagitans [6]). Sed praesertim Ecclesiazusarum fabulae loci perridiculi conferendi sunt, ubi mulieres maritorum vestibus ornantur, Blepyrus autem uxoris crocotula involutus prodit.

926. κατάθου ταχέως θοἰμάτιον] item in Equitibus Demus ad Paphlagonem: κατάθου ταχέως τὸν στέφανον [7]).

— οὗτος] *heus tu!* [8]).

927. ὑπόλυσαι] *pone soleas* [9]).

928. Item chorus mulierum in Lysistrata: „νῦν πρὸς ἔμ' ἴτω τις!" [10]) et in scena tragica Peleus: „ψαῦσόν γ', ἵν' εἰδῇς, καὶ πέλας πρόσελθέ μου" [11]).

929. „Suo sibi gladio hunc hominem iugulo" Cario dicere potest [12]). Sic alibi

[1]) Vid. Av. 1106. — [2]) *Gouden* vel *zilveren rijders*. — [3]) Vid. ad Nub. 248. — [4]) Ach. 926 sqq. — [5]) Vesp. 1122 sqq. — [6]) Av. 933 sqq. — [7]) Eq. 1227; de activo vid. ad Lys. 113 sq. — [8]) Vid. ad Vesp. 1. — [9]) Cf. Nub. 152. — [10]) Lys. 688. — [11]) Eur. Andr. 589. — [12]) Vid. vs. 918.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οἴμοι τάλας, ἀποδύομαι μεθ' ἡμέραν.

ΚΑΡΙΩΝ.

σὺ γὰρ ἀξιοῖς τἀλλότρια πράττων ἐσθίειν.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

(clamans ad testem:)

ὁρᾷς ἃ ποιεῖ; ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' οἴχεται φεύγων ὃν ἦγες μάρτυρα.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

(alta voce:)

οἴμοι! περιείλημμαι μόνος!

ΚΑΡΙΩΝ.

νυνὶ βοᾷς;

931—934. Sic distribuit R; in V vs. 931 sq.ᵃ et 934ᵇ sunt Iusti.

932. *ποιεῖ* Budaeus et Frischlin] *ποιεῖς* V R (ut Soph. Phil. 589). Vid. supra vs. 375.

933. Carionis est in V R, Iusti in U. || *ἦγες* V] *εἶχες* R (cf. Vesp. 1416, 1437), quod h. l. languet verbum.

---

oraculis sortilegi [1]), senariolis Euripides [2]), sententiis Socrates [3]) confutantur. Nempe *ἧλον ἥλῳ χρὴ ἐκκρούειν* [4]).

930. *Quae ista est impudentia? medio scilicet die detrahitur mihi vestis in via publica!* Grassatores hi non, ut id genus hominum assolet, per tenebras, sed sub ipso solis lumine mihi insidiantur. Cf. senum in Lysistrata querelae: *αἵδ' ἡμᾶς ἔλουσαν ἄρτι | ἐν τοῖσιν ἱματιδίοις* [5]).

932. *ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι*] *istarum quas vides rerum tu mihi testis es* [6]).

933. *ὃν ἦγες μάρτυρα*] *is quem testem adducebas* [7]).

934. *οἴμοι*] praetereuntium opem implorat.

— *περιείλημμαι μόνος*] *solus*, sine auxilio, *sum circumventus*. Verbum venatorium, quod proprie *rete* vel *laqueo comprehendere* significat [8]), apte potest comparari cum verbis palaestricis, quale est *ἔχομαι μέσος* [9]). Cognatus est usus verbi *ἀπολαβεῖν*, e. g. in nescio cuius verbis apud Philemonem vel Menandrum: *ἀπείλημμαι μόνος* [10]).

— *νυνὶ βοᾷς;*] *nunc clamas*, grave nihildum perpessus? Quantos igitur mox clamores tolles! [11]).

---

[1]) Pac. 1089 sqq. Av. 982 sqq. — [2]) Thesm. 194 Ran. 1471 sqq. — [3]) Nub. 1503. — [4]) Vid. ad Ach. 717. — [5]) Lys. 469 sq. — [6]) Vid. ad Ran. 528. — [7]) Afferre hunc locum non debebam supra vs. 200 sq. vel Av. 652. — [8]) Ita ut h. l. usurpatum invenitur Eccl. 881 Herodot. V 23 VIII 106 Thucyd. VIII 42 § 1 Plat. Sophist. 235 *b*. — [9]) Ran. 469 etc.; vid. etiam ad Nub. 551. — [10]) Philemon. fr. 225 = Menandr. 296; vid. ad Ran. 78. — [11]) Nostrates: *schreeuw je nu al?*

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

(item:)

οἴμοι μάλ' αὖθις!

ΚΑΡΙΩΝ.

δός σύ μοι τὸ τριβώνιον,
ἵν' ἀμφιέσω τὸν συκοφάντην τουτονί.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

μὴ δῆθ'· ἱερὸν γάρ ἐστι τοῦ Πλούτου πάλαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτα ποῦ κάλλιον ἀνατεθήσεται,
ἢ περὶ πονηρὸν ἄνδρα καὶ τοιχωρύχον;
Πλοῦτον δὲ κοσμεῖν ἱματίοις σεμνοῖς πρέπει.

(Veste a iusto viro accepta sycophantam induit.)

---

937. Iusti est in V, Sycophantae in R.
939. *περὶ* R] *περὶ τὸν* V.
940. *ἱματίοις σεμνοῖς* R] *σεμνοῖς ἱματίοις* V; an **σεμνοῖς ἱματίοις κοσμεῖν*?

---

935. *οἴμοι μάλ' αὖθις*] vere tragici et moribundo aliquo Agamemnone vel Aegistho digni sunt hi sycophantae clamores [1]). Qualibus locis *μάλ' αὖθις* est iterum vocantis [2]), cum auxilium sibi non feratur; *μάλα* aliis quoque particulis nonnullis (*καὶ μάλα, ἔτι μάλα, πώμαλα* aliis) sic more prisco adiungitur [3]).

938—943. Apud Vergilium haec legimus: „*sacer Fauno foliis oleaster amaris | hic steterat, nautis olim venerabile lignum, | servati ex undis ubi figere dona solebant | Laurenti divo et votas suspendere vestes*" [4]). Oleastrorum enim, quorum firmum et lentum est lignum nec facile corrumpitur, frequens erat in donariis figendis usus. Sic vestem et calceos viri probi, qui ex opum naufragio modo emersit, Cario nunc sycophantae corpori, veluti trunco oleastri, affixurum se dicit, deo sospitatori sacra. Infeliciter „*πρωτάγρια*" haec interpretantur scholia; melius *πανοπλίαν* dixeris, usus verbo ipsius probi viri [5]), quasi victoriae de fortuna adversa reportatae signum. Quae nondum tamen nisi fallor eius menti obversatur nunc imago. Nam *venatorum* mores minus huc faciunt [6]); sed digna quae afferantur habet Hesychius: *οἱ ἀνατιθέντες ἱμάτια κατέσχιζον αὐτά, ἵνα μὴ ἀρθῶσι*: — „hoc enim solum erat adversus latrones praesidium" [7]). Miror morem, sed a grammaticis fictum quo contendam non habeo, itaque melius etiam inde apparet quam apta fuerit probi viri vestis detrita et lacera quae arboris alicuius trunco affigeretur.

938. *ἔπειτα*] obnixe rogantis particula [8]).

---

1) Vid. Aesch. Ag. 1345 Choeph. 876. — 2) Vid. ad Av. 1415. — 3) Vid. ad Nub. 670. — 4) Verg. Aen. XII 766 sqq.; cf. Hor. Carm. I 5, 9 sqq. — 5) Vs. 951. — 6) Imaginem quae verbo *περιλαβεῖν* (vs. 934) inest etiam continuari non credo. — 7) Naber Mnemos. 1900 p. 116. — 8) Vid. ad Nub. 226.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τοῖς δ' ἐμβαδίοις τί χρήσεταί τις; εἰπέ μοι.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ ταῦτα πρὸς τὸ μέτωπον αὐτίκα δὴ μάλα,
ὥσπερ κοτίνῳ, προσπατταλεύσω τουτῳί.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἄπειμι, γιγνώσκω γὰρ ἥττων ὢν πολὺ
ὑμῶν. ἐὰν δὲ ξύζυγον λάβω τινά,
κἂν σύκινον, τοῦτον τὸν ἰσχυρὸν θεὸν
ἐγὼ ποιήσω τήμερον δοῦναι δίκην,
ὁτιὴ „καταλύει περιφανῶς εἷς ὢν μόνος
τὴν δημοκρατίαν, οὔτε τὴν βουλὴν πιθὼν
τὴν τῶν πολιτῶν οὔτε τὴν ἐκκλησίαν."

(Discalceatus aufugit.)

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ μήν, ἐπειδὴ τὴν πανοπλίαν τὴν ἐμὴν
ἔχων βαδίζεις, εἰς τὸ βαλανεῖον τρέχε,

---

946. κἂν Hemsterhuis] καὶ V R.
948. ὁτιὴ (ὅτι ἤ) V] ὅτι R. Cf. Nub. 756 Vesp. 786 etc.

---

941. τί χρήσεταί τις;] contemtim loquentis futurum [1]), pronomine τις personam loquentis etiam supra vidimus indicatam [2]). Verba in Pace redeunt [3]).

942 sq. καὶ ταῦτα ... προσπατταλεύσω] verba in brevius contracta [4]).

945 sq. Vocem ξύζυγον, quae a sermone quotidiano aliena est [5]), perinde atque ὁμόζυξ vel ὁμόζυγος, sycophantae tribuit comicus, quo aptius annecti posset adiectivum sono simile σύκινος. Dicebatur autem σύκινον *segne* quidvis et *inutile*, quoniam ficulnum inutile erat lignum; itaque συκίνην ἐπικουρίαν sive *auxilium quod vix quicquam prosit* dicit nunc sycophanta. Sed ridiculum admodum in eius ore est epitheton σύκινος, quoniam „socium qualis est ipse" dicere videtur audientibus [6]). — Particulae καὶ ἂν ita ut hoc loco saepius apud nostrum reperiuntur usurpatae [7]).

948—950. Etiam ultimis suis verbis rabulam forensem se praestat hic nebulo. Nam hoc erat quod oratores publici in ore habebant perpetuo, quo civium animos in adversarios incitarent sibique conciliarent: „μισόδημός τίς ἐστιν ὁ δεῖνα καὶ μοναρχίας ἐρᾷ" [8]), statui populari infestus est, oligarchiam vel etiam tyrannidem molitur. Utitur autem prisco genere loquendi, ut in verbis conceptis.

948. εἷς ὢν μόνος] item supra εἷς ὢν [9]).

949. πιθών] prisca forma, in formulis iurisconsultorum servata [10]).

---

1) Vid. ad Eq. 1183 Av. 369. — 2) Vid. vs. 252. — 3) Pac. 1257. — 4) Vid. ad vs. 844. — 5) *Socium* significat etiam Eur. Iph. T. 250, *coniugem* (fem., *uxorem*) Eur. Alc. 315, 924 etc. — 6) Vid. ad Vesp. 145 Eq. 259 Nub. 880 Av. 1699. — 7) Vid. ad Ach. 1021. — 8) Vesp. 473, 487 sqq., etc. — 9) Vid. vs. 186. — 10) Vid. ad Ran. 1168.

ἔπειτ᾽ ἐκεῖ κορυφαῖος ἑστηκὼς θέρου·
καὶ ἐγὼ γὰρ εἶχον τὴν στάσιν ταύτην ποτέ.

ΚΑΡΙΩΝ.

955 *ἀλλ᾽ ὁ βαλανεὺς ἕλξει θύραζ᾽ αὐτὸν λαβὼν*
τῶν ὀρχιπέδων· ἰδὼν γὰρ αὐτὸν γνώσεται
957 *ὅτι ἔστ᾽ ἐκείνου τοῦ πονηροῦ κόμματος,*
897 *ἐπεὶ τοιοῦτόν γ᾽ ἀμπέχεται τριβώνιον.*
958 *νῷ δ᾽ εἰσίωμεν, ἵνα προσεύξῃ τὸν θεόν.*

(Aedes intrant.)

Saltat chorus.

(A parte dextra prodit vetula exquisite comta. Quam comitatur ancilla manibus tenens patinam placenta aliisque edulibus repletam.)

---

957. Del. Hamaker, e vs. 862 natum ratus; sed si abesset, langueret *ἰδὼν αὐτόν* neque integram notionem praeberet verbum *γιγνώσκειν*. Vid. comment. et cf. vs. 281.

897. *Hic collocavi versum, ubi aptissimus est; illo vero loco, ubi in codicibus legitur, tolerari nequit, quoniam sycophanta non palliastro sed veste, qua in re prospera utebatur, in scenam prodiit amictus (vid. vs. 926 et 935); neque prosunt quae pro *τοιοῦτόν γ᾽ ἀμπέχεται* proposita sunt: *γε τοῦτ᾽ ἀμφιέξεται* vVelsen, *τοιοῦτό γ᾽ ἀμφιεῖ* Meineke, *τοδί γ᾽ ἀμφιέξεται τὸ* Kappeyne (Carioni tribuenda), nam sic intempestive aperitur consilium, quod ut risum mox moveat, ab inexpectato fiat oportet. Quapropter olim versum delebam equidem, ut spurium; nunc in locum alienum irrepsisse eum arbitror. In Ravennate codice est paginae primus. || *γ᾽* R] om. V.

958. *προσεύξῃ* V] *προσδέξῃ* R. || *τὸν θεόν*] *τῷ θεῷ* Blaydes cum recc. (coll. Pac. 560 Ran. 891 Aesch. Ag. 317 etc.).

---

953 sq. Pauperum perfugium etiam supra dictum est balneum [1]).

953. *κορυφαῖος*] *ἡγεμών*, *dux chori, praesul, longae seriei primus.* Artis scenicae vocabulum notissimum, apud veteres tamen nonnisi semel et iterum obvium [2]). Fabrorum et venatorum artes sua sibi habebant *κορυφαῖα* [3]).

954. *Τοῖς γὰρ γυμνοῖς* — ut parasitus ait apud Alciphronem — *σισύρα καὶ ἐφεστρὶς ἡ φλόξ* [4]).

955—957. *At statim adspectum eum balneator foras proturbabit, nam hominem isto palliastro amictum ex improbis unum esse sentiet.* — Probi viri quoniam beati exinde sunt futuri, nequam nebulonem esse qui tali habitu ad se veniat statim intelleget. Digni qui conferantur sunt versiculi Menandri: *καὶ συκοφάντης εὐθὺς ὁ τὸ τριβώνιον | ἔχων καλεῖται, κἂν ἀδικούμενος τύχῃ* [5]). Verba *λαβὼν τῶν ὀρχιπέδων* in ore protervi mancipii id valent quod *ξυλλαβών* [6]). Locutio *τοῦ πονηροῦ κόμματος* supra lecta [7]).

958. *τὸν θεόν*] accusativus si recte habet, — nam alibi apud nostrum verbum *προσεύχεσθαι* adsciscit dativum [8]), — conferenda sunt verba Hecubae Euripideae: „*ὅστις ποτ᾽ εἶ σύ, . . . Ζεύς, . . . προσηυξάμην σε*" [9]).

---

[1]) Vs. 535. — [2]) Redit Plat. Theaet. 173 *c* Demosth. XXI § 60 (?). — [3]) Vid. Dittenb. Syll. 352[49,52] Xenoph. Venat. 10 § 2. — [4]) Alciphr. III 42. — [5]) Menandr. fr. 93. — [6]) Vid. ad vs. 309 sqq. — [7]) Vs. 862. — [8]) Vid. ann. crit. — [9]) Eur. Troad. 887.

SCENA DECIMA SEXTA.

Vetula, Chorus, mox Chremylus.

ΓΡΑΥΣ.

ἆρ', ὦ φίλοι γέροντες, ἐπὶ τὴν οἰκίαν
ἀφίγμεθ' ὄντως τοῦ νέου τούτου θεοῦ;
ἢ τῆς ὁδοῦ τὸ παράπαν ἡμαρτήκαμεν;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὰς τὰς θύρας ἀφιγμένη,
ὦ μειρακίσκη· — πυνθάνει γὰρ ὡρικῶς.

ΓΡΑΥΣ.

φέρε νυν, ἐγὼ τῶν ἔνδοθεν καλέσω τινά.
(Ex aedibus prodit Chremylus.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὴ δῆτ', ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ἐξελήλυθα.
ἀλλ' ὅ τι μάλιστ' ἐλήλυθας, λέγειν σε χρῆν.

ΓΡΑΥΣ.

πέπονθα δεινὰ καὶ παράνομ', ὦ φίλτατε.
ἀφ' οὗ γὰρ ὁ θεὸς οὗτος ἤρξατο βλέπειν,

960. *ὄντως* V] *ὄντες* R.
962 sq. Coryphaei (Chori) est in V R, Carioni tribuit U.
965 sqq. Quae Chremyli sunt partim Choro (Coryphaeo) tribuuntur in V. Nempe ᾽χ (with ρ above) cum *Chremylum* tum *Chorum* significabat.
966. *σε χρῆν* U] *σ' ἐχρῆν* R, *ἐχρῆν* V. Cf. vs. 432.

959 sqq. Vetula, quae spreta arte senescendi iuventam ope cerussae ementitur, amatores etiam captare studens, ex Ecclesiazusis est repetita [1]).

962. Item in Ranis ad Dionysum dux chori: *ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὴν τὴν θύραν ἀφιγμένος* [2]).

963. *O puella!* [3]) *nam sic vocari te par est, quae ut iuvencula* [4]) *perconteris* [5]). Ridet coryphaeus *γέρων* vocatus a vetula, quae venusta videri velit ipsa [6]).

964. *τῶν ἔνδοθεν ... τινα*] item supra [7]).

965. *αὐτὸς*] *sponte, non a ministris meis vocatus* [8]).

965 sq. *ἐξελήλυθα ... ἐλήλυθας*] id fere quod *πάρειμι* et *ἥκεις* [9]).

966. *μάλιστα*] interrogativo additur, ut alibi, e. g.: „*τί ἐσθίει μάλιστα;*" [10]).

[1]) Cf. Proleg. p. XVIII. — [2]) Ran. 436. — [3]) Vid. Ran. 409. — [4]) Vid. Ach. 272. — [5]) Vid. ad Vesp. 1297. — [6]) Cf. vs. 1071. — [7]) Vs. 228. — [8]) Vid. ad Lys. 1107. — [9]) Cf. Ran. 1164. — [10]) Ach. 799; cf. infra vs. 980.

ἀβίωτον ὄντως μοι πεποίηκε τὸν βίον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δ' ἔστιν; ἦ που καὶ σὺ συκοφάντρια
ἐν ταῖς γυναιξὶν ἦσθα;

ΓΡΑΥΣ.

μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὔ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐ λαχοῦσ' ἔπινες ἐν τῷ γράμματι;

ΓΡΑΥΣ.

σκώπτεις· ἐγὼ δὲ κατακέκνισμαι δειλάκρα.

---

969. **ὄντως*] *εἶναι* V R. Infinitivo non est locus, *ὄντως* autem post *ἀβίωτON* excidere potuit. || *μοι πεποίηκε* R] *π. μ.* V.
971. *μὰ Δί'* R] om. V.

---

969. *ἀβίωτον ... τὸν βίον*] eadem locutione Chremylus supra usus est [1]).

970 sq. Chremylus modo intus a Carione vel a probo viro audire potuit quas turbas sycophanta ille ante aedes dedisset; nisi quis mavult dicere, talia a comico neglegi solere. — Feminas „*συκοφαντρίας*" neque civitas novit neque ipsa lingua, sed eiusmodi nomina fingendi maxima semper comicis libertas fuit [2]). Id fere valet *ἦ που ... ἦσθα* quod *ἦσθα ἄρα*: *eras igitur, quod nunc demum apparet* [3]).

972. *Quid igitur? non sycophantarum artibus indulgebas sed heliastarum, ita ut in tribunali sederes licet sorte non esses designata?* — Haec dicere poterat Chremylus, vel sic satis ridicule fingens feminam artificiis veteratoriis victum quaerentem. Sed pro „*ἐδίκαζες*" linguae quodam lapsu dicit id quod et iocosum est magis et aniculae aridae convenientius: „*ἔπινες*" [4]). Sic in Ecclesiazusis Praxagora civitatem pro arbitrio constituens „*sorte*" ait „*in decurias cives distribuam, itaque quivis exinde sciet λαχὼν ἐν ὁποίῳ γράμματι δειπνεῖ*" [5]). Supra vidimus quae fuerint *τὰ τῶν δικαστῶν γράμματα* [6]), infeliciter autem de nostro loco sic disputat Blaydes Brunckium secutus: „valet *οὐ λαχοῦσ' ἔπινες* i. q. *οὐκ ἔλαχες ὥστε πίνειν*", quae non optime intellego, sed *improbitatis* notionem nullam inesse verbis ita redditis, id quidem manifestum est. Verba sic ordinanda: „*ἀλλ' ἐν τῷ γράμματι ἔπινες οὐ λαχοῦσα;*" Est igitur *οὐ λαχοῦσα* id quod *ἄκλητος* [7]), et mente praemittere licet *καίπερ*: *etiamsi sorte non esses designata.* Simillimus in Lysistrata fabula est iocus, ubi Myrrhina „*ἐᾶτε πρώτην μ', ὦ γυναῖκες, ... ὀμνύναι*" sive participem fieri *τῶν σφαγίων*, sunt autem *τὰ σφάγια* per quae illic iuratur *urceus meri praestantissimi.* Tunc Calonica: „*μὰ τὴν Ἀφροδίτην, οὐκ ἐάν γε μὴ λάχῃς*" [8]).

973 sq. *Pungendi* verbum *κνίζειν*, quod suum sensum obtinet e. g. in verbis

---

[1]) Vs. 197. — [2]) Vid. ad Nub. 666 et Lys. 184. — [3]) Vid. ad Nub. 57 et Vesp. 183. — [4]) Recte sic schol.; vid. ad vs. 645. — [5]) Eccl. 683. — [6]) Cf. vs. 277 sq. — [7]) Item Plat. com. fr. 166[3]. — [8]) Lys. 207 sq.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ἐρεῖς ἀνύσασα τὸν κνισμὸν τίνα;

ΓΡΑΥΣ.

ἄκουέ νυν. ἦν μοί τι μειράκιον φίλον,
πενιχρὸν μέν, ἄλλως δ' εὐπρόσωπον καὶ καλὸν
καὶ χρηστόν· εἰ γάρ του δεηθείην ἐγώ,
ἅπαντ' ἐποίει κοσμίως μοι καὶ καλῶς.
ἐγὼ δ' ἐκείνῳ πάντα γ' ἀνθυπηρέτουν.

975. ἦν V] ἦν νδή R, ἦν δή A. Olim fuit l. a. ἄκουε δή pro ἄ. νυν. Cf. Pac. 1099 Lys. 941.

976. καλὸν] ἁπαλὸν Meineke, sed puellae mollisve hominis hoc epitheton (cf. Thesm. 191 sq.).

978. ἅπαντ'] ἅπαντ' ἂν Blaydes.

979. ἐκείνω(ι) V R[2]] ἐκεῖνο R[1]. || πάντα γ' ἀνθυπηρέτουν Hemsterhuis] πάντα τ' αὖθ' ὑπηρέτουν U, πάντα ταῦθ' ὑπ. V, ταῦτα πάνθ' ὑπ. R; πάντ' ἂν ἀνθυπηρέτουν Porson (parum numerose), γ' αὖ τὰ πάνθ' ὑπηρέτουν Hanovius (sed sic molesta sunt γε et τά).

mulierculae apud Herodam pueri imaginem in tabula pictam admirantis: „τὸν παῖδα δὴ τὸν γυμνὸν ἦν κνίσω τοῦτον, | οὐχ ἕλκος ἕξει;" [1]), translato sensu *molestia afficere, irritare* valet [2]), praesertim autem de amoris stimulis dicitur; e. g.: „κνίσεν τε Μινωϊ κέαρ | ἱμεράμπυκος θεᾶς | Κύπριδος αἰνὰ δῶρα" [3]), item κνισμός, ut h. l. vel apud Sophoclem in dramate satyrico: „τάδ' ἐστὶ κνισμὸς καὶ φιλημάτων ψόφος" [4]). Cf. κνίδη *urtica* et ἀκαλήφης sensus translatus [5]). *Paullulum* vel *clam irritare* dicitur ὑποκνίζειν, e. g. in verbis Pindari: καὶ γὰρ | ἑτέροις ἑτέρων ἔρως ὑπέκνισε φρένας [6]), et *vehementer irritare, irritamentis conficere* est id quod h. l. legitur καταχνίζειν.

973. δειλάκρα] *misera*; cf. δειλακρίων [7]).

974. ἀνύσασα] *quantocius* [8]).

976. Cf. Alcaei versiculus: πένιχρος δ' οὐδεὶς πέλετ' ἔσλος οὐδὲ τίμιος [9]).

— πενιχρὸν] adiectivum, cuius insolitus est exitus [10]), stirpi πεν (πένεσθαι, πένης) subiuncta habet suffixa -ιχ- (cf. ὀρτάλ-ιχος, Σίμ-ιχος etc.) et -ρός [11]). Subsimilia autem sunt πολ-ίχ-νη (-νιον), κυλίχνιον [12]), cf. etiam quod modo vidimus δείλακρος.

— ἄλλως] *ceterum*, ut in Avium versiculo: χρήσιμον μὲν οὐδέν, ἄλλως δὲ δειλὸν καὶ μέγα [13]).

— εὐπρόσωπον καὶ καλὸν] cf. versus Anaxandridis: Θεολύτη μάλ' εὐπρόσωπος καὶ καλή [14]). Similis haec est iunctura atque: ὦ Ζεῦ καὶ θεοί.

977. χρηστόν] *utilem* non minus nunc significat quam — translato ut fieri solet sensu — *probum*. Cf. coryphaeus cives in Ranis cohortans: „χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις" [15]).

979. ἀνθυπηρέτουν] cf. ἀντευποιεῖν infra obvium [16]) et ἀνθυπουργεῖν apud tragicos [17]).

[1]) Herod. Mimiamb. IV 59 sq. — [2]) Vid. Ran. 1198 et cf. nostra *prikken prikkelen, netel netelig*. — [3]) Bacchyl. XVII 8 sqq.; item Herodot. VI 62 Xen. Comment. III 11 § 3 etc. — [4]) Soph. fr. 482. — [5]) Vesp. 884 Lys. 549. — [6]) Pind. Pyth. X 91 sq. — [7]) Av. 143. — [8]) Vid. ad Vesp. 30 Ran. 606. — [9]) Alc. fr. 50. — [10]) Aliena hinc μελι-χρός (cum χροΐ, χρωτί cohaerens) et αἰσχ-ρός, quae confert Blaydes. — [11]) Redit Philetaer. fr. 4[2] Diodor. 2[8]. — [12]) Vid. Eq. 906. — [13]) Av. 1477; item nos: *anders*. — [14]) Anaxandr. fr. 9[5]. — [15]) Ran. 735. — [16]) Vs. 1029. — [17]) Soph. fr. 313.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δ' ἦν, ὅ τι σου μάλιστ' ἐδεῖθ' ἑκάστοτε;

ΓΡΑΥΣ.

οὐ πολλά· καὶ γὰρ ἐκνομίως μ' ᾐσχύνετο.
ἀλλ' ἀργυρίου δραχμὰς ἂν ᾔτησ' εἴκοσιν
εἰς ἱμάτιον, ὀκτὼ δ' ἂν εἰς ὑποδήματα·
καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτώνιον
ἐκέλευσεν ἄν, τῇ μητρί θ' ἱματίδιον·
πυρῶν τ' ἂν ἐδεήθη μεδίμνων τεττάρων.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ πολλὰ τοίνυν, μὰ τὸν Ἀπόλλω, ταυταγὶ
εἴρηκας· ἀλλὰ δῆλον ὅτι σ' ᾐσχύνετο.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ ταῦτα τοίνυν οὐχ ἕνεκα μισητίας

---

985. θ' ἱματίδιον U] τε θδιματίδιον R (quod vitium peperit superscriptum τε: θ' ἱματίδιον), τ' εἰς ἱμάτιον V.

986. μεδίμνων τεττάρων] -νους -ρας Hirschig coll. vs. 977, 980; sed etiam vulgata recte habet (*requirebat*, non: *a me petebat*), vid. e. g. Ran. 71.

987. ταυταγὶ Blaydes] ταῦτάγε VR (in V versus exitus est ταῦτάγε εἴ | ρηκας); cf. Av. 171, 446, 954 Eccl. 189.

989. Blaydes suspectas habet particulas τοίνυν (cf. vs. 1157, 1161 etc.) et ἕνεκα, sed vid. comment. || ἕνεκα V] ἕνεκεν R; cf. Nub. 420 Eccl. 659.

---

981. ἐκνομίως] *enormiter, incredibiliter* [1]).

982—986. Insigne hoc est exemplum particulae ἂν actionem iteratam significantis [2]).

982. δραχμὰς ... εἴκοσιν] pretium non immodicum; nam *sedecim* ad minimum drachmas pro pallio pendendas fuisse ex Ecclesiazusis efficitur [3]).

983. εἰς ἱμ., ... εἰς ὑπ.] item in Nubibus: εἰς δᾷδα [4]).

984 sq. χιτώνιον ... ἱματίδιον] cf. patruus apud Mnesimachum ab adulescente prodigo petens ut deminutivis verborum formis utatur si quid a se poscat: ἀντιβολῶ σ', ἐπίταττέ μοι μὴ πόλλ' ἄγαν, | ... σύντεμνε καὶ | ἐπεξαπάτα με· τοὺς μὲν ἰχθῦς μοι κάλει | ἰχθύδι'· ὄψον δ' ἂν λέγῃς ἕτερον, κάλει | ὀψάριον· ἥδιον γὰρ ἀπολοῦμαι πολύ [5]).

989 sq. *Non avaritiae sed amicitiae causa*· Expectabatur potius „ὑπὸ μισητίας", sed prior enuntiati pars est assimulata alteri, ut iocus posset captari. Nam μισητίαν mulier intellegit *avaritiam*, ut homo sordide avarus diis sua vota „οὐκ ἀποδοῦναι μισητίᾳ" dicitur alibi [6]); auditoribus vero aliud quid sonat vox, quoniam in libero

---

[1]) Nonnisi vs. 992 redit; vid. ad vs. 675. — [2]) Vid. ad Vesp. 269 et ad Nub. 977. — [3]) Vid. Eccl. 413. — [4]) Vid. Nub. 612. — [5]) Mnesimach. fr. 3 apud Athen. 359; vid. etiam Ephipp. fr. 15 ibidem. Utrumque locum contulit CWPeppler Comic Terminations p. 9. — [6]) Av. 1620.

αἰτεῖν μ' ἔφασκεν, ἀλλὰ φιλίας οὕνεκα,
ἵνα τοὐμὸν ἱμάτιον φορῶν μεμνῇτό μου.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

λέγεις ἐρῶντ' ἄνθρωπον ἐκνομιώτατα.

ΓΡΑΥΣ.

ἀλλ' οὐχὶ νῦν ὁ βδελυρὸς ἔτι τὸν νοῦν ἔχει
τὸν αὐτόν, ἀλλὰ πολὺ μεθέστηκεν πάνυ.
ἐμοῦ γὰρ αὐτῷ τὸν πλακοῦντα τουτονὶ
καὶ τἄλλα τἀπὶ τοῦ πίνακος τραγήματα
ἐπόντα πεμψάσης, ὑπειπούσης θ' ὅτι
εἰς ἑσπέραν ἥξοιμι —
(Dolore obruitur.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί σ' ἔδρασ'; εἰπέ μοι.

ΓΡΑΥΣ.

ἄμητα προσαπέπεμψεν ἡμῖν τουτονί,

993. *νῦν ... ἔτι* V] *τοίνυν* (om. *ἔτι*) R.
994. *μεθέστηκεν πάνυ*] *-κεν, πολύ* Meineke; sed vid. vs. 198 etc.
996. *τοῦ πίνακος* V] *τοὺς -κας* R.
999. *προσαπέπεμψεν* R] *προσέπεμψεν* V.

virorum sermone *feminae virosae* (*ἄπληστοι, μάχλοι, καταφερεῖς*) contemtim vocabantur *μισηταί* [1]). Itaque *amoris mercedem* dicere videtur anus, invita sane nihilque eiusmodi suspicata.

991. „*ὄφρ' ἐμέθεν διάγοι μεμνημένος ἤματα πάντα*", ut cum Alcinoo loquamur [2]).

992. *ἐκνομιώτατα*] ludicre repetit adverbium quo ipsa anus est usa [3]).

993. *βδελυρός*] *abominandus* [4]).

995. Dignus qui conferatur est versus e Daetalensibus servatus: *ἐγὼ δ' ἰὼν* | *πέμψω πλακοῦντ' εἰς ἑσπέραν χαρίσιον* [5]). Nec mentione plane fortasse indigna est fabella quae narratur apud Aelianum: *πλακοῦντα ὁ Ἀλκιβιάδης μέγαν καὶ ἐσκευασμένον κάλλιστα διέπεμψε Σωκράτει. ὡς οὖν ὑπ' ἐρωμένου ἐραστῇ πεμφθὲν δῶρον ἐκκαυστικὸν τὸν πλακοῦντα διαγανακτήσασα ... ἡ Ξανθίππη ῥίψασα ἐκ τοῦ κανοῦ κατεπάτησε. γελάσας δὲ ὁ Σωκράτης „οὐκοῦν" ἔφη „οὐδὲ σὺ μεθέξεις αὐτοῦ"* [6]).

996. *πίνακος*] vid. supra [7]).

997. *ὑπειπούσης*] *cum praedixissem* [8]).

999. *ἄμητα*] placentarum haec species apud nostrum non commemoratur alibi, sed saepius apud recentiores [9]).

[1]) Cratin. fr. 316, schol. Av. 1620, Phot. et Suid. s. v., Poll. VI 189, Eustath. 1650,64, Valcken. ad Ammon. p. 150 sq. — [2]) Hom. *ϑ* 431; cf. *δ* 592. — [3]) Vs. 981. — [4]) Vid. ad Ach. 586. — [5]) Ar. fr. 202. — [6]) Ael. Var. Hist. XI 12. — [7]) Vs. 813. — [8]) Item Vesp. 55 fr. 652 Thucyd. I 35 § 5 Eur. Suppl. 1171 etc. — [9]) Cf. Athen. 644 *f*, Menandr. fr. 491 etc., *ἀμητίσκοι* Teleclid. fr. 1[12].

ἐφ’ ᾧ τ’ ἐκεῖσε μηδέποτέ μ’ ἐλθεῖν ἔτι,
καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις εἶπεν ἀποπέμπων ὅτι
„πάλαι ποτ’ ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.“

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

δῆλον ὅτι τοὺς τρόπους τις οὐ μοχθηρὸς ἦν.
ἔπειτα πλουτῶν οὐκέθ’ ἥδεται φακῇ·

1000 sq. *ἔτι* | — *ἀποπέμπων*] del. Naber.
1003. *τις* R] om. V.
1004. Chremylo continuat V, Vetulae tribuit R. || *ἔπειτα*] *ἐπεί γε* Kuster, *νυνὶ δὲ* Blaydes, *ἐπεὶ ζαπλουτῶν* Meineke; vid. comment.

1000. *ἐφ’ ᾧ τε*] *ea condicione ut* [1]). — *μηδέποτε … ἔτι*] item alibi: *ἵνα* | *μήποτε πατῶσιν ἔτι τὰς ἐμὰς ἀμπέλους* [2]).

1001. *καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις*] *et insuper* [3]), *quasi nondum id esset satis.* Iteratur notio addito *ἐπὶ τούτοις* [4]).

1002. *Diu est* [5]) *ex quo Milesii validi fuere! Ils sont passés, ces jours de fête! Die schönen Tagen von Aranjuez sind jetzt vorüber!* — Proverbii loco dicitur de iis quorum flos et robur dudum praeteriit [6]). Nunc iuvenis protervus eo utitur ut significet non iam eius aetatis esse talia: anum esse decrepitam, non puellam [7]); „*ὦ φίλη, γραῦς εἶ*“, ut ad Elpinicen Pericles [8]). Originem dicterii ex oraculo Caribus socios quaerentibus reddito repetebat Demon historiographus in scholiis laudatus, ubi alius interpres *Polycrati* illud oraculum datum esse perhibet. Quod autem scribunt paroemiographi: „etiam Anacreontem hoc proverbio usum esse“ [9]), id vide ne fluxerit ex antiquiorum grammaticorum verbis male intellectis: „etiam Anacreontem Milesios fortes vocasse“ [10]). Et omnino *oraculum* illud non Apollini sed virorum doctorum ingenio deberi satis testantur cum numeri iambici tum Herodoti silentium. E scena Attica potius quam e Branchidarum fano dicterium repetiverim, et Phrynichi *Μιλήτου ἅλωσιν* in mentem mihi vocat imitatio in Vespis heliastarum *τῶν φιλοφρυνίχων* [11]). Dubium autem manet quo sensu Milesios „fortes olim“ dixerit primus versiculi auctor. Rectene Athenaeus huc rettulit verba Aristotelis: „*Μιλήσιοι ὡς ὑπήχθησαν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, κατερρύη τὸ τῆς πόλεως ἀνδρεῖον*“ [12]), ita ut *vituperationem et contumeliam* pristinae illa virtutis mentio habuerit? An vitae condicionem *temporis fortunaeque inclementia* in deterius mutatam indicabat tantum? Multo aptior locis Aristophaneis hic videtur sensus.

1003. *Urbane sanequam! minime rusticus* [13]) *erat iste!*

1004. „*Λίμου καὶ γραίης χαλεπὴ κρίσις*“, ut de vetulae amatore egeno dicitur in Anthologia [14]). Olim igitur „*πεινῶν*“ noster, ut ille, „*ηὔχετο γραῦν*“, at nunc sordes illas aspernatur et *πλουτῶν ἔπειτα*

---

[1]) Vid. ad Ach. 722. — [2]) Ach. 233. — [3]) Vid. ad Ran. 415. — [4]) Vid. ad Thesm. 830 sq. — [5]) Vid. ad Nub. 1312. — [6]) Cf. Vesp. 1060. — [7]) Non recte aliquando ita interpretabar: „non iam se strenuum esse amatorem, licet fuisset antea, cum alia sibi esset rerum condicio.“ — [8]) Vid. Plut. Pericl. 10, 28. — [9]) Bodl. 776 Zenob. V 80 (Anacr. fr. 85). — [10]) Vid. schol. — [11]) Vesp. l. l. (1060). — [12]) Athen. 523 *f*; fortasse ipse Aristoteles ita interpretatus erat proverbium. — [13]) Vid. Ach. 517. — [14]) Parmenion. epigr. 4.

πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντ' ἂν ἤσθιεν.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ μὴν πρὸ τοῦ γ' ὁσημέραι, νὴ τὼ θεώ,
ἐπὶ τὴν θύραν ἐβάδιζεν ἀεὶ τὴν ἐμήν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐπ' ἐκφοράν;

ΓΡΑΥΣ.

μὰ Δί', ἀλλὰ τῆς φωνῆς μόνον
ἐρῶν ἀκοῦσαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad spectatores:)

τοῦ λαβεῖν μὲν οὖν χάριν.

ΓΡΑΥΣ.

καί, νὴ Δί', εἰ λυπουμένην γ' αἴσθοιτό με,

1005. *ἅπαντ' ἂν ἤσθιεν* Dobree] *ἅπανταγῆσθιεν* V, *ἅπανθ' ὑπηίσθιεν* R, *ἅπαντ' ἐπήσθιεν* Athen. 170 *d*, *ἅπαντα κατήσθιε* A. Solum simplex *ἐσθίειν* contextui est aptum (cf. Ach. 799 Eq. 806 Vesp. 968 etc.).

1006. *γ'* R] *δ'* V; erroris originem ostendit vs. 1005, ubi in V prius fuit *πρὸ τοῦ γ*, dein littera *γ* in *δ* est mutata.

1008. *ἐκφοράν* R] *-ρᾶι* V.

1010. *γ'* V] om. R.

οὐκέτι ἥδεται φακῇ. Nam sic iungenda sunt verba; ex abundanti igitur additum est *ἔπειτα* [1]) et verborum ordo est inversus [2]); etiam *ὅμως* ita traicitur [3]).

— *φακῇ*] *pulte, cibo diario* [4]).

1006 sq. *ὁσημέραι . . . ἀεί*] nota haec in loquendo ubertas [5]).

1006. *νὴ τὼ θεώ*] notum mulierum iuramentum [6]).

1008. *ἐπ' ἐκφοράν*] *ut efferret aliquid, credo, ἐξοίσων τι* [7]). Sic certe Chremyli verba accipit anicula; sed auditores „*exsequiasne iturus?*" intellegunt. Item in Ecclesiazusis vetulae „*nemo ad te prius intrabit quam ad me!*" vociferanti retorquet puella: „*οὔκουν ἐπ' ἐκφοράν γε!*" [8]). Propius etiam accedunt quae accusator apud Lysiam dicit de Aeschine decoctore: *τοσοῦτοι δ' ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλόμενα ἔρχονται, ὥστε οἴεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ' ἐκφορὰν αὐτοὺς ἥκειν* [9]).

1009. *ἐρῶν ἀκοῦσαι*] item *ἐρᾷ φαγεῖν* alibi [10]).

---

1) Vid. ad Nub. 624. — 2) Vid. Nub. 860 sq. — 3) Vid. ad Lys. 276. — 4) Vid. Vesp. 811. — 5) Vid. ad Thesm. 830 sq. — 6) Vid. ad Ach. 905. — 7) Cf. vs. 792, 803, praesertim vs. 1138. — 8) Eccl. 926; vid. etiam Eq. 1407 Ran. 170 Lys. I § 8 XII § 89 Thucyd. II 34 § 3 Eur. Alc. 422 etc. — 9) Athen. 612 *d*. — 10) Ach. 146 Av. 76.

νηττάριον ἂν καὶ φάβιον ὑπεκορίζετο.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(item:)

ἔπειτ' ἴσως ᾔτησ' ἂν εἰς ὑποδήματα.

ΓΡΑΥΣ.

μυστηρίοις δὲ τοῖς μεγάλοις ὀχουμένην
ἐπὶ τῆς ἁμάξης ὅτι προσέβλεψέν μέ τις,
ἐτυπτόμην διὰ τοῦθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.
οὕτω σφόδρα ζηλότυπος ὁ νεανίσκος ἦν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(item:)

μόνος γὰρ ἥδεθ', ὡς ἔοικεν, ἐσθίων.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ τάς γε χεῖρας παγκάλας ἔχειν μ' ἔφη.

1011. *νηττάριον* Faber] *νιτάριον* V R, quod vetustum esse vitium testantur scholia. ‖ *φάβιον* Meineke] *βάτιον* V R absurde (*spinulam*), *φάττιον* Bentley et Bergler ingeniose (cf. Ephipp. fr. 15[8]), sed numeris non faventibus (◡ ◡́ ◡ ◡ ◡ –́), nisi cum Porsone legamus *νηττάριον ὑπεκορίζετ' ἂν καὶ φάττιον*. Bergk *βάβιον* (= *παιδίον*, *baby*, Phot. Bibl. p. 3+1 *b*), sed aptius est *animalculi* nomen.

1012. *ᾔτησ'*] *ᾔτει σ'* corr. R, et sic Blaydes, at recte habet aoristus (ut *αἴσθοιτο*).

1013. *μεγάλοις ὀχουμένην* R] *μεγάλοισι νὴ δία* V; videntur periisse litterae *ὀχουμε*, dein *NHN* lectum esse *NHΔI*. Abesse nequit verbum propter *ἐπὶ* quod sequitur.

1014. *ὅτι*] *ὅτε* Hemsterhuis.

1018. *ἔχειν μ'* R] *εχειν* (e *λέγειν* correctum) V.

1011. *Anaticulam* [1]) *et columbulam* [2]) *dicere me solebat.* Amatoria eiusmodi verba compluribus locis cumulata praebet Plautus [3]). Verbum (*ὑπο*)*κορίζεσθαι* etiam in Nubibus sic adhibitum legitur [4]).

1012. *ἴσως*] irridentis particula, ut saepius in hac fabula [5]).

— *ᾔτησ' ἂν εἰς ὑποδήματα*] ipsa vetulae verba repetit Chremylus [6]).

1013 sq. *ὀχουμένην ἐπὶ τῆς ἁμάξης*] opulentiorum hoc erat; sic Midias *εἰς μυστήρια τὴν γυναῖκα ἦγεν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ζεύγους τοῦ ἐκ Σικυῶνος* [7]). Plebecula vero iter Eleusinem faciebat ut Tartarinus ille, „pedibusse et jambis" [8]).

1016. Huic quoque muliérculae placebat *d'être battue*, — amoris scilicet certissimum hoc testimonium ratae. Concludentis est *οὕτω*, ut saepe [9]).

1017. Iuvenis *μονόφαγός τις* [10]) *ἦν δήπουθεν.*

1018. *καὶ ... γε*] *atque adeo* [11]).

---

[1]) Item Menandr. fr. 1041. — [2]) Cf. *περιστέριον* Phrynich. fr. 51. — [3]) Plaut. Asinar. III 3, 76 sq., 103 sq. Casin. IV 4, 14 Poen. I 2, 153. — [4]) Nub. 68. — [5]) Vid. ad vs. 1080. — [6]) Vs. 983. — [7]) Demosth. XXI § 158. — [8]) Vid. ad Ran. 316 sqq. — [9]) Vid. ad vs. 92. — [10]) Cf. Vesp. 923 Eq. 59. — [11]) Vid. ad Ran. 49.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)
ὁπότε προτείνοιέν γε „δαρχμὰς εἴκοσιν“.

ΓΡΑΥΣ.
ὄζειν τε τῆς χροιᾶς ἔφασκεν ἡδύ μου, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)
εἰ Θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως γε, νὴ Δία.

ΓΡΑΥΣ.
τὸ βλέμμα θ' ὡς ἔχοιμι μαλακὸν καὶ καλόν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)
οὐ σκαιὸς ἦν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἠπίστατο
γραὸς καπρώσης τἀφόδια κατεσθίειν.

1019. *δαρχμὰς* Bergk] *δραχμὰς* V² R², *δραγμὰς* V¹, *δραγχμὰς* (i. e. *δραχμὰς*) R¹. Cf. Vesp. 691 Pac. 1201 Plat. fr. 174¹⁷ Antiphan. 147⁵ Philippid. 9⁷ Machon Athen. 581 *b*. Hirschig *τὰς εἴκοσι δραχμάς* (cuiusmodi numeros habent Plut. 1148 Av. 95).

1020. *μου*] *με* HStephanus, Blaydes *μοι* (cum rec.) coll. Vesp. 1058.

1022. *θ'* R] *ὁ* V. || *καλόν*] *ἀγανόν* Blaydes (coll. Lys. 886 et Athen. 564 *d*, vid. etiam Vesp. 146 Lys. 1109) eleganter, sed sine iusta causa. Cf. vs. 976.

1020. Est *ἡδύ* accusativus *subiecti*; nisi autem a *dicendi* verbo suspensa haec essent, forma enuntiati haec foret: *ἡδὺ* (= *ἡδεῖα ὀσμὴ*) *ὄζει τῆς χροιᾶς μου* (= *τῆς ἐμῆς χροιᾶς*). Sic apud Herodotum legimus: *ἀπόζει τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ* [1]).

1021. *Θάσιον*] vinum interioris notae et fragrantissimum [2]).

1022. *Perhibebat μαλακόν τι καὶ καλὸν βλέπειν με, vultum mihi esse dulcem et pulcrum* [3]). Quod *μαλθακὸν ὀμμάτων βέλος* dicit chorus Aeschyleus [4]). Item apud Philetaerum nescio quis de puella: *ὡς τακερόν, ὦ Ζεῦ, καὶ μαλακὸν τὸ βλέμμ' ἔχει!* [5]).

1024. *καπρώσης*] contumeliose *γραῦς ἔρωτος ἥττων* designatur verbo *ex hara* petito [6]); nam *scrofarum* hoc est, *subare* [7]). — *τἀφόδια*] *viaticum* [8]), nunc *victum*, *τὰ σιτία, τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἄλφιτα* [9]), Hom. *ἦια*. — Sunt qui arbitrentur comicum voce ambigua risum ciere voluisse, posse enim *τἀφόδια* intellegi etiam *τὰ ἀφόδια* sive *ἀποπατήματα*, quemadmodum *ἄφοδος* id quod *ἀπόπατος* significet [10]). Qui putidus profecto foret iocus! Sed insons nunc Aristophanes, opinor.

---

[1]) Herodot. III 113; cf. etiam Cratet. fr. 2 Cratin. iun. 1¹ Ar. Eccl. 524 Vesp. 1058 Ran. 338 etc. — [2]) Vid. Lys. 196 Eccl. 1119 Hermipp. fr. 82³ etc. — [3]) *Dat ik zoo lief keek.* — [4]) Aesch. Agam. 742. — [5]) Philetaer. fr. 5; praeterea vid. ad Nub. 1176 et Ran. 562. — [6]) Item Menandr. fr. 917 Horat. Epod. 12, 11, *κάπραινα* Hermipp. fr. 10. — [7]) *ποθεῖν τοῦ κάπρου*, vid. Aristot. Hist. Anim. VI 18 § 4. — [8]) Ach. 53. Nos: *te teren op den zak van* ... — [9]) Eq. 575 Nub. 176 etc. — [10]) Eccl. 1059.

ΓΡΑΥΣ.

ταῦτ' οὖν ὁ θεός, ὦ φίλ' ἄνερ, οὐκ ὀρθῶς ποιεῖ,
φάσκων βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις ἀεί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί γὰρ ποιήσῃ; φράζε, καὶ πεπράξεται.

ΓΡΑΥΣ.

τὸν εὖ παθόνθ' ὑπ' ἐμοῦ πάλιν μ' ἀντευποιεῖν
δίκαιόν ἐστ', ἢ μηδ' ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἔχειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν καθ' ἑκάστην ἀπεδίδου τὴν νύκτα σοι;

ΓΡΑΥΣ.

ἀλλ' οὐδέποτέ με ζῶσαν ἀπολείψειν ἔφη.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὀρθῶς γε· νῦν δέ σ' οὐκέτι ζῆν οἴεται.

1025. φίλ' ἄνερ] insolite dictum pro φίλτατ' (vs. 1034 etc.).

1027. ποιήσῃ Bekker] -σει V R. Cf. Vesp. 761 Thesm. 939 etc.

1028—1030. *Sic scripsi; in codd. haec sunt: ἀναγκάσαι δίκαιόν ἐστι, νὴ Δία, | τὸν εὖ παθόνθ' ὑπ' ἐμοῦ πάλιν μ' (μ' om. V R) ἀντευποιεῖν, | ἢ μηδ' ὁτιοῦν ἀγαθὸν δίκαιόν (sic R, δ. ἀ. V) ἐστ' ἔχειν. Tolerabile non est δίκαιόν ἐστι in proxima vicinia bis collocatum, neque in vs. 1030 id legisse eum qui annotaverit „ἐλλείπει ἐχρῆν" (R) iure observat vVelsen, nihilo autem praestat vs. 1030 quod coniecit Brunck ἀγαθὸν δίκαιός (ut Nub. 1283, 1434 etc.). E duobus trimetris tres factos arbitror (ut Av. 1344 sq.).

1031. Suo loco habet V, in margine R.

1032. ἔφη V] ἔτι R.

1033. νῦν δέ σ' ... ζῆν Bergk] νῦν δέ γ' ... ζῆν σ' V, νῦν δ' ἔγ' ... σε ζῆν R, νυνδί σ' ... ζῆν Dindorf (cf. Eq. 1357).

1029. Tecmessam illam audire nobis videmur: ἀνδρί τοι χρεὼν | μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τί που πάθοι· | χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί. | ὅτου δ' ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος, | οὐκ ἂν γένοιτ' ἔθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ [1]).

— ἀντευποιεῖν] cf. quod supra lectum est ἀνθυπηρετεῖν [2]). Ad analogiam verbi ἀντευεργετεῖν, quod solita ratione a voce εὐεργέτῃ est ductum, fingitur hoc compositum, quod laxius cohaeret; nam revera tria sunt: ἀντί, εὖ, ποιεῖν, non unum [3]). Sic orator apud Thucydidem ξυν-κακως-ποιεῖν voces colligat in unum verbum, quod vero composito ξυνελευθεροῦν opponat [4]). Cf. vox θεοισεχθρία aliaeque eiusmodi [5]), nec non verba quale est ἐνδυστυχεῖν [6]).

1031. ἀπεδίδου] *nomen solvebat* [7]).

1033. In Ecclesiazusis eiusmodi vetula audit γραῦς ἀνεστηκυῖα παρὰ τῶν πλειόνων [8]).

---

[1]) Soph. Ai. 520 sqq. — [2]) Vs. 979. — [3]) Redit Xen. Anab. V 5 § 21 Isae. VII § 8 Demosth. XX § 124 etc. — [4]) Thucyd. III 13 § 1. — [5]) Vid. ad Vesp. 418. — [6]) Vid. ad Av. 38. — [7]) Cf. Pac. 967 Thesm. 813 Eccl. 1048 et Machon apud Athen. 581 *c*. — [8]) Vid. Eccl. 1073.

ΓΡΑΥΣ.

ὑπὸ τοῦ γὰρ ἄλγους κατατέτηκ', ὦ φίλτατε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad spectatores:)

οὔκ, ἀλλὰ κατασέσηπας, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖς.

ΓΡΑΥΣ.

διὰ δακτυλίου με νῦν διελκύσειας ἄν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(item:)

εἰ τυγχάνοι γ' ὁ δακτύλιος ὢν τηλίας.

(A dextra prodit iuvenis coronatus et facem tenens.)

1034. *ὑπὸ* V] *ἀπὸ* R.

1036. **με νῦν*] *μὲν οὖν* VR, i. e. *immo vero* (ut Nub. 1112 Vesp. 953 etc.). Chremyli praecedentia verba contumeliae plena non audivit vetula, neque si audivisset, apta haec forent ad ea refutanda. || *διελκύσειας ἄν* Kappeyne] *ἐμέ γ' ἂν διελκύσαις* VR; vitio *-αις* debetur etiam Vesp. 572, 819 Pac. 405 Lys. 506, infra vero vs. 1134 est *παρατραγῳδοῦντος*. Ante *διελκύσειας* Kappeyne scribebat *με* (servatis *μὲν οὖν*) numeris durioribus.

1037. *τυγχάνοι* V] *-νει* R. || *τηλίας* R] *τηλία* V.

1034. *Etenim dolore contabui!* — Sic Electra illa *„ἄνευ τοκέων κατατάκομαι!"* declamabat in scena tragica[1]), et: *„ὁρᾷς μου πρῶτον ὡς ξηρὸν δέμας!"* Cui frater: *„λύπαις γε συντετηκός"* [2]). Sed etiam in comoedia nescio quis *ἔρωτι κατατετηκώς* dicitur [3]); cf. etiam Philocleon *„φίλοι, τήκομαι"* conquerens coram sodalibus grandaevis [4]).

1035. *Immo computruisse mihi videris!* — Parum sane urbane dictum, non tamen omnino abhorrens a lingua quotidiana, cui *σαπρός* *veterem* valebat [5]). Item apud Philetaerum de puellis quibusdam exoletis nimis aperte dicitur: *Ἰσθμιὰς δὲ καὶ Νέαιρα κατασέσηπε καὶ Φίλα* [6]).

1036. Quam sit macilenta quo vividius etiam significet *„per anulum trahere me possis!"* ait, quemadmodum nostrates hominem, cui macilenta admodum sit facies, „cum cuniculis per transennam vesci posse" [7]) dicunt et eum qui morbo vel inopia contabuit „e vestimentis suis diffluere" [8]). Cuiusmodi hyperbolis mire indulsit Lucillius is, cuius carmina insulsa in exiles mortales conscripta servat Anthologia [9]). Apud nostrum conferatur *ὁ φιλύρινος Κινησίας* [10]). — Proverbialem hanc locutionem non *fictam esse* a comico, sed in sermone quotidiano tunc vixisse, e contextu efficio; patet autem non *in laudem* dictam esse, quemadmodum inter nos vestitus exquisitus hoc adagio designatur [11]), sed *vitium* corporis indicasse, ita enim dictas esse puellas perticis nimis similes. Recte igitur paroemiographi: „proverbium est de iis qui morbo vel dolore <naturaeve vitio> macilenti evaserunt" [12]).

1037. *„Facile credo"*, — ridens ad spectatores dicit Chremylus, — *„si modo*

---

1) Soph. El. 187. — 2) Eur. El. 239 sq. — 3) Eubul. fr. 104^{7}. — 4) Vesp. 317. — 5) Vid. ad Vesp. 1343. — 6) Philetaer. fr. 9^{5}. — 7) *Hij kan wel met de konijnen door de tralies eten.* — 8) *Hij druipt uit zijn kleeren.* — 9) Lucill. epigr. 53—68. — 10) Av. 1378. — 11) *Iemand om door een ringetje te halen = tiré à quatre épingles.* — 12) Zenob. III 18 Diogen. IV 30.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ μὴν τὸ μειράκιον τοδὶ προσέρχεται,
οὗπερ πάλαι κατηγοροῦσα τυγχάνω.
ἔοικε δ' ἐπὶ κῶμον βαδίζειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φαίνεται·
στεφάνους γέ τοι καὶ δᾷδ' ἔχων πορεύεται.

1041. *στεφάνους* R] *-νον* V (ut Eccl. 691); vid. vs. 1089. ‖ *δᾶ(ι)δ'* V] *δᾶιδας* R (cf. vs. 256).

incerniculi sit anulus" [1]). Simile est iuvenis in Ecclesiazusis dictum; qui vetulae „*nunc me aspernaris,*" dicenti „*at erit cum etiam coronam mihi emas!*" proterve sanequam „*et libens quidem*", respondet „*si corona sit feralis*" [2]). In scholiis V *δακτύλιος τηλίας* recte sic explicatur: „*σανὶς πλατεῖα, ἐφ' ἧς ἀλφιτοπωλοῦσιν*", — nam sic olim scriptum fuit, nunc librariorum culpa legitur *ἀλφιτοποιοῦσιν*. Quod vitium etiam in Suidae lexicon irrepsit, et mox absurdum interpretamentum procreavit, quod in aliis codicibus legitur adscriptum: „*κάρδοπος*", fortasse etiam alterum, quod nihilo melioris est notae: „*κοσκίνου κύκλον.*" Praeterea e loco Vesparum non intellecto [3]) fluxit notula: „*τὸ τῆς καπνοδόχης πῶμα.*" Alios denique errores genuit lectio vitiosa „*τηλία*" (pro *-ας*). — Erant *τηλίαι* tabulae rotundae, margine aliquantum supereminenti cinctae, in quibus institores merces suas in foro proponebant [4]), *incernicula* [5]). Etiam *tesseris ludentes* eiusmodi tabulam adhibuisse [6]) non est quod miremur, erat enim huic usui aptissima. Obscura vero fuerunt interpretibus Eupolidis quaedam in Maricante fabula verba, ubi „Hyperboli mater *τηλίᾳ* assimulabatur" et „ipsius Hyperboli ossa *εἰς τηλίαν ἐμβεβλῆσθαι*" dicebantur. At posterior certe notitia debetur errori, nam *vivo* Hyperbolo ea fabula est data [7]), prior autem aptum sensum non praebet, nam quae tandem ea est comparatio? Quapropter suspicor eundem Eupolidis iocum utrobique respici; quem *bis* in ea fabula ex incerniculo duxisse iocum ad Hyperbolum eiusque matrem deridendos, minus est simile vero. Fortasse sub exitum fabulae nuntius in scena referebat Maricantis (non Hyperboli) matrem *ἀρτοπῶλιν*, quam *γραῦν μεθύσην* Eupolis in scenam produxit [8]), vita functam eiusque ossa non in urnam sepulcralem sed in vas quod ipsius ars praebebat esse lecta. Sed incerta nimis haec coniectura, cum praesertim dubitare liceat an „*ἐμβεβλήσεσθαι*" scriptum fuerit olim in scholiis, non „*ἐμβεβλῆσθαι*", ita ut non *peracta res* narraretur — nam *funera* a scena comica sunt aliena — sed *minae* agerentur.

1038 sqq. Cf. Philocleon item multo vino madidus e convivio reversus [9]), et Antiphanis versiculi: *ἐπὶ κῶμον δοκεῖ | ἴωμεν ὥσπερ ἔχομεν. — οὐκοῦν δᾷδα καὶ | στεφάνους λαβόντες* [10]).

[1]) De *ring* (*rand, opstaande kant*) *van een uitstalbord*. Sed concinnius vernacule verteris: *een ring? zeg liever een hoepel!* — [2]) Eccl. 1034 sq. — [3]) Vid. Vesp. 147 quaeque illic observavi; item nunc Römer Studien zu Ar. I p. 73. — [4]) Fortasse mulier *ἀρτοπῶλις* Vesp. 1390 manu tenet *τηλίαν*. — [5]) Cf. Pherecrat. fr. 126 Aristot. Hist. Anim. VI 24 (= Plin. Hist. Nat. VIII 69). — [6]) Vid. Aeschin. I § 53 (Alciphron. III 53) Bekk. Anecd. 275, 15 sqq.; etiamne *οἱ ὀρτυγοκόποι*, ut ait scholion? — [7]) Vid. ad Nub. 553 sqq. — [8]) Nub. 555. — [9]) Vesp. 1326 sqq. — [10]) Antiphan. fr. 199.

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Eidem, Iuvenis.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

(magna cum reverentia anum salutans:)

ἀσπάζομαι.

ΓΡΑΥΣ.

τί φησιν;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀρχαία φίλη,
πολιὰ γεγένησαι ταχύ γε, νὴ τὸν οὐρανόν.

ΓΡΑΥΣ.

τάλαιν᾽ ἐγὼ τῆς ὕβρεος ἧς ὑβρίζομαι!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔοικε διὰ πολλοῦ χρόνου σ᾽ ἑορακέναι.

1042. *ἀσπάζομαι* V] *ἀσπάζομαί σε* R. || *τί* V] om. R, totum versum iuveni continuans; Meineke ΧΡ. *σέ φησιν*, sed sic *σὲ λέγει* potius fuisse dicendum (ut vs. 59 alibi) observat Dobree. || *ἀρχαία φίλη*] *-αν φίλην* Meineke (vid. ad Nub. 1145), sed non satis commode sic interponuntur verba *τί φησιν;*

1044. *ἐγώ* V] *ἔγωγε* R. || *ὕβρεος* U] *-ως;* V R. In trimetris brevior hic genitivi terminus apud Ar. non redit. || *ὑβρίζομαι* R] *αἰσχύνομαι* V, hinc Meineke *τάλαιν᾽ ἔγωγε, τῆς ὕβρεως; ! αἰσχύνομαι.* Sed *ἔγωγε* dici sic non potuit (corruptus est in codd. Eccl. 526); quapropter Kappeyne *τάλαιν᾽ ἐγὼ τῆς σῆς ὕβρεως* proposuit, vVelsen *τάλαιν᾽ ἐγὼ τάλαινα περιυβρίζομαι.*

1042. Primo statim verbo iuvenis animum mutatum testatur. Non enim familiariter sed honorifice et venerabunde salutantis est: *ἀσπάζομαι* [1]). Quae formula alloquendi, ut multae eiusmodi in linguis hodiernis, est decurtata [2]), mente enim proprium nomen eius quem alloquimur est supplendum [3]). Muliercula autem primo ne intellegit quidem *ad se* hoc dici a iuvene quocum tamdiu consueverit.

1043. Contrario errore Cinesias in Lysistrata putat multo formosiorem quam antea subito evasisse Myrrhinam uxorem, amore nimirum stimulatus [4]).

1044. *ὕβρεος*] in trimetris non redit apud nostrum genitivi haec forma [5]).

— *ἧς*] non rara apud nostrum est genitivi haec vel dativi attractio [6]).

1045. Commentarii instar sunt piscatoris apud Menandrum verba, qui terram patriam post longum iter tandem aliquando tenens „*χαῖρε*" exclamat „*ὦ φίλη γῆ! διὰ χρόνου πολλοῦ σ᾽ ἰδὼν | ἀσπάζομαι*" [7]).

---

[1]) Cf. vs. 324. — [2]) *Ik heb de eer, gehoorzame dienaar, serviteur, enchanté* etc. — [3]) Vid. ad Nub. 1145. — [4]) Vid. Lys. 885 sq. — [5]) Vid. Proleg. p. XX et ad Vesp. 1282. — [6]) Gen. Av. 271 etc., dat. Ach. 6 Thesm. 835. — [7]) Menandr. fr. 13; praeterea vid. ad Vesp. 1252.

ΓΡΑΥΣ.

ποῖον χρόνον, ταλάνταθ', ὃς παρ' ἐμοὶ χθὲς ἦν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τοὐναντίον πέπονθε τοῖς πολλοῖς ἄρα·
μεθύων γάρ, ὡς ἔοικεν, ὀξύτερον βλέπει.

ΓΡΑΥΣ.

οὔκ, ἀλλ' ἀκόλαστός ἐστιν ἀεὶ τοὺς τρόπους.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

(secum:)

ὦ Ποντοπόσειδον καὶ θεοὶ πρεσβυτικοί,
ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ῥυτίδων ὅσας ἔχει!

(Propius accedit et face admota eius faciem accuratius inspicit.)

ΓΡΑΥΣ.

ἆ, ἆ,
τὴν δᾷδα μή μοι πρόσφερ'.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad spectatores:)

εὖ μέντοι λέγει.
ἐὰν γὰρ αὐτὴν εἷς μόνος σπινθὴρ βάλῃ,

1046. *ταλάνταθ' ὃς* V] *ταλάντατος* R.

1047. *πολλοῖς* R] *ἄλλοις* V (cf. vs. 1204).

1049. *ἀκόλαστος* R] *-ον* V (cf. vs. 203 etc.; sed h. l. necessarium est masculinum). || *τοὺς τρόπους* V] *τοῖς τρόποις* R.

1052. *μή μοι* V] *μοι μὴ* R. || *λέγει* V] *λέγεις* R.

1053. *βάλῃ* Wakefield] *λάβηι* V R, sed ignis *λαβέσθαι τινός* dicitur (e. g. Ach. 923), non *λαβεῖν τι.*

1046. *ποῖον χρόνον*] *quid tempus loqueris!* [1]).

— *ταλάντατε*] *impudenter proterve!* [2]).

1047. Eodem loquendi genere utitur filius patrem defendens: „*πεπόνθαμεν δὲ τοὐναντίον τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις*" [3]).

1048. Sic *εἷς τῶν πολλῶν* post pocula apud Terentium: *ehem Pythias! vah quanto nunc formosior | videre mihi quam dudum* [4]).

1050. *Ποντοπόσειδον*] *Πόσειδον πόντιε* [5]), *ποντομέδων ἄναξ* [6]).

— *καὶ θεοὶ πρεσβυτικοί*] *ceterique dei quibus curae sunt senes.* Particulam *καί* saepius ita usurpatam vidimus supra [7]). Senum sospitatorem Neptunum habemus e. g. in Acharnensibus [8]).

1051. *τῶν ῥυτίδων ὅσας*] frequens apud nostrum est genitivi partitivi hic usus [9]).

1052. Cf. conviva appotus in Lysistrata facem ardentem circumstantibus intentans [10]).

1053. *βάλῃ*] proprium hoc est ignis, flammae, scintillarum verbum [11]).

---

[1]) Vid. ad Ran. 529. — [2]) Vid. ad vs. 706. — [3]) [Lys.] XX § 35; vid. ad Nub. 234. — [4]) Ter. Eun. IV 5, 4 sq. — [5]) Thesm. 322 etc. — [6]) Vesp. 1532. — [7]) Vid. ad vs. 1. — [8]) Vid. Ach. 682. — [9]) Vid. ad Vesp. 199. — [10]) Lys. 1217 sqq. — [11]) Vid. Ach. 171 Nub. 396 Vesp. 227.

ὥσπερ παλαιὰν εἰρεσιώνην καύσεται.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

βούλει διὰ χρόνου πρός με παῖσαι;

ΓΡΑΥΣ.

ποῦ, τάλαν;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

αὐτοῦ, λαβοῦσα κάρυα.

ΓΡΑΥΣ.

παιδιάν τινα;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

πόσους ἔχεις . . . ὀδόντας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλὰ γνώσομαι

1055. παῖσαι R] παῖξαι V. || ποῦ vHerwerden] ποῖ V R, quae lectio non defenditur versibus Lys. 191, 383, nam ibi subiungitur vocabulum quo alter fuerat usus.

1057. ὀδόντας;] interrogandi signum in V R deest.

1054. Paullo aliter hac imagine utitur Rhianus in epigrammate ad puerum formosum: „τηλόθι μοι μάλα χαῖρε· πυρὸς δ' οὐκ ἀσφαλὲς ἆσσον | ἕρπειν αὐηλήν, ὦ φίλε, ἀνθερίκαν"[1], — stipulae se assimulans statim exarsurae si propius admoveatur igni; quemadmodum et nostratium proverbio quod est de igne a stramento arcendo indicantur animi iuvenum nimis facile amore correpti. Est εἰρεσιώνη ramus ornatus qui octavo Pyanopsionis die circumfertur, dein asservatur[2].

1055. διὰ χρόνου] pergit iuvenis ita loqui quasi temporis satis longum praeterierit intervallum ex quo anum viderit[3]. — ποῦ, τάλαν;] *ubinam, improbe?* — Non *serio* vituperantis, ut modo ταλάντατε[4]), nunc est τάλαν, sed *iocose* amasium sic increpat muliercula, quem ultro ad pristina officia redire arbitratur; frequenter enim de ludis amatoriis dicitur παίζειν[5], et . . . credimus quae speramus. Cf. verba Myrrhinae in Lysistrata: „ὦ καταγέλαστ', ἐναντίον τοῦ παιδίου;" et mox: ποῦ γὰρ ἄν τις καί, τάλαν, | δράσειε τοῦτο;"[6].

1056. παιδιάν τινα;] interrogativum postponitur, ut alibi: τρόπῳ τινι;[7].

1057. Pro *nuculis* iuvenis petulans *dentes* nominat. Denuo nunc conferenda sunt verba, quibus Aeschinem Socraticum proscindit accusator apud Lysiam: „*Hermaei cuiusdam unguentarii uxorem septuagenariam adulteravit iste, quae exinde eum deperibat:* οὕτως ἐρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο, τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολαύων, ἧς ῥᾷον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους"[8]. Ubi videmus quantum contemtum habeant voces κόριον, ἡλικία, ἀπολαύειν. Nec non Philetaeri locus denuo hic est afferendus, ubi post contumeliosa multa verba de Isthmiade aliisque puellis maturioribus tandem — est enim ultimus hic senectutis decrepitae gradus — additur: περὶ δὲ Ναΐδος σιωπῶ· γομφίους γὰρ οὐκ ἔχει[9].

— γνώσομαι] peculiaris hic est futuri

---

[1]) Rhian. epigr. 5. — [2]) Vid. ad Vesp. 398 sq. — [3]) Vid. ad Vesp. 1252. — [4]) Vs. 1046 et ad vs. 706. — [5]) Vid. Eccl. 905, 922 Xen. Conv. 9 § 2 Plat. Euthyd. 217. — [6]) Lys. 907 et 910 sq.; contulit Bergler. — [7]) Pac. 689. — [8]) Lysias apud Athen. 612 (vid. supra ad vs. 1008); cf. etiam Plat. Euthyd. 294 *c*. — [9]) Philetaer. fr. 9^7 (vid. supra ad vs. 1034).

καὶ ἔγωγ᾽· ἔχει γὰρ τρεῖς ἴσως ἢ τέτταρας.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀπότεισον· ἕνα γὰρ γόμφιον μόνον φορεῖ.

ΓΡΑΥΣ.

ταλάντατ᾽ ἀνδρῶν, οὐχ ὑγιαίνειν μοι δοκεῖς,
πλυνόν με ποιῶν ἐν τοσούτοις ἀνδράσιν.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ὄναιο μέντἄν, εἴ τις ἐκπλύνειέ σε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ δῆτ᾽, ἐπεὶ νῦν μὲν καπηλικῶς ἔχει,
εἰ δ᾽ ἐκπλυνεῖ τις τοῦτο τὸ ψιμύθιον,
ὄψει κατάδηλα τοῦ προσώπου τὰ ῥάκη.

1064. *ἐκπλυνεῖ τις* Wakefield] *-νεῖται* V R; cf. Ach. 842 (Ran. 361?).

usus [1]); nam dicere vult Chremylus: „*γιγνώσκειν μοι δοκῶ*": — *si fiat periculum, apparebit me quoque probe id nosse.*

1058. Cf. versus famosi: *Si memini, fuerant tibi quatuor, Aelia, dentes* sqq. [2]). E Polluce scimus in scena comica postmodo vetulae personam quandam ludicram insignem fuisse dentibus quatuor in immani lacuna prominentibus [3]).

1059. *φορεῖ*] ridicule sic adhibetur verbum [4]).

1060. *ταλάντατ᾽ ἀνδρῶν*] item supra [5]).

1061. *πλυνόν*] significatne proprie id in quo lavatur, *labrum* [6])? Quod si ita est, iure confertur Hebraei poetae versus: „*Μωὰβ λέβης λούτρου μου*" [7]), et proxime accedunt in Ecclesiazusis Blepyri quaedam verba [8]). Sed collato verbo *πλύνειν τινά* [9]) et feminae spretae apud Herodam voce: „*ἐμὲ ἔχεις ποδόψηστρον*" [10]) id quod lavatur, *vestem sordidam, lavandinam* intellegere malo. Quam vocem *πλύνον* scribi iubent grammatici.

1062. Cf. Strepsiadis item irridentis verba: *ἅλσὶν διασμηχθεὶς ὄναιτ᾽ ἂν οὑτοσί* [11]). Impudenter iuvenis vetulam etiam sordibus obsitam insimulat [12]).

1063. *καπηλικῶς ἔχει*] *vendibilis est* [13]). Nota sunt inventa dolosa venditorum merces quas velint extrudere exornantium; itaque *πάντα τὰ δόλια κάπηλα καλῶν* Aeschylus: „*κάπηλα προφέρειν τεχνήματα*" dixit nescio quem [14]), itemque verbum *καπηλεύειν* de vanis artificiis usurpans nuntius Aeschyleus Parthenopaeum dicit „*ἐλθεῖν οὐ καπηλεύσοντα μάχην*", *non cauponari bellum sed belligerare velle* [15]), vi aperta, non callida fraude usurum.

1064. Ea aetate *cerussae* ad faciei candorem (*τὸ λευκὸν τοῦ προσώπου*) ementiendum rugasque explendas usus increbruit. Saepius certe in Ecclesiazusis et in Thesmophoriazusis alteris eius fit mentio [16]), non antea.

1065. *τὰ ῥάκη*] eidem numeri qui supra [17]).

[1]) Item nos: *dat zal ik ook wel weten.* Vid. ad vs. 290 sq. — [2]) Martial. I 20. — [3]) Vid. Poll. IV 151. — [4]) Vid. ad Eq. 757. — [5]) Vid. vs. 706. — [6]) Ut Hom. X 153 ζ 40, 86. — [7]) Psalm. 108, 9. Sic Bergler. — [8]) Eccl. 371. — [9]) Ach. 381 etc.; vid. ad Nub. 838. — [10]) Herod. Mimiamb. V 30. Item nostrates: *voetveeg.* — [11]) Nub. 1237. — [12]) Perperam in scholiis dicitur *κακέμφατον* aliquid his verbis inesse. — [13]) *Zij ziet er toonbaar* (*presentabel*) *uit.* — [14]) Aesch. fr. 338. — [15]) Aesch. Sept. 545. — [16]) Vid. Eccl. 878, 929, 1072 fr. 320^3 Lys. I § 14 Xen. Oecon. 10 § 2 et supra Proleg. p. XVIII. — [17]) Vid. ad vs. 51.

ΓΡΑΥΣ.

γέρων ἀνὴρ ὢν οὐχ ὑγιαίνειν μοι δοκεῖς.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

πειρᾷ μὲν οὖν ἴσως σε, καὶ τῶν τιτθίων
ἐφάπτεταί σου, λανθάνειν δοκῶν ἐμέ.

ΓΡΑΥΣ.

μὰ τὴν Ἀφροδίτην, οὐκ ἐμοῦ γ', ὦ βδελυρὲ σύ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ τὴν Ἑκάτην, οὐ δῆτα!
(ad spectatores:)
μαινοίμην γὰρ ἄν.
(Ficta cum gravitate:)
ἀλλ', ὦ νεανίσκ', οὐκ ἐῶ τὴν μείρακα
μισεῖν σε ταύτην.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀλλ' ἔγωγ' ὑπερφιλῶ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν κατηγορεῖ γέ σου.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

τί κατηγορεῖ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

εἶναί σ' ὑβριστήν φησι, καὶ λέγειν ὅτι
„πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.“

1067. *πειρᾷ*] verbum amatorium [1]).

1069 sq. *Per Venerem* iurat ἡ *„μειρακίσκη"*, sed *Hecates* nomen aliquanto magis aptum substituit Chremylus. Notus usus particulae *δῆτα* in repetendis verbis alienis [2]).

1070. *μαινοίμην γὰρ ἄν*] item Agathon ad Euripidem: *„ne spera me tuo loco periculis me obiecturum, καὶ γὰρ ἂν μαινοίμεθ' ἄν"* [3]). Idem valent: *„εἰ μὴ μαίνομαι"* et: *„εἰ σωφρονῶ"* [4]).

1071. *τὴν μείρακα*] idem iocus qui supra [5]).

1072. *ὑπερφιλῶ*] cf. supra *ὑπερπλουτεῖν* [6]).

1074. *ὑβριστήν*] non talem quales mulieribus gratos esse Iniustus ille orator perhibebat [7]), sed eum sensum nunc habet vox quo in iure solet usurpari.

---

[1]) Vid. ad Eq. 517. — [2]) Vid. ad Eq. 725 sq. — [3]) Thesm. 196 sq.; vid. etiam Eur. Iph. A. 1256 etc. — [4]) Vid. Nub. 660 et infra ad vs. 1119. — [5]) Vs. 963. — [6]) Vs. 354. — [7]) Vid. Nub. 1068.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἐγὼ περὶ ταύτης οὐ μαχοῦμαί σοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τιή;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

αἰσχυνόμενος τὴν ἡλικίαν τὴν σήν· ἐπεὶ
οὐκ ἄν ποτ' ἄλλῳ τοῦτ' ἐπέτρεπον ἂν ποιεῖν.
νῦν δ' ἄπιθι χαίρων ξυλλαβὼν τὴν „μείρακα."

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οἶδ', οἶδα τὸν νοῦν· οὐκέτ' ἀξιοῖς ἴσως

1076—1079. Post vs. 1069 collocat vVelsen, sed divellenda non sunt iuramenta festive sibi respondentia (ut olim vidit Bergler) et particula δῆτα coniuncta: *per Venerem — per Hecaten*; parum autem apte versui 1075 subiungitur versus 1080.

1076. τιή Blaydes] τὸ τί V R, quod alias obiectum est verbi e vicinia supplendi; vid. ad Ran. 7 et cf. Eq. 126, 731 Pac. 927 Eccl. 796, 1086.

1078. ἐπέτρεπον ἂν vBamberg] ἐπέτρεψ' ἐγὼ V, ἐπέτρεπον R, τοῦτό γ' ἐπέτρεπον Brunck. Codicis V lectio παραδιορθώσει deberi videtur, nam aptius est imperfectum. Cf. Lys. 3 etc. || ποιεῖν] πόθεν; Bergk, Chremylo tribuens cum versu sq.; sed in huius ore languerent verba ξυλλαβὼν τὴν μείρακα. Idem vs. 1080 sq. totos tribuit Vetulae, in vs. 1081 scribens μετ' ἐμοῦ· τίς δ' οὑπιτρέψων ἐστί, τίς;

1076—1079. Ultimis Chremyli verbis neglectis iuvenis — ebrius nimirum, sed in ebrietate mire callidus — ad id quod modo dixit ita redit, ut ne dubitare quidem videatur quin revera „puellae" amore flagret senex; huic concessurum se id quod alius quis non facile a se esset impetraturus; nempe innatam sibi esse capitis cani reverentiam.

1076. Cf. protervae mulierculae maritum senem irridentis verba in Ecclesiazusis: οὐχὶ μαχοῦνται (*formosae puellae*) περὶ σοῦ! θάρρει, μὴ δείσῃς! οὐχὶ μαχοῦνται | περὶ τοῦ δή σοι ξυγκαταδαρθεῖν! [1]).

1078. *Alius haud impune istud tulisset,* — οὐκ ἄν ποτ' ἄλλῳ παρῆκα τοῦτο, nempe τὸ πειρᾶν αὐτήν. Eadem verborum structura est in Ranis [2]), verbi ἐπιτρέπειν eadem vis (*inultum sinendi*) in Nubibus [3]).

1079. *At tu habeas tibi „puellam" tuam servesque sepulcro.* — Vocem μείρακα e Chremyli ore iuvenis desumsit. Transfertur nunc, ut saepius, verbum ξυλλαβεῖν, quod proprie de comprehendendis captivis vel maleficis dicitur. Sic ξυλλαβεῖν ἑαυτόν est *proripere se* [4]), nostro autem versui simillima sunt ancillae in exitu Ecclesiazusarum verba: ἐκέλευε ξυλλαβοῦσάν μ' ἡ γυνὴ | ἄγειν σε καὶ τασδὶ μετὰ σοῦ τὰς μείρακας [5]), ubi *corripiendi* verbo iocose indicatur *vim* fore adhibendam nisi ad cenam properent vocati; idem igitur ibi valet „ξυλλαβοῦσαν ἄγειν" quod verba alius ancillae in Ranis: οὔ σ' ἀφήσω [6]).

1080. Nunc demum Chremylus intellegit quid velit iuvenis. Verba οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν in Ranis redeunt [7]); cf. etiam vetulae ab adolescente spretae in Eccle-

---

[1]) Eccl. 621 sq. — [2]) Ran. 488. — [3]) Nub. 799; praeterea vid. ad Ran. 529. — [4]) Pac. 19 Soph. Phil. 577; vid. etiam ad Nub. 1296 et ann. crit. ad Nub. 1168 Av. 647. — [5]) Eccl. 1137 sq. — [6]) Ran. 513. — [7]) Ran. 580; vid. etiam ad Ran. 47.

εἶναι μετ᾽ αὐτῆς.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ὁ δ᾽ ἐπιτάξων ἐστὶ τίς;
οὐδ᾽ ἂν διαλεχθείην διεσπλεκωμένῃ
ὑπὸ μυρίων ἐτῶν γε καὶ τρισχιλίων!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅμως δ᾽, ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἠξίους
πίνειν, ξυνεκποτέ᾽ ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα.

1081b. Iuveni tribuit R, Vetulae V. || *ἐπιτάξων] ἐπιστρέψων R, ἐπιτρέπων V et schol., ἐπιτρέψων A.

1082. οὐδ᾽ Kappeyne (coll. Nub. 425)] οὐκ V R. || διεσπλεκωμένη(ι) V[1]] -σπεκλ- V[2] R.

1083. ὑπὸ] ἀπὸ Kuster. || τρισχιλίων] τρισμυρίων vVelsen (coll. Eq. 1156), τετρυμένῃ Kappeyne (coll. Ach. 68 Eur. Hipp. 147 etc.); vid. comment.

1084. καί] -περ Meineke (neglecta caesura).

1085. ξυνεκποτέ᾽ (συν.) V] οὕνεκά ποτε R.

---

siazusis verba: „οἶδ᾽ οἶδ᾽ ὅ τι βούλει" [1]). Cum amaro risu nunc profertur ἴσως, nam minime dubitat Chremylus [2]); item supra a coryphaeo: „σὺ δ᾽ ἀξιοῖς ἴσως με θεῖν" [3]) vel a Lysistrata: „ποθεῖτ᾽ ἴσως τοὺς ἄνδρας" [4]). Qualibus locis ἴσως id valet quod οἶμαι sive που [5]). Cf. etiam *minantium* illud ἴσως [6]).

1081. εἶναι μετ᾽ αὐτῆς] item supra συνεῖναι μετά τινος [7]).

— ὁ δ᾽ ἐπιτάξων ἐστὶ τίς;] *et quis me cogat? quis est qui mihi iussa det?* „πασάμενός γ᾽ ἐπίτασσε!" [8]).

1082. οὐδ᾽ ἂν διαλεχθείην] *ne alloquio quidem digner* [9]). Aliena hinc sunt quae de verbo διαλέγεσθαι commercium amatorium, ut συγγίγνεσθαι, interdum significante referunt grammatici [10]).

— διεσπλεκωμένῃ] pro διεφθαρμένῃ vel διακεχναισμένῃ inclementius quid dicit [11]).

1083. *A tredecim milibus* ... cum additurus videretur *amatorum*, probra probris cumulans *annorum* dicit. Illud etiam gloriolam aliquam habebat, si tot viris aliquando placuisset: haec contumelia est mera. — Facile intellegitur ὑπό praepositionis usus insolitus; „rotundum" quem dicimus numerum XIII iam novimus [12]). Nostro loco cognati sunt versiculi Philetaeri de puellis exoletis: „οὐχὶ Κερκώπη μὲν ἤδη γέγον᾽ ἔτη τρισχίλια, | ἡ δὲ Διοπείθους ἀηδὴς Τέλεσις ἕτερα μυρία;" [13]). Alienum vero a mente comici est quod cum glossatoribus perhibent nonnulli inter interpretes recentiores, ἐτῶν potuisse etiam a nominativo ἔτης duci. Quae vox neque Aristophanea est, neque si esset, huc conveniret.

1084 sq. *Tute hoc intristi: tibi omne est exedendum* [14]): *accingere* [15]).

---

[1]) Eccl. 998. — [2]) Nos: *ik weet best wat je bedoelt; je zoudt haar misschien* (vel: *zeker*) *wel in de steek willen laten!* — [3]) Vs. 259; vid. etiam vs. 562, 1012. — [4]) Lys. 763. — [5]) Cf. praeterea supra vs. 223 Nicophont. fr. 1 Antiphan. 82 Philemon. 75[7]. — [6]) Vid. ad Nub. 1129. — [7]) Vs. 504. — [8]) Theocrit. XV 90. — [9]) Cf. Nub. 425. — [10]) Vid. Hyperid. fr. 171 Blass., Ar. fr. 343, Poll. II 124 V 92 sq. et cf. gall. „*en conversation criminelle*". — [11]) Cf. Lys. 152 Catull. XXIX 13 XLI 1. — [12]) Vid. vs. 846 et ad Ran. 50. — [13]) Philetaer. fr. 9, quod etiam ad vs. 1034 et 1057 attuli. — [14]) De pluralis numero -τέα vid. ad Ran. 1180. — [15]) Ter. Phorm. II 2, 4.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀλλ' ἔστι κομιδῇ τρὺξ παλαιὰ καὶ σαπρά.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐκοῦν τρύγοιπος ταῦτα πάντ' ἰάσεται. —
ἀλλ' εἴσιθ' εἴσω.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

τῷ θεῷ γοῦν βούλομαι
ἐλθὼν ἀναθεῖναι τοὺς στεφάνους τούσδ' ὡς ἔχω.

ΓΡΑΥΣ.

ἐγὼ δέ γ' αὐτῷ καὶ φράσαι τι βούλομαι.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἐγὼ δέ γ' οὐκ εἴσειμι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θάρρει, μὴ φοβοῦ·

1086. *καὶ* R] *τε καὶ* V.
1087. *ταῦτα πάντ'* R] *πάντα ταῦτ'* V (vid. vs. 531 et 927).
1088. *Priorem versus partem continuavi Chremylo; in V R totus versus est Iuvenis. || *εἴσιθ'*] *εἰσιτέ'* Stanger, sed *εἰσιτητέα* (ut Nub. 131) potius expectaveris. || *γοῦν* V R] *γὰρ* A (cf. v. l. Vesp. 217 Pac. 545).
1089. *ὡς* R] *οὓς* V.

1086. *σαπρά*] *vetus* [1]).

1087. *τρύγοιπος;*] *τρυγό-ιπος*, instrumentum quo *ἡ ὑποστάθμη* sive *faex* coercetur (*ἴπουται, πιέζεται*): *colum.* Sic dicitur vasculum aliquod cribriforme ad vinum liquandum, a quo non multum diversus esse potuit *ὁ ὑλιστήρ* vel *ἠθμός*, qui novo musto percolando inserviebat; nam inter supellectilem vitae rusticae commemoratur altero loco *τρύγοιπος* ubi occurrit [2]). Ceterum parum acutus est hic iocus, quoniam vas „faecem" retinens, ita ut abici illa possit, gratum sane iuveni est futurum, sed aniculae querelis finem non impositurum. Poetaene aetati senili hoc quoque imputandum? an verborum lusui suo more indulgens *τρύγοιφόν τινα* vult intellegi? ne sic quidem admodum festive, sed ita tamen ut insit aliquid ludicri. Notum est verbum *ὀπυίειν* — *οἴφειν* et in proverbio erat: *ἄριστα χωλὸς οἴφει* [3]).

1089. *ὡς ἔχω*] *statim* [4]).

1091—1093. Ridens Chremylus „*noli timere*" ait: „*vim ista tibi non inferet*" [5]). Quo verbo iuvenis arrepto redit ad linguam vindemiatorum; nam etiam mustum effervescens, quod nondum *ἀπέζεσε καὶ ἀφύβρισεν* [6]), apte dici potuit *βιάζεσθαι.* Itaque „*facile credo*" retorquet „*nihil ex isto dolio vi proruptorum, quod tamdiu subleverim equidem.*"

---

[1]) Vid. ad Vesp. 1343. — [2]) Pac. 535. — [3]) Diogenian. II 2 etc. — [4]) Item Lys. 376, 610 Eccl. 533, vid. etiam ad Eq. 488. — [5]) Cf. Xenarch. fr. 4^{13}. — [6]) Vid. Alex. fr. 45.

οὐ γὰρ βιάσεται.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

πάνυ καλῶς τοίνυν λέγεις.

ἱκανὸν γὰρ αὐτὴν πρότερον ὑπεπίττουν χρόνον.

ΓΡΑΥΣ.

βάδιζ'· ἐγὼ δέ σου κατόπιν εἰσέρχομαι.

(Ambo aedes intrant.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς ἐντόνως, ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ γρᾴδιον
ὥσπερ λεπὰς τῷ μειρακίῳ προσίσχεται.

(Et ipse introit.)

Saltat chorus.

(Prodit Mercurius a parte sinistra, ianuamque pulsat. Ianua aperta procurrit Cario.)

SCENA DECIMA OCTAVA.

Mercurius, Cario.

ΚΑΡΙΩΝ.

(Mercurium nondum adspiciens:)

τίς ἐσθ' ὁ κόπτων τὴν θύραν; — τουτὶ τί ἦν;

1092. *γὰρ* R] *γάρ τι* V, Elaydes *οὐ γάρ τι βιάσεταί σε.* — *πάνυ καλῶς λέγεις*, pronomen poscens, sed etiam Lys. 396 (e. g.) id abest, hoc autem loco si additur, perit lusus quem praebet verbum ambiguum *βιάζεσθαι* (*vim inferre — vi erumpere;* vid. comment.).

1093. *ὑπεπίττουν*] *ὑπέπιττον* VR; l. a. *ὑπεπείρων* (immo glossema *ἐπείρων* pro emendatione est habitum).

1095 sq. Chremyli sunt in R, Chori (Coryphaei) in V.

1095. *ἐντόνως* Meineke] *εὐτόνως* VR; idem vitium est Ach. 674, sed dubium an *ξυντόνως* h. l. dederit poeta (cf. vs. 325).

1096. *προσίσχεται*] *προσείχετο* VR.

1094. *εἰσέρχομαι*] dignus qui notetur usus temporis praesentis [1]).

1095. *ἐντόνως*] *strenue* [2]).

1096. Eadem imagine usus servus in Vespis *„herus meus"* ait *„ad tribunal etiam dormit, ὥσπερ λεπὰς προσισχόμενος τῷ κίονι"* [3]), quod ionice versum habes in Herodae trimetro claudicanti: *„προσφὺς ὅκως τις χοιράδων ἀναρίτης"* [4]). Etiam *ὥσπερ πολύπουν πέτρας* [5]) vel *ἐχενῆδος δίκην* [6]) *ἔχεσθαι* dicebantur quae tam firmiter adhaererent ut divelli vix possent.

1097—1102. Similia leguntur Rana-

---

[1]) Vid. ad Lys. 935. — [2]) Vid. ad Ach. 666. — [3]) Vesp. 105. — [4]) Herod. fr. 13. — [5]) Com. fr. dub. 1306. — [6]) Com. fr. adesp. 726.

οὐδείς, ἔοικεν, ἀλλὰ δῆτα τὸ θύριον
φθεγγόμενον ἄλλως κλαυσιᾷ.

ΕΡΜΗΣ.

(domum intrantem revocans:)

σέ τοι λέγω,
ὁ Καρίων! ἀνάμεινον.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὗτος, εἰπέ μοι,
σὺ τὴν θύραν ἔκοπτες οὑτωσὶ σφόδρα;

ΕΡΜΗΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἔμελλον· εἶτ' ἀνοίξας μ' ἔφθασας.
ἀλλ' ἐκκάλει τὸν δεσπότην τρέχων ταχύ,
ἔπειτα τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία,

1099. Post *κλαυσιᾷ* interrogandi signum scripsit Blaydes coll. Thesm. 143 sq.; sed illic etiam quod antecedit enuntiatum est interrogativum, nostro vero loco positiva duo iunguntur particulis *ἀλλὰ δῆτα*.

1100. *ὁ* A] *ὦ* V R.

1102. *ἀλλ'* R] om. V. || *ἀνοίξας* Hirschig] *ἀνέωξας* V R. || *μ' ἔφθασας* V] *με φθάσας* R. Cf. vs. 685 Eccl. 596 etc. et ad Nub. 1384.

---

rum initio, ubi vid. etiam de locutione „*τουτὶ τί ἦν;*" [1]).

1098. *τὸ θύριον*] idem trimetri exitus in Thesmophoriazusis [2]).

1099. *ἄλλως*] *sic temere, sine causa* [3]).

— *κλαυσιᾷ*] i. e.: *κλαυμάτων ἐρᾷ, δεῖται* [4]). Cf. *μαθητιᾶν* [5]) et similia. Idem igitur valet *κλαυσιᾷ* quod *κλαύσεται* [6]).

— *σέ τοι λέγω*] item in Ranis: *οὗτος, σὲ λέγω μέντοι* [7]).

1100. *οὗτος*] *heus tu!* [8]).

1101. *Quae istaec est pulsatio? | Quid? quae te mala crux agitat, qui ad istunc modum | alieno viris tuas extentes ostio? | Foris paene ecfregisti! Quid nunc vis tibi?* [9]).

1103. *ἐκκάλει ... τρέχων*] id quod *τρέχε ἐκκαλῶν* vel *ὅπως ἐκκαλεῖς*. Notus hic est participii praesentis usus [10]), eodem autem redit *ἐκκάλει τρέχων* atque *ἀνύσας (τι) ἐκκάλει* [11]).

1104—1106. Carioni Mercurius tanquam *κακίστῳ τῷ θηρίῳ* inter suem et canem immunda animalia locum assignat haud illepide. Insulse vero imitantis est epistula rustici Alciphronei ad amicum: „*ἥκειν σε ... παρακαλῶ, ἥκειν δ' οὐ μόνον, ἀλλ' ἐπαγόμενον τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία καὶ τὸν σύργαστρον* (*operarium*), *εἰ βούλοιο δέ, καὶ τὴν κύνα κτέ.* [12]). Insulsius etiam Aelianei agricolae epistula haece: „*τὴν οὖν παρ' ἐμοῦ προσεῖπε καὶ τὼ βοιδίω καὶ τὴν κύνα, καὶ τὴν Μανίαν καὶ αὐτὴν χαίρειν κέλευε*" [13]).

---

[1]) Ran. 38 sq.; praeterea cf. Nub. 133—136. — [2]) Thesm. 27 sq. — [3]) Vid. ad Nub. 1203. — [4]) Recte sic Meineke. — [5]) Nub. 183, ubi vid. — [6]) Vid. supra vs. 58. — [7]) Ran. 171, ubi vid. — [8]) Vid. ad Vesp. 1. — [9]) Plaut. Bacch. IV 1, 11 sqq. — [10]) Vid. ad Nub. 1212. — [11]) Vid. ad Vesp. 30. — [12]) Alciphr. III 18. — [13]) Aelian. Ep. rust. 2.

ἔπειτα τοὺς θεράποντας, εἶτα τὴν κύνα,
ἔπειτα σαυτόν, εἶτα τὴν ὗν.

ΚΑΡΙΩΝ.

εἰπέ μοι,
τί ἐστιν;

ΕΡΜΗΣ.

ὁ Ζεύς, ὦ πονηρέ, βούλεται
εἰς ταὐτὸν ὑμᾶς ξυγκυκήσας τρυβλίον
ἁπαξάπαντας εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν.

ΚΑΡΙΩΝ.

(secum:)
ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι τούτων τέμνεται!
(Ad Mercurium:)
ἀτὰρ διὰ τί δὴ ταῦτ' ἐπιβουλεύει ποιεῖν
ἡμᾶς;

ΕΡΜΗΣ.

ὁτιὴ δεινότατα πάντων πραγμάτων
εἴργασθ'. ἀφ' οὗ γὰρ ἤρξατ' ἐξ ἀρχῆς βλέπειν
ὁ Πλοῦτος, οὐδεὶς οὐ λιβανωτόν, οὐ δάφνην,

1107. *τί*] *τί δ'* V R. Vid. ad Ach. 4.
1110. *τούτων*] *τούτῳ* A. || *τέμνεται* V] *γίνεται* R et l. a. in V (ut Thesm. 758, sed ibi genitivus, non dativus, est additus).
1111. *διὰ τί*] *τιή* Meineke. || *δή* R] om. V.
1112. *πραγμάτων*] *πράγματα* vGendt.
1113. *εἴργασθ'* R] *ἐργάσασθ'* V.
1114. *οὐ λιβανωτόν, οὐ* V] *λιβανωτὸν ἤ* R.

1107—1109. Adumbratae sunt hae minae ad Mercurii Aeschylei verba [1]), sed ita adumbratae ut in comicam dictionem transierint; *κυκεῶνα* enim quendam — qualem Belli deus in Pace fabula confecturus erat [2]) — e Chremylo totaque eius familia Iovem paraturum dicit soccatus hic Mercurius, neque *in tartara* eos deturbaturum sed in commune illud maleficorum barathrum [3]).

1110. *Et talia nuntianti consecratur lingua!* Isti sceleri exsectae victimarum linguae modo a hero sunt consecratae! [4]).

1111. *ἐπιβουλεύει ποιεῖν*] infinitivus verbo *ἐπιβουλεύειν* interdum adiungitur [5]).

1113—1116. Similia in Avibus dicit Prometheus [6]).

1114 sq. *οὐ λιβανωτόν, οὐ δάφνην, | οὐ ψαιστόν, οὐχ ἱερεῖον*] *neque maiora dona neque minora.* Quae per chiasmum sunt

---

[1]) Vid. Aesch. Prom. 994. — [2]) Pac. 228 sqq.; praeterea vid. ad Eq. 251. — [3]) Vid. ad Ran. 574. — [4]) Vid. ad Av. 1702—1705. — [5]) Item Herodot. I 24 Plat. Protag. 343 *c* etc. — [6]) Av. 1515 sq.

οὐ ψαιστόν, οὐχ ἱερεῖον, οὐκ ἄλλ' οὐδὲ ἓν
ἡμῖν ἔτι θύει τοῖς θεοῖς.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ Δί', οὐδέ γε
θύσει· κακῶς γὰρ ἐπεμέλεσθ' ἡμῶν τότε.

ΕΡΜΗΣ.

καὶ τῶν μὲν ἄλλων μοι θεῶν ἧττον μέλει,
ἐγὼ δ' ἀπόλωλα καὶ ἐπιτέτριμμαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

σωφρονεῖς.

ΕΡΜΗΣ.

πρότερον γὰρ εἶχον ἂν παρὰ ταῖς καπηλίσι
πάντ' ἀγάθ' ἕωθεν εὐθύς, οἰνοῦτταν, μέλι,
ἰσχάδας, ὅσ' εἰκός ἐστιν Ἑρμῆν ἐσθίειν·

1115. Del. Valckenaer, utpote versui 138 nimis similem; sed melius servari, placentas enim et victimas Mercurio magis esse curae quam thus et lauream, iure observavit Meineke. Cf. vs. 281. || *οὐ* A] *οὐχὶ* V R.

1116. *ἔτι θύει* V] *ἐπιθύει* R; cf. vs. 1131 et Ran. 197.

1117. *ἐπεμέλεσθ'*] *-λεῖσθ'* V R.

1120. *ἂν παρὰ* Dobree] *παρὰ* V R, *μὲν παρὰ* rec.

1121. *πάντ'* R] *πάντα τ'* V (e $\overset{\tau'}{\text{πάντα}}$ natum).

enuntiata. Nam pauperum erat *in mediis laurus adusta focis* [1]), pretiosius vero suffimentum erat *tus* peregre advectum. Item *ψαιστὰ* erant popelli egeni, *ἱερεῖα* opulentiorum [2]).

— *οὐδὲ ἓν*] notetur elisio non admissa [3]).

1117. *τότε*] *olim* [4]).

1119. *σωφρονεῖς*] idem quod „*νοῦν ἄρ' εἶχες*" [5]) vel: „*καλῶς γε ποιῶν σύ*" [6]) vel etiam: „*καλὸν λέγεις τοῦτο*" [7]). Sic apud Sophoclem Neoptolemus ad Ulixem minis cedentem „*ἐσωφρόνησας!*" dicit irridens: „*κἂν τὰ λοίφ' οὕτω φρονῇς, | ἴσως ἂν ἐκτὸς κλαυμάτων ἔχοις πόδα*" [8]). Cuiusmodi locis *τὸ σῶφρον* contumeliae aliquid habet, quippe quod *modestiam* et *obedientiam*, animum humiliorem, minime elatum significet, puerorum et mulierculorum potius quam heroum deumve virtutem [9]). Non prorsus eadem verbi *σωφρονεῖν* est vis in locutione: „*εἰ σωφρονοῦμεν*", *si sapimus* [10]), cui substitui potest: „*εἰ μὴ μαινόμεθα*" [11]).

1120. *ἂν*] rei frequentiam indicat particula [12]).

1121. *πάντ' ἀγαθά*] *optima quaevis* [13]).

1122. *ὅσα*] *quicquid*, cum *πάντα* adiectivo iungendum.

[1]) Ovid. Fast. I 344 IV 742. — [2]) Cf. vs. 138. — [3]) Vid. Proleg. p. XX. — [4]) Vid. ad vs. 834. — [5]) Av. 1371 Eccl. 433. — [6]) Vid. ad Eq. 1180. — [7]) Cf. Lys. 76. — [8]) Soph. Phil. 1259 sq.; nos: *braaf zoo!* — [9]) Cf. Soph. Ai. 586, 677 etc. — [10]) Thucyd. III 44 § 1 etc. — [11]) Vid. ad vs. 1070. — [12]) Vid. ad Vesp. 269. — [13]) Vid. ad Ran. 302.

νυνὶ δὲ πεινῶν ἀναβάδην ἀναπαύομαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκουν δικαίως, ὅστις ἐποίεις ζημίαν
ἐνίοτε τοιαῦτ' ἀγάθ' ἔχων;

ΕΡΜΗΣ.

(propter nimium luctum tripudians:)

οἴμοι τάλας!
οἴμοι πλακοῦντος τοῦ ἐν τετράδι πεπεμμένου!

ΚΑΡΙΩΝ.

„*ποθεῖς τὸν οὐ παρόντα καὶ μάτην καλεῖς.*"

ΕΡΜΗΣ.

οἴμοι δὲ κωλῆς, ἣν ἐγὼ κατήσθιον!

1124. *ζημίαν* R] *-ας* V.
1128. *ἣν* VR] *ἧς* rec. (cf. vs. 1130).

1123. *ἀναβάδην*] *sublimis, in pergula* [1]; sic enim parum reverenter vocat regiones caelestes, ubi iam misere sit esuriendum.

1124. *ἐποίεις ζημίαν*] *damno afficiebas* [2]. Mente suppleri potest *αὐταῖς* (vel in universum *τοῖς ἀνθρώποις*). Sic in Pace institor de thorace: *οὗτος μὲν οὐ μή σοι ποιήσῃ ζημίαν* [3].

1126, 1128, 1130, 1132. *οἴμοι πλακοῦντος — κωλῆς — σπλάγχνων — κύλικος*] articulum huiuscemodi clamores non admittunt [4].

1126. Desiderat placentam quarto mensis die — *τετράδι τῇ προτέρῃ, τῇ μιν τέκε πότνια Μαῖα* [5] — offerri sibi solitam. Apud Argivos quartus anni mensis *Ἑρμαῖος* dicebatur [6] et hebdomadum etiamnunc dies quartus in magna parte Europae est Mercurii [7].

1127. Versum non tali dolori scriptum lepide admodum usurpat Cario. Scholia affirmant e nubibus caelitem aliquem haec clamasse Herculi Hylam a Nymphis raptum frustra quaerenti [8]; nomen tamen tragoediae — nam e tragoedia (vel satyrico dramate) desumtum patet — ipsiusve poetae non addunt. Digna quae conferantur sunt verba coryphaei in Euripidis Phaethonte de Merope filium mortuum lugenti: *καλεῖ τὸν οὐ κλύοντα δυστυχῆ γόνον* [9].

1128. *κωλῆς*] ut supra *lingua*, quae *sacerdotibus* tribuebatur, ipsius *Mercurii* dicebatur opsonium [10], sic nunc *perna*, quae item solebat esse inter *τὰ τοῖς ἱερεῦσι νεμόμενα* [11]. Et mox fit mentio *placentae* ab eo qui deo eam obtulerat comesae [12].

---

[1]) Vid. ad Ach. 3 9. — [2]) Plaut. Pseudul. I 2, 78. — [3]) Pac. 1226; praeterea vid. ad Ach. 737. — [4]) Vid. ad Lys. 967. — [5]) Hymn. Merc. 19; cf. Plut. Mor. 738 *e*. — [6]) Plut. Mor. 245 *e*. — [7]) *Mercredi, Mercoledi.* — [8]) Theocrit. XIII Apoll. Rh. I 1207—1272 Apollodor. I 9, 19 etc. — [9]) Eur. fr. 781[74]. — [10]) Vid. vs. 1110. — [11]) Vid. lapides Halicarnassius Dittenb. Syll. 371[11,13], Milesius ibidem 876[3,4]. — [12]) Vs. 1143. Vid. etiam supra vs. 676 sqq.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀσκωλίαζ' ἐνταῦθα πρὸς τὴν αἰθρίαν.

ΕΡΜΗΣ.

σπλάγχνων τε θερμῶν, ὧν <κατεβρόχθιζον τότε>!

ΚΑΡΙΩΝ.

ὀδύνη σε περὶ τὰ σπλάγχν' ἔοικέ τις στρέφειν.

1129 sq. In margine additos habet R.

1130. **κατεβρόχθιζον τότε*] *ἐγὼ κατήσθιον* V R, quae e vs. 1128 errore librariorum repetita ratus lacunam textus traditi indicavi et e coniectura explevi.

1131. *περὶ* V] *προς* R. || *σπλάγχν'* R] *σπλάγχν' ὡς* V. || *ἔοικέ τις στρέφειν*] *ἐοικέτιστρέφειν* V R, *ἔοικ' ἔτι στρέφειν* Hemsterhuis, sed aliena hinc particula *ἔτι*. E litteris *-σστ-* (*τισστρέφειν*) periit alterum sigma, cuiusmodi frequentissima sunt vitia in litteratura minuscula; vid. e. g. supra v. 721 Thesm. 556 Pac. 557, 1183, contraria Lys. 173 Thesm. 106, 1073 Eccl. 733 supra vs. 545.

1129. Deum famelicum luctu trepidantem et tripudiantem, dum in mentem redit dapum succulentarum quibus olim solebat vesci, Cario irridet. *Perge modo* — ait — *salisubsule! sub divo solum calcibus ferias per me licet: intus ad nos non intrabis.* — In verbo *ἀσκωλιάζειν* percipitur echo quaedam vocis *κωλῆς*, quam deorum minister esuriens clamabat modo, quemadmodum in Vespis e *κόγχῃ* procrevit verbum subsimile *ἀνακογχυλιάζειν* [1]). Sed etiam per se aptissimum huic loco est *ἀσκωλιάζειν* verbum, nam *ὁ ἀσκωλιασμός* sive *τὸ ἐν ἀσκῷ ἅλλεσθαι* (*ἀσκο-σαλ*) erat ludus rusticorum, *qui inter pocula laeti | mollibus in pratis unctos saluere per utres* [2]). Ludum hunc Dionysiis rusticis proprium pingunt versiculi Eubuli in scholiis allati: *ἀσκὸν εἰς μέσον | καταθέντες εἰσάλλεσθε καὶ καχάζετε | ἐπὶ τοῖς καταρρέουσιν ἀπὸ κελεύσματος* [3]), et lepide commemorat Aristophanes Platonicus fabulam de mortalibus a Iove discisis enarrans: „*qui si pergent etiam negotia nobis facessere,*" — Iuppiter ait, — „*πάλιν αὖ τεμῶ δίχα, ὥστε ἐφ' ἑνὸς πορεύσονται σκέλους ἀσκωλιάζοντες*" [4]). Toti nostro versui simillima sunt lictoris ad Mnesilochum vinctum verba [5]): „*ἐνταῦτά* [6]) *νυν οἴμωξι πρὸς* [7]) *τὴν αἰτρίαν*" [8]).

1130. *σπλάγχνων*] quod dicebatur *σπλαγχνεύειν* [9]).

— *ὧν*] nota attractio [10]).

1131. Quod *viscera* olim in sacris sibi oblata desiderat Mercurius, *viscerum dolore eum* — post nimis copiosam, credo, cenam — *torqueri* perridicule ex eius verbis corporisque motu efficere se fingit Cario. Cuiusmodi dolores proprie dicebantur *στρέφειν τὴν γαστέρα*. Nam *σπλάγχνων* nisi in re sacra mentionem facere poetarum erat, non dictionis quotidianae; *ἄσπλαγχνος* igitur tragicis dicitur homo *ἀκάρδιος* sive *timidus* [11]), comicis is qui *σπλάγχνων οὐ μετέχει*, *qui viscerum nullam partem accipit* [12]), ut nunc Mercurius, in Ranis autem *ἀφοβόσπλαγχνος* est dictionem sublimiorem ludicre affectantis [13]). Itaque recte — ut redeamus ad id quod supra observatum est [14]) — hanc proposuerit quis proportionem:

σπλάγχνα : γαστήρ = πέλανος : ἄλφιτα,

---

1) Vesp. 589. — 2) Verg. Georg. II 384. — 3) Eubul. fr. 8; cf. Poll. IX 121. — 4) Plat. Conviv. 190 *d*. — 5) Thesm. 1001. — 6) Vid. ad Nub. 1475. — 7) Vid. ad Nub. 198. — 8) Vid. ad Nub. 371. — 9) Av. 984, ubi vid. — 10) Vid. ad Av. 271. — 11) Soph. Ai. 467. — 12) Plat. fr. 113; cf. Vesp. 654. — 13) Ran. 496. — 14) Vid. ad vs. 661.

ΕΡΜΗΣ.

οἴμοι δὲ κύλικος ἴσον ἴσῳ κεκραμένης!

ΚΑΡΙΩΝ.

ταύτην ἐπιπιὼν ἀποτρέχων οὐκ ἂν φθάνοις.

ΕΡΜΗΣ.

„ἆρ' ὠφελήσαις ἄν τι τὸν σαυτοῦ φίλον;“

ΚΑΡΙΩΝ.

εἴ του δέει γ' ὧν δυνατός εἰμί σ' ὠφελεῖν.

ΕΡΜΗΣ.

εἴ μοι πορίσας ἄρτον τιν' εὖ πεπεμμένον
δοίης καταφαγεῖν καὶ κρέας νεανικὸν
ὧν θύεθ' ὑμεῖς ἔνδον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' οὐκ ἐκφορά

1135. *δέει γ'*] *δέοι'(ο)* Hirschig.
1136. *πορίσας* R] *πορίσαις* V (cf. Lys. 506). || *ἄρτον*] *νάστον* Blaydes coll. vs. 1142.
1138. *ἐκφορά* V] *ἐκφορα* R.

---

neque Cario ea voce nunc uteretur nisi verborum fieret ludus. Sic in Proagone nescio quis: „*οἴμοι τάλας, τί μοι στρέφει τὴν γαστέρα;*" [1]), et apud Antiphanem Hercules: „*ἐὰν δ' ἄρα (κακὸν) στρέφῃ με περὶ τὴν γαστέρ' ἢ τὸν ὀμφαλόν,*" — cetera vid. supra [2]).

1132. *ἴσον ἴσῳ*] mixtura meracior [3]).

1133. Constans sibi Cario — meminimus enim qualia in Aesculapii templo designaverit [4]) — ventris oppleti medicinam deo donat . . . *πορδήν* [5]). Ita autem loquitur quasi remedium aliquod, *κυκεῶνά τινα βληχωνίαν* [6]), ei praebeat *ἐπιπιεῖν* ad sedandos ventris illos dolores. Et gestu aperte, quae est eius impudentia, indicat quid demonstrativum *αὕτη* sibi velit [7]). Locutionem *οὐκ ἂν φθάνοις* supra legimus [8]). Infelicissima vero Blaydesii est suspicio, *alapam* deo infringi. Qualia etiam in effrena illa iocandi libertate intolerabilia opinor Atheniensibus fuissent visa, neque causa est ulla cur *feriatur* nunc Olympius supplex et miser; omnem denique dubitationem eximit quod sequitur dictum Mercurii: „*estne ut succurras amico?*" Quae verba non esse eius qui modo vapularit, dici vix opus. Risum mancipii patienter perferre abiecti sane est dei: vapulare vero et tamen amicum se dicere Carionis, id delirantis foret.

1134 sqq. Ipsam cenam adeundi quoniam vix ullam spem sibi relictam videt Mercurius, ut cibi aliquid sibi efferat certe Carionem rogat.

1134. E tragoedia desumtum versum testatur optativi terminus *-σαις* [9]).

1137. *νεανικὸν*] *magnum* [10]).

1138. *ἀλλ' οὐκ ἐκφορά*] *non licet.* Vox

---

[1]) Ar. fr. 462; cf. etiam Pac. 175 Thesm. 484. — [2]) Ad vs. 883 sq. — [3]) Vid. ad Eq. 1187 sq. — [4]) Vid. Proleg. p. XIII, vs. 699, ad vs. 618. — [5]) Recte sic Hemsterhuis. — [6]) Pac. 712. — [7]) De cuiusmodi locis vid. ad Ach. 331, et praesertim cf. Eccl. 890. — [8]) Vid. ad vs. 485. — [9]) Vid. annot. crit. ad vs. 1036. — [10]) *Een flink stuk vleesch.* Vid. Eq. 611.

ΕΡΜΗΣ.

καὶ μὴν ὁπότε τι σκευάριον τοῦ δεσπότου
ὑφέλοι', ἐγώ σε λανθάνειν ἐποίουν ἀεί.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐφ' ᾧ τε μετέχειν γ' αὐτός, ὦ τοιχωρύχε!
ἧκεν γὰρ ἄν σοι ναστὸς „εὖ πεπεμμένος".

ΕΡΜΗΣ.

ἔπειτα τοῦτόν γ' αὐτὸς ἂν κατήσθιες.

1139. *ὁπότε τι* V] *ὅτε γε* R.

1140. *ὑφέλοι'* V] *ὑφέλοις* R. || *σε* V] *σ' ἂν* R (vix recte, cum sequatur *ἀεί*).

1141. *τε* A] *γε* R, om. V. || *γ' αὐτός* Blaydes] *καὐτὸς* V R, cf. vs. 550, 795, 1019, 1037, 1135 etc.

1143. *τοῦτόν γ'* R] *τοῦτον κ'* V, *τὸ πλέον* Meineke (quo aptius vs. 1144 sit adiectivum *ἴσος*).

ἡ ἐκφορά denuo nunc, ut supra [1]), iocum praebet. Tum *exequias* significabat, nunc eo sensu quem *in re sacra* habebat usurpata est. Nam in sacris, quorum is erat ritus ut sacrificantibus non liceret partem carnium foras efferre, *ἐκφορά* vel *ἀποφορά* non esse dicebatur; e. g. in lapide Oropio: „*τῶν δὲ κρεῶν μὴ εἶναι ἐκφορὴν ἔξω τοῦ τεμένεος*" [2]), in lapide Coo: „*τοῦ χοίρου οὐκ ἀποφορά*" [3]). Sic in Theopompi quem scholia afferunt versu nescio cui „*εἴσω δραμὼν αἴτησον*" iubenti respondetur: „*ἀλλ' οὐκ ἐκφορά*" [4]). Et plane ita ut noster vocem adhibet quidam apud Euphronem narrans haedum mactatum esse nimis exiguum quam ut a coquo detrahi inde posset quicquam: „*οὐκ ἦν ἐκφορὰ | Λύκῳ κρεῶν τότε*" [5]). Hinc apparet nostro loco non esse intellegendum neutrum plurale (*τὰ*) *ἔκφορα*, quo adiectivo apud Euripidem utitur nutrix Phaedrae, *ἔκφορον πρὸς ἄρσενας συμφορὰν* vocans morbum qui sine dedecore coram viris possit commemorari [6]). Active autem *ἔκφορος* dicebatur *is qui aliquid effert*; sic ad mulieres Thesmophoria celebrantes personata illa femina: „*αὐταὶ γάρ ἐσμεν κοὐδεμί' ἔκφορος λόγου*", *solae sumus neque adest quae arcana nostra evulgare possit* [7]), *οὐδεμία ἐξοίσει τοὺς λόγους* [8]). Item Socrates apud Platonem: „*οὐδεὶς γὰρ ἔκφορος λόγου*" [9]).

1139 sq. *Quin igitur clam surripis? qualia me adiuvante saepe fecisti!*

1139. *σκευάριον*] non ipsum opinor nunc vasculum cogitat, sed id quod lanci inerat [10]).

1141 sq. *Adiuvabas sane, at non gratis!* Sic in Pace Trygaeo Mercurium supplicanti: „*miserere civium meorum, ἐπεί σε καὶ τιμῶσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ*" ille respondet: „*κλέπται τὰ νῦν γάρ εἰσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ*" [11]).

1141. *ἐφ' ᾧ τε*] *ea condicione ut* [12]).

1142. *ἄν*] rei iteratae indicium [13]).

— *ναστός*] placentarum genus [14]).

— *εὖ πεπεμμένος*] ipsius Mercurii haec verba irridens repetit Cario.

---

[1]) Vid. vs. 1008. — [2]) Dittenb. Syll. 589^{31}. — [3]) Ibid. $616^{46,59}$. Vid. etiam $617^{4,8,10,24}$, vHerwerden Lex. suppl. s. v. *ἀποφορά*. — [4]) Theopomp. fr. 70. — [5]) Euphron. fr. 1^{20}. — [6]) Eur. Hipp. 295. — [7]) Thesm. 472, *er is niemand (onder ons) die het uit zal brengen*. Recte ibi Fritzsche. — [8]) Cf. Eccl. 442 sq. — [9]) Plat. Lach. 201 *a*; vid. etiam Aesch. Eum. 910. — [10]) Item nos: een *schotel(tje)*. — [11]) Pac. 401 sq. — [12]) Vid. ad Ach. 722. — [13]) Vid. ad Vesp. 269. — [14]) Vid ad Av. 567.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐ γὰρ μετεῖχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί,
ὁπότε τι ληφθείην πανουργήσας ἐγώ.

ΕΡΜΗΣ.

μὴ μνησικακήσῃς, — εἰ σὺ Φυλὴν κατέλαβες.
ἀλλὰ ξύνοικον πρὸς θεῶν δέξασθέ με.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτ' ἀπολιπὼν τοὺς θεοὺς ἐνθάδε μενεῖς;

ΕΡΜΗΣ.

τὰ γὰρ παρ' ὑμῖν ἐστι βελτίω πολύ.

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δέ; ταὐτομολεῖν ἀστεῖον εἶναί σοι δοκεῖ;

ΕΡΜΗΣ.

„πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ', ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ“.

1144. *μετεῖχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί*] *μετεῖχες τῶν ἴσων πληγῶν ἐμοί* dubitanter Hemsterhuis, Kappeyne *σύ γ' εἶχες κτέ.* (coll. Nub. 1425), vVelsen *μετεῖχες οὐδὲ τῶν πληγῶν σύ γε.* Sed vid. comment.

1148. *ἐνθάδε* V] *ἐνταυθοῖ* (cf. vs. 225) R, *αὐτοῦ* Seidler (coll. Lys. 757).

1144. Paullo neglegentius — minime tamen vitiose — haec sunt enuntiata. Grammatice si locutus esset Cario, aut dixisset: „*οὐ γὰρ (τὸ) ἴσον μέρος τῶν πληγῶν μετεῖχες ἐμοί*" [1]), aut: „*οὐ γὰρ εἶχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί*", quemadmodum ad Xanthiam Dionysus in Ranis: „*τί δῆτα … οὐ καὶ σὺ τύπτει τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί;*" [2]).

1146. Quemadmodum olim summa habebatur gloria *τοῖς μαραθωνομάχοις* accenseri [3]), sic ea aetate qui coram populo vel iudicibus verba faciebant, perhibere solebant se fuisse inter eos *qui cum Thrasybulo statum popularem restituissent.* Nec dubium quin tunc temporis talia solito frequentius fuerint iactata, cum multi ipsum Thrasybulum quique ei ab intimis erant culparent [4]). Itaque verbis e foro desumtis usus et Carionem tanquam civem aliquem allocutus Mercurius: *Istarum rerum* — ait — *est oblivio!* de istis tace, si vir probus et reip. amicus vis haberi. Inter condiciones *τῶν διαλύσεων*, quas anno 403 *οἱ ἀπὸ Φυλῆς* fecerunt *πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἄστει*, erat: „*τῶν παρεληλυθότων μηδενὶ πρὸς μηδένα μνησικακεῖν ἐξεῖναι*", et is qui primus adversus hoc decretum peccavit morte est multatus [5]).

1147. *πρὸς θεῶν*] ridiculus sanequam est Olympius sic obtestans mancipium [6]).

1148. *ἔπειτα … μενεῖς*] et particula et futurum tempus animum indicant commotum [7]).

1151. *Patria est ubicunque est bene* [8]). Tragico luctui dictionem feliciter adap-

---

[1]) Vid. vs. 226, quem scholia iubent conferri. — [2]) Ran. 636; vid. etiam Nub. 1425 et Nub. 972. — [3]) Vid. Nub. 986. — [4]) Vid. ad vs. 550. — [5]) Vid. ad Nub. 999. — [6]) Cf. Av. 1614. — [7]) Vid. ad Nub. 226 et ad Av. 369. — [8]) Teucer Pacuvianus apud Cic. Tusc. V § 108.

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δῆτ' ἂν εἴης ὄφελος ἡμῖν ἐνθάδ' ὤν;

ΕΡΜΗΣ.

παρὰ τὴν θύραν Στροφαῖον ἱδρύσασθέ με.

ΚΑΡΙΩΝ.

Στροφαῖον; ἀλλ' οὐκ ἔργον ἔστ' οὐδὲν στροφῶν.

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλ' Ἐμπολαῖον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλὰ πλουτοῦμεν· τί οὖν

1152. ἡμῖν R] om. V.
1153. ἱδρύσασθέ με] Blaydes οὖν μ' ἱδρύσατε, vocalem ι- brevem esse ratus; sed vid. Av. 45 (med. infra vs. 1191 etc.).

tans Mercurius verba Teucri novam patriam petentis sua facit, nonnihil tamen mutata. Nam Aiacis fratrem talia magis decebant: „ἅπας μὲν ἀὴρ αἰετῷ περάσιμος, | ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς" [1]), i. e.: *omne solum forti patria est* [2]); quae non lucello inhiantis sunt sed se suosque cohortantis ad strenue cum re adversa colluctandum, non enim desperandum esse Teucro duce et auspice Teucro. Nostro vero loco consimiles sunt alii quidam senarioli tragicorum: τῷ γὰρ καλῶς πράσσοντι πᾶσα γῆ πατρίς [3]) et: πανταχοῦ γε πατρὶς ἡ βόσκουσα γῆ [4]) et: πατρὶς δὲ πᾶσα τῷ πένητι προσφιλής, | ἀφ' ἧς τροφήν τε καὶ τὸ μὴ πεινῆν ἔχει [5]). Cuiusmodi homines remp. suis ipsorum commodis posthabentes „τὴν οὐσίαν πατρίδα ἑαυτοῖς ἡγεῖσθαι" optimo iure dicit accusator apud Lysiam [6]).

1152. τί ... ἂν εἴης ὄφελος] *quid prodesses* [7]). Cf. supra locutio: τί πλέον [8]).

1153. Στροφαῖον] *custodem ostii*, πυληδόκον [9]), qui cavebat ne quid intraret mali. Dicebatur στρόφιγξ [10]), *cardo* (sive *scapus cardinalis*) *ianuae*; hic vertebatur ἐν στροφεῦσι [11]) sive *alveolis*, qui in liminibus superiore et inferiore erant excavati.

1154. „*Vertumnum?*" — nam sic licebit reddere, ne iocus dum vertitur, plane pervertatur: — „*at nullis versutiis* [12]) *est opus* [13]). *Non iam versuram facimus* [14]). Similem atque hoc loco στροφαί vox, supra lusum praebuit τρόποι [15]).

1155. Ἐμπολαῖον] qui etiam Ἀγοραῖος dicebatur [16]).

[1]) Eur. fr. 1034. — [2]) Ovid. Fast. I 493; vid. etiam Crates apud Diog. Laert. VI 98. — [3]) [Menandr.] Monost. 716. — [4]) Eur. fr. 774. — [5]) Quod Aristophani tribuitur fragmentum in Stobaei codice Bruxellensi (OHense de Stob. Flor. excerptis Brux. p. 35), Euripidi vero probabiliter vindicat vHerwerden. — [6]) Lys. XXXI § 6. — [7]) Cf. Vesp. 956 Pac. 1194 Eccl. 56. — [8]) Vs. 531. — [9]) Hymn. Merc. 15. — [10]) Ran. 892; cf. Eur. Phoen. 1126 Plat. Tim. 74 *a*, *b*, Dittenb. Syll.² 587¹⁴⁶. — [11]) Thesm. 487. — [12]) Cf. Eccl. 1026 et vid. ad Ran. 775. — [13]) Item mox vs. 1158; vid. ad Av. 1308. — [14]) Nos: *een deurdraaier? wij hebben geen draaierijen meer noodig.* — [15]) Vid. vs. 453. — [16]) Cf. Eq. 297.

Ἑρμῆν παλιγκάπηλον ἡμᾶς δεῖ τρέφειν;

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλὰ Δόλιον τοίνυν.

ΚΑΡΙΩΝ.

Δόλιον; ἥκιστά γε·
οὐ γὰρ δόλου νῦν ἔργον, ἀλλ' ἁπλῶν τρόπων.

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλ' Ἡγεμόνιον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' ὁ θεὸς ἤδη βλέπει,
ὥσθ' ἡγεμόνος οὐδὲν δεησόμεσθ' ἔτι.

ΕΡΜΗΣ.

Ἐναγώνιος τοίνυν ἔσομαι. καὶ τί ἔτ' ἐρεῖς;

1161. *καὶ τί ἔτ'* R] *τί δῆτ'* V.

1156. *παλιγκάπηλον*] *institorem* [1]). Non verum hoc erat dei cognomen, sed contemtim nunc sic dicitur; significat enim eos qui merces a mercatoribus primariis — *τοῖς ἐμπόροις καὶ αὐτοπώλαις* [2]) — emtas divendunt in tabernis vel in foro [3]). „*Καπήλους καλοῦμεν*" — sunt verba Socratis apud Platonem — „*τοὺς πρὸς ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν διακονοῦντας ἱδρυμένους ἐν ἀγορᾷ*" [4]).

1157. *Δόλιον*] hunc invocant e. g. Ulixes Sophocleus Philoctetem decepturus [5]) et apud nostrum Euripides [6]).

1158. *ἁπλῶν τρόπων*] *vitae simpliciter et honeste institutae*, morum integrorum, *μὴ ποικίλων* [7]). Digna quae conferatur est locutio *ἁπλῷ τρόπῳ* [8]).

1159. *Ἡγεμόνιον*] *ducem in itineribus*, *ὅδιον*, cui praetores Athenienses vere — cum tempus expeditionum suscipiendarum appropinquabat — sacra ferre solebant. Superest etiamnunc basis donarii, quod praetores aliquando (tertio secundove saeculo) ei dedicarunt: „*στρατηγοὶ οἱ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ κτέ... Ἑρμῇ ἡγεμονίῳ ἀνέθηκαν*" [9]). Cf. etiam marmoris multo antiquioris inscriptio: „*Πύθων Ἑρμῇ ἄγαλμα Ἑρμοστράτου Ἀβδηρίτης | ἔστησεν πολλὰς θησάμενος πόλιας*" [10]).

1160. Etsi proprio sensu accepta haec verba nihil habent quod aut displiceat aut mirationem moveat, non tamen spernenda videtur Palmerii observatio: „sperare iam poterant Athenienses se non „amplius fore sub Lacedaemoniorum *ἡγεμονίᾳ*, sed potius aliorum *ἡγεμόνας* futuros". Et credibile est haec ab histrione ita esse pronuntiata ut comicum serii quid nunc velle sentirent spectatores et veluti bono omine laetarentur [11]).

1161. Tandem munus invenit Mercurius quod novo rerum statui satis con-

---

[1]) Cf. Demosth. XXV § 46 LVI § 7. — [2]) *Groothandelaars* (*grossiers*) et: *producenten*. — [3]) *Wederverkoopers* (*winkeliers*). Cf. schol. et Xen. Mem. III 7 § 6. — [4]) Plat. Rep. 371 *d*, ubi vid. etiam vicina. — [5]) Soph. Phil. 133; cf. etiam El. 1395 Pausan. VII 27 § 1. — [6]) Thesm. 1202. — [7]) Vid. ad Eq. 196. — [8]) Eccl. 231. — [9]) Dittenb. Syll.^{2} 497. — [10]) IGA. 349. — [11]) Cf. vs. 1191 sqq.

[illegible] γὰρ ἐστι τοῦτο συμφορώτατον,
[illegible] ἀγῶνας μουσικοὺς καὶ γυμνικούς.

ΚΑΡΙΩΝ.

[illegible] ἀγαθὸν ἐστ' ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν!
[illegible]ὗτος γὰρ ἐξηύρηκεν αὑτῷ βιότιον.
[illegible] ἐτὸς ἅπαντες οἱ δικάζοντες θαμὰ
[illegible]σπεύδουσιν ἐν πολλοῖς γεγράφθαι γράμμασιν.

[illegible] V] -τερον R.
[illegible] V R.
[illegible] continuat V, Mercurio tribuit R (cum vs. 1168a).

[illegible] ait — *obeuntibus* [illegible] Mercurii palaestrarum [illegible] frequens men- [illegible]

[illegible]] *et quid praeterea* [illegible]

[illegible] συμφορώτατον] *Pluto* [illegible] [1]). [illegible] in hymnis est [illegible] πολυώνυμος [4]). [illegible] *est iudices fre-* [illegible] *compluribus ad-* [illegible] Tertium nunc [illegible] iudiciaria [5]). Adver- [illegible] totiusque loci [illegible] fraudulentum artifi- [illegible] carpi cum Schoe- [illegible] dissimile dolo mili- [illegible] qui nomen suum [illegible] inscribendum [illegible] κατεγγραφόμενοι [7]) [illegible] bene convenit locutio [illegible] *in vituperationem* [illegible] mirationem moven- [illegible] quarum *causa* palam iam esse dicatur, licet vel sic minime videantur laude dignae [9]). Ab ęiusmodi malis artibus quo melius caveretur, magis magisque elaboratus est apparatus iudicialis, et tandem tam operosus evasit quam ex libro de Atheniensium Rep. eum novimus. — Assentiri non possum Fraenkelio, qui de heliastarum instituto acute disputans probatum ivit non malas artes quasdam nostro loco tangi, sed certum morem ipsa lege sancitum: „die Summe von 500 Mitgliedern für jedes Dikasterion wurde „dadurch erreicht dass die einzelnen „Heliasten verschiedenen Sectionen zugleich angehörten; sie war also nur „eine fictive Normirung. Dies ist klar „und deutlich bezeugt in Aristophanes „Plutos V. 1161" [10]). Quae si ita habuisset res, vix cuiquam obscura esse potuisset eius ratio, neque *saepe* opinor sed *omnes semper* heliastae dedissent operam ut plurium essent litterarum, Carionis autem languerent verba: „nunc demum intellego quid boni id habeat."

[illegible] VI 137 etc., Preller Myth. I[4] p. 415. — [2]) Vid. ad Nub. 210 [illegible] Av. 369. — [3]) Vid. ad Thesm. 139. — [4]) Hymn. Apoll. 82 Cer. [illegible] Ant. 1115 etc. — [5]) Vid. ad vs. 277 sq. — [6]) Vid. vs. 972. — [7]) Vid. [illegible] — [8]) Nos: *het is waarachtig geen wonder dat*... vel: *dan wil ik* [illegible] *geboren dat*... — [9]) Sic Ach. 411, 413 Av. 915 Thesm. 921 Plut. [illegible] 5 Anaxil. 30 Plat. Rep. 414 *e*; nonnisi Eccl. 245 et Plat. [illegible] nihil discrepant, qui sunt leniter irridentium. — [10]) MFränkel [illegible]gerichte p. 96, ubi vid. etiam vicina.

ΕΡΜΗΣ.

οὐκοῦν ἐπὶ τούτοις εἰσίω;

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ πλῦνέ γε
αὐτὸς προσελθὼν εἰς τὸ φρέαρ τὰς κοιλίας,
ἵν' εὐθέως διακονικὸς εἶναι δοκῇς.

(Aedes intrant ambo.)

Saltat chorus.

EXODUS.

(vs. 1171—1209.)

(A parte dextra prodit sacerdos.)

SCENA UNDEVIGESIMA.

Sacerdos, mox Chremylus.

ΙΕΡΕΥΣ.

τίς ἂν φράσει' ὅπου ἐστὶ Χρεμύλος μοι σαφῶς;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(e domo sua progrediens:)

τί δ' ἔστιν, ὦ βέλτιστε;

ΙΕΡΕΥΣ.

τί γὰρ ἄλλ' ἢ κακῶς;

1169. *εἰς* V] *πρὸς* R.

1170. *δοκῇς* Bentley] *μοι δοκῇς(-εῖς)* V R, *μάθῃς* Karsten. Pronomen videtur aut e versu 1171 (ubi om. R) huc aberrasse, aut ad hiulcos qui habebantur numeros explendos consulto esse insertum.

1171. *φράσει' ὅπου* Hirschig] *-σειε ποῦ* V R (cf. Ran. 432 Lys. 1086 etc.). || *μοι* V] om. R, Blaydes *ἐστιν ὁ Χρεμύλος σαφῶς.*

1168. *καὶ ... γε*] imperativo adduntur nunc particulae, ut supra [1]).

— *πλῦνε ... τὰς κοιλίας*] *ventriculos* suis haedi arietis modo mactatorum *lava*, ut *omasum* mox possit parari [2]).

1169. *αὐτὸς*] id quod Cario facturus erat cum vocavit eum Mercurius.

1170. *Ut statim utilem te praebeas.*

1171. Item in Lysistrata: *τίς ἂν φράσει' ὅπου ἐστὶν ἡ Λυσιστράτη;* [3]).

1172. *τί γὰρ ἄλλ' ἢ κακῶς;*] *quid nisi male?* Laxior est verborum structura, ut in Strepsiadis cum Amipsia colloquio: *τοῦτο δ' ἔσθ' ὁ τόκος τί θηρίον;* | — *τί δ' ἄλλο γ' ἢ κατὰ μῆνα καὶ καθ' ἡμέραν* | *πλέον πλέον τἀργύριον ἀεὶ γίγνεται ...;* [4]).

---

[1]) Vid. ad vs. 103. — [2]) Cf. Eq. 160 Nub. 409 Ran. 576. — [3]) Lys. 1086, ubi vid. — [4]) Nub. 1286 sqq., ubi vid., item ad Eq. 615.

ἀφ' οὗ γὰρ ὁ θεὸς οὗτος ἤρξατο βλέπειν,
ἀπόλωλ' ὑπὸ λιμοῦ. καταφαγεῖν γὰρ οὐκ ἔχω,
καὶ ταῦτα τοῦ Σωτῆρος ἱερεὺς ὢν Διός.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἡ δ' αἰτία τίς ἐστιν, ὦ πρὸς τῶν θεῶν;

ΙΕΡΕΥΣ.

θύειν ἔτ' οὐδεὶς ἀξιοῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τίνος οὕνεκα;

ΙΕΡΕΥΣ.

ὅτι πάντες εἰσὶ πλούσιοι. καίτοι τότε,
ὅτ' εἶχον οὐδέν, ὃ μὲν ἂν ἥκων ἔμπορος
ἔθυσεν ἱερεῖόν τι σωθείς, ὃ δέ τις ἂν
δίκην ἀποφυγών, ὃ δ' ἂν ἐκαλλιερεῖτό τις

1173. Del. vVelsen, e vs. 968 repetitum ratus, iungens autem *κακῶς . . . . ἀπόλωλα*. Vid. ad vs. 281. ‖ *ὁ θεὸς οὗτος* Elmsley] *ὁ πλοῦτος* V (*βλέπειν ὁ πλ. ἤρξατο*) et R, *ὁ πλ. οὗτος* A. Cf. vs 968 et vid. similia vitia vs. 226 et 727 et ad Lys. 1262.

1179. *ὅτ'* V] *ὅτ' οὐκ* R.

1173—1177. Item in Avibus: *ἀπόλωλεν ὁ Ζεύς . . . | ἐξ οὗπερ ὑμεῖς ᾠκίσατε τὸν ἀέρα. | θύει γὰρ οὐδεὶς οὐδὲν ἀνθρώπων ἔτι | θεοῖσιν κτέ.* [1]).

1174 sq. Similia sunt liberius potantium verba: *ὁ Ζεὺς ὁ Σωτὴρ ἣν ἐγὼ διαρραγῶ | οὐδέν μ' ὠνήσει* [2]) et: *ἡ τοῦ δὲ Σωτῆρος Διὸς τάχιστά γε | ἀπώλεσε ναύτην καὶ κατεπόντωσέν μ', ὁρᾷς* [3]), sic enim loquitur conviva satur, qui postquam etiam Iovis Servatoris ebibit poculum, — cui tertio in conviviis libabant [4]), — plane naufragium fecit et prostratus iam iacet. *Iuppiter Servator* (*Σωτήρ* sive *Ἐλευθέριος*) publice colebatur suasque in foro habebat statuam et porticum [5]).

1178. Omnes divites sunt iam, — omnes enim primo quoque tempore operam dederunt ut probi fierent [6]). Nunc autem nemo requirit quicquam, nemo subit periculum, nemo supplex adit templa deorum, nemo voti compos factus grates iis solvit.

1179—1181. Particula *ἄν* rei iteratae indicium [7]).

1179. *ἥκων ἔμπορος*] eadem quae supra locutio [8]).

1181 sq. *Erat etiam qui cum in templo litaret, ad se* — id est ad cenam quam domi suae instructurus erat — *me vocaret* [9]). Paratactice dictum est *ἐκαλλιερεῖτο καὶ ἐκάλει* pro *καλλιερησάμενος ἐκάλει* [10]), non enim inter se opponuntur *οἱ θύοντες καὶ οἱ καλλιερούμενοι*, — quod absurdum

---

[1]) Av. 1514 sqq. — [2]) Alex. fr. 232. — [3]) Xenarch. fr. 2. — [4]) Vid. ad Vesp. 525. — [5]) Vid. Harpocr. s. v. *Ἐλευθέριος Ζεύς* etc., Preller Myth. I[4] p. 151, 3. — [6]) Vid. ad vs. 496 sq. — [7]) Vid. ad Vesp. 269 et ad Nub. 977. — [8]) Vs. 521. — [9]) Cf. fr. 693 etc. (ad Eq. 1140 Av. 538). — [10]) Cf. Lys. 700—704; cognati sunt loci quos ad Eq. 803 Av. 1182 contuli.

καὶ ἐμέ γ' ἐκάλει τὸν ἱερέα. νῦν δ' οὐδὲ εἷς
θύει τὸ παράπαν οὐδὲν οὐδ' εἰσέρχεται, —
πλὴν ἀποπατησόμενοί γε πλεῖν ἢ μυρίοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(secum:)

οὔκουν τὰ νομιζόμενα σὺ τούτων λαμβάνεις;

ΙΕΡΕΥΣ.

τὸν οὖν Δία τὸν Σωτῆρα καὐτός μοι δοκῶ
χαίρειν ἐάσας ἐνθάδ' αὐτοῦ καταμενεῖν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θάρρει· καλῶς ἔσται γάρ, ἢν θεὸς θέλῃ
ὁ Ζεὺς ὁ Σωτὴρ γὰρ πάρεστιν ἐνθαδί,
αὐτόματος ἐλθών.

ΙΕΡΕΥΣ.

πάντ' ἀγαθὰ τοίνυν λέγεις.

1185. Chremylo dat R, Carioni V. || *νομιζόμενα σὺ* V] *-νασ* (deleto *σ*) R.
1187. *καταμενεῖν*] *-μένειν* V R.
1189. *ἐνθαδί*] *ἐνθάδε* V R.
1190. *ἐλθών* V] *ἥκων* R. || *τοίνυν* R] *νῦν* V.

foret, quoniam eorundem est *το θύειν καὶ τὸ καλλιερεῖσθαι*, — sed *gradatio* quaedam fit, quam indicant particulae *καὶ ... γε* [1]). Nempe melius erat etiam ad lautam cenam invitari quam debitam sibi partem victimarum accipere solam.

1182. *οὐδὲ εἷς*] trisyllabum, ut alibi in hac fabula [2]).

1184. Sacrilegium quod olim habebatur [3]), palam nunc id fit ab omnibus; *πάντες ἤδη αὐτοῦ τοῦ Διὸς καταπέρδονται.*

— *πλεῖν ἢ*] ante particulam *ἢ* constans est comparativi forma monosyllaba [4]).

1185. Plane irridentis hoc est. *Quid quereris? nonne iusta tibi cedit pars donorum quae ipsi deo tuo offeruntur?* — *Ταῦτα* quae velit Pisetaerus, e verbo, quo sacerdos usus est, facile efficitur [5]); horum igitur *τὰ νομιζόμενα* sive ratam partem iam accipere sacerdotem, ut olim victimarum.

1186 sq. *μοι δοκῶ ... καταμενεῖν*] *videor mihi ... mansurus esse* [6]).

1187. *χαίρειν ἐάσας*] cf. *χαίρειν κελεῦσαι* et similia, quae sunt apertissime vilipendentis [7]).

— *ἐνθάδ' αὐτοῦ*] *hoc ipso loco*, in hac ipsa domo [8]).

1188. *ἢν θεὸς θέλῃ*] verba concepta [9]).

1189 sq. *Nam is Iuppiter, is Servator quem modo dicebas, in hisce is adest aedibus, quo sponte sua venit.* Adest apud nos Plutus: *τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν*, et tuus tibi apud nos erit locus [10]).

1190. *πάντ' ἀγαθὰ*] *optima quaevis* [11]).

[1]) Vid. ad Ran. 49. — [2]) Vid. Proleg. p. XX. — [3]) Cf. Av. 1054 Ran. 366 (Vesp. 394). — [4]) Vid. ad Ran. 18, 90. — [5]) Vid. ad vs. 845. — [6]) Vid. ad Ran. 1421 Eq. 620 sq. — [7]) Vid. ad Ach. 200; ut nostro loco, sic Thesm. 64. — [8]) Vid. ad Ach. 116. — [9]) Vid. ad Ran. 533. — [10]) Vid. ad Av. 586. — [11]) Vid. ad Ran. 302.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἱδρυσόμεθ' οὖν αὐτίκα μάλ' — ἀλλὰ περίμενε —
τὸν Πλοῦτον οὗπερ πρότερον ἦν ἱδρυμένος,
τὸν ὀπισθόδομον ἀεὶ φυλάττων τῆς θεοῦ.

(Famulos vocans:)

ἀλλ' ἐκδότω τις δεῦρο δᾷδας ἡμμένας,
ἵν' ἔχων προηγῇ τῷ θεῷ σύ.

ΙΕΡΕΥΣ.

πάνυ μὲν οὖν
δρᾶν ταῦτα χρή.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸν Πλοῦτον ἔξω τις κάλει.

(Prodit Plutus, quem sequitur vetula.)

SCENA VIGESIMA.

Idem, Vetula.

ΓΡΑΥΣ.

ἐγὼ δὲ τί ποιῶ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὰς χύτρας, αἷς τὸν θεὸν

1191. ἱδρυσόμεθ'] -μεσθ' V R, quo recepto Dindorf delet particulam οὖν, non tamen supervacanea haec est, -εσθα autem V R habent etiam vs. 1198, et ibi quidem invitis numeris.

1196. ἔξω τις R] τίς ἔξω V.

1197—1207. Damnat Weise, non enim intellegi undenam adsit vetula, et Aristophane indignas esse facetias vs. 1204 sqq.; Bergk vero ante vs. 1197 quaedam desiderari suspicatur.

1191 sqq. Nimis diu qui circumvagatus indignissimo cuique se dedit deus, tandem reducetur in sedem solam se dignam, quam olim obtinebat in aede Minervae, tum cum repletum erat aerarium publicum [1]). — Boni ominis plena sunt haec, perinde atque id quod de ἡγεμονίᾳ supra est dictum [2]). Et apta sic fit occasio pompam sollemnem in fine fabulae solito more instituendi.

1194. ἐκδότω τις δεῦρο] *unus aliquis* quae requiruntur afferre iubetur, nomine ut assolet non addito [3]).

— δᾷδας ἡμμένας] solem occidisse facile intellegimus, quoniam dudum iuvenis ebrius a convivio venit [4]).

1197. Perridicula est anus anxia etiam oberrans; cui soli in ceterorum mortalium felicitate parum profuit Plutus. At ne huic quidem deus deerit, nam iuvenis recens ditatus ad officium suum mox redibit; ni rediret, improbus esset et Irus fieret denuo.

— τὰς χύτρας;] quarum certus erat usus in signis deorum consecrandis [5]).

[1]) Vid. ad Lys. 174. — [2]) Vid. vs. 1160. — [3]) Item vs. 1196; vid. ad Av. 1693 et Ach. 805. — [4]) Vid. vs. 1040. — [5]) Vid. ad Ach. 284.

ἱδρυσόμεθα, λαβοῦσ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρε
σεμνῶς· ἔχουσα δ' ἦλθες αὐτὴ ποικίλα.

ΓΡΑΥΣ.

ὧν δ' οὕνεκ' ἦλθον;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πάντα σοι πεπράξεται.
ἥξει γὰρ ὁ νεανίσκος ὥς σ' εἰς ἑσπέραν.

ΓΡΑΥΣ.

ἀλλ' εἰ σὺ μέντοι, νὴ Δί', ἐγγυᾷ γέ μοι
ἥξειν ἐκεῖνον ὥς ἔμ', οἴσω τὰς χύτρας.

(Capiti ollas imponit.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν πολὺ τῶν ἄλλων χυτρῶν τἀναντία
αὗται ποιοῦσι. ταῖς μὲν ἄλλαις γὰρ χύτραις
ἡ γραῦς ἔπεστ' ἀνωτάτω, ταύτης δὲ νῦν
τῆς γραὸς ἐπιπολῆς ἔπεισιν αἱ χύτραι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐκ ἔτι τοίνυν εἰκὸς μέλλειν οὐδ' ἡμᾶς, ἀλλ' ἀναχωρεῖν
εἰς τοὔπισθεν· δεῖ γὰρ κατόπιν τούτων ᾄδοντας ἕπεσθαι.

(Sollemni pompa instituta Plutum omnes deducunt dextrorsum abeuntes.)

1202. *σὺ ... γέ* Blaydes] *γε ... σύ* V R. Particulas *εἴ γε* Attici non iungunt (cf. Pac. 712 et supra vs. 566).

1205. *αὗται ποιοῦσι*] *πάσχουσιν αὗται* (ut Nub. 234 etc.) dubitanter Blaydes. || *ἄλλαις γὰρ*] *ἄλλαις γε* V, *γὰρ ἄλλαις* R.

1209. *τούτων* V] *τούτοις* R. Cf. vs. 1094.

1199. *αὐτὴ*] *vel sic, tua sponte* (ut amoribus tuis placeres), *πάντως* [1]). Ita comta huc venit muliercula, ut pompae aptissimus sit eius vestitus [2]).

1200. *ὧν δ' οὕνεκ' ἦλθον;*] sono vocis suppletur quod deest verbis [3]).

1205. *ποιοῦσι*] idem fere nunc quod *πάσχουσι* [4]).

1206 sq. *Spuma*, quae in superficie [5]) lactis vel iusculi ferventis nascitur, dicebatur *γραῦς* [6]). — Pudet poetae inepto ioco fabulam claudentis et nobis qui nunc vivimus, ut olim spectatoribus, veluti valedicentis. Quanto festiviorem vividioremque exitum habebant Equites vel Aves!

---

1) Vid. Thesm. 851. — 2) Cf. Ach. 253. — 3) Vid. ad Av. 359a sq.b. — 4) Vid. Pac. 1054 Eccl. 624 et ad Lys. 1090. — 5) *ἐπιπολῆς* redit Eccl. 1108 Alex. fr. 128[5] Herodot. II 62 etc. — 6) Cf. Athen. 585 *c* et Proleg. p. VIII.

INDEX
RERUM ET NOMINUM
QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

In primis libri foliis aliquoties „Hemsterhuys" est scriptum, leg. „-huis".

Pag. XVIII l. 19 add.: „in utraque *Veneri Hecaten* ludicre substituunt iurantes (Eccl. 981, 1097 Plut. 1069 sq.)."

Pag. 35 in calce sub n°. 2) del. verba: „et infra vs. 933."

Pag. 95 ad vs. 617 sic scribatur: „*χειροτεχνῶν*] vox etiam supra obvia [15])."